

మూడో సీతకథ

నవల

- భువన-చంద్రు

కౌముది

మీ ముగింపు సాహితీ వెళ్ళులు
www.koumudi.net

ప్రచురణ సంఖ్య: 189

కౌముది మాసపత్రికలో

జనవరి 2017 సంచిక నుంచి జూన్ 2018 సంచిక వరకూ

సీరియల్‌గా వచ్చిన నవల

(పారంభం)

నా పేరు సీత. మా ఊళ్లో ముగ్గురు సీతలున్నారు. అందరికంటే చిన్నదాన్ని నేనే. అందుకే నన్ను 'మూడో సీత' అనేవాళ్ళు. పెద్ద సీతకి ఆ మధ్యే పెళ్ళయిపోయింది. వాళ్ళ అమ్మా నాన్నా చూపించిన ఓ 'శరగోపం' గాడ్ని నోరెత్తకుండా పెళ్ళి చేసుకుని 'పిచ్చిగొర్రె'లాగా వాడైనకాల వెళ్ళింది.

అప్పటికీ, "అదేమిటే పెద్ద సీతా, ఆ చీపురు పుల్లగాడ్ని నువ్వెలా పెళ్ళిచేసుకుంటావే?" అని దాని పెళ్ళి చూపులరోజునే అడిగా.

"ముందిక్కడ్నించి పోతావా పోవా? పిదపకాలం.. పిదపబుద్ధులూ!" అంటూ నా నెత్తిమీద ఓ మొట్టికాయ తగిలించింది వాళ్ళ నాయనమ్మ. ఆవిడో పూర్వ సువాసిని. నాకు కోపం ముంచుకొచ్చి, "ఏయ్..సిటీ పోలీసూ. నేనేమీ నీ మనవరాల్లాగా మూగమొద్దునికాను.. జాగర్ర" అన్నా.

"ఏం చేస్తావే భడవా?" అంటూ కోపంగా నా వైపుకి పరిగెత్తుకొచ్చింది.

"ఈసారి మంగలి అనంతయ్యతో చెప్పి నీ గుండుకి గాటు పెట్టిస్తా!" అని ఇంకా దూరంగా పరిగెడుతూ అరిచా.

"నిన్నూ..నిన్నూ.." అంటూ ఆవిడ నా వెంటపడటం, నేను ఛెంగున గోడ గెంతేయడం, ఆవిడ బేలెన్స్ తప్పి గోడకి గుద్దుకోవటం, తళ్ళతళ్ళలాడే మరచెంబులాంటి ఆవిడ గుండు మీంచి రక్తం 'ధార' కట్టడం ఒకేసారి జరిగినై.

ఇదంతా ఎందుకు చెబుతున్నానంటే, నేనెప్పుడూ కావాలని తప్పులు చెయ్యకపోయినా, వాటంతట అవే జరుగుతూ ఉంటై.

మా నాన్న నవ్వేసి ఊరుకునేవాడుగానీ, మా అమ్మ మాత్రం ఏ మాత్రం 'విచారణ' జరపకుండా నా వీపు విమానం మోత మోగించేది.

అందుకే, ఒక్క అన్నం తినేటప్పుడు తప్ప మిగతా సమయాల్లో నేను నాన్న కూచిని.

పెద్ద సీత పెళ్ళిచూపులనాడు జరిగిన గోలకి అది నాతో మాట్లాట్టం మానేసింది.

"నేను చాలా మంచిదాన్ని. నాతో ఎవరైనా సరే హాయిగా మాట్లాడొచ్చు!" అని దానికి వినిపించేట్టు నేను రెండు మూడుసార్లు అరిచినా, అది మాత్రం వినపడనట్టు 'యాక్టు' చేసింది. నాకేం?

మొత్తానికి పెద్ద సీత పెళ్ళి నేను చూడకుండానే జరిగిపోయింది. మా అమ్మా నాన్నా వెళ్ళారుగానీ, నన్ను మాత్రం తీసుకెళ్ళలా. అలకపాన్సు మీద ఆ 'శరగోపం' గాడు అలిగాడనీ, నానా కోరికలూ కోరాడనీ తరవాత తెలిసింది. నేనే గనక అక్కడుంటే అవన్నీ సాగనిచ్చేదాన్నా?

ఇక రెండో సీత విషయానికొస్తే అది ఎస్సెల్వీ వరకూ చదివిందిగానీ ఉత్త పిచ్చిమొద్దు. ఎంతోసేపూ 'యీ వోణీ మా బావ బొంబాయి నించి తెచ్చా'డనో, 'యీ గాజులు మా బాబాయి అమెరికానించి తెచ్చా'డనో గొప్పలు చెప్పుకోవడం తప్ప బుర్రలో మాత్రం 'గుజ్జు' లేదు. ఉత్తివాగుడు కాయ.

అవన్నీ మా వూరి సంతలో కొన్నవని మాకు తెలీదా? మొన్న ఓసారి వాళ్ళింటికి వెడితే, "ఒసే పిల్లముండా! మా చిన్నబావ యీ జడకుప్పెల్లి నాకోసం జబల్పూరు నించి తెప్పించాడు తెలుసా?" అని జడకుప్పెలు చూపించింది. మరి నాకు కోపం వచ్చిందంటే రాదా?

"అమ్మా సీతా.. నా బంగారు తల్లీ, మా బావ పంపిన జడకుప్పెలు చూసి పెట్టవా!" అని మర్యాదగా, లాలనగా అడిగితే ఎంత బాగుంటుంది! అలాక్కాక 'ఒసే పిల్లముండా' అంటే చిర్రెత్తదా? నేనూ ఊరుకోకుండా, "ఒసే పెద్దముండా.. మదార్ సాయిబు తమ్ముడి

కొట్లో కొన్న జడకుప్పెలు జబల్పూరువంటే నమ్మడానికి నేనేమన్నా నీలాగా పప్పుసుద్దనిటే? అసలు జబల్పూరు ఎక్కడుందో అదైనా నీకు తెలుసా? జంతికలు కొనిపెట్టమంటేనే ఏడిచే మీ పీనాసి బావ, జడకుప్పెలు తెప్పిస్తాడటే? నీ గొప్పలు నా దగ్గర కావే భాడకావే!" అని అందరూ వినేట్టు అరిచా.

అంతే..! వాళ్ళ నాన్న పడక్కుర్చీలోంచి గభాల్లు లేచి కిందపడి, 'తిత్..తిత్..తిత్తిక్' అంటూ వింతగా అరిచాడు. కోపం వస్తే ఆయనకి నత్తి ఎక్కువౌతుంది.

రెండో సీత ముఖం 'ఎర్రగా' చేసుకుని బావురుమంది.

"ఆ ముళ్ళ కంపతో నీకెందుకే బుద్ధిలేనిదానా" అంటూ వాళ్ళమ్మ దాన్ని లోపలికి లాక్కెళ్ళి ధడాల్లు నా మొహం మీదే తలుపు వేసేసింది.

నేను విజయగర్వంతో ఇంటికొచ్చా. ఓ గంట అయ్యాక 'కబురు' అందిందనుకుంటా.., "మళ్ళీ నోరుపారేసుకున్నావుట గదీ రాస్కేల్" అంటూ నాకు 'తలంటి' మొదలెట్టింది మా అమ్మ.

తలంటి అంటే మీకు తెలీదుగా! తిట్ల పురాణాన్ని 'తలంటి' అనీ, చితగ్గొట్టటాన్ని 'తాషామర్పా' అనీ మా పల్లెటూళ్ళలో వాడతారు.

ఇంత జరిగిందా! ఆ సీతే సాయంత్రం గుళ్ళో కనపడి, "సీతా, నాకు పెళ్ళి సంబంధాలు చూస్తున్నారే!" అంటూ సంభ్రమంగా చెప్పి, తెగ మురుసుకుంది. దాన్నేమనాలి? అయినా,

"ఇప్పుడే పెళ్ళెందుకే, హాయిగా చదువుకోక?" అన్నాను పేద్ద ఆరిందాలా.

"పోవే! చదువుకుంటే ఏమొస్తుంది? పెళ్ళి చేసుకుంటే బోలెడు పట్టుచీరలూ నగలూ వస్తా!" అన్నది.

దీన్నెవడు బాగు చెయ్యగలడూ?

నా అల్లరి భరించలేక మా అమ్మ నన్ను తిట్టినా, మా నాన్నకి మాత్రం నేనంటే మహా ఇష్టం. ప్లీడరు సుబ్బారావు ఎం.ఎ.ఎల్.ఎల్.బి అనిపించుకునే కంటే 'ఆ గడుగ్గాయి సీత నాన్న' అనిపించుకోవడమే ఆయనకి ముద్దు. అదీ నిజమే.

మా వూరొచ్చి ప్లీడర్ సుబ్బారావుగారి ఇల్లెక్కడ అని ఎవరైనా అడగండి. కనీసం వాళ్ళు రెండు నిమిషాలైనా ఆలోచిస్తారు.

అదే 'అల్లరిసీత' ఇల్లెక్కడని అడగండి!.. క్షణంలో చూపిస్తారు. అదీ - మా వూళ్ళో నాకు వున్న పరపతి!

అసలు మా ఊరే వింతదైతే, మా వూరి పేరు ఇంకా వింతది. 'పెదపుల్లెటిక్కురు'. ఓ రచయితగారు చాలా చరిత్రగ్రంథాల్ని పరిశోధించి మా వూరికి ఆ పేరు ఎలా వచ్చిందో కనిపెట్టాడు కూడా.

ఓ పెద్దపులి మా ఊరికి దగ్గర్లో ఉన్న 'తమ్మిలేట్లో' నీళ్ళు తాగటానికి క్రమం తప్పకుండా వచ్చేదిట. ఆ సమయంలో మనుషులు కంటబడితే 'గురు గురు'మని బెదిరించేదే కానీ అపకారం చేసేది కాదుట. అందుకని మా వూర్ని 'పెద్దపులిగురు' అనేవాళ్ళుట. కాలక్రమాన పాటలీపుత్రం పాట్నాగా మారినట్టు 'పెద్దపులిగురు' కాస్తా 'పెదపుల్లెటిక్కురు'గా మారిందిట.

మా ఊరివారంతా యీ కథని మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పుకుని మహాగర్వంగా జబ్బులు చరుచుకుంటారు. కొందరైతే ఇంకా ముందుకెళ్ళి, "పులి తాగిన నీళ్ళు తాగిన వాళ్ళం, మాకు సాటొచ్చే మగాడు యీ జిల్లాలోనే లేడు!" అని గొప్పలు కూడా చెప్పుకుంటారు.

నేనయితే యీ కథని ఛోస్తే నమ్మేదాన్నికాదు. ఎందుకంటే, పిల్లని చూసినా భయపడే రకం మా జనాభాది. ఇహ పులి సంగతి చెప్పాలా?

ఒకటి మాత్రం నిజం. మా వాళ్ళు జబ్బులు చరచటంలోనూ డబ్బా కొట్టుకోవటంలోనూ 'పహిల్వాన్లే' గానీ, ఎవరికీ అపకారం చేసేవాళ్ళు కాదు. మిగతా వూళ్ళల్లోలాగా మా వూర్లో దొమ్ములూ దోపిడిలు ఉండేవి కాదు. అందుకే మా నాన్న ఎంత గొప్ప ప్లీడరైనా, ప్రాక్టీసు అంతంతమాత్రంగానే ఉండేది.

నేరాలు జరిగినప్పుడే కదా కోర్టులూ లాయర్లూ కళకళలాడేది. నేరాలే లేనప్పుడు విలవిలలేగా.

ఇంతకీ మా వూరు ఎలా వుంటుందో ఏమేం వున్నాయో గదూ! పచ్చని ఊరు. ఆకుపచ్చని రామచిలుకలా అందంగా మెరిసిపోతూ వుంటుంది. పెద్ద చెరువునిండా పద్దాలు.. చిన్న చెరువులో కలవపూలు.. చుట్టూ మామిడి తోటలా జీడిమామిడి తోటలూ ఓ శివాలయం, రాజరాజేశ్వరి అమ్మవారు కొలువున్న ఓ ఆశ్రమం, ఊరిపాలిమేరల్లో అడవి ఆంజనేయస్వామి, ఓ హైస్కూలు, మేడబడి, రెండు మూడు ప్రయివేటు స్కూళ్ళు, ఓ ఆసుపత్రి, ఓ మేజిస్ట్రేటు కోర్టు, ఇక తాలుకాఫీసూ, పోస్టాఫీసూ ఇవన్నీ మాములే. ముఖ్యంగా చెప్పుకోవలసినది లైబ్రరీ. చాలాచాలా పుస్తకాలున్నై. అయిదారుగురు 'ఆరెమ్పీ' డాక్టర్లున్నారు. సరుకులు కొంటే ఓ బెల్లం ముక్కో కొంచెం శనగపప్పు లంచంగా ఇచ్చే కిరాణాకొట్లు ఓ పది ఉన్నై. ఓ ముసల్మాను భూతవైద్యుడు కూడా ఉన్నాడు.

ఓ రెండుమైళ్ళు నడిస్తే తమ్మిలేరు కనిపిస్తుంది. ఎంత బాగుంటుందో! అడివి జాంకాయలూ, కర్రపాకూ వాక్కాయిలూ అక్కడినించే కొట్టుకొచ్చేవాళ్ళం. మా హైస్కూలు ఆటస్థలంలో ఏబై ఏళ్ళకి పై బడ్డ బూరుగు చెట్టుకూడా ఉంది. చూడటానికి అన్ని వూళ్ళూ ఒకేలాగ కనపడినా, దేని ప్రత్యేకత దానిదే.

ఆ రోజుల్లో సుందరాచారి 'కొలిమి' నన్ను బాగా ఆకర్షించేది. పలుగులూ, కొడవళ్ళూ నాగలి కర్నూ ఇవన్నీ బహు నేర్పుగా అక్కడ తయారయ్యేవి. సుందరాచారి కొడుకు శేషాచారి నేనూ ఒకే తరగతి. తండ్రి ఇనుముని ఎరగా కాల్చి పనిముట్లు చేస్తుంటే శేషాచారి ఇంతలావు 'సుత్తి'తో వాటిని కొడుతూ వుండటమో, లేక 'తిత్తి' ఆడించటమో చేస్తూ వుండేవాడు. కొలిమిలోంచి రవ్వలు రవ్వలుగా ఇనుపరజనూ, నిప్పు ఎగురుతుంటే చూడడం భలే బావుండేది. ఓసారి నేనూ 'తిత్తి' ఆడిద్దామని ఉత్సాహపడితే, "అమ్మాయిగారమ్మాయిగారూ, మీరు బ్రేమ్మల పిల్లలు. ఇట్టా తిత్తి ఆడించారని తెలిస్తే నానోటికాడి కూడు పోద్ది. మీకు దండవెడతాగానీ, దూరనించి చూడండి!" అన్నాడు.. రెండు చేతులూ ఎత్తి దండం పెడుతూ.

ఇదో పెద్ద చికాకైపోయింది. కుమ్మరి నరసింహులు ఇంటికెళ్ళి సారె తిప్పుతానన్నా ఇలాగే చేతులెత్తాడు.

వడంగి నాగాచారి ఇంట్లో 'బాడితె' పట్టుకుని చెక్కుతానన్నా ఇదేగోల.

భ్రేమ్మల పిల్లలు. భ్రేమ్మల పిల్ల.

తిక్కపుట్టి ఇదే విషయం మా నాన్నతో చెప్పాను. ఆయన ఒకటే నవ్వు! మా అమ్మ మాత్రం, "వాళ్ళింటికి వీళ్ళింటికి తిరుగుతావులే భడవా? అంటూ సాంటూ ఉండబ్బర్లా? ఇంకోసారి వాళ్ళిళ్ళకి పోతే కాళ్ళు విరగొట్టి గదిలో కూచోబెడతా!" అంటూ ఇంతెత్తున లేచింది. ఈ పెద్దవాళ్ళందరూ ఇంతే. పిల్లల్ని కనడమేగానీ, వాళ్ళకి చిన్నచిన్న సరదాలుంటై అని ఎందుకర్థం చేసుకోరో!?

అయిదోతరగతి కొచ్చేసరికి చట్టిముక్కు జోగారావూ, కిర్రుచెప్పుల మధూ, మెల్లకళ్ళ పార్వతీశం, ఇంకా డొంకాడ వెంకట్రావూ, మద్దిమత్తెన సుభాష్ బోసూ వీళ్ళందరూ పరిచయమై నా ప్రాణ స్నేహితులైపోయారు.

వీళ్ళతో కలిసి మావిడితోటల్లోనూ, అరటితోటల్లోనూ దొంగతనాలు చేసి మామిడి ముక్కలూ అరటి పళ్ళూ 'మెక్కటం' నేర్చుకున్నా.

తోటమాలిని 'బురిడీ' కొట్టించడంలో పార్వతీశంగాడు మహా నేర్పరి. జోగారావుగాడు గురిచూసి కొట్టాడంటే చితారు కొమ్మ మీది కావ్వెనా రక్కున నేలమీద రాలాల్సిందే.

వెంకటావూ, సుభాష్గాడూ కబడ్డీలో కింగులు. 'దొంగ' కూతపెడుతూ జనాన్ని ఎలా మాయ చెయ్యాలో పెర్ఫెక్టుగా నాకు నేర్పేశారు. అందుకే కూత ఆగినా, 'ఆగనట్టు' ఎలా నటించాలో బ్రహ్మాండంగా నేర్చుకున్నాను.

కబాడీలో నన్ను పట్టడం ఎవడికీ సాధ్యమయ్యేదిగాదు. కాళ్ళకీ చేతులకీ నూనె పూసుకుని మరి బరిలో దిగేదాన్ని. మామూలుగా తలకి నూనె రాసుకోడం నాకు చికాకు. అయితే 'ఆట' వుండే రోజుల్లో మాత్రం జుట్టుకి దిట్టంగా నూనె పట్టించి, ఆ నూనెనే కాళ్ళకీ చేతులకీ పూసుకునేదాన్ని.

పల్లెటూళ్ళలో ఏ విషయమైనా క్షణాల్లో అందరికీ తెలిసిపోయేది. నా విషయంలో అయితే మరినూ! "మగపిల్లల్లో ఆటలేమిటే నీకూ? అసలు నీకు బుద్ధుందా?" అంటూ చెవులు వుడేటట్టు ఇంత పొడుగున నా చెవుల్ని సాగదీసేది మా అమ్మ.

అసలు.., ఆటలాడుకోవటానికి ఆడా మగా తేడాలేమిటి? పోనీ, ఆడపిల్లల్లో ఆడుకుందామా అంటే వాళ్ళంతా తొక్కుడు బిళ్ళలా, గచ్చకాయలూ, పులీ మేకా తప్ప మరొక ఆట ఆడరు. మహా అయితే తాటాకుల్లో బొమ్మలు చేసి వాటికి టైలరు సత్తిరాజుగాడి కొట్లోంచి తెచ్చిన గుడ్డపీలికల్లో బట్టలు కట్టి ముదినాపసానుల్లాగా బొమ్మల పెళ్ళిళ్ళు చేసేవారు. అంతేగాదు, 'మా అమ్మాయిని మీ బిడ్డలాగా బాగా చూసుకోండోదినా. కంటి పాపలా పెంచాం' అని పెద్ద వాళ్ళని అనుకరిస్తూ వెధవ ఏడుపులూ! అందుకే వాళ్ళతో కలవాలంటే నాకు మహా చిరాకు.

మా అమ్మ మహా స్త్రీక్ష్ణు. ఆదివారమొస్తే ఆ పనీ యీ పనీ చెప్పి నన్ను కదల్చిచ్చేదికాదు. నేను ఎందుకు వూరుకుంటానూ? "నాన్నా.. మీ ఆవిడ నన్ను రాచి రంపాన పెడుతోంది. ఆదివారం కూడా ఆడుకోనివ్వదట. ఈవిడకి విడాకులిచ్చి మరో మంచి అమ్మని తీసుకురా!" అనేదాన్ని.

"ఏమన్నావే భడవా?" అంటూ మా అమ్మ నా మీదకి ఉరికి వచ్చినా, మా నాన్న మాత్రం, "ఆదివారమన్నా ఆడుకోనివ్వకపోతే మరి దానికి కోపం రాదుటే? పోమ్మా.., నువ్వు ఆడుకో! అయితే తొందరగా వచ్చేయ్!" అని నన్ను బయటికి పంపించేవాడు.

ఓ ఆదివారం నాడు మేమంతా చిన్న చెరువు దగ్గరికి పోయాం. కరణంగారి పాలేరు గేదెల్ని కడుగుతున్నాడు. నేను చెరో దిగి, వాడు చూడకుండా ఓ గేదె మీద కెక్కికూచున్నా. దాన్ని ఒడ్డు పట్టించడానికి రెండు కాళ్ళతో కాంతారావు గుర్రాన్ని తన్నినట్టు తన్నాను. అంతే! అది చరచరా బైటికొచ్చింది. కరణంగారి పాలేరు గుండెలు బాదుకుంటూ "అమ్మాయిగారూ.. మీకు దండం పెడతా దిగండి. లేకపోతే ఊళ్ళోవాళ్ళు నన్ను చంపేస్తారు." అంటూ ఏడుపు మొదలెట్టాడు. అది చూసి మా జోగారావుగాడు మహోత్సాహంగా దానితోక మెలిపెట్టాడు. అది పరుగులంకించుకుంది చూడు, అలా ఇలాగ్గాదు. వీరపరుగు.. నాకు చచ్చేంత భయంవేసింది.

దూకాలంటే భయం. అది ఎగురుతూ పరిగెడుతుంటే ఒణుకూ. రోడ్డుమీద వెళ్ళేవాళ్ళు ఆ గేదెనీ, ఆ గేదె మీద ఒణుకుతున్న నన్ను చూసి చచ్చేట్టు నవ్వుతూ ఈలల్లో కేకల్లో గేదెని ఇంకా బెదరగొట్టారు.

కొంతమంది పాపం ఆపాలని చూశారుగానీ అది ఆగలా. నాయనా.. అది మా ఇంటి ముందునించే పరిగెట్టుటం.., మా అమ్మ నన్ను చూసి లబోదిబోమంటూ వెంటపడటం, అమ్మని చూసిన ఖంగారులో నేను గేదెమీంచి కిందకి దూకటం, ఆ దూకడంతో కుడికాలు బెణకడం క్షణాల్లో జరిగిపోయింది.

అమ్మ పెట్టే 'నాలుగూ' ఆ తరవాత పెడితే పెట్టిందిగానీ, నాకు 'గేదె స్వారీ' మాత్రం మహా నచ్చింది. ఆ తరవాత చాలాసార్లు గేదెలమీదెక్కి స్వారీ చేశా! అది వేరే విషయం అనుకోండి.

వినాయకచవితి

కౌముది

www.koumudi.net

కొన్ని విషయాలు మీకు ముందే చెప్పాలి. ప్రస్తుతం నా వయసు ఎంతని అడక్కండి. నేను సీతనే గానీ అప్పటి గౌను వేసుకున్న సీతని కాదు. ఆ సీతలోకి యీ సీత 'స్వకాయ' ప్రవేశం చేసి రాస్తున్నది. పరకాయం అంటే ఇతరుల శరీరం. పరకాయం అంటే ఇతరుల శరీరం. 'స్వకాయం' అంటే నా శరీరంలోకి నేనే దూరాను. ఎలా? మనసులో దూరి, అప్పటి విషయాలన్నీ బైటికి లాగి మీకు వివరిస్తున్నానన్నమాట. ఇదేం డొంకతిరుగుడూ అంటారా? ప్రస్తుతం ఇట్లా మాట్లాడితేనే 'మేధావి' వర్గం గౌరవిస్తుంది. కానీ అప్పటి సీతకి మేధావుల్లో పనిలేదు. సరే! అప్పట్లో ఆడపిల్లంటే 'గుండెల మీద కుంచటిలాంటిది.' ఆవులకీ, గేదలకీ, కుక్కలకీ, పిల్లలకీ కూడా, ఆడపిల్ల మీద వున్నన్ని రిస్టిక్షన్స్ వుండేవికాదు. ఆడపిల్లంటే అందరికీ జడవాల్సిందే. కొన్ని కామెంట్లు చిత్తగించండి.

"నువ్వు ఆడపిల్లవి." (రోజుకో పదిసార్లైనా గుర్తు చేస్తారన్నమాట)

"ఆడపిల్లలు ఆడపిల్లలతోనే ఆడుకోవాలి!" (మరి మగాడ్ని ఎందుకు పెళ్ళి చేసుకున్నారో చెప్పరు)

"ఆడపిల్లగా పుట్టినందుకు కాస్త సిగ్గు - శరం ఉండాలి!"

(సిగ్గు అంటే తెలుసు. మరి 'శరం' అంటే? బహుశా హిందీ 'షరమ్' శరం అయిందా?)

"ఏవిటా వికవికలూ పకపకలూ? నవ్వు నాలుగు విధాల చేటు!" (అంటే నవ్వడం కూడా వాళ్ళిష్టమే! గిన్నెలు దొర్లిపడ్డట్టు వాళ్ళు నవ్వుచుకానీ, పెళ్ళికాని ఆడపిల్లలు నవ్వకూడదన్నమాట.)

"నవ్వే ఆడదాన్నీ ఏడిచే మొగాడ్ని నమ్మకూడదు!" (అంటే ఆడది ఎప్పుడూ దిగాలుగా మొహం పెట్టుకుని ఏడుస్తూ ఉంటే నమ్మాలిగానీ, నవ్వుతే నమ్మకూడదన్నమాట.. తస్మాత్ జాగ్రత్త!)

ఇవన్నీ మాట్లాడేది ఆడవాళ్ళే. అదేదో చైనాలో మావో సూక్తుల్లాగా ప్రతిరోజూ మా అమ్మ నోట్లోంచి యీ సూక్తులు వినక నాకు తప్పేదికాదు. వింటున్న కొద్దీ నాకు పంతం పెరిగి ఇంకా రెచ్చిపోయి ఇంకా జాలాయిగా తిరిగేదాన్ని. "కుదరదూ.. ఇంట్లోనే ఆడుకో!" అనేది మా అమ్మ.

అమ్మకీ నాన్నకీ నేనొక్కతినే కూతుర్ని ఒక్కతినే కూర్చుని ఏమాడుకుంటాను. ఆ మాత్రం ఆలోచన అమ్మలనే యీ 'ఘన' పదార్థాలకి ఎందుకుండదో!

వినాయకచవితి అంటే నాకు మహా ఇష్టం. చక్కగా ఓ గోని సంచీ బుజాన వేసుకుని, తెల్లారు రూమునే నా ఫ్రెండ్స్ తో బయల్దేరేదాన్ని. మొదట ఉప్పరిగూడం మీదుగా భట్టువారి గూడం చేరేవాళ్ళం. అక్కడ రోడ్డుపక్కనే ఓ పెద్ద వెలగచెట్టు, "రండి పిల్లలూ!! హాయిగా కాయలు కోసుకోండి! పతి కావాలా! ఓకే!! అదీ రెడీ!" అని పిలుస్తున్నట్టుగా వుండేది.

చెట్లెక్కడం మహావిద్య ఏం కాదుగానీ, వెలగచెట్టు, ములగ చెట్టు ఎక్కడం మాత్రం చాలా చాలా కష్టం. అవి మహాపశుసు. 'టుపుక్కున' విరుగుతాయి. జాగ్రత్తగా లేకపోతే నడ్డిని నారాయణుడు కూడా బాగుచెయ్యలేడు. ఆ రెండు చెట్లూ ఎక్కాలంటే మహానైపుణ్యం కావాలి.

మధుగాడు ఆ విషయంలో మహా ఎక్స్ పర్టు. కోతిలా చులాగ్గా ఎక్కేసేవాడు. అయితే పెద్ద పెద్ద కాయలన్నీ మొదట వాడి సంచులోనే వేసుకునేవాడు.

వాడ్ని ఏమార్చి క్షణాల్లో వాడి సంచులో వుండే పెద్దకాయల్ని నా గోనె సంచులోకి మార్చి పారేసేదాన్ని. ఇంటికెళ్ళాక అన్నీ చిన్నకాయలే వుంటే, 'ఇదేంటని' వాడు రగిలిపోయి నాతోనే చెప్పుకునేవాడు.

వెలగపత్తి కాయలూ కోశాక, బాలువారి గూడెంకి పోయేవాళ్ళం. మధ్యలో చిన్న చిన్న గుట్టలూ అవీ వుండేవనుకోండి. ఆ చుట్టుపక్కలే ఉమ్మెత్తపూలూ, గరికా ఉమ్మెత్తకాయలూ, రేక్కాయలూ, గన్నేరుపూలూ గోరింటపూలూ ఇంకా పేర్లు తెలియని రకరకాల పూలూ ఆకులూ కోసుకునేవాళ్ళం. పరిక్కాయలూ, రేక్కాయలూ, పులిచేరు పళ్ళు ఇవన్నీ దొరికితేచాలు, మా నోళ్ళలో పసండుగా నలిగేవి. యీ పూలూ పత్తికోయటంలో కూడా గిల్లికకజ్జాలుండేవి.

సపోజ్.. ఓ ఆకు అందంగా కనిపించిందనుకోండి. కోసేదాన్ని.

"అదెందుకూ? అది వినాయకుడికి ఇష్టం వుండదు. దాన్ని పూజకి వాడకూడదు!" అనేవాడు పార్వతీశంకాడు.

"నీదుట్టి మట్టిబుర్ర! వినాయకుడికి అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన ఆకు ఇదే! యీ ఆకులో పూజచేస్తే పెద్దయ్యాక కలెక్షరవడం గ్యారంటీ!" అనేదాన్ని.

భేమ్మల పిల్లనిగదా! చచ్చినట్టు నమ్మేవాళ్ళు.

"ఒరే మధూ! సీతాఫలాలు గణపతికి చాలా ఇష్టం. అంతేకాదు. యీ రోజున ఎవరైతే 'కళ్ళు బాగా విచ్చుకున్న 'సీతాఫలాల్ని బ్రాహ్మణ బాలికలకి ఇస్తారో.. వాళ్ళకీ సంవత్సరం అంతా తిరుగుండదు. అష్టైశ్వర్యాలూ కలుగుతే!" అని గంభీరంగా అనేదాన్ని.

"దీన్ని నమ్మకురారేయ్!. నోరు తెరిస్తే అన్నీ అబద్దాలే!" మధుగాడ్డి జోగారావుగాడు హెచ్చరించేవాడు.

"హూ! కావాలంటే చెన్నావరయుల శాస్త్రిగార్ని కనుక్కో. మొన్న ఆయన స్వయంగా ఎవరితోనో చెబితే నేను స్వయంగా విన్నాను. ఒరే మధూ ఇప్పుడా కళ్ళు విచ్చిన సీతాఫలాలు నాకిస్తే నువ్వెక్కడ గొప్పవాడివై పోతావో అని యీ జోగ్గాడికి కుళ్ళు. నీ ఇష్టం. వినాయకచవితి పూజకోసం సీతాఫలాల్ని 'సీత' అనే పేరున్న బ్రాహ్మణ పిల్లకి ఇస్తే వచ్చే పుణ్యం అనంతం!" చాలా గంభీరంగా మొహం పెట్టి అనేదాన్ని. డాటెందుకూ? బెస్ట్ సీతాఫలాలు వెంటనే వాడి గోనలోంచి నా గోనకి ఆటోమేటిగ్గా ట్రాన్స్ఫర్మేషన్ చేయేవి.

ఆ రోజుల్లో ఆరోడ్లన్నీ మట్టిరోడ్లు. ఎడ్ల బళ్ళు తిరిగేవి గనక రోడ్డుకి 'గాళ్ళు' పడేవి. ఇహ పాములైతే.. ఓహో.. లెక్కలేనన్ని. నాగుపాములూ, కట్లపాములూ, రక్తపింజరులు, నూనె పలుగుడు పాములూ, ఇంకా ఇంత పాడుగు బురదగొడ్లూ, జెరిగొడ్లూ, గోధుమ తాచులూ, చెట్లమీద కొమ్మమీద నించి ఇంకో కొమ్మ మీదకి ఎగిరే పసిరిక పాములూ ఓహో.. ఎన్ని రకాలో.

రైతులకి కనబడినా వాటిని వదిలేసేవారేగానీ చంపేవాళ్ళుకాదు. ఇంటికి వచ్చిన పాముల్ని విడిచేవాళ్ళుకాదు. జనాల్లోకి వచ్చిందంటే చచ్చిందే కొండ చిలవల్ని కూడా నేను చూశాను.

ఈ పత్తి సేకరణలో ఏదైనా పాము కనిపిస్తే వెంటనే దండం పెట్టేవాళ్ళం. నాగుపాము కనిపిస్తే పండగే! ఎందుకంటే, నాగుపాముకి దండం పెడితే చదవకపోయినా పరిక్షలు పాసేపోతామన్న గాఠి నమ్మకం. నాగుపామే కాదనుకోండి, ఏ పాముకి దండం పెట్టినా ఎంతో కొంత లాభం ఉంటుందికదా మరి.

తొమ్మిదింటికో తొమ్మిదిన్నరకో నకనకలా డుతూ ఇళ్ళకి చేరేవాళ్ళం. అంతకుముందు రోజే మేదరి కేశవరావు దగ్గర్నించి కొత్త విగ్రహం తెచ్చేసేవాళ్ళం. ఎంతా, పాలవెల్లి అణాన్నర, కుమ్మరి నరసింహులు అచ్చు పోసే మట్టి వినాయకుడి విగ్రహం బేడ. చిన్నదయితే అణా. కుదిరితే ఉపాధ్యాయిల వాళ్ళ తోటలో నేనూ నా స్నేహితులూ సామూహిక దొంగతనం చేసి అరిటిపళ్ళు కొట్టు కొచ్చేవాళ్ళం.

"ఒసే సీతా! నీ ఫ్రెండు మధూగాడ్డి ఒకసారి తీసుకురావే! వాడ్ని చూసి ఎన్నాళ్ళయిందో!" అని మా అమ్మ చవితికి ముందురోజు అనేది.

ఆవిడ అతిప్రేమకి అర్థం నాకు తెలుసు. మా కొబ్బరి చెట్టు ఎక్కించి కాయలు దింపించాలని ఆవిడ ప్లాను. మధుగాడు చెట్టు మహా హుషారుగా ఎక్కగలడని ఆవిడకి తెలుసు.

"వాడు చాలా పనిలో వున్నాడు. రాడేమో!" అని కావాలనే అనేదాన్ని.

"హూ! పేద్ద నీ ఫ్రెండంటావుగా! పిలిస్తే రాడూ?" ఆవిడ రెట్టించేది. ఏం చేస్తాం! పిలవగానే వాడొచ్చి, చకచకా చెట్టెక్కి కొబ్బరికాయలు దింపేవాడు. వాడికి నాలుక్కాయలిస్తే ఏంపాయే? ఉహూ! ఏ బెల్లం ముక్కో అరిశముక్కో చేతిలో పెట్టేదిగానీ కొబ్బరికాయలు మాత్రం ఛస్తే ఇచ్చేది కాదు. మహా పీనాసిది.

ఆ మాటే మా నాన్నతో చెప్పేదాన్ని. ఆయన నవ్వీ నవ్వీ, పదిసార్లు ఆ మాటే మా అమ్మకి వినబడేటట్లు మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పించుకునే వాడు. పదింటికల్లా పూజకి అన్నీరెడీ!

ఆ పండగలో నాకు నచ్చని ఏకైక అంశం తలంటు, ఇప్పుడైతే షాంపూలూ గీంపూలూ వున్నాయిగానీ, అప్పుడు కుంకుడు కాయలే గతి. కళ్ళల్లో ఒక్క చుక్క కుంకుడు రసం పడిండా - అంతే సంగతి. కళ్ళు ఎర్రబడి, నీళ్ళుకారుతూ మంటతో పిచ్చెక్కేది.

"కళ్ళకి మంచిదే వెరిమొహమా!" అని మా అమ్మ ఎన్ని సన్నాయి నొక్కులు నొక్కినా, మంట మనగ్గానీ ఆవిడకి కాదుగదా!

చచ్చీ చెడీ ఆ తలంటయ్యాక 'కొత్తగాను' వేసుకునే అతి ముఖ్యమైన సందర్భం వచ్చేది.

అసలా 'గాను' రెడీకావడానికి ఎన్ని కష్టాలో!

ఎప్పుడు నాకు కొత్త బట్టలు కొన్నా మా అమ్మమాటే సాగాలి. ఆవిడ తీరిగ్గా 'జల్లిపల్లి' వారి బట్టల దుకాణంలోనే బట్టల్ని 'ఎంపిక' చేసింది. ఆవిడ సెలక్టు చేసిన రంగులూ డిజైన్లూ నాకు చచ్చినా నచ్చేవికాదు. అలాగే నేను దేన్ని సెలక్టు చేసినా ఆవిడ ఆ 'తాను' మంచిదికాదనో 'మన్నిక' వుండదనో రిజక్టు చేసి నా నోరు మూయించేది.

మొత్తానికి ఇద్దరం రాజీకొచ్చి ఓ గుడ్డసెలక్టు చేసేసరికి గంటో గంటన్నరో పట్టేది.

అప్పట్లో 'రెడిమేడ్' దుస్తులు వుండేవి కాదు. ఉన్నా, మా వూళ్ళోకి అవి అప్పటికి అడుగు పెట్టలా.

వెంటనే ఆ గుడ్డని టైలరుకివ్వాలని నేనూ -

నాన్నగారికి చూపించాకే ఇస్తానని తనూ - గొడవపడేవాళ్ళం. ఇక్కడా ఆవిడే నెగ్గేది.

ఇక ఆ తరవాత టైలరు కివ్వడం మరో ప్రహసనం.

నలుగురైదుగురు దర్జీలున్నా ముక్కుపాడి పీల్చే వెంకట్రావుకే ఇవ్వాలని ఆవిడనేది. వెంకట్రావు కొట్టు కాస్త పెద్దదేగాక, "వెంకట్రావు ఎండ్ సన్స్.. ఫేషన్ టైలర్స్" అనే బోర్డు, ఇక్కడ దుస్తులు అందంగా కుట్టబడును అని ఓ సబ్ టైటిలూ వుండేది. మిగతా వాళ్ళు ఎంత మంచి టైలర్లయినా వాళ్ళ షాపుకి బోర్డులు వుండేవి కావు. అదీ మా అమ్మ స్ట్రాటజీ.

ఆ వెంకట్రావు ఓ పట్టాన ఇచ్చేవాడుకాదు. రోజూ పదిసార్లు కుట్టావా లేదా? ఇస్తావా ఇవ్వవా? అని నేను వాడి ప్రాణాలు తినేసేదాన్ని. అతను తీరిగ్గా ముక్కుపాడి గాఢంగా పీల్చి.., "ఇస్తాళ్ళన్నాగా అమ్మాయిగాళ్ళూ!. తొందలెందుకూ?" అని జలుబొచ్చిన వాడిలా ముక్కేవాడు. ఆ ముక్కుడు వింటే నాకు అరికాలి మంట నెత్తికెక్కేది.

అమ్మ సీతా! అరగంటలో కుట్టి ఇచ్చేస్తా సరేనా?" అంటే ఎంత మర్యాదగా ఉంటుంది!

" అంత మాత్రం మర్యాద చూపిస్తే అసలు గొడవ రానేరాదుకదా.. ఏమనిన.."

నీలాపనిందలు

కౌముది

వారంరోజులపాటు నన్ను కొట్టు చుట్టూ తిప్పించుకుని కూడా ఇవ్వకుండా, మా అమ్మతో "మీ అమ్మాయి నాప్రాణాలు తోడేస్తోందండీ, ఇలా అయితే నావల్లకాదు!" అని కంపైంటు ఇచ్చాడు. దాంతో మా అమ్మ నన్ను నానా భీభత్సంగా తిట్టి, "మళ్ళీ వాడి కొట్టుకెళ్తే చెవులు ఎక్కదీస్తాను!" అని వార్షింగిచ్చింది.

నాకు పిచ్చి కోపం వచ్చి టైలరుగారు భోజనానికి వెళ్ళినప్పుడు కొట్టుకెళ్ళి కొలబద్దనీ, టేపునీ పక్కవాళ్ళ బావిలో పడేసి వచ్చా. (నా గౌను రెడీ అయిందని రూఫీ చేసుకున్న తరువాతే అనుకోండి!) అదో పెద్ద గొడవైంది. తరవాజైప్తా.

'కొత్తగాను' సువాసన మాత్రం మహా మహత్తరంగా వుండేది. ఆ తరువాత పూజాకార్యక్రమం.

ఏమాటకామాటే చెప్పుకోవాలి. వంటచెడంలో మా అమ్మని 'కొట్టే' వాళ్ళు మా జిల్లాలోనే లేరు. ఛాలెంజ్! ఏ కూర చేసినా ముక్కలన్నీ ఒకే సైజులో వుండాలి. అన్నీ రెడీగా పెట్టుకున్న తరువాతే కుంపటి వెలిగించేది. వినాయకచవితి రోజునైతే ఉండ్రాళ్ళు, అప్పాలూ, బూరెలూ, పాయసం, నువ్వుపప్పు అద్దిన అరిసెలూ, పులిహోర.. ఓహో!. వాసనకే కడుపునిండిపోయేది.

నా 'చిత్తం' వినాయకుడి మీదా 'భక్తి' భోజనం మీదా వుండేదని చెప్పక్కర్లేదుకదా! పుల్లుగా భోజనం 'బిగించాక' పెత్తనాలు మొదలెట్టేదాన్ని.

తొమ్మిది ఇళ్ళల్లో పూజింపబడిన వినాయకుణ్ణి చూస్తే, నీలాపనిందలు రావనీ, 'బ్రహ్మాండమైన కలెక్టరు అమ్మా బాబు'లాంటి ఉద్యోగం వస్తుందని మా పిల్లకాయల్లో నమ్మకం వుండేది. అందుకే పెత్తనాలన్నమాట.

ఇక్కడా బ్రేమ్మల ఇళ్ళే. అందరిళ్ళలోనూ అవే వుండ్రాళ్ళు అదే పులిహోరా అదే పాయసం. చక్కగా బుల్లిబుల్లి బాదం ఆకుల్లో కుట్టిన టిఫిను విస్తరాకుల్లో పెట్టి తినమనే వాళ్ళు. వద్దని తలాడించేదాన్ని. ఎందుకంటే వాళ్ళ వంటలన్నీ మా అమ్మ వంటముందు బలాదూర్ అని నాకు తెలుసు.

"దానికెందుకే? దానికి 'మన' ఇళ్ళల్లో వంటలెందుకునచ్చుతే? ఏ మిఠాయి నాగభూషణం చేసిన పచ్చిమిర్చి బజ్జీలో, మార్కండేయులు చేసే పిడతకింద పప్పు, మసాల బజ్జీనో అయితే మింగుతుందిగానీ, 'మడిదడీ'తో చేసిన వంటలు దానికెందుకు ఎక్కూతే?" అని పెద్ద సీత అమ్మమ్మావాళ్ళు సణిగేవాళ్ళు. కోపం వచ్చినా వాళ్ళు చెప్పేది 'నిజమే'గాబట్టి ఆ రోజు క్షమించేదాన్ని.

వినాయకచవితి పండగలో పొద్దున్నే జరగాల్సిన తతంగం చెప్పలేదుగదూ! అది 'బూతుపురాణం'. పెద్దవాళ్ళచేత ఎన్ని తిట్లు ఆరోజున తింటే అంతమంచిదనీ, బోల్తంత డబ్బు మనని వరిస్తుందనీ మాకు ఇంకో నమ్మకం. యీ నమ్మకానికి పునాది ఎప్పుడు పడిందో ఎవరు మొదలెట్టారోగానీ, మేం మాత్రం తూ.చా తప్పకుండా పాటించేవాళ్ళం.

పత్రితోపాటు ఓ స్కూలు సంచీ నిండుగా పల్లెరుకాయలు తెచ్చేవాళ్ళం. ఇహ బూతులు ఎవరు బ్రహ్మాండంగా తిడతారో మాకు తెలుసుగనక, తెల్లకి తెల్లవారుఝామున ఆ 'ఘనాపాతీ'ల ఇళ్ళముందు యీ పల్లెరుకాయలు చల్లేవాళ్ళం. వాళ్ళు బయటికి రావడం, చూసుకోకుండా పల్లెరుకాయల్ని తొక్కడం, ఇహ బండబూతులు లంకించుకోవడం, వాళ్ళు చేసే విన్యాసాల్ని మేం కొంచెం దూరంలో దాక్కుని చూస్తూ నవ్వుకోవడం. ఇదో మధురఘట్టం.

ఓసారి యీ పల్లెరుకాయలు జల్లే కార్యక్రమంలో నేనూ మద్దిమత్తెనగాడూ పట్టుబడ్డాం. తిట్లతోపాటు మా వీపులు మోత మోగాయనుకోండి. అయితే ఓ చిన్న 'త్వప్తి' ఏమంటే, మద్దిమత్తెనగాడ్ని అక్కడే తంటే, నన్ను మాత్రం ఇంటికి వెళ్ళాక మా అమ్మ తన్నింది.

అంత డబ్బు మనని వరించబోతుండగా ఇదోలెక్కా?

ఇహ నీలాపనిందలు. అవెలాగూ తప్పవుకదా! స్కూల్లో చదవకుండా అల్లరిచేస్తున్నాననీ, కిళ్ళికొట్టు వీరన్నగారి అమ్మాయి అలిమేలుకి అన్యాయంగా తొడపాశం పెట్టాననీ, అసలు నేను ఆడపిల్లనేకాదనీ, ఉత్తి మగరాయుడననీ, ఇలా బోలెడు నీలాపనిందలు వచ్చేవి. ఏదొచ్చినాసరే, "అదికాదే అమ్మా, చవతినాడు పొరబాటున చంద్రుణ్ణి చూశాను. అందుకే యీ నింద నామీద పడింది!" అని చాలా అమాయకంగా మొహం పెట్టి కన్విన్స్ చేసేదాన్ని. ఒక్కోసారి వర్కవుట్ అయ్యేది. ఒక్కోసారి 'నో!'

"సాయంత్రం పునఃపూజ తరువాత అక్షింతలు వేశాగా నీ నెత్తిమీద? ఇక నీలాపనిందలు ఎలా వస్తాయి?" అని మా అమ్మ లా పాయింటు తీసేది.

"హూ! నాన్నకి టిఫిన్ ఇచ్చి, నన్ను నీళ్ళు తెమ్మన్నావు గుర్తుందా? వంగి నేలమీద గ్లాసు పెడుతుంటే ఆ అక్షింతలన్నీ రాలిపోలేదూ?" అంటూ నేను 'కౌంటర్' పాయింట్ కొట్టేదాన్ని. మా అమ్మ తెల్ల మొహం వేసుకుని నా వంక చూస్తుంటే, మా నాన్న గట్టిగా - అలిసిపోయేదాకా నవ్వేవాడు.

"ఒసే బుజ్జులూ! నిన్ను ఖచ్చితంగా లాయర్ని చేస్తానే!" అని గారాబంగా ముద్దుకూడా పెట్టేవాడు .

వినాయకచవితివల్ల స్కూలు పిల్లలకి దక్కే మహాదానందం మరోటి ఉంది. ఏమంటే, పుస్తకాలు అన్నిటిమీదా స్పెస్టిక్ గుర్తుని పసుపుతో పెట్టి, మధ్య కుంకుమతో బొట్లుపెట్టి, వాటన్నిటినీ పూజలో పెట్టడం.

దాంతో రెండురోజులవరకూ చదువూ, హోమ్ వర్కూ బంద్. చవతిగనక ఆదివారం వస్తే మంగళవారం కూడా చదువు బంద్.

"హోమ్ వర్కూ చేసుకురాలేదే?" అని ఏ మాస్టరు అడిగినా,

"పుస్తకాలన్నీ పూజలో వున్నాయి సార్. ఇంకా పత్రి నిమజ్జనం జరగలేదు!" అని ఢంకా బజాయించి చెప్పేవాళ్ళం. కాదనటానికి గుండే - చెరువా?

వినాయకచవితి రోజున అంటే నా ఏడో ఏడప్పుడు జరిగిన విషయం చెప్పకపోతే, అది ఎప్పటికీ మీకు తెలీదు. అందుకే చెప్పున్నా, అంతకుముందులాగే ఆ యేడూ మా అమ్మతో కలిసి, తొమ్మిది మంది బ్రేమ్మల ఇళ్ళల్లోనూ గణపతి దర్శనం చేసుకున్నా. ఆ తరువాత మా అమ్మని కాకాపట్టి నా ఫ్రెండ్స్ ఇళ్ళని కూడా విజిట్ చేశా. చివరి ఇల్లు మధూగాడిది. ఆరోజున వాడికి ఏం బుద్ధిపుట్టిందో ఏమో, "ఒసేయ్ సీతా! చాలా మంచిదానివీ, గ్రేటు వీ నే! ఇవాళ మీ యింట్లో వినాయకుణ్ణి చూపించవా?" అని మహా వినయంగా అడిగాడు.

"ఎందుకురా! మీ యింట్లో కూడా పూజ చేశారుగా!?" అన్నాను.

"అదికాదే! ఈసారి ఇప్పటి వరకు అన్నీ సున్నాలే కదే. పాసు కాకపోతే మా నాయన చదువు మాన్పిస్తాడే మీరు బ్రాహ్మలు కదా! మీ ఇంట్లో వినాయకుణ్ణి చూస్తే గ్యారంటీగా నన్ను పాస్ చేస్తాడే! ప్లీజ్ సీతా ప్లీజ్!" అని బతిమాలాడు. న్యాయంగా అయితే అంతసేపు బతిమాలించుకోను. కానీ నా సమస్య నాది.

"మా అమ్మ తిడుతుందేమోరా! అసలే చచ్చేంత మడి ఆచారం!" అన్నాను. వాడు వొదిలేగా. సరే.. వెంటబెట్టుకుని ఇంటికి తీసుకెళ్ళా.

"అమ్మా! ఇవ్వాళ మధూ మనింట్లో గణపతికి దండం పెట్టుకుంటానన్నాడు. చూపించమంటావా?" అన్నా.

"పాపం పొద్దున కాయలు కూడా కోసిచ్చాడు గదే! తీసికెళ్ళి చూపించు. అయితే కాళ్ళూ చేతులూ బాగా కడుక్కున్నాకే!" అన్నది మా అమ్మ. నా గుండే డుబుక్కుమంది.

"మరి పునఃపూజ ఇంకా కాలేదుగా?" కొంచెం అడ్డుపుల్లవేసే ప్రయత్నం చేశా.

"దాణ్ణేముంది! అదెప్పుడో సాయంత్రం కదా!" తేల్చేసింది మా అమ్మ.

"పదరా!" అన్నాను నీరసంగా. వాడులోపలికి రావడం రావడం పాలవెల్లికి కట్టివున్న పెద్ద పెద్ద వెలక్కాయల్ని, సీతాఫలాల్ని, మొక్కజొన్నపొత్తుల్ని చూడడం జరిగిపోయింది.

"నా సంచితో పెద్దకాయలన్నిటినీ దొంగతనం చేస్తావుటే ద్రోహీ! నువ్వు ఇంత నమ్మకద్రోహం చేస్తావని తెలికేగదే నీతో స్నేహం చేసిందీ!" అని దండం కూడా పెట్టకుండా ఏడుస్తూ బయటకి పరిగెత్తాడు. అవన్నీ వాడి సంచితోంచి కొట్టుకొచ్చినవేగా!

ఆ మాట విన్న మా అమ్మ నా వంక చూసిన 'చూపు' ఎలాంటిదో నేను వర్ణించలేనుగాక వర్ణించలేను.

ఆ విషయం అక్కడితో ఆగలా. చాలా ఉపద్రవాలు జరిగాయి. మధుగాడి దగ్గర కొట్టేసిన వెలక్కాయల్లో పెద్దవి కొన్ని జోగ్గాడికి లంచం ఇచ్చి తామరపువ్వులు సంపాదించా. వాణ్ణి మంచి చేసుకోకపోతే ఆ రోజు నాకు 'శ్రీ'గా తామరపువ్వులు దొరకవు. ఎందుకంటే, పెద్ద చెరువుకి కాపలాదారు వాళ్ళ నాన్నే. ఆ చెరువులో ఎవర్ని దిగనిచ్చేవాళ్ళు కాదు. జోగ్గాడి దగ్గర్నించి పువ్వులు రాబట్టాలంటే ఏదో ఒకటి ఎక్స్‌చేంజ్‌గా ఇచ్చి తీరాలి.

మా ఇంట్లోంచి ఏడుస్తూ వెళ్ళిన మధుగాడు, సరాసరి జోగారావు ఇంటికెళ్ళి, వాడిగోడు వెళ్ళబోసుకుంటూ, అక్కడ పెద్ద వెలక్కాయలూ, సీతాఫలాలూ చూసి, "నువ్వు, ఆ సీతా నాకు ద్రోహం చేస్తారుటా?" అని యుద్ధానికి దిగాట్ట. ఆ తరువాత వాళ్ళిద్దరూ ముష్టాముష్టి బాహోబాహీ రాజనాలా కాంతారావు లెవెల్లో కొట్టుకున్నారుట. దాంతో ఊరంతా ఫలాలా సీత 'మిత్రద్రోహం' చేసి మధుగాడి సంచితో కాయలు కొట్టేసిందని ప్రచారం జరిగింది.

భ్రేమ్మల పిల్లని గనక నన్ను ఎవరూ మొహం మీద అనకపోయినా నన్నో 'గజదొంగ' లెవల్లో చూడడం మొదలెట్టారు. ఇద్దరు ముగ్గురు అమ్మలక్కలైతే, "జాగ్రత్తమ్మా! ఆ పిల్ల మహా గజదొంగని నాకు ముందే తెలుసు. మా మనవడి చేతిలో 'నిమ్మతాన' (మిఠాయి) అది కొట్టేస్తుంటే నేను కళ్ళారా చూశ్చేదూ!" అని కూడా అన్నారు. ప్రాణం పోయినా యీ 'సీత' అలాంటి పనిచెయ్యదని వాళ్ళకేం తెలుసు!

ఎక్కడికెళ్ళినా, "ఏమే సీతా! దొంగతనం చేశావుటగా!" అనేవాళ్ళు. ముఖ్యంగా భ్రేమ్మలు.

అవన్నీ బాలోరిగూడెం నించీ భట్టోరిగూడెం నించీ కోసుకొచ్చినవనీ, దారిలో అన్ని గోనెసంచులూ ఒకేలాగ వుంటాయి గనక మధుగాడి సంచీ నా సంచీ మారిందనీ" - అడిగిన వాళ్ళకీ అడగని వాళ్ళకీ కూడా 'వివరణ' ఇచ్చి ఆ నీలాపనిందని చాలామటుకూ తొలగించుకోగలిగానుగానీ, మా అమ్మ మాత్రం నేను చెప్పిన సదరు 'విషయాన్ని' నమ్మినట్టు కనిపించలా, వాదాలు జరిగినా! మా నాన్న మాత్రం, "భలే వాదించావే సీతా! నిన్ను లాయరీ చదివిస్తా" అని మెచ్చుకున్నాడు.

"ఇదా? ఇది ప్లిడరీ చేస్తుందా? చూస్తూ వుండండి, ఏనాడో ఓనాడు ఓ పేద్ద గజదొంగై బ్యాంకుల్ని లూటీ చేస్తుంది!" అంటూ మా అమ్మ మటమటలాడింది.

ఏమైనా ఆ యేటి 'చవితీ' మాత్రం నేను జన్మలో మర్చిపోని అనుభవాన్నిచ్చింది.

పాకబడి

నాకు తొమ్మిదేళ్ళు వచ్చేసరికల్లా అయిదోతరగతికి వచ్చేశా. "అదేంటి?" అని మీరు అడగొచ్చు. ఆ రోజుల్లో అయిదేళ్ళు వచ్చేదాకా స్కూల్లో వేసేవాళ్ళుకాదు. 'చైత్రమూ వైశాఖమూ' అంటూ ఇంట్లోనే ఏదో ఓ చదువుచేప్పేవాళ్ళు. అదీ బ్రాహ్మణ ఇళ్ళల్లో. మిగతా వాళ్ళకి అదీలేదు హాయిగా తినటం తిరగటం ఆడుకోవటం.

"మా అబ్బాయిని ఆర్ అమ్మాయిని బళ్ళో వేస్తున్నాం. మా ఇంటికి రండి" అని ఓ చిన్నపాటి ఆహ్వానంతో బడి ప్రహసనం మొదలయ్యేది. మాస్టారు మిగతా స్కూలు పిల్లల్లో సహా ఇంటికి వస్తారు. నా విషయంలో అయితే, నాకు కొత్తగాను కుట్టించి ముస్తాబు చేశారు. వాకిట్లో చాపలూ బల్లలు వేయించారు. మా అమ్మ పేర్ల సత్తు తోపేజాలో జీడిపప్పు ఉప్పా, పెద్దవాళ్ళకి కాఫీలూ, పిల్లలకి నిమ్మకాయ పర్వత్తూ, ఇంకా పంచెపట్టటానికి లడ్డూలు చేగోడీలు చేసింది.

మా నాన్న ఒళ్ళో కూర్చోబెట్టుకుని, ముందు పళ్ళెంలో వున్న బియ్యం మీద తరువాత చక్కగా పరిచిన తెల్లని తమ్మిలేటి ఇసుకమీదా, 'ఓ నా మహాశివాయహా' అంటూ నా వేలు పట్టుకుని వ్రాయించారు.

ఆ తరువాత పిల్లలకీ, పెద్దలకీ జీడిపప్పు ఉప్పా మరియు కాఫీ పర్వత్ల పంజారం జరిగింది. ఆ తరువాత స్కూలు పిల్లలందరికీ లడ్డూలు చేగోడీలు పంచబడ్డాయి. మేస్టారికి పేంటూ పర్వత్ నిమిత్తం జల్లిపల్లి వారి కొట్లోంచి కొనుక్కొచ్చిన గుడ్డలు, పళ్ళూ తాంబూలంతో సహా ఇవ్వబడ్డాయి.

ఈ ఘనమైన కార్యక్రమం అంతా నా నాలుగోయేట జరిగింది. ఆనాడే నేనో స్కూలు దాన్నెయ్యా.

మొదట్లోనే చెప్పాగా మా ఊరి ఏవరాలు. మేడబడి మా ఇంటికి దూరం. సుబ్బరాజుగారి బడి మంచిదేగానీ, రోడ్డెక్కాలి. చిన్నపిల్ల రోడ్డుమీద నడిస్తే ఎన్ని ప్రమాదాలు జరుగుతయ్యో అని, మా ఇంటికి నాలుగిళ్ళ అవతల వున్న ఓరుగంటి సీతారామయ్యగారి గొడ్లపాకలో నడిచే ఏలియా మాస్టారి బడికి పంపటానికి మావాళ్ళు సుముహూర్తం నిర్ణయించారు.

ఓ సరి కొత్త పలకా, ఓ సరికొత్త తెల్ల బలపం (నల్ల బలపాలు చేపు) పట్టుకుని మా నాన్న వెంట నేను స్కూలికి నడిచా.

"నీ పేరేంటమ్మా?" అడిగారు ఏలియా మాస్టారు. ఆయనకి తెలీదా నా పేరూ?

"మొన్నేగదా చెప్పానూ.. 'సీత' అనీ!" సహజమైన చికాకు స్వరంతో అన్నాను. ఆయన మొహం చూడాలి!

"అవునవును.. సీతకదూ! ఇలా కూర్చో!" అంటూ ఓ చోటు చూపించారు.

నాకు అక్షరాభ్యాసం చేసింది శక్రవారం. సరే! ఆ రోజూ, శనివారం రోజూ, ఆదివారం రోజూ మా అమ్మ నన్ను క్షణం తీరికలేకుండా కొంపలో కూర్చోబెట్టి 'అ' నించి 'అః' దాకా అక్షరాలు దిద్దించింది. నా వేళ్ళు దిద్ది దిద్దీ వాచిపోయాయి. దేవుడు నాకు తెలివితేటలు ఎక్కువే ఇచ్చాడని ఆరోజున నాకు తెలీదుగానీ, నేడు ఘంటాపథంగా చెప్పగలను.

"నీకేమన్నా అక్షరాలు వొచ్చా? వొస్తే రాసి చూపించు!" అని, ఏదో ఓ ప్రశ్న అడగాలిగనక అడిగారు.

పలకమీద దిద్దీ దిద్దీ గీతలు పడివున్నై. ఆ గీతల్ని ఫాలో అయిపోయి 'అః' వరకూ రాసేశా. ఇది కాస్త 'ఎక్కువ'గా అనిపించవచ్చు. అప్పుడు జరిగిన సంఘటనని ఇప్పుడు చెబుతున్నా గనక కాస్త 'డబ్బా' కొట్టుకున్నాననీ మీరు అనుకోవచ్చు. కానీ ఇది పచ్చినిజం. మొన్న మొన్నటిదాకా 'ఏలియా' మాస్టారే అనేవారు "సీతా! జన్మలో మూడురోజుల్లో అఆలు నేర్చుకున్న దాన్ని నిన్నే చూశాను!" అని. అంతెందుకూ? మా పెద్దపుల్లెటికుర్రులో ఇప్పటికీ ఆ విషయాన్ని నా క్లాస్ మేట్స్ మరచిపోలా.

అప్పట్నుంచీ ఏలియా మాస్టారు నా గురించి 'ప్రత్యేక' శ్రద్ధ తీసుకున్నారు. మిగతా వాళ్ళకి నాలుగు అక్షరాలు హోమ్ వర్కు ఇస్తే నాకు మొత్తం 'గుణింతాలు' హోమ్ వర్కు ఇచ్చేవారు. అంతేకాక నన్ను తెగ మెచ్చుకునేవారు కూడా.

సరే మళ్ళీ స్కూల్లో అడుగు పెట్టిన మొదటిరోజుకి వద్దాం. మా స్కూలు గొడ్లపాకలో నడిచేదని ముందే చెప్పానుకదా. ఎందుకో అవాళ గేదెల్ని ఆవుల్ని 'గొడ్లకాడిబుడ్డాడు' మేతకి తోలుకెళ్ళలా. అవన్నీ ఓ పక్క కట్టబడివున్నాయి. కొద్దిగా జల్లు మొదలైంది. దాంతో మేం బాగా పాక లోపలికి జరిగాము. ఆరోజుల్లో స్కూలు అంటే ఏవుంది? గవర్నమెంటు స్కూలు, సంగతి వేరు. ప్రయివేటు స్కూళ్ళు ఎక్కువ. అయిదో తరగతిదాకా అందులో చదివి, ఫస్టు ఫాం అంటే ఆరోతరగతిలో చేరడానికి ఎంట్రన్స్ పరీక్ష రాయాల్సి వచ్చేది. ఏలియాగారు ఎక్కడించో వచ్చి స్కూలు పెట్టుకుంటాననీ పిల్లల్ని పంపించమనీ పెద్దవాళ్ళని బతిమాలితే, సరేనని మమ్మల్ని అక్కడ చేర్చారు. ఇంటికి అది దగ్గరకూడా.

మొత్తం ఓ పదిమంది వుండేవాళ్ళం. నేనూ, అమ్మాజీ, సత్యవతీ ముగ్గురం అమ్మాయిలం. మిగతా ఏడుగురూ మొగపిల్లలు. అంటే, మద్దిమతైనగాడూ, మధూ, జోగారావూ, పార్వతీశం, డొంకాడ వెంకట్రావూ, మరో ఇద్దరు. వాళ్ళ పేర్లు ఘంటా గంగాధరరావూ, సింహాద్రి. మళ్ళీ కథకొస్తే - మేం బాగా పాకలోపలికి జరగటంతో ఓ గేదె తన పవిత్రమైన పేడని అమ్మాజీ పలక మీద వేసింది, ఇహ నవ్యాం చూడండి!! పాపం అమ్మాజీ ఆ సాయంత్రం గట్టిగా ఏడ్చి 'ఆ స్కూల్లో చదవను పొమ్మంది.' వెళ్ళినరోజే ఫ్రెండ్ అయింది నాకు. ఆ విషయం మా నాన్నతో చెప్పి తెగ నవ్వుతుంటే, "నోర్మయ్ నవ్వు నాలుగువిధాల చేటు!" అని మా అమ్మ నా చెవులు మెలేసింది. అప్పటికింకా మా అమ్మతో గొడవలు పడే ధైర్యం నాకు లేదనుకోండి.

పాపం ఏలియా మాస్టారు అమ్మాజీ వాళ్ళ నాన్నగార్ని బతిమలాడి ఆ పిల్లని మళ్ళీ మా స్కూల్లోకి తీసుకొచ్చారు.

అయిదో తరగతిదాకా అక్కడే చదివా. అప్పట్లో 'ఫస్ట్ ఫాం' లోగానీ ఇంగ్లీషు మొదలెట్టేవారు కాదు. కానీ ఏలియా మాస్టారు నా మీద చూపిన శ్రద్ధవల్లా, మా నాన్న ఉత్సాహంవల్లా 'ఏబిసీడి' నాలుగు 'బళ్ళూ' అయిదోతరగతిలోనే నేర్చుకున్నా. పాపం తెల్లార్లు మమ్మల్ని రుద్దీ రుద్దీ ఎంట్రన్సు పరీక్షలకు ఏలియాగారు సిద్ధం చేశారు. నేను అయిదో తరగతికొచ్చేసరికి 'ఏలియ బడి' ప్రైంట్ ఇరవై అయిదుకి పెరిగింది. మాదే మొదటి బాచ్ గనక మొత్తం పదిమంది ఎంట్రన్స్ కి పరీక్ష రాశాం. ఎంట్రన్స్ పరీక్ష అంటే చాలాకష్టం అనుకున్నాం గానీ చులాగ్గానే పాసయ్యాం.

ఇహ ఆ రోజున మా హుషారు చూడాలి. ప్లాస్టూలు బోర్డుమీద ఓ పిన్నుతో కాయితాలు గుచ్చారు. దాదాపు ఇరవై ప్రయివేటు స్కూళ్ళవాళ్ళు వాళ్ళ స్టూడెంట్స్ తో ఎంట్రన్స్ పరీక్ష రాయించారు.

నూటికి నూరుశాతం ఎంట్రన్స్ లో పాసైంది మాత్రం మా 'ఏలియా బడి' వాళ్ళమే. మా మాస్టారైతే కళ్ళెంట నీళ్ళుపెట్టుకుని, "పరువు నిలిపారా పిల్లలూ!" అంటూ నివషానికోసారి మమ్మల్ని కావలించుకున్నారు. ఇంతకీ ఆయన వసూలు చేసేది నెలకి రూపాయి. అదీ ఇచ్చిన వాళ్ళెంతమంది! మా నాన్న మాత్రం ఖచ్చితంగా నెలకి రూపాయి చెల్లించడంతోబాటు, బియ్యం, పప్పు చింతపండ్లూ ఎండు మిర్చి నూనెలాంటివి కూడా నెలనెలా పంపేవాడు. అప్పటికి ఏలియా మాస్టారికి పెళ్ళికాలా. ఇరవైరెండేళ్ళ (అప్పట్లో ఆయన వయసు తెలీదు) కుర్రాడు. ఎర్రగా వుండేవారు. నవ్వు మొహం. పిల్లల్ని చితగొట్టి అయినా చదివించేవారు.

మేం ఎంట్రన్సు పాసైన రోజున మాత్రం మా నాన్న ఆయనకి బట్టలు పెట్టి, "మాస్టారూ, మీ తరుఘునించి విద్యాశాఖకి మీ స్కూలుకి ఫండ్ ఇచ్చేలా కరెస్పాండెన్సు చేస్తాను!" అని భుజం తట్టారు. (అయ్యా, ఆ ఏలియా మాస్టారు పుణ్యం కట్టుకోబట్టే, మా వీధికో గవర్నమెంటు స్కూలు అంటే 'ఎయిడెడ్' వచ్చింది. చాలా ఏళ్ళు ఆయన మా వూళ్ళోనే పనిచేశారు. పెళ్ళిచేసుకున్నారు - బిడ్డల్ని కన్నారు. డిగ్రీ కూడా ప్రయివేటుగా కట్టిపాసై, ట్రైనింగ్ పూర్తిచేసుకుని మరో 'ప్లాస్టూల్లో'కి ట్రాన్స్ ఫర్ అయి వెళ్ళిపోయారు. ఆయన ఇప్పుడెక్కడున్నదీ తెలిస్తే ఆయన పాదాలకి సాష్టాంగ నమస్కారం చెయ్యనూ!)

"ఇప్పుడు 'మనం' హైస్కూలు స్టూడెంట్!"

ఈ మాటే నా గౌన్ భుజం మీదవుండే 'బుట్ట'ని ఎగరేసి నేను అన్నది. అప్పట్లో 'బుట్ట జాకెట్లూ' 'బుట్టగొన్నూ' వుండేవి. అదో ఫేషన్. ఆమాట మామూలుగా అని వూరుకుంటే బాగానే వుండేది, "ఒసే భాగ్యం, ఇవాల్నించీ నన్ను తిట్టకుండా కొట్టకుండా జాగ్రత్తగా చూసుకో!" అని కూడా అన్నాను.

భాగ్యం అంటే మా అమ్మ. పూర్తిపేరు భాగ్యలక్ష్మి.

"ఏవన్నావే భడవా? నన్ను పేరు పెట్టి పిలుస్తావా? ఎంత ధైర్యం? ఇవాళ నీకాళ్ళు విరగ్గొట్టక పోతే నేను మాలక్ష్మి కూతుర్నేకాదు!" అంటూ మా అమ్మ 'ఇంతెత్తున' లేచింది.

"ఏం చేస్తావే మాలక్ష్మి కూతురా! నువ్వేదన్నా చేస్తే నేనూరుకుంటానా? ఊరుకుంటే నేనూ భాగ్యలక్ష్మి కూతుర్ని కాదు! జాగ్రత్త!" అని అరిచా. ఏవన్నా అనుకోండి. తల్లులంత పిచ్చోళ్ళు సృష్టిలో వుండరు. ఎప్పుడైతే నేను 'భాగ్యలక్ష్మి' కూతుర్ని అన్నానో అప్పుడే ఆవిడకోపం చటుక్కున దిగిపోయి, "ఎంతమాటన్నావే సీతా! నువ్వు నా బంగారు తల్లివికాదూ. మా ఇంట వెలిసిన సరస్వతివి కాదూ!" అంటూ నన్ను కావలించుకుని తెగముద్దులు పెట్టింది.

ఇహ మానాన్న హడావిడి చెప్పక్కర్లా. ఏదో పనిమీద బెజవాడ వెళ్ళి అక్కడ్లించి వస్తూ 'నైలాన్' రెడీమేడ్ గొన్ను కొనితెచ్చాడు. అంతేకాదు వాటికి తోడుగా ఇచ్చే లో దుస్తులు కూడా.

"అంత ఖరీదువి ఎందుకూ ఎదిగే పిల్లకి?" అని మా అమ్మ కొంచెం మా నాన్నని కోప్పడింది కానీ, అవివేసి సరిపోతాయా లేవా అని చూసినప్పుడు మాత్రం "మహారాణిలా వున్నావే. నా దిష్టే తగులుతుందేమో నీకు!" అని గబగబా ఉప్పు ఎండు మిరపకాయలో దిష్టితీసి పొయ్యిలో పడేసింది. దిష్టి సంగతేమోకానీ మా వీధిలో వాళ్ళంతా తుమ్ములే తుమ్ములు. నా కయితే ఆ ఘాటుకీ పొగకీ కళ్ళెరబడి కన్నీళ్ళొచ్చాయి. "తెలుస్తూనే ఉందిగా, బోలెడు దిష్టితగిలందనీ!" అని తృప్తిగా మా అమ్మ మెటికలు విరిచింది. అప్పట్లో 'నైలాన్' కొత్తగా వచ్చింది. వాటిని కట్టుకున్న వాళ్ళమీద మొదట 'చిన్నచూపు' వుండేది. కొంతమంది వాటిని 'దేవతా వస్త్రాలు' అనేవాళ్ళు. ఏ ఆడదైనా నైలాన్ చీరలు కడితే, "ఏం షోకిల్లానమ్మా! వొళ్ళు చూపించుకుంటూ తిరుగుతోంది! ఆడదేనా? ఆడపుటక పుట్టించేనా?" అని ముక్కులూ మూతులూ విరిచేవాళ్ళు. ఆ తరువాత అదో చిన్న 'స్టేట్స్' సింబలైంది. దాంతర్వాత 'టెర్లిన్' ఆ తరువాత 'టెరికాట్' ఇండియాని ముంచెత్తాయి.

మా వూళ్ళో మొట్టమొదటిసారిగా నైలాన్ గౌను తొడిగింది నేనే. "నేనయితే చచ్చినా వాటిని కట్టను!" అని రెండో సీత అన్నదిగానీ, మూణ్ణెల్లలోపే లంగా ఓణీ జాకెట్లూ నైలాన్వి కొనిపించి, "యీ డ్రెస్సులో నేను ఎలా వున్నానే? దేవికలాగా లేనూ?" అని మురుసుకుంది.

హైస్కూలంటే 'పాకబడి' కాదుగదా! అక్కడయితే అన్ని క్లాసులకీ ఒకే మాస్టారు. ఇక్కడయితే ఏ సబ్జెక్టుకి ఆ టీచరే. తొమ్మిదింటికి ఫుల్లుగా వేడివేడి ఫుడ్లు 'బిగించి', తొమ్మిదిన్నరకి మా నాన్న సైకిలు కేరేజీ మీద ఎక్కితే పావుగంటలో హైస్కూలు చేరొచ్చు. మా నాన్న లాయరుగదా.. వాళ్ళ మేజిస్ట్రేటు కోర్టు మా స్కూలికి దగ్గరే. గనక మధ్యాహ్నం మళ్ళీ ఇంటికొచ్చి 'దబదబా' అన్నంతినేసి మళ్ళీ నాన్న సైకిలు మీద స్కూలికి. సాయంత్రం ఇద్దరం కలిసే వొచ్చేవాళ్ళం. మా నాన్నది 'హంబరు' సైకిలు. హంబరు సైకిలంటే చాలా 'గొప్ప' సైకిలన్నమాట. ఆ కంపెనీ సైకిలు కోసం మాములు సైకిళ్ళకంటే చాలా ఎక్కువ 'డబ్బు' పెట్టాలన్నమాట.

"సైకిలు గురించి రాస్తోందే?" అని మీరు కాస్త చికాకు పడొచ్చు. కానీ స్కూలు ముందర, స్కూల్లో స్టూడెంట్లు ముందర, ఓ పిల్ల అంటే, 'ఈ సీత,' హంబరు సైకిలు దిగిందంటే ఎంత గ్రేటు! చాలామంది నన్ను చూసి కుళ్ళుకునేవాళ్ళు! అదే మామూలు సైకిలు మీంచి దిగితే ఆ హోదా, ఆ గౌరవం వస్తాయా?

నా మొట్టమొదటి క్లాసు, అంటే 'పీరియడ్' తెలుగు పీరియడ్ టీచరుగారి పేరు సూర్యారావుగారు. మహా హుషారు మనిషి. బ్రహ్మాండంగా పద్యాలు చదివేవాళ్ళు. పాఠాలైతే మళ్ళీ చదవక్కర్లా. ఎంతయినా 'పాకబడి' వాళ్ళం అంతా ఒకటి గనక మేం పదిమంది వరసగా కూర్చున్నాం. నాకు ఇటుపక్క మధుగాడు అటుపక్క జోగారావు. మేం తప్ప మిగతావాళ్ళంతా విడివిడిగా అంటే ఆడపిల్లలు ఓ వైపు మగపిల్లలు ఓ వైపు కూర్చున్నారు. ఆయన వచ్చేరాంగానే, "నీ పేరేమిటమ్మాయ్?" అన్నారు.

"సీతండీ" అన్నాను.

"ఇకనించీ ఇట్లా మగపిల్లల మధ్య కూర్చోకూడదు. అటువైపు వెళ్ళి కూర్చో!" అన్నారు.

"అయిదోక్లాసుదాకా ఇలాగే కూర్చున్నాం కదండీ!" అన్నాను.

"అదివేరు. ఇది హైస్కూలు. ఇక్కడ విడివిడిగానే కూర్చోవాలి!" అన్నారు.

ఇహ నాకు తప్పలా. ఆయన అందరి పేర్లు అడిగి వరసగా అటెండెన్సు రిజిస్టర్లో రాశారు. నంబర్లు కూడా కేటాయించారు. నా నంబరు నాలుగు. నాకంటే ముందుది అమ్మాజీది అంటే నంబర్ త్రీ అన్నమాట. నంబర్ వన్ పుష్పకుమారి, నంబర్ టూ విజయలక్ష్మి. నా తరవాత నెంబరు అంటే నంబర్ ఫైవ్ జయలక్ష్మిది.

ఇంటర్వెల్ బెల్ కొట్టంగానే మధుగాడా జోగ్గాడా ఏడుపు మొహాలు పెట్టి, "ఇదేం అన్యాయమే సీతా?" అన్నారు.

"ఫరవాలేదురా! ఎక్కడ కూర్చుంటే ఏం? అందరిదీ 'ఏ' సెక్షనేగా!" అన్నా ఓదారుస్తూ.

"అదికాదే రేపు పరీక్షలప్పుడు నీ ఆన్సరు పేపర్లోంచి కాపీకొట్టడం కుదరదుగదే!" అని ఏడుపు మొహంతో తల వేలాడేశారు.

ఓర్నీ ఇదా వీళ్ళ ఏడుపుకి కారణం. నా దగ్గర కూచోడం కోసం కాదన్నమాట.! కాపీ కొట్టడానికి వీల్లేదని వాళ్ళ ఏడుపన్నమాట.

"ద్రోహుల్లారా! అదంతా స్నేహమనుకున్నా. హూ! మీ నిజస్వరూపాలు ఇప్పుడు తెలిసినై!" ఓ డైలాగ్ కొట్టాను.

(ఈ పెద్ద పెద్ద మాటలు ఎవరు నేర్పారని అడక్కండి. మా వూరి టూరింగ్ టాకీసులో సినిమా చూసి నేర్చుకున్నవే!)

పదిరోజుల్లో 'స్కూలు' అలవాటైపోయింది.. మొత్తం స్కూలు కబుర్లన్నీ మా అమ్మకి తూ||చా|| తప్పకుండా చెప్పేదాన్ని. సాయంకాలం ఆటలు మాత్రం మా 'పాకబడి' బేచ్ఛోనే!

నేను ముందరే 'మనవి' చేశానుగా, నేను కావాలని తప్పులు చెయ్యననీ, వాటంతట అవే జరిగిపోతాయనీ! స్కూల్లో చేరిన నెలరోజుల్లో పేర్ల గొడవైంది. ఆ గొడవకి కారణం నేను కాకపోయినా, (అంటే నేను కావాలని చెయ్యకపోయినా) మొత్తం నీలాపనింద అంతా నా నీత్రిన పడింది. అదేమిటో చెప్పేముందు మీకు ఓ విషయం తప్పక చెప్పాలి. ఏ పండగన్నా మానెయ్యండి వినాయకచవితికి పూజచెయ్యటం మానారో..., అంతే సంగతులు! 'ఆ'!

సీత...గజదొంగ

ఇంతకీ కథ ఏమంటే.. స్కూలు పిల్లలు ఆశపడేది మాస్టర్లు వదిలేసిన చాక్పీసు ముక్కలకోసం కదా! అవి పోగు చెయ్యడంలో వున్న ఆనందం, లాభం, మీకు తెలుసుకదా! లాభం అంటే ఏమిటనా? అరంగుళం చాక్పీసుముక్కకీ మూడు 'చార్మినార్' డొక్కులు.

అంగుళం రంగు చాక్‌పీసుకి మూడు 'డెక్కన్' పెట్టెలు. అదే పసుపు రంగు చాక్‌పీసైతే రెండు 'విల్పు' పేకెట్లు. అదేకాక ఆ చాక్‌పీసు ముక్కల్లో గోడలమీద డ్రాయింగ్స్ గీసి మన 'ప్రతిభ'ని లోకానికి చాటవచ్చు. వాటితోనే మనలోని ఉక్రోషాన్ని బాధని కూడా 'వాల్ రైటింగ్' వల్ల తీర్చుకోవచ్చు.

ఉదాహరణకి జోగ్గాడు ఓసారి రాఘవరావు గారి 'వాల్' మీద 'దడిగాడువానసిరా' అని రాసి, "ఒసే సీతా, దీన్ని కుడినించి ఎడమకి చదవ్వే!" అన్నాడు. భలేబావుంది. వెంటనే దానికిందే నేను, 'దడిగాహామడువాన్నమవదచ' అని రాశా. వాణ్ణి కుడి నించి ఎడమకి చదవమన్నా. వాడు అలాగే చదివి లబోదిబోమన్నాడు. ఇట్లాంటి సరదాలు బోలెడు చెయ్యొచ్చు చాక్‌పీసు ముక్కల్లో.

ఇహ కచ్చ తీర్చుకునే వాల్‌రైటింగ్స్ కొన్ని వుంటే. ఉదాహరణకి, "సమ్మిటారి గూడెం సుకుమారికి మహాటెక్కు - ఇట్లు ఆకాశరామన్న"

"శివాజీగాడు కాపీ కొట్టి లెక్కలో అరవై మార్కులు కొట్టేశాడు. నిజంగా వాడంత పప్పుసుద్ద సృష్టిలో లేడు - ఇట్లు ఆకాశవాణి.

"

"జేబులో జీళ్ళు ఉంచుకుని కూడా పక్కవాడికి పెట్టుకుండా తినేవాడు ఖచ్చితముగా నరకమున ప్రవేశించును. ఇది ముమ్మాటికీ సత్యమని గ్రహించవలెను - ఇట్లు దొండబోయిన దాకయ్య. "

"పిల్లలను అతిగా తిట్టే పెద్దలు, మరుజన్మలో హీనజన్మములెత్తెదరు" ఇలా వుంటే అన్నమాట. కొన్నైతే మరీ 'అతి'గా ఉంటే. అంటే 'కచ్చ' మరీ ఎక్కువైనప్పుడన్నమాట.

జరిగిందేమంటే ఓ రోజున మా 'పాకబడి' వాళ్ళకి 'మేడబడి' వాళ్ళకి ఆత్మగౌరవానికి సంబంధించిన యుద్ధం జరిగింది. మేడబడి స్కాలరు ఒకడు మా మద్ది మత్తెనగాడ్ని పట్టుకుని, "పోరా పాకనాయాలా!" అని ఇన్నల్లు చేశాడు.

వీడు వెంటనే "పోపోరా మెట్టులేని మేడబడి నాయాలా!" అని రిటార్టు ఇచ్చాట్ట. అంతే! వాల్ మొదలైంది. అదీ సైలెంటువార్. మావాళ్ళు వచ్చేటప్పుడు వాళ్ళు కాళ్ళకి బ్రేక్ వేసి కిందపడేస్తే, వాళ్ళవాళ్ళు కబాడీ ఆడేప్పుడు వాళ్ళవీపుల మీద అచ్చులు పడేట్లు మావాళ్ళు చరిచారు. ఎవరు కంప్టెంటు చేసినా అందరికీ టెంకెజెల్లలు పడతైగనక ఇరుపక్షాల వాళ్ళం నిశ్శబ్ద యుద్ధాన్నే సాగిస్తూ వచ్చాం.

సదరు యుద్ధం మొదలైన నాలుగోరోజున మా హిస్టరీ మాస్టారి పెన్ను పోయింది.

వెలక్కాయల విషయంలో నేను ఆల్‌రెడీ మా వూళ్ళో ఫేమస్ గనక, "మాస్టారూ! ఆ సీత పనే ఇది!" అని మేడబడి విద్యార్థిని కమలకుమారి అందరి ముందూ డిక్లేర్ చేసింది.

నా అదృష్టవశాత్తూ స్కూల్ బెల్ గణగనా మ్రోగుతుండటం వల్ల మా మాస్టారికి అది చెప్పిన మాట సరిగ్గా వినబడలేదు. కానీ, పక్కనే వున్న నాకెందుకు వినపడదూ? దాంతో నేను దెబ్బలాట పెట్టుకున్నా. తంతానని కూడా బెదిరించా.. ఆవేశంలో పుప్పుకుమారీ జయలక్ష్మీ మేం బాహాబాహీ కొట్టుకోబోతుండగా విడదీశారు.

"రేపు చూస్తానే నీ పనీ!" అని అది తొడగొడితే,

"రేపటిదాకా ఎందుకే, ఇప్పుడే నిన్ను చీల్చి కాకులకి గద్దలకి వేస్తా!" అని నేను మహోద్రేకంగా అరిచా. ఈలోగా మా నాన్న రావటం గమనించి నేను అర్జంటుగా ఆయన దగ్గరికి పరిగెత్తా. మా నాన్నతో చెబుతానన్న భయంతో అది ఇంకా స్పీడుగా ఇంటికి పరిగెత్తింది.

మరుసటి రోజున పచారీ సరుకు తేవడానికి మా ఇల్లు టర్న్ తీసుకుని కుడివేపు తిరిగితే, ఎదురుగా పోస్టాఫీసు గోడమీద, "సీత అనబడే ఫస్టుఫారం ఏ సెక్షన్ రాక్షసి, పచ్చిదొంగ... మహాదొంగ..- ఇట్లు ఆకాశరామన్న" అని వుంది. జాగ్రత్తగా ఆ రాతని గమనించా.

అది కమల రాత మాత్రం కాదు. దాని రాత కోడికెలికినట్లు వుంటుంది. ఏమైనా ఇది మేడబడి బేచ్ వాళ్ళదే అని నిర్ణయించుకుని ఈదర వారి సందు తిరిగా. అక్కడ రామ్మూర్తిగారి గోడమీద, "పాకబడి వాళ్ళంత పచ్చి దొంగలు లోకంలో వుండరు. వాళ్ళల్లో వున్న ఆడదొంగే మేస్టారి పెన్ను కొట్టేసిన వీరదొంగ! ఇట్లు సత్తుపల్లి సత్రకాయ" అని రాసుంది.

మా స్కూలు గోడల మీదా ఇలాంటి రాతలేట. ఆ విషయం మా ఇంటికి పాలుపోసే గొల్ల కిష్టయ్య చెప్పాడు. మా అమ్మ నా వంక అదోలా ఓ చూపు విసిరి, "ఇంకా నీకు పెడబుద్ధులు పోలేదుటే ముదనష్టపుదానా?" అంది.

"సరస్వతోడు. నాకేం తెలీదు!" అని మొత్తుకున్నా ఆవిడ నమ్మాలా. గాలికి వర్షంతోడైనట్లు నేనంటే గిట్టని పెద్ద సీత నాయనమ్మ తగుదునా అని మా యింటికొచ్చి, "ఏమిటే సీతా.. గురువులంటే ఎవరనుకున్నావ్? గురువుగారి పెన్ను కొట్టేస్తావా! గురుస్వాక్షాత్ పరబ్రహ్మ అన్న శ్లోకం వినలేదుటే? నువ్వు చేసిన యీ వెధవపని వల్ల మీ అమ్మా నాన్నలకి ఎంత అప్రదిష్టే!" అని మా అమ్మకి మళ్ళీ పుర్రెక్కించింది.

"కాదుమరీ" అంటూ మా అమ్మ నా చెవుల్ని బారెడు పొడుగు సాగదీసి, "మర్యాదగా ఆ పెన్నుని మాస్టారికి ఇవ్వు" అని వార్నింగ్ ఇచ్చింది. మా నాన్న అప్పుడు ఇంట్లో లేకపోవడం నా అదృష్టం.

ఏదయితే అదే అవుతుందనుకుని నడిచే స్కూలుకెళ్ళా. 'దొంగా పోలీస్ ఆడదామా' అని ఒకటి కావాలనే, నాకు వినబడేట్లు పక్కదానితో అంటే - 'దొంగరెడీ.. పోలీస్ నే వెతకాలి' అంటూ ఇంకోతి కోతిలా కిచకిచా నవ్వింది.

ఎంతకోపం వచ్చినా నేను మాట్లాడకుండా నా సీట్లో కూర్చున్నా. రెండో పీరియడ్ అయ్యేవరకూ ఇలాంటి ఎకసెక్కాలే.

మూడో పీరియడ్ మా హిస్టరీ మాస్టారిది. ఆయన వస్తూ రావడంతోనే, "పల్లెలూ, నా పెన్ను ఇంట్లోనే దొరికింది" అన్నారు.

ఆమాట వినగానే నేను లేచి, నాతో ఎకసెక్కాలాడిన వాళ్ళ వంక చూశా. వాళ్ళ తలలు వాలిపోయాయి. అవ్వాళ భోజనానికి మధ్యాహ్నం ఇంటికిపోలా. మా నాన్న బతిమాలినా రాను పొమ్మన్నా. ఆయనకి ఏమీ అర్థంకాక, "ఆకలేస్తుందే సీతా.. ఆగలేవు." అని అన్నా నేను వినలా. (స్కూలుకి వచ్చే ముందరే మా అమ్మ అటక మీద దాచిన కజ్జికాయల్ని, పెద్ద కారప్పుసనీ పేద్ద పొట్టం కట్టి కొట్టు కొచ్చానని ఆయనకి తెలీదుగా!)

సాయంత్రం ఇంటికెళ్ళగానే పూనకం వచ్చినదానిలాగా వూగుతూ, "ఏమే పెదపాడు మాలక్ష్మి కూతురా!! కన్నబిడ్డని దొంగా అనటానికి నీ నోరెట్టా వచ్చిందే? మాస్టారుగారు పెన్నుని ఇంట్లో మర్చిపోతే, దొంగతనం నాకు అంటగడతావుటే ప్లీడర్ సుబ్బారావు పెళ్ళామా? సొంతకూతురు అనికూడా చూడకుండా బారెడు సాగేట్లు నా చెవుల్ని ఎక్కడిస్తావుటే? ఇహ చచ్చినా నీ చేతో పచ్చిగంగనైనా ముట్టనే భాగ్యలక్ష్మి, ఇవాల్నినించీ నువ్వు తల్లివీకాదు నేను కూతుర్నేకాదు!" అని భీకర ప్రతిజ్ఞ చేశా.

అంతటితో ఆగక పెద్ద సీత ఇంటి ముందు నిలబడి, వాళ్ళకి వినిపించేట్లు బిగ్గరగా, "ఏవండీ పత్తిత్తు ముసలమ్మగారూ, నేను దొంగనా? ఖబడ్డార్. ఇంకోసారి మా ఇంటికొచ్చి మా అమ్మకి పుర్రెక్కించావంటే నేనేం చేస్తానో నాకే తెలీదు. ఏమన్నా చైగల్నూ. ఈ సీత మాటంటే మాటే. హరిహరాదులొచ్చినా సీత ఆగదు!" అని ఛాలెంజ్ విసిరా. పిరిగ్గొడ్డు. బైటికొస్తేగా.

మా నాన్న నన్ను బుజ్జిగించి సైకిలెక్కించుకుని, బజారుకి తీసుకెళ్ళి, కొనకళ్ళ ముత్తయ్యగారి షాపులో 'వాటర్మెన్' పెన్ను కొనిచ్చాకగానీ నా కోపం తగ్గలా. మా అమ్మ చాలా బిడియంగా నాకు 'లంచం' సమర్పించుకుని ప్రసన్నం చేసుకుందనుకోండి..! అది వేరే విషయం.

ఆ విధంగా ఆ యొక్క మహాగణపతి దయవల్ల మాత్రమే నా మీద పడిన నీలాపనింద తొలిగిందని ఇప్పటికీ ఘంటాపథంగా చెప్పగలను. ఆ నీలాపనిందవల్లే, ఘస్టుఫాం 'ఏ' సెక్షన్లోని మొట్టమొదటి 'పెన్నుగత్తె'నయ్యా. (ఆ రోజుల్లో చిన్న స్కూల్లో పలకా బలపాలూ, హైస్కూల్లో పెన్సిలూ నోటుబుక్కులూ వాడించేవాళ్ళు. ధర్ట్ ఫాం దాకా పెన్ను గిన్నూ జాన్నానై.)

దసరాలు వస్తాయిగదా! దసరా వేషాలు పదిరోజులు వేస్తారుగదా! వాళ్ళ వెనకాల ఊరంతా తిరిగితే తోప్పంటి? ఒక్కోరోజు ఒక్కోవేషం. దుర్గాష్టమి రోజునైతే ఏకంగా కాళికామ్మవారి వేషం... ఎంత బాగుంటాయీ? యీ పెద్ద వాళ్ళు ఎందుకు పిల్లల్ని దసరా రోజుల్లో రాచిరంపాన పెడతారూ? (అంటే అందరూ కాదనుకోండి.. మా అమ్మలాంటి వాళ్ళ గురించి నేనన్నది.)

ఏమాటకామాటే చెప్పుకోవాలి. గుడికి ఆశ్రమానికి అయితే మా అమ్మ ఎవరెడీ. వేషాల వాళ్ళ వెనక తిరిగితే మాత్రం నా పని గోవిందా. అయినా అమ్మల కళ్ళుగప్పటం ఎంతసేపూ! ఇంటికొచ్చాక ఎలాగూ తలంటి తప్పనప్పుడు 'భయమేలా ఓ మనసా?' ప్రతిరోజూ సాయంత్రం నాలుగింటికి ములుకుట్ల గోపాలకృష్ణశాస్త్రిగారి 'దేవీ భాగవతం' వినడానికి వెళ్ళిపోతానండీ. అసలు ఆశ్రమంలోనూ శివాలయంలోనూ తెల్లవారుఝామున నాలుగింటికి గోపూజలాంటి కార్యక్రమాలు మొదలౌతాయనుకోండి. కానీ పిల్లలకి కావాల్సింది కథలు. ఆ కథలు ఎలా చెప్పాలో తెలిసిన ఘనాపాఠి ములుకుట్లాయన. "రక్త బీజో మహాబాహో" అంటూ ఆయన సంస్కృత శ్లోకాలు చదివి ఆ తరవాత తెలుగులో రసవత్తరంగా చెబుతుంటే కలిగే మజానే వేరు. అదీగాక శివాలయంలో ప్రసాదాల కంటే ఆశ్రమ ప్రసాదాలూ మహా 'దండి' గానూ, యమ రుచిగానూ వుండేవి. ప్రసాదం తింటే పూర్తి పూజచేసినంత ఫలమని పెద్దలు ఎప్పుడో చెప్పారుగదా!

ఒక్కొక్క రాక్షసుణ్ణి అమ్మవారు 'హతం' చేసినప్పుడల్లా ఒక్కో కొబ్బరికాయకొట్టి హారతిచ్చే వాళ్ళు. ఇహ ములుకుట్లాయన చెప్పే కథలూ మధ్యలో చమక్కులూ ఎంత ఆకట్టుకునే వంటే, ఒక్క ఉపన్యాసం వదిలే ఒట్టు.

ఆ తరువాత మళ్ళీ పూజలు. ఆ తరువాత ఆరున్నరకి హరికథ. ఇంగువ వాసుదేవశాస్త్రిగారూ, ఇంత పొడుగున వుండే విశ్వనాథంగారూ హరికథ చెబుతుంటే ఆశ్రమం కిటకిటలాడిపోయేది.

ఇంగువవారి హరికథలో మధ్య 'కాఫీ దండకం' వుండేది. 'ఓ కాఫిదేవీ నమో కాఫిదేవీ' అంటూ ఆయన ఆదండకం అందుకోగానే జనాలు పగలబడి నవ్వుతూ ఆనందించేవారు.

ఇహ విశ్వనాథంగారు మహా నవ్వింపేవాళ్ళు. "రాముడేమున్నాడే ఓ యమ్మల్లారా," అనగానే మేమంతా "పూలు తెమ్మన్నాడే" అనరిచేవాళ్ళం అలాగే ఆయన 'సీత ఏమన్నాడే' అనంగానే మేమంతా "గాజులిమ్మన్నాడే, ఓ యక్కల్లారా బూందీ తెమ్మన్నాడే" అని మహాత్సాహంగా గొంతుకలిపేవాళ్ళం. నవ్వులే నవ్వులు. ఎవరన్నా మధ్యలో మాట్లాడుతూ ఇబ్బంది పెడితే ఆయన "ఒక బోడిగుండుకీ ఇంకోటి తోడూ - మాట్లాడుతున్నదీ, అటువైపు చూడూ!" అంటూ రాగయుక్తంగా పొటందుకోగానే మాటలు బంద్. విశ్వనాథంగారి ఇంటిపేరు నౌడూరివారు.

ఇక సత్యన్నారాయణ భాగవతార్ అయితే, "అక్కడ సీతమ్మవారు పూలుకోయుచుండగా ఇటువైపు నించి శ్రీరాములవారు--" అంటూ మొదలెట్టి "రఘురాముడూ - రమణీయ - వినీల-- ఘనశ్యాముడూ" అన్న ఘంటసాల వారి పాటని ఎత్తుకునేవారు. అచ్చు గామ్మోను రికార్డులాగే. అప్పట్లో రేడియో లెక్కడివీ? ఉన్నా ఒకటో అరో! అవీ ధనవంతుల ఇల్లళ్ళో మాత్రమే.

ఇక శమీపూజ రోజునైతే మరీ హడావిడి. ఓ జమ్మిచెట్టుని, అంటే పేద్దకొమ్మని తెచ్చి చక్కగా పాతిపెట్టేవాళ్ళు. మేమంతా కుటుంబ సభ్యుల పేర్లూ, స్నేహితుల, బంధువుల పేర్లూ కాయితాల మీద రాసి జమ్మి చెట్టు రెమ్మలకి లాఘవంగా తగిలించి,

"శమీశమయతే పాపం, శమీశత్య వినాశినీ, అర్జునస్య ధనుర్ధారి, రామస్య ప్రీయదర్శినీ!" అనే శ్లోకం చదువుతూ ఆ చెట్టు చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేసేవాళ్ళం. బస్.. అప్పటివరకూ చేసిన పాపాలన్నీ ఆ క్షణంతో మాయం. కొత్తపాపాల సంగతి తరవాత. ఏడాదికోసారి శమీపూజ రాక తప్పదుగదా!. మనం శ్లోకం చదువుతూ ప్రదక్షిణం చేసి పాపాల్ని తొలగించుకుంటాం గదా!

విజయదశమి రోజున 'మళ్ళీ' కుమారి పూజలు జరిగేవి. సమత్తాడని కన్నెపిల్లలకి చక్కగా పారాణి పూసి పూజలు చేసి బోలెడన్ని ఫలహారాలూ పళ్ళు కానుకలూ ఇచ్చేవారు. ప్రతియేటా నేను రెడీ. ఎందుకంటే కానుకలతో బాటు అర్ధరూపాయో రూపాయో బహుశ్రద్ధతో భక్తితో మా చేతుల్లో పెట్టేవాళ్ళు.

"అది ఖర్చు చెయ్యకూడదే సీతా! ఇలా ఇవ్వు నేను చక్కగా దాస్తా!" అని మా అమ్మ చాలా ప్రేమగా అనేది కానీ, ఆ బురిడీలు నాదగ్గరా.

"ఇవాళ నా పాదాలకి జనాలు పూజ చేశారు అంటే నేను సాక్షాత్తు అమ్మవారిని. అమ్మవారికి ఇవ్వాలేగానీ, చేతిలోవి లాక్కోకూడదు. అలా అలాక్కుంటే మహాపాపం.. నరకం తప్పదు!" అని గంభీరంగా మొహం పెట్టి అనేదాన్ని. మా అమ్మ నోరు ఆ మాటతో బంద్.

దసరారోజుల్లో 'చలి' మహా 'ఇది'గా వుండేది. చలికాలం అంటేనే దుప్పటి, కుంపటి కదా! నా చేతుల్లో పెట్టిన పవిత్రమైన దక్షిణ, గంటలో మిఠాయి నాగభూషణం వేడివేడిగా వేయించే పచ్చిమిరప బజ్జీలుగా మారి, నా పొట్టలో చేరేది. ఆ యొక్క బజ్జీలు తిన్నాక ఇంట్లో వంటలేం సయిస్తే.

"ఆకళ్ళేదు ఏమిటో!" అనేదాన్ని.

"అయ్యో అదేమిటి?" అనేవాడు మానాన్న.

"నాగభూషణం కొట్లో మిర్చిబజ్జీలు మింగి వచ్చుంటుంది... ఏం ఫరవాలేదు. మీరు తినండి!" అని మా అమ్మ నావంక కొరకొరా చూసేది. ఇవాళ నేను 'కుమారి'ని గనక తిట్టటానికి లేదుగా.

"కావాలంటే నా చెయ్యి వాసన చూసుకో! ఈ సీత జన్మలో అబద్ధం ఆడదుగాక ఆడదు!" గంభీరంగా అనేదాన్ని. అంతకుముందే చలం బావిదగ్గర మట్టెతో రుద్దుకుని చేతులు కడుక్కున్నా గనక నాకేం భయం.

"ఆ చేతులూ మూతులూ వాసన చూసేది మీ వంశంవాళ్ళే. మా ఇంటావంటా ఆ ఛండాలపు బుద్ధులు లేవు!" అని మా అమ్మ నన్ను యీసడించేది. ఈసడింపులూ గీసడింపులూ మననేం చేస్తే.

దసరా గురించి మరో ముఖ్యవ్యవహారం చెప్పితిరాలి. అవేమిటంటే 'విల్లంబులు'. దసరా నెలన్నర ఉందనగానే మేదరి కేశవరావు వాళ్ళ నాన్న కణాతు బొంగుల్ని సన్నటి బద్దలుగా చీల్చి బాగా ఎండబెట్టి ప్రత్యేకంగా పేసిన తాళ్ళతో వాటిని 'విల్ల'లాగా చేసేవాడు. ఇహ బాణాలు.. ఓ చివర మామూలుగా వుండి మరో చివర కాగితపు గుజ్జుతో చేసిన దిట్టమైన పొట్లాలు సన్నటి రాగి వైర్లతో గట్టిగా చుట్టేవాడు. ఇప్పుడా పొట్లంలో 'బుక్కా'రంగులు పోసి ఎవరిమీదకైనా బాణం సంధిస్తే, ఆ రంగులో వాళ్ళ బట్టలు ఖరాబయ్యేవి. ఓ విధంగా చెప్పాలంటే 'పిచ్కారి'లాగా కాకుండా బాణంలో రంగుజల్లటం అన్నమాట.

మేస్టార్లు ఫలానారోజున ఫలానా వీధులు అని ముందుగానే మాకు చెప్పేవాళ్ళు. ఆరోజున రంగు కాయితాలు అంటించిన విల్లంబులూ, తలకి మేమే తయారు చేసుకున్న అట్టకిరీటాలతో కొత్త బట్టల్లో మాస్టారి వెంట బయల్దేరేవాళ్ళం. ప్రతి ఇంటిముందూ ఆగి మేం దసరా పాటలు పాడాలన్నమాట. ఇప్పుడు మా యింటికి వెళ్ళాం అనుకోండి... ముందుగా నేను వుండి పాటపాడాలి. "అయ్యవారికి

చాలు అయిదువరహాలూ... పిల్లవాళ్ళకి చాలు పప్పుబెల్లాలూ" అంటూ పాట ముగించగానే ఆ ఇంటి వాళ్ళొచ్చి మాకు ఏవో తినుబండారాలు, మాస్టారికి డబ్బులూ ఇస్తారన్నమాట.

మా ఇంటిముందరైతే నేను కాస్త 'హెచ్చుల'కి పోయి, "అదేంటి నాన్నా మాస్టారికి అయిదుగదా ఇవ్వమని చెప్పానూ" అనో, "అమ్మా.. కజ్జికాయలు కూడా చేశావుగా. అవి పెట్టలేదే?" అనో అనేదాన్ని. మా అమ్మ మొహం 'ఇంత' చేసుకుని, "మర్చిపోయానే!" అంటూ కజ్జికాయలు చచ్చినట్టు పంచేది. ఊరంతా 'కలెక్షన్లు' పూర్తయ్యాక ఇంటికొచ్చేదాన్ని.

అప్పుడు చూడాలి నా సామిరంగా, "అందరిముందూ నా పరువు తీస్తావులే? కజ్జికాయలు మొత్తం ఊడ్చిందేస్తావా?" అంటూ నా వీపు మీద 'దరువు' మొదలెట్టేది. మా నాన్న గభాల్లు అడ్డొచ్చి, "చిన్నపిల్ల దానికేం తెలుసూ? చంపేస్తావాయేం?" అంటూ నన్ను రక్షించేవాడు.

"అది చిన్న పిల్లా? చిన్నపిల్లలాగే మాట్లాడిందా ఇందాకా?" అంటూ మా అమ్మ కజ్జికాయలన్నీ ఖర్చయిపోయినందుకు కోపంతో తెగ మటమటలాడేది.

దసరాలోస్తే మాస్టార్లకి ఆనందం. కొద్దోగొప్పో డబ్బులొస్తాయని. ఆ రోజుల్లో తంచనుగా జీతాలేవీ? పైగా ప్రయివేటు స్కూళ్ళు. 'బతకలేక బడిపంతులు' అనేవాళ్ళు.

దసరా అంటే ఆనందం.. దసరా అంటే కొత్తబట్టలు.. దసరా అంటే ఊరంతా ఉత్సాహంగా ఊగిపోయే పండగ.

కౌముది సీత. ది లీడర్

దసరా సెలవులు గడిచిపోయాక మళ్ళీ ఎదురుచూపులు.

దీపావళి వచ్చేవరకూ పిల్లకాయలందరూ బిజీ బిజీ.

"ఒసేయ్ సీతా.. మోపెడు జిల్లేడు మండలు మోసుకొచ్చి ఎండబెట్టేశానేవ్. ఇక నీదే ఆలస్యం!!" విజయదశమి అయిన మరుసటి రోజునే పార్వతీశంగాడు ఇన్ ఫర్ మేషన్ ఇచ్చేశాడు.

ఇప్పుడు మనం 'ధనం' సమకూర్చాలన్నమాట.

నిజంగా చెబితే మా బాచ్ లోనే కాదు.. మా ఫస్టుఫాంలో కూడా నేనే 'రిచ్చి'. ఎందుకంటే, పిల్లల చేతికి పెద్దవాళ్ళు డబ్బులు అందనిచ్చేవాళ్ళు కాదు. కానీ ఇస్తే మహాగొప్ప.

'మన' విషయం వేరు. మా అమ్మ నివషానికోసారి బజారుకెళ్ళమంటుంది. అన్ని వస్తువులూ ఒకేసారి చెప్పదు. అందువల్ల స్కూలుకి వెళ్ళేలోపు కనీసం అయిదారుసారైనా కూరలకో ఉప్పు పప్పులకో పచారీ కొట్టుకి వెళ్ళి తీరాల్సిందే. ఏ లాభమూ లేకుండా 'మనం' పనిచెయ్యంగా.

ఆ రోజుల్లో రూపాయికి పదహారు అణాలు. రెండు అణాలు = ఒక బేడా.. రెండు బేడలు = పావలా.. రెండు పావలాలూ = అర్ధరూపాయి రెండు అర్ధరూపాయలు = ఒక రూపాయి అనగా ఒన్ రుపీ.. ఏక్ రుపయ్యా.

ఏ కొట్టు దగ్గరైనా 'నగదు నేడు.. అరువు రేపు' అనే ఓ చిన్న బోర్డుండేది. అంతేకాక ధర్మవడ్డీ రూపాయికీ ఒక అణా. అనికూడా చిన్న అక్షరాలతో రాసి వుండేది.

నేనూ అదే ఫాలో అయిపోయేదాన్ని.. కాపోతే కొంచెం ధర్మ వడ్డీ పెంచి!

నాదృష్టిలో అణాకి 'కానీ' కొట్టెయ్యడం ధర్మమే. అదిగాక అన్నిసార్లు బజారుకీ ఇంటికీ తిరిగితే ఎంత శక్తి ఖర్చవుతుంది? ఆ శక్తి కూడగొట్టు కోవాలంటే మిర్చి బజ్జీల్లాంటి బలిష్టమైన ఆహారం తినక తప్పదుకదా!

ఇలా 'కొట్టేసిన' డబ్బుల్ని మహా జాగ్రత్తగా దాచేదాన్ని.

అంతేగాక మా నాన్న మాంచి మూడో వున్నప్పుడు మస్కా కొట్టి కొంత, నా సొంత తెలివి తేటల్తో కొంత, 'మనీ' లాగేసేదాన్ని.

"నీ డబ్బు నీ శక్తి".. "నీ డబ్బే నీ గౌరవకారణం".. "ధనమూల మిదం జగత్".. "పైసా మే పరమాత్మా"... "ధనవంతులు గౌరవింపబడెదరు.. ధనమును గౌరవించుము" లాంటి సూక్తుల్ని బాగా వల్లెవేసేదాన్ని మా అమ్మకి వినబడేట్టు.

మీరనుకోవచ్చు.. ఈ ఘనత వహించిన సీత ఉత్తి డబ్బు మనిషిని. కానే కాదు. ముమ్మాటికీ కాదు.

మన చుట్టూ వుండే పాకబడి ఫ్రెండ్స్ సాదాసీదా వాళ్ళుకదా! వాళ్ళెంత ధనవంతులైనా 'మనకున్న' తెలివితేటలు వాళ్ళకి లేవుకదా! ధనం యొక్క 'శక్తి' వాళ్ళకి అర్థం కావాలంటే, ఆ శక్తి ఎటువంటిదో వాళ్ళకి ప్రాక్టికల్ గా వివరించాలిగదా! చిత్తగించండి.

"ఇదో నాగభూషణంగారూ, ఓ అర్థణా మిర్చిబజ్జీలు (2) ఓ అర్థణాకి మిరాయి (చిన్నపాట్లం) ఓ అర్థణాకి మరమరాలవుండలు (3) పాట్లం కట్టి ఇవ్వండి!" అని పైలుగా ఓ అణన్నర ఆయన చేతిలో పెట్టి చుట్టూ చూసేదాన్ని. నా ఫ్రెండ్లు ఆబగా, ఆశ్చర్యంగా, ఒకించుక ఆరాధనతో మనని చూడటం ఎంత థ్రిల్ గా వుంటుంది?

మిగతా ముగ్గురికీ ఒకే బజ్జీని మూడు ఈక్వల్ తుంపులుగా చేసి, ఉదారంగా పంచి, ఒక బజ్జీని వేడివేడిగా హాయి హాయిగా తింటూవుంటే వచ్చే మజా లోకంలో ఎక్కడైనా మీరు నాకు చూపగలరా?

అలాగే కృష్ణయ్య ఇడ్లీ కొట్లో "ఇదిగో క్రిష్ణయ్యా... అణా ఇడ్లీలు వేడివేడిగా వేసి ఇవ్వు. పచ్చడి ఎక్కువెయ్యకపోతే ఊరుకోను!" అని నేను గంభీరంగా అంటే, ఆ యొక్క క్రిష్ణయ్య, "అలగలాగేనమ్మా.. ఇదిగో!" అంటూ భక్తిగా బుద్ధిగా నాలుగు చిన్న ఇడ్లీలు, అవీ ఆవిరిగక్కొత్తున్నవి బాదం ఆకులో వేసి, దానిమీద 'ఇంత' శెనగ చెట్టి పోసి ఇస్తుంటే, వచ్చే గౌరవం ఎంతటిదో మీరు ఊహించగలరా?

ఇవన్నీ ఎందుకు చెబుతున్నానంటే, దీపావళికి ధనం సమకూర్చే అత్యంత క్షిప్రతరమైన బాధ్యతని మొయ్యాలంటే ఎంత 'ఇది' కావాలి! అది పావలాతోనే అర్థరూపాయితోనో అయ్యేపనికాదు. రూపాయలుండాలి.

వాటితో ఏం చేస్తామనేగా మీ ఆలోచన!

సూరేకారం, గంధకం, ఇంకా 'రజను' కొనాలి. కాయితాల్ని చిన్నచిన్న ముక్కలుగా.. కొలతలు పెట్టి మరీ చించి వాటిని బుల్లి బుల్లి గొట్టాలుగా తయారు చెయ్యాలి. దంటుపుల్లతో తయారు చేసే గొట్టాలు వేరు. అవి మతాబాలకి... చిన్నపాట్లాలు సిసింద్రీలకి.. చిన్నగొట్టాలు కారంపలుకులకి.. చిచ్చుబుడ్డికి తగిన చిచ్చుబుడ్డి పిడతలు కుమ్మరి సుబ్బారావు దగ్గర కొనక తప్పదుగదా! అలాగే చిచ్చుబుడ్డిలో మందు కూరేసాక క్రింద వేపు పట్టుండటానికి బంకమన్నో పుట్టమన్నో కావాలి కదా!

ఇవన్నీ రెడీ అయ్యాక అప్పుడు మొదలవుతుంది అసలు పని. జిల్లేడి మండల్ని కాల్చి బొగ్గు చెయ్యాలి. ఆ బొగ్గుని చితగ్గొట్టి పాడి చెయ్యాలి. ఆ పాడిని 'వస్త్ర కాయితం' పట్టాలి. ఆ వచ్చిన నున్నని బొగ్గిపాడితో పాళ్ళ ప్రకారం సూరేకారం గంధకం కలపాలి. ఆ మిశ్రమాన్ని మొదట సన్నని పాడవాటి సిసింద్రీ పాట్లాల్లో 'కూరి' వాటిని పరీక్షించాలి. అవి 'తుస్సు' మంటే సూరేకారం గంధకం పాళ్ళు పెంచడమో, మరో రోజు ఎండబెట్టి మళ్ళీ ఫైరింగ్ టెస్టు చెయ్యడమో చెయ్యాలి. ఇన్ని పనులు చెయ్యాలంటే ఎంత బుద్ధి కుశలతా ఓపికా కావాలో మీరే చెప్పండి.

శ్రీహరి కోట రాకెట్ పరీక్షల్లాగా ఎంత శ్రద్ధ తీసుకుంటే సిసింద్రీలు గగన విహారం చేస్తాయీ!

అసలు సిసింద్రిల 'లెవెల్' నించి మతాబులూ, చిచ్చుబుడ్లు, 'అవ్వాయి చువ్వాయి'ల ఎత్తుకెదగాలంటే ఎంత మేధాశక్తిని ఖర్చుచెయ్యాలి?

ఇవి తయారు చెయ్యడం ఒక ఎత్తైతే, వాటిని జాగ్రత్తగా ఎవరి కళ్ళపడకుండా 'స్టోర్' చెయ్యడం ఎంత కష్టమో మీకెలాగు వివరించడం?

అంతేగాదు.. యీ టపాకాయల 'మేకింగ్' అంతా అతి జాగ్రత్తగా పెద్దల కళ్ళపడకుండా జరగాలి. తెలిసిందో.. అంతే సంగతి. వాళ్ళు నిర్దాక్షిణ్యంగా 'మందుగుండుని' ధ్వంసం చేసేస్తారు. అంతేకాక నిర్మోహమాటంగా చెవులు ఎక్కదీసి వీపులు చీరేస్తారు.

"కామ్రేడ్ పార్వతీశం" అని నేననగానే

"యస్ కామ్రేడ్ సీతా" అనివాడు ఎటెన్షన్లోకి వచ్చేవాడు.

"వస్తకాయితం పట్టావా?"

"యస్ కామ్రేడ్"

"కామ్రేడ్"

"మంచిది. సాయంకాలం మన కామ్రేడ్స్ నందర్ని పెద్ద చెరువు దగ్గరికి రమ్మని చెప్పు! ఇవాళే మనం సిసింద్రిలు టెస్టు చేబోతున్నాం!" గంభీరంగా అనేదాన్ని.

అప్పట్లో రెండే పార్టీలు. కాంగ్రెసు, కమ్యూనిస్టు. కమ్యూనిస్టులంటే చాలా నిజాయితీపరులని పేరు. కమ్యూనిస్టులు ఒకర్నొకరు ఒరేయ్ గిరేయ్ అయ్యా గియ్యా అనుకోకుండా 'కామ్రేడ్' అని పిలుచుకునేవారు. కామ్రేడ్ అంటే గ్రేటు అని చాలా గౌరవప్రదమైన సంబోధన అనీ మాకు తెలుసు. అందుకని మేము కామ్రేడ్ అంటే కామ్రేడ్ అని పిలుచుకునే వాళ్ళం. అందులోకి 'డబ్బు' సమకూర్చేదాన్ని నేనే గనక అందరికన్నా పెద్ద 'కామ్రేడ్'ని నేనేగదా! ఇలా మేం ఒకళ్ళనొకళ్ళు కామ్రేడ్ అని పిలుచుకోవటం చూసిన మా వూరి కమ్యూనిస్టు లీడర్లు మహా ముచ్చటపడి, చదువుకోవటానికి 'సోవియట్ లాండ్' 'పీపుల్స్ చైనా' లాంటి అందమైన బొమ్మల పుస్తకాల్ని కూడా బహూకరించేవాళ్ళు. ఆ పదాలన్నీ మాకు బహుతేలిగ్గా పట్టుబడ్డాయి. ఉదా:రేఛల్ అనే అమ్మాయి ఎవరికీ పెట్టకుండా తనే పరిక్కాయల్ని బొక్కి తింటుంటే, కామ్రేడ్ పుష్పకుమారి కామ్రేడ్ జయలక్ష్మితో "చూడు కామ్రేడ్ జయలక్ష్మీ, యీ రేఛల్ మహా బూర్జువా! పక్కవాళ్ళకి పెట్టకుండా ఎలా తింటోందో చూడండి!" అనేది.

'కాదేదీ కవితకనర్లం' అన్నట్టు దీపావళికి కూడా బోలెడు సామాన్లు కావాలి.

'కాదేదీ దీపావళికనర్లం' అనుకుంటూ మేము ఖాళీ సీసా కాయల్ని సంపాదించేవాళ్ళం దాన్నో ఒక అవ్వాయి చువ్వాయిని పడేసి.. మూతికి మంటెట్టామా అంటే, అది నిప్పులు చిమ్ముకుంటూ ఆకాశంలోకి దూసుకుపోయేది. పి.ఎస్.ఎల్.వి ఎగిరి స్థిరకక్ష్యలో నిలిస్తే సైంటిస్టులు ఎంత సంబరపడతారో, మా అవ్వాయి చువ్వాయి నింగిలోకి దూసుకెళితే మేం అంత సంబరపడేవాళ్ళం.

దీపావళి నెలరోజుల ముందర్నించే యీ 'థామ్'... డిమాల్'.. 'థాప్' 'తుస్'ల శబ్దంతో మా పెద్ద పుల్లెటికుర్రు లబడబలాడిపోయేది. గంధకం సువాసనతో ఊరంతా పరిమళించేది.

పెద్దవాళ్ళు 'తగిన' రీతిలో మమ్మల్ని సత్కరించేవారు. అది వేరే విషయం అనుకోండి! ప్రమాదాలు జరుగుతై అని వాళ్ళ భయం.

‘రిస్కు’ తీసుకోకపోతే ‘ముక్తి’ ఎలా దక్కుతుంది? ఇహ తాటాకు టపాకాయల్ని తయారుచెయ్యాలని ఎంత ప్రయత్నించినా మావల్ల కాలేదు సరికదా చేతులు కూడా కాల్యకున్నాం.

మతాబులూ చిచ్చుబుడ్ల విషయంలో మా ‘పాకబడి బేచ్’ మిగతా అన్ని బేచీల్ని చులాగ్గా అధిగమించి, అంతర్జాతీయఖ్యాతిని పొందినదని వేరే చెప్పక్కర్లేదుగదా!

దీపావళి అంటే స్వీట్లు. లడ్డూలు, కజ్జికాయలూ, అప్పాలూ, అరిసెలూ, జీడిపప్పు మిఠాయి, స్వీట్ బూందీ, జిలేబీలూ, రవ్వలడ్డూలూ, పాయసాలూ, పాలతాలికలూ ఓహో.. స్వర్గం నేలకి దిగిందా అన్న లెవెల్లో వుండేది. గవ్వలూ కొబ్బరి లౌజులూ లడ్డూ, సున్నివుండలూ, మరమరాల ఉండలూ, నువ్వుండలూ తేనె బొబ్బట్లూ, బొబ్బట్లూ పంచదార పూరిలూ... ఎక్కడికి పోయినా ఎవరింటికి పోయినా ఇవన్నీ పిల్లలకి పెట్టేవాళ్ళు. ఒళ్ళంతా ఆ రోజుల్లో స్వీటు కంపూ నేతి కంపూ కొట్టేది.

మా అమ్మ అయితే పదహారు చేతుల మహాదేవిలాగా స్వీట్లన్నీ యమఘాస్టుగా చేసి రేకు డబ్బాల నిండా కూరి అటకెక్కించేది. ఇహ బూరెల విషయంలో ఆవిడ స్పెషలిస్టు. మామూలు బూరెలూ, కొబ్బరిబూరెలూ ఇంకా ఏవో పుట్నాల బూరెలూ ఇలా రకరకాలు చేసింది.

కొంచెం పీనాసిది గనక నాకు మా నాన్నకీ మాత్రమే పొద్దున్నా సాయంత్రం ప్లేటులో వడ్డించేది సగానికి సగం కొట్టేసి ఆ తరవాత మా స్నేహితులకి నేను పంజారం చేసిదాన్ననుకోండి..

లేకపోతే ఆ సీత, ఈ ‘కామ్రేడ్ సీత’ ‘పీనాసిదీ, బూర్జువా’ అనిపించుకోవడం ఏం బాగుంటుంది?

సీత శత్రువులు

‘తనకోపమె తన శత్రువు.. తన శాంతమె తనకు రక్ష’ అన్న పద్యం నేను బట్టిపట్టిన మరుసటిరోజునే నా శత్రువులతో ఢీ కొట్టాల్సి రావడం నేను మర్చిపోలేను. దీపావళి మందుగుండు కోసం పార్వతీశంగాడు జిల్లేడి మండల్ని తెచ్చి ఎండబెట్టి బొగ్గు చేసిన మాట వాస్తవం. మధుగాడూ, మద్దిమత్తెనగాడూ, జోగారావూ సూరేకారం గంధకం బొగ్గుపాడి వస్తకాయితం పట్టిన మాటా నిజమే. సిసింద్రీలకి పొట్లాలూ, మతాబులకి గొట్టాలూ చుట్టింది నేనేకదా? డొంకాడ వెంకట్రావుగాడు, కుమ్మరి సుబ్బారావు (అంటే కుమ్మరి నర్సింహులు కొడుకు) ‘ఆము’ కని తెచ్చిన బంకమన్ను - చిచ్చుబుడ్డి కుదుళ్ళకోసం కొట్టుకొచ్చినదీ వాస్తవమేకదా.

ఇవన్నీ శారీరక శ్రమతో కూడుకున్నది. ఆ శ్రమని సమానంగా పంచుకోవటంలో ఏ సందేహమూ లేదు. చాలా ధర్మబద్ధంగా వ్యవహరించాం.

ఇక ‘మందుగుండు’ కి కావల్సిన మూడురూపాయలూ తెచ్చింది నేనేగదా! అందువల్ల తయారైన సిసింద్రీల్లోనూ మతాబుల్లోనూ చిచ్చుబుడ్లల్లోనూ నాకు ప్రత్యేకంగా ఎక్స్ట్రా వాటా ఇవ్వాలని అడగటంలో ఏ తప్పు లేదుకదా? వాళ్ళు కుదరదన్నారు. అంతేగాక భయపెట్టారు. నేను డబ్బు తెచ్చాను అంటే, పెట్టుబడి పెట్టిన విషయం మా అమ్మతో చెబుతామని. ఇది నేను ఊహించలేదు. మూడురూపాయలు ఇచ్చానని తెలిస్తే మా అమ్మ నా మాడు పగలగొట్టటమేకాక మూడురోజులో ముప్పైరోజులో అన్నం నీళ్ళూ కూడా బండ్ చేస్తుంది.

‘తన శాంతమె తనకు రక్ష’ అన్న పదాన్ని మనసులోనే వల్లించుకుని “సరేరా.! మీరు నాకు అన్యాయం చేస్తున్నారని మీకు తెలుసు. ఆ పరాత్పరుడు పైనించి అన్నీ చూస్తూనే ఉంటాడు. మీ ఇష్టం వచ్చినట్టే పంచండి!” అని శాంతంగా అన్నాను. వాళ్ళు మహదానందంగా పంచి ఎవరి వాటా వాళ్ళు తీసుకుపోయారు.

కానీ ఈ సీత అంతరంగంలో ఎన్ని అగ్నిజ్వాలలు భుగభుగమంటున్నాయో వాళ్ళకేం తెలుసు? ఏమైనా సరే కామ్రేడ్ సీత ఎవరికీ లొంగదు. తలవంచదు.. ఎన్నటికీ ఇలా మోసపోదు. ఆలోచించా.

పండగరోజున గానీ మందుగుండు సామాగ్రిని బయటపెట్టలేం. పండగరోజునయితే, "అమ్మా.. జోగారావు వాళ్ళ నాన్నగారు వంద చిచ్చుబుడ్లు చేశారట. మనకో ఇరవై ఇచ్చాడే జోగ్గాడు... అలాగే మధువాళ్ళ నాన్న ఇచ్చిన మతాబాలు ఎంత పోగ్గా ఉన్నయ్యో చూశావా!" అంటూ అమాయకంగా మొహం పెట్టి సామాగ్రిని బయట పెట్టొచ్చు.

వాళ్ళూ మిగతా వాళ్ళ నాన్నల పేర్లు చెప్పి, మేం చేసుకున్న టపాకాయల్ని ఎవరిపేరు మీదో బయటికి తీస్తారు.

వాళ్ళు ఎక్కడ దాస్తారో కనిపెట్టడం కష్టంకాదు. రెండు మూడురోజులు మామూలుగానే ఉంటూ వాళ్ళ మాటల్లోనే ఆ రహస్యం బయట పెట్టించా. ఎలాగంటే -

"ఒరే మధూ.. నేను నా వాటాని కుమ్మరి నరసింహంగారి పాక వెనక వున్న ఇటికల మధ్యలో దాచారా!" అన్నాను.

"నీ ఐడియా నాకు తెల్సులేవే! నా స్క్రెట్ కనిపెట్టేయ్యాలని కదూ!" అని ఘోరంగా నవ్వి, "ఎవరితోనైనా చెబుతా.. ఎవరైనా నమ్ముతా.. నిన్ను మాత్రం నమ్మ!" అన్నాడు. వెలక్కాయల విషయం వాడింకా మర్చిపోలేదని నాకు తెలుసు -

"సరే! నీ యిష్టం. నిన్ను నమ్మి నేను చెప్పిన విషయం మాత్రం ఎవరికీ చెప్పకు!" అన్నాను. వాడు యీ విషయాన్ని ఖచ్చితంగా అందరితో చెబుతాడని నాకు తెలుసు.

ఇంటర్వెయ్లో నేననుకున్నట్టుగానే వాళ్ళంతా కలిసి, "పేద్ద తెలివిగలదాన్ననుకుంటోందిరా! మా ఇంట్లో గొడ్లపాక, వెనకాల నావాటా దాచానని ఘోస్తి దానికి చెబుతానా?" అని ఒకళ్ళ స్క్రెట్ ఒకళ్ళు బయట పెట్టుకున్నారు.

సాయంకాలం వాళ్ళు కబడ్డీ నిషాలో వుండగా నేను గబగబా పోయి నాకు రావాల్సిన ధర్మమైన న్యాయమైన వాటాని ఎవరూ చూడకుండా నేను తెచ్చేసుకుని నా స్క్రెట్ ప్లేసులో దాచేసుకున్నా. ఎందుకైనా మంచిదని ఓరెండు చిచ్చుబుడ్లూ మూడు మతాబులూ ఓ అయిదు సిసిండ్రీలూ నామకార్థం కుమ్మరి నర్సింహులు ఇంటి వెనకున్న ఇటికల్లో పెట్టేశా గవ్చువ్గా. అవెలాగూ వాళ్ళు కొట్టేస్తారని తెలుసు.

పండగరోజున వాళ్ళు 'స్టాకు'ని చూసుకుని లబోదిబో!.. నేనుకూడా "దొంగలెవరో నా మతాబులూ చిచ్చుబుడ్లూ కొట్టేశా"రని ఉత్తుత్తి ఏడ్పులు ఏడ్చా.

తేలు కుట్టిన దొంగలు ఏం చేస్తారూ?

వాల్ రైటింగ్ చేశారు.

"ఒక 'బూర్జువా' దీపావళి సామాను కొట్టేసింది. దానికి పుట్టగతులుండవు!"

"ఒక ప్రమాదకరమైన వ్యక్తి పాకబడి బేచ్చని మోసగించింది.. దాని భరతం పట్టక మానము.."

"యీ పండగకి తప్పించుకోవచ్చు.. వచ్చే పండగకి చేతులు కాలిపోతే.. ఇది నా హృదయపూర్వక శాపం."

ఇలా ఆకాశరామన్న పేరుమీద మావాళ్ళు ప్రతాపాన్ని చూపించారు. ఎడం చేత్తో రాశారు గనక చేతి రాతని గుర్తుపట్టడానికి వీలుకాలేదు. కానీ వాళ్ళని బయటపెట్టకపోతే యీ సీతకి నిద్రెలా పడుతుంది?

గంభీరంగా సూ్యలుకెళ్ళాను. మూడురోజుల్లో స్లిప్ టెస్టు వస్తుంది అదే నా ఆయుధం.

మావాళ్ళు చదువులో 'వీక్' గదా! నా పేపర్లు కాపీ కొట్టక పోతే వీపులకి తిప్పలు తప్పవు. దాంతో ఏమీ ఎరగనట్టు "సీతా! నువ్వే మా అందర్లోకి గ్రేటువే!" అంటూ భజన మొదలెట్టారు.

"సరేరా! నేను చెప్పినట్లు చేస్తే ఖచ్చితంగా ఎలాగోలా మీకు జవాబుల్ని అందిస్తా!" అన్నాను.

"ఏం చెయ్యాలో చెప్పు. వెంటనే చేస్తాం!" అన్నారు. సంయుక్తంగా. వాళ్ళు చేసిన వాల్ రైటింగ్స్ ని యధాతధంగా నా చిత్తు పుస్తకంలో రాసిపెట్టుకున్నానని వాళ్ళకి తెలిసి ఏడిస్తేగా!

"సరేరా... మీరు చిత్తుబుక్కు తీసి నేను చెప్పింది ఎడం చేత్తో వ్రాయండి! "సీరియస్ గా అన్నాను. "ఎందుకూ?" అడిగాడు మద్ది మత్తెన సుభాష్ బోసు.

"ప్రశ్నలు అడక్కూడదు... చెప్పింది చేస్తామని మాటిచ్చారు. చెయ్యండి!"

"ఏం రాయాలి?" జోగ్గాడు అన్నాడు.

"నేను చెప్పింది చెప్పినట్లు రాయాలి.. ఒకదానికింద ఒకటి.. నంబర్ వన్. దీపావళి సామాను.. టూ... కొట్టేసింది.. త్రీ.. ప్రమాదకరమైన ఫోర్.. మోసగించింది.. ఫైవ్.. పాకబడి.. సిక్స్... బూర్జువా... సెవెన్.. పండగకి తప్పించుకోవచ్చు.. ఎయిట్... చేతులు కాలిపోతై... నైన్... హృదయపూర్వక... టెన్... శాపం!"

రాశారు. దొంగ ఎవడో తేలిపోయింది. మధూగాడు.

"ఒరే.. యీ క్షణం నించీ నీకూ నాకూ కచ్చి. అంతేగాదు.. నన్ను నిందించావు గనక, మన అడవి ఆంజనేయస్వామి సాక్షిగా., శివాలయం యోగి లింగేశ్వరస్వామి సాక్షిగా; ఆ ముక్కోటి దేవతల సాక్షిగా నువ్వు మాస్టర్ల చేతుల్లో పడరాని పాట్లు పడతావని శపిస్తున్నా. అంతేగాదు ఇకనించీ నువ్వే నా నంబర్ వన్ శత్రువ్వి.. ఇప్పటిదాకా నా మంచితనం చూశావు. యీ క్షణం నించీ నా ప్రతాపం ఏమిటో చూస్తావు.. ఖబడ్డారే!" అని ఓ భీకర ప్రతిజ్ఞ చేశా. (చివరి డైలాగు కాంతారావు రాజనాలతో 'ఫలానా' సినిమాలో అన్నదని వేరే చెప్పక్కర్లేదుగా!)

"నేనొక్కణ్ణి కాదే సీతా.. జోగారావుగాడూ మద్దిమత్తెనగాడూ, పార్వతీశంగాడూ కూడా తలో ముక్కా రాశారే!" ఏడుపు మొహం పెట్టుకుని అన్నాడు మధూగాడు.

"అయితే వాళ్ళూ టీచర్ల చేతుల్లో అప్లకష్టాలూ పడతారు. సరస్వతోడుగా నా మాట జరిగితీరుతుంది!" అని మిగతా వాళ్ళకీ నా శాపాన్ని సరిసమానంగా పంచి ఇంటికి చెక్కేశాను.

ఆ మరుసటి రోజున వాళ్ళు మళ్ళీ నన్ను చిన్న చిన్న 'లంచాలు' ఇచ్చి ప్రసన్నం చేసుకున్నాక నా ప్రతిజ్ఞని వెనక్కి తీసుకున్నాననుకోండి! అయినా తన కోపమే తన శత్రువుకదా!

ముత్యాలోడి ముల్లె

ఇప్పుడంటే పిల్లలు గాడిద బరువులు మోస్తున్నారు గానీ, మేం మాత్రం పాకబడిలోగానీ హైస్కూల్లోగానీ అటువంటి దిక్కుమాలిన పని చెయ్యలేదు. పీరియడ్స్ ని బట్టి పుస్తకాలుంటే చాలు. మిగతా రాతపనికి ఒక్క 'చిత్తుబుక్కు' ఉంటే చాలు.. అన్నీ అందులోనే ఎక్కించి, ఇంటికెళ్ళాక నోట్సుల మీదకి తిరగరాసేవాళ్ళం.

అట్లాగే స్కూలు బేగులూ, టిఫిన్ బాక్కులూ, వాటర్ బాటిళ్ళూ ఇవన్నీ జాన్నానై. ఓ ఖాకీ గుడ్డతో కుట్టించిన మందపాటి సంచీ వుండేది. పుస్తకాలూ పెన్సిళ్ళూ అన్నీ దాన్లోనే. ఆ సంచినీ భుజానికి తగిలించుకుని నడిచేవాళ్ళు కొందరైతే, ఆ సంచినీ ఓ కర్రకి తగిలించి, ఆ కర్రని భుజం మీద చేపలగాలంలాగా పెట్టుకుని హుషారుగా నడిచే పిల్లలు ఇంకొందరు.

ఓ చిన్న సత్తు డబ్బాలో 'భోజన పదార్థాలు' ఉండేవి. అవి మాలాంటి 'లోకల్స్' తీసికెళ్ళేవాళ్ళం కాదు. భట్టూరిగూడెం నించీ, ఫాతిమాపురం (అడ్డురోడ్డు) నించీ వచ్చే పిల్లలు ఆ సత్తు బాక్సుల్లో మధ్యాహ్నభోజనం తెచ్చుకునేవాళ్ళు. ఫుడ్ ఏవుంటుంది! పెరుగు కలిపిన ఆవకాయ అన్నమో, మాగాయ అన్నమో, ఓ ఆవకాయ ముక్క వేసిన పెరుగున్నమో ఉండేది.

ఇంకొంతమంది సరదాగాళ్ళయితే మధ్యలో కొంచెం సేపు ఆగి, రేక్కాయిలూ, సెనక్కాయిలూ, సీజన్లో వేరుసెనక్కాయిలూ, పుల్ల పుల్లగా తియ్యతియ్యగా ఉండే పరిక్కాయలూ సేకరించి తెచ్చేవాళ్ళు.

మేమైతే మదర్స్ చూడకుండా కాస్త కారం మరికొంచెం ఉప్పు కలిపిన రెడీమేడ్ మిక్చర్ తెచ్చుకునేవాళ్ళం. మావిడికాయల సీజన్లో మామిడి ముక్కల మీద యీ ఉప్పు కారం మిక్చరు జల్లి తింటుంటే... దాన్నిగదరగా... ఎంతమజానో!

అలాగే రేక్కాయల్ని చిదిమి.. మిక్చర్లో దొర్లించి నోట పెట్టుకుంటే.. ఆహా.. స్వర్గానందమేకదా!

ప్రస్తుతం మా అందరికళ్ళూ భట్టువారిగూడెం నించి వచ్చే ముత్యాలోడి సంచిమీదున్నై. వాడి పూర్తిపేరు ముత్యాలసత్యన్నారాయణ. వాడు నిస్సందేహంగా చాలా 'మంచివాడు'. వాడు మంచివాడుగా మిగిలిపోవటానికి ఓ బృహత్తరమైన కారణం వుంది. ఏ చిన్న 'చెడ్డ' పనిచేసినా వాళ్ళనాన్న నిర్ధాక్షిణ్యంగా వాడి చెమడాలు ఎక్కదీసేవాడు. ఆ భయంతో ముత్యాలోడు (ఇప్పటికీ) మంచివాడుగా చరిత్రలో నిలబడిపోక తప్పలేదు.

క్లాసులో ఎవడు రేక్కాయిలూ మామిడికాయలూలాంటివి తెచ్చినా మిగతావాళ్ళకీ వాటిమీద కాస్తో కూస్తో 'హక్కు' ఉంటుంది కదా!

'పక్కవాడికి పెట్టకుండా తినేవాడికి పంచమహాపాతకాలు చుట్టుకుంటే' అనేమాట అటు వేదాల్లోనూ ఇటు బైబిల్లోనూ పెద్దవాళ్ళు 'రాసే' ఉంచారుగదా! మేం కొద్దో గొప్పో వాటిని రుచిచూడకపోతే, ఆ యొక్క మనిషి పంచమహాపాతకాలూ చుట్టుకున్న వాడై శాశ్వత నరకాన్ని పొందుతాడుగదా! అలా పొందకుండా, అంటే, నరకం బారిన పడకుండా వుండాలంటే మేము వాడు తెచ్చుకున్నది 'సంగ్రహించి' అయినా వాణ్ని రక్షించాలిగదా! అందుకే మా కళ్ళు ముత్యాలోడి సంచిమీద వున్నై. ఆ సంచిలో 'బాక్సు' ఉన్న దాఖలా కనబళ్ళా. ఏదో మూటలాంటిది వున్నట్టు సంచియొక్క 'ఉబ్బు'ని కనిపెట్టాం.

వాడూ అతి జాగ్రత్తగా ఆ సంచినీ ఒళ్ళో పెట్టుకునే బెంచిమీద కూర్చున్నాడు గానీ. ఒక్క క్షణమైనా ఆదమరచి పక్కన పెట్టాలా.

మా క్లాసులో అంటే ఫస్టుఫాం 'A' సెక్షన్లో చాలామంది 'స్కెల్లర్స్' వున్నారు. అంటే పోలీసుల దగ్గరుండే 'డాగ్స్పాస్' మాదిరిగానన్నమాట. జేబులోగానీ, సంచీలోగానీ వున్న తినుబండారాలని దూరం నించే 'వాసన' పట్టి కనిపెట్టడంలో వీళ్ళు ఉద్ధండులన్నమాట.

అరచెయ్యి వాసన చూసి అన్నంతోపాటు ఏ 'కూర' తిన్నారో చలాగ్గా చెప్పగలరన్నమాట. అటువంటి వాళ్ళకూడా ఇవ్వాత ముత్యాలోడి సంచిలో ఏముందో కనిపెట్టలేకపోయారంటే, మా కుతూహలం ఏ 'రేంజి'కి పెరిగి ఉంటుందో మీరే ఊహించండి.

"క్యామేడ్ జోగారావ్.. ముత్యాలోడి సంచిలో వున్నది రేక్కాయలమూట. రెండు విల్పుపేకెట్లు పందెం!" అన్నాడు క్యామేడ్ నాగరాజు. (విల్పు పేకెట్లంటే సిగరెట్లు వున్నదికాదు.. ఖాళీడొక్కలు.. బెచ్చాలాటకి అవుండాలి.)

"నేను ఇరవై 'పాసింగ్ షో' డొక్యులు పందెం కడుతున్నా కామ్రేడ్ జయలక్ష్మి, అవి నానబెట్టిన సెనగలు!" నమ్మకంగా అన్నది కామ్రేడ్ పుష్పకుమారి.

"ఉహూ..! శనగల్ని నానబెట్టాక ఛెడ కంపుకొడతై.. అందులో పున్నవి వేయించిన వడియాలు. నా ఎర్రరిబ్బన్ పందెం!" ఛాలెంజ్ చేసింది కామ్రేడ్ విజయలక్ష్మి.

"వడియాలైతే నూనె వాసనని ఇట్టే పట్టొచ్చు.. అవి వొడియాలు కావు!" డిక్లెర్ చేశాడు ఘంటా గంగాధరం. వాడూ పేరొందిన 'స్మెల్లర్స్' లో ఒకడు.

"అవును.. నూనె వాసన పట్టడం చాలా తేలిక!" ఒప్పుకున్నాడు. కాంగ్రెస్ పార్టీకి చెందిన ఉపాధ్యాయుల సుబ్బయ్య. వాళ్ళ పెదనాన్న స్వాతంత్ర సమరయోధుడూ మరియు కాంగ్రెస్ నాయకుడూనూ.

"పోనీ వాడే అడిగితే?" సజస్టు చేసింది కామ్రేడ్ సత్యమన్యధ రోజా పుష్పకుమారి.

"ఘీ.. అంతకంటే అవమానం మరోటి వుంటుందా? ఏం? మన ముక్కులు పుచ్చిపోయాయా? మన పౌరుషం ఇంకిపోయిందా? ఆ మాత్రం కనిపెట్టకపోతే మన మానప్రాణాలెందుకు?" పిడికిలి బిగించి అన్నాడు కామ్రేడ్ జోగారావు.

మధ్యాహ్నం 'తిండి' బెల్లుకొట్టారు. వాడు దూరంగా పోయి సంచితోంచి ఓ కాల్చిన వెలగపండుని బయటికి తీసి, చిన్న రాయితో పగలగొట్టి గుజ్జు పూర్తిగా తినేసి పంపుదగ్గర పుల్లగా నీళ్ళు తాగాడు. నీళ్ళు తాగే టైమ్లో కూడా వాడు సంచిన వదల్లా. సాయంత్రం 'ఇంటి' బెల్లు కొట్టేదాకా మూట రహస్యం కనిపెట్టే 'ఛాన్స్' ఉన్నదికదా అని మేము సంబరపడ్డాం. ఒక్క నిమిషం ఛాన్సు దొరికినా ఘనత వహించిన మా 'స్మెల్లర్స్' వాడి సంచి రహస్యం కనిపెట్టడానికి విశ్వప్రయత్నాలూ చేశారని 'ఘంటా' పథంగా చెప్పగలను. లాస్ట్ బెల్లు కొట్టేశారు. ఇహ వాడు ఆ మూట విప్పడని మాకు అర్థం అయిపోయింది.

నిరుత్సాహంగా మా వాళ్ళతో బయల్దేరిన దాన్ని కాస్తా, కొంతదూరం వెళ్ళి, 'నాక్కొంచెం పనుందిరా.. మీరెళ్ళండి!' అని మిడిల్ డ్రాప్ అయిపోయి భట్టువారిగూడెం వైపు పరుగుతీశా. ఉహూ..! వాడు కనబడితేగా..!

ఉప్పరిగూడెంలో గునగునా నడుస్తున్న బుల్లిపండుల్ని చూసి, చాలాసేపు ఆనందించి, మళ్ళీ మా వూరివైపు తిరిగానో లేదో వాడు దూరంగా ఎదురొస్తూ కనిపించాడు. వాడు దగ్గరికి రాగానే వాడి చెయ్యి పట్టుకుని

"ఒరే సత్తినాణా.. మర్యాదగా మూటలో ఏం తెచ్చావో చెప్పు. లేకపోతే నూకాలమ్మ మీద ఒట్టు పెట్టేస్తా!" అని బెదిరించా.

వాడు కాసేపు చెప్పాలా వద్దా అని సందేహించి, "మా అమ్మ ఓ సేరు మినుముల్ని మూటగా కట్టిచ్చి జల్లిపల్లి తాతబ్బాయి దగ్గర అమ్మి నూకలు తెమ్మందే సీతా!" అన్నాడు.

"దానికంత గుట్టెందుకూ?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాను.

"అవి మా చేలో పండినవే! అయినా, మా నాన్నకి తెలిస్తే అమ్మని చంపేస్తాడు. అందుకే దొంగతనంగా మూటకట్టి ఇచ్చింది. ఇంట్లో నూకలు కూడా లేవే. బియ్యం తెమ్మంటే మా నాన్న తిట్టి బయటికి పోయాడు. మినుములు అమ్మమని అమ్మంటే, 'గిట్టుబాటు' ధర వొచ్చేదాకా అమ్మనని మొండికేశాడు. అసలు నిన్నరాత్రి కూడా అన్నం తిన లేదే గోగు ఆకుల్లో పండుమిరపతోక్కు వుప్పు నంజుకుని తిన్నాం.. నేను మా అమ్మా!" తలొంచుకుని అన్నాడు ముత్యాలోడు. ఒక్కసారిగా నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగి భోరున ఏడ్చా. చాలాసేపు ఏడ్చి, "ఒరే ముత్యలోడా.. అట్టా ఎప్పుడూ చెయ్యకురా.. రేపట్నొచ్చి నేనూ కేరేజీ తెస్తా. నాతో తిందుగాని. అంతేగానీ అట్టా పస్తులుండకురా!" అంటూ మళ్ళీ ఏడ్చా. ఆ మరుసటి రోజు ఆదివారం. మా నాన్నతో యుద్ధం చేసి మరీ మూడు బుల్లిగిన్నెల ఇత్తడి కారేజీ (లోపల కళాయి చేసింది) కొనేదాకా నాకు ముత్యాలోడే మళ్ళీ మళ్ళీ గుర్తుకొచ్చాడంటే నమ్మగలరా!

‘ఎ‘ఫర్ ఏపుల్... ‘ఎస్’....ఫర్ సీతా.

“ఇవ్వాళ చుట్టాలొస్తున్నారు.. అల్లరి కట్టిపెట్టి బుద్ధిగా మసులుకో!” మా అమ్మ సోమవారం పొద్దున్నే నాకు వార్నింగ్ ఇచ్చింది. అంతేగాదు, “కేసులూ పాడూ అంటూ ఆ కోర్టులో కూచోక మధ్యాహ్నం ఇంటికి రండి.. లేకపోతే నాకు ఎంత అప్రదిష్టా!” అని మా నాన్నకి వార్నింగ్ ఇచ్చింది.

“వచ్చేది ఎవరూ?” పుస్తకాలు సర్దుకుంటున్నదాన్ని కాస్తా, కుతూహలంగా అడిగా.

“ముగ్గురు మామయ్యలూ, అత్తయ్యలూ పిల్లలూ అందరూ వస్తున్నారు. చాలా?” అందావిడ.

“అలాంటప్పుడు నేను బడికి వెళ్తే ఏం మర్యాద? నీకు సహాయం చేస్తూ ఇవ్వాళ ఇంట్లో వుంటా!” హాయిగా పుస్తకాలు పక్కన పడేసి అన్నాను.

“ఆ వెధవ్వేషాలు నా దగ్గరకాదు. నువ్వు కొంపలోవుంటే నాకు తలనెప్పిగానీ మరే సాయమూ వుండదు” డిక్టేటర్లా అంది మా భాగ్యమ్మ.

“అదికాదే! అవీ ఇవీ సర్దిపెడతా. నువ్వు వంట చేస్తుంటే సామాన్లు అవీ అందిస్తా. ఒక్కదానివీ కష్టపడటం ఎందుకూ?” ఆరిందాలా అన్నాను.

“నువ్వు మర్యాదగా బడికి పోతావా లేక నాలుగు తగిలించమంటావా?” ఒకే ఛాయిస్ ఇచ్చింది మా అమ్మ. ఏం చేస్తాం? నా ఐడియా నాది. చుట్టాలు వస్తున్నారంటే యీవిడ ముందుగానే తినుబండారాలు చేసి అటకెక్కించి వుంటుండాలి. వాళ్ళవాళ్ళు వస్తున్నారంటే ఎన్ని స్పెషల్లు చేస్తుందో నాకు తెలీదు గనకనా? నిన్న సాయంత్రం ఇంకో మూడుసేర్లపాలు ఎక్కువడిగినప్పుడే నాకు ‘డాటు’ వచ్చి వుండాల్సింది.

“ఊ..పద.. గుడ్లు మిటకరిస్తూ నావంక చూస్తావే?” మరోసారి హెచ్చరించింది మా అమ్మ.

“పదండి నాన్నా! ఇక్కడుంటే ఇంకేమంటుందో! చుట్టాలు యీవిడకేగానీ మనకికాదుగా! ఆవిడ్డే చూసుకోనీ!” ఓ కామెంటు విసిరి గుమ్మంలోంచి బయటికి గెంతాను. లేకపోతే మళ్ళీ నా చెవులు ఏనుగు కర్లాలు కావూ!

స్కూల్లో వున్నానన్నమాటేగానీ, చిత్తం అంతా ఇంటిమీదే ఆవడలు గారెలూ గ్యారంటీగా చేస్తుంది. పిల్లకాయలు కూడా వొస్తున్నారు గనక జంతికలూ, పంచదార పూరీలూ కూడా ఉంటే, పులిహోరా పాయసం తప్పనిసరి.

ఇన్నిన్నీ రకాలు ఇంట్లో తయారవుతుంటే, నేను మాత్రం ‘తల్లి నిన్నదలంచి’ పద్యం భట్టి కొట్టాలా?! హీ పరాత్పరా ఎంత అన్యాయం? పోనీ కేరేజీలో ఏమైనా పెట్టిందేమో! మనసు వుండబట్టక మెల్లిగా మేస్తూరు చూడకుండా కేరేజీ విప్పాను. ఉహూ! ఆవకాయన్నం పెరుగన్నం తప్ప కనీసం చిటికెడు పంచదారన్నా వెయ్యాలా.

నా మేనమామలు అత్తయ్యలూ ఎప్పుడోగానీ రారు గనక వారి ముఖారవిందాలు నాకు పెద్దగా జ్ఞాపకం లేవు. మా అమ్మమ్మ తాతయ్య నాకు రెండేళ్ళప్పుడో మూడేళ్ళప్పుడో వచ్చారు గనక వాళ్ళు అసలు జ్ఞాపకం లేరు.

పాపం, మా నాన్న ఒక్కడే కొడుకుట, మా బామ్మకి తాతయ్యకి! మా నాన్న ‘ఫ్లిడరీ’ చదివేటప్పుడే మా తాతయ్య పోయాట్ట. ఇహ బామ్మగారేమో మా నాన్నకి పెళ్లైన ఆర్లెల్లల్లోనే ‘కాలం’ చేసిందిట. మా అమ్మకి మాత్రం బోలెడంతమంది చుట్టాలు. ఇదేం న్యాయం?

హఠాత్తుగా, "మధ్యాహ్నం ఇంటికి రండి!" అని మా అమ్మ నాన్నతో అన్నమాట జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇంకేం. 'తిండి' బెల్లు కొట్టంగానే నా కేరేజీ మొత్తం ముత్యాలోడికి ఇచ్చి నేను కోర్టుకి పరిగెత్తా.

"ఏమిటీ ఇప్పుడొచ్చావ్?" అన్నాడు మా నాన్న.

"అమ్మ మధ్యాహ్నం నిన్ను ఇంటికి రమ్మందిగా? నేనూ వస్తా!" అని కాస్త మారాం చేశాను.

"సాయంత్రండాకా కుదరదే కేసుంది!" అన్నాడు మా నాన్న.

"మరి.. మరి నా కేరేజీ ముత్యాలోడికిచ్చి తినమన్నా!" విషయం వివరించా..

"అదా! దానికేం!" అంటూ నన్ను కిష్టయ్య హోటల్ కి తీసికెళ్ళి, "మా అమ్మాయి కిష్టయ్యా.. ఏం కావాలో ఇప్పు.. నేను కేసు అయి బయటికొచ్చాక డబ్బులిస్తా!" అని మానాన్న అన్నాడు. ఆహా ఏమి నా భాగ్యం. ఒక పెసరట్టుప్పా (బేడా అర్థణా) ఒక వేడి వేడి ప్లేటు పూరీ (అణన్నర) మరియు నాలుగు మిర్చి బజ్జీ (అణా)తో మహారాణీలా టిఫిన్ లాగించి చల్లని మంచినీళ్ళు బిగించా.

ఇంటికెళ్ళినా ఇంతటి సూపర్ టిఫిను లభిస్తుందా? రాయల్ గా నడుస్తూ క్లాస్ కెళ్ళా.

"కేరేజీ మొత్తం ఖాళీచేసేశానే సీతా.. నీకు తిండి ఎలాగూ?" నన్ను చూడగానే ఖంగారుగా అన్నాడు ముత్యాలోడు.

"మనికేంటిరా సత్తినాణా.. బ్రహ్మాండంగా అయిదణాల టిఫిన్ బిగించా! మాహా సుష్టుగా వుంది! అయితే రోయ్.. కేరేజీ మాత్రం బాగా కడుగు! వాడికి పని వొప్పజెప్పి బెంచిమీద కూర్చున్నా. చెప్పాద్దా.. కిష్టయ్య పెసరట్టుప్పాకి తిరుగులేదు. దాంతోనే కడుపు నిండినా, ఇంటికి వెళ్ళిన వెంటనే తిండి తినకండా కాస్త అలకసాగించాలిగనక, పూరీ బజ్జీలూ కూడా బిగించా. ఇవాళ మా అమ్మ మీద కచ్చ తీర్చుకోకపోతే నేను 'కామ్రేడ్'నే కాను. లేకపోతే వాళ్ళవాళ్ళ కోస విధ విధాలుగా పిండివంటలు చెయ్యాలని నాకు ఆవకాయన్నం పెరుగన్నం పడేస్తుందా? భాగ్యం! చూస్కో నా తడాఖా!" అనుకుంటూ నిర్దర్లొకి జారుకున్నా.

కామ్రేడ్ జయలక్ష్మి గట్టిగా చేతిమీద గిల్లితేగానీ నాకు మెలుకువ రాలా. చూస్తే ఎదురుగా పురుషోత్తం మాస్టారు. ఆయన్నిగానీ వీరన్న మాస్టార్నిగానీ చూస్తే మా పిల్లలకి ఒణుకు! అలాగని వాళ్ళేమీ చెడవచ్చుగాదు. శ్రద్ధగా విన్నన్నాళ్ళూ వాళ్ళంత మంచివాళ్ళు లోకంలో వుండరు. మనం గనక కాస్త అజాగ్రత్తతో 'తేడా' చేస్తే అంతే సంగతులు.

"ఏమిటి? క్లాసులో నిద్రపోవటానికా వచ్చిందీ?" బెత్తం నాకు కనిపించేట్టు పట్టుకుని కోపంగా అడిగారు పురుషోత్తం మాస్టారు.

"లేదండీ.. కళ్ళు తిరుగుతున్నై!" నీరసాన్ని నటిస్తూ అని, ఢబాల్న బెంచిమీద కూర్చుని తలని డెస్కు మీదకి వాల్చాను.

మాస్టారు ఖంగారుపడి గబగబా కుండలో నీళ్ళు తెప్పించి నా మొహం మీద జల్లారు. నేను మెల్లగా నీరసంగా కళ్ళు విప్పాను. (ఇవన్నీ సినిమాల్లో చూసి ఎప్పుడో ప్రాక్టీసు చేసి రెడీగా ఉంచుకుంటాంగదా!)

"సరే సరే.. జయలక్ష్మీ.. సీతని ఇంటిదగ్గర దింపు!" అన్నారు. ఇద్దరం సంచీలు పట్టుకుని లేచాం. నేను నీరసంగా అడుగులు వేస్తూ గేటు దాటాను. ఎందుకంటే మా క్లాసురూం నించి స్కూలు మెయిన్ గేటు క్లియర్ గా కనిపిస్తుంది. ఒకవేళ నడకలో ఏ మాత్రం తేడా వచ్చినా పురుషోత్తం మాస్టారు వెనక్కి పిలిచి, బాగా బెత్తంతో సత్కరించి, నిజాన్ని రాబడతారని తెలుసు.

"అది కాదే! ఇండాక హుషారుగానే వున్నావుగా? నీరసం ఎట్లా వచ్చిందే ఇంతలో?" పెద్ద పెద్ద కళ్ళని విప్పి ఆశ్చర్యంగా అన్నది జయలక్ష్మి. "తెలీదే. ఓహో.. ఇంకా కళ్ళు తిరుగుతున్నాయే!" అని దాని చెయ్యి పట్టుకుని, నా భుజం మీద వున్న సంచీ దాని చేతే మోయిస్తూ మా ఇంటిదాకా తెగ యాక్టింగు చేస్తూ నడిచా. అంతేగాదు, అరుగు మీదే కూలబడి కళ్ళుమూసుకున్నా.

ఇహ చూడండి మహానుభావా.. మా అమ్మగోల, "నన్ను అన్యాయం చేసి వెళ్ళిపోకే సీతా! పాపిష్టిదాన్ని ఆవకాయ పెట్టి పంపించాగదే సీతా! వెంకటేశ్వర స్వామీ నీకు మూడు కొబ్బరికాయలు కొడతా.. అడివాంజనేయా.. నీకు సింధూరం పూసి ఆకుపూజ చేయిస్తా, అమ్మా రాజరాజేశ్వరీ నీకు పాంగలి నైవేద్యం పెడతా.. నా కూతుర్ని రక్షించడమ్మా!" అంటూ ఏడుపు మొదలెట్టింది.

"ఏం జరిగిందేం జరిగిందీ?" అంటూ ఇరుగూ పారుగూ వచ్చారు.

"మరండీ.. సీత స్కూల్లో స్పృహ తప్పి పడిపోయిందండీ. మేస్టారు మొహం మీద నీళ్ళు జల్లితేగానీ లేవలేదండీ.. ఇంకానండీ.. అంటూ జయలక్ష్మి చిలవలూ పలవలూ కల్పించి చెప్పింది.

అసలు జయలక్ష్మిని 'తోడు' పంపమని మాస్టార్ని అడిగింది అందుకే. అది 'పావలా' విషయాన్ని 'పదహారు రూపాయలుగా' వర్ణించగలదు. అదీ గోడ కట్టినట్టు. మళ్ళీ నేను మెల్లగా కళ్ళు తెరిచా. (అప్పటికే మా అమ్మ పక్కంటి వాళ్ళ సలహా మీద డాక్టర్ కి కబురు పెట్టడానికి సిద్ధం అయిపోయింది. లేటు చేస్తే అనవసరంగా చేదు బిళ్ళలు మింగటమేకాక ఇంజక్షన్లు కూడా పొడిపించుకోవాల్సి వస్తుంది)

"ఎలా వుందే సీతా? నువ్వెలావున్నావే సీతా?" అని అమ్మ నన్ను కావలించుకుని ఆదుర్దాగా అడిగింది.

"ఫరవాలేదే అమ్మా! ఇప్పుడు బాగానే వుంది! కళ్ళు తిరగటం కూడా ఆగింది." అంటూ మెల్లగా లేచాను. ఆ తరువాత సపర్యలు చేయించుకున్నా చూడండి! ఓహో. అప్పటిదాకా నా 'కచ్చ' తీరలా. కామ్రేడ్ సీతా మజాకానా?

రాత్రి మా నాన్న సీక్రెట్ గా అడిగాడు, "క్రిష్ణయ్య హోటల్లో తిన్నదేమైనా తేడా చేసిందా?" అని. "అంతా ఉత్తరీదే నాన్నా! క్రిష్ణయ్య హోటల్ టాప్!" అని మా నాన్నతో అసలు సంగతి చెప్పేశా. గట్టిగా నవ్వితే మా అమ్మతో గొడవొస్తుందని మా నాన్న నిశ్చలంగా తెగనవ్వాడు.

అన్నట్టు ఆ రోజు రావాల్సిన చుట్టాలు చిన్న తిరపతిలో 'నిద్రచేసి' మరుసటిరోజున పొద్దున్నే మా ఇంట్లో దిగారు మనకి 'నీరసం' గనక బడికి ఎగ్గొట్టామని వేరే చెప్పక్కర్లేదు కదా!

మా పెద్దమామయ పేరు సూర్యనారాయణ. ధర్మరాజు టైపు. బట్టల వ్యాపారం. అంటే బట్టలు హోల్ సెల్ న తెచ్చి రిటైల్ వాళ్ళకి అమ్మడం. అంతేగాక ఆయనకి ఓ పెద్దకొట్టు కూడా వున్నది. చాలా నిజాయితీపరుడు గనక షాపు బాగా ప్రసిద్ధి చెందింది. పెద్దత్తయ్యపేరు సుభద్రమ్మ. ఆవిడో పిచ్చిమాలోకం. సత్యకాలపు మనిషి. అయితే శుభం ఎక్కువ. వంటలో 'యమ్ డెవ్'. (ఇవన్నీ మా పెద్దత్త గురించి మా అమ్మ చెప్పే మాటలు.)

"ఇట్టారావే సీతా.. అచ్చు మా భాగ్యంలాగే వున్నావు!" నవ్వుతూ నన్ను చూడగానే దగ్గరికి పిలిచాడు మా పెద్దమామయ్య. వెళ్ళాను. మంచి సిల్కుబట్టల పేకెట్టు నాకిచ్చి, "చూసి చెప్పమ్మా నచ్చాయో లేదో" అన్నాడు.

"ఎందుకు నచ్చవూ? అయినా దానికేం తెలుస్తుంది అన్నయ్యా!" అన్నది మా అమ్మ.

"వాళ్ళకి నచ్చాలిగదమ్మా! పైగా హైస్కూలు పిల్లాయే!" నవ్వాడు మామయ్య. ఆ మాటతో ఆయన నాకు నచ్చాడు. మా అమ్మలాగా తన ఇష్టమేసాగాలి అనుకునే టైప్ కాదని అర్థమైంది.

"అట్లా చెప్పు పెద్దమామయ్యా.. మీ చెల్లెలు మహాగట్టిది. అన్నీ తను అనుకున్నట్టుగానే సాగిస్తుంది!" ఛాన్సు దొరికిందికదా అని కంప్లెంటు చేప్పేశాను. తరవాత 'తలంటు' ఎలాగూ తప్పదుగదా.

"అమ్మామ్మా" అని గట్టిగా నవ్వాడు మామయ్య, "నీ కూతురిదీ నీపోలికేనే. చిన్నప్పుడు మావయ్యోస్తే అమ్మమీద నువ్వు ఇట్లాగే కంప్లెంట్లు చేసేదానివి!" అంటూ.

"అంటే మా అమ్మకూడా అల్లరిచేసేదా మావయ్యా నాలాగా? అడిగాను.

"ఏం? ఎందుకు చెయ్యాలా?"

"మరి అసలు అల్లరే చేసేదాన్నికాదనీ, ఎంతో బుద్ధిమంతురాల్సినీ నాకు మహా సుద్దులు చెబుతుండే!"

"నోరుముయ్యవే సిగ్గులేనిదానా.. ఫో.. ఇంట్లోకి ఫో!" తను గుట్టంతా రట్టు అయినందుకు మా అమ్మ కొంచెం బిడియంగా కొంచెం కోపంగా అన్నది. మా పెద్ద మావయ్యకి ఫుల్ మార్కులు ఇచ్చేశా.. మా అమ్మ సీకెట్లు విప్పేసినందుకు.

"నువ్వుత్తి దొంగవిట కదా!" నాకంటే కాస్త పాడుగ్గా వున్న మా మావయ్య కొడుకు వాసు ఏమాత్రం మర్యాద లేకుండా నన్నడిగాడు.

"మరోసారి నన్ను 'దొంగ' అంటే మర్యాద దక్కదు. ఏం చేస్తానో నాకే తెలీదు!" వాడివంక కోపంగా చూసి లోపలికి పోయా.

మిగతా వాళ్ళంతా పలకరించారుగాని, వాసుగాడు వాళ్ళ నాన్న ముందర నన్ను దొంగా అనటం సహించలేకపోయా.

మా రెండో మావయ్య పేరు శ్రీమన్నారాయణ. చాలా మంచివాడు. ఆయన కాలేజీలో లెక్చరరుట. ఎక్కువ మాట్లాడ్డూగానీ, మాట్లాడే నాలుగు ముక్కలు ప్రేమగా దయగా మాట్లాడతాడు. రెండో అత్తయ్య పేరు శ్రీలక్ష్మి. బాగా చదువుకున్నది. ఎప్పుడూ డిసిప్లిన్ డిసిప్లిన్ అంటుంది. వాళ్ళకి ఇద్దరమ్మాయిలు నీరజ నీహారిక. వాళ్ళూ మౌనం ట్రైఫి.

మూడో మామయ్య పేరు సత్యనారాయణ. అత్తయ్య పేరు భద్రావతి. కొంచెం హెచ్చులు ఎక్కువ. "ఈ చీర ఖరీదూ, మూడువందలు! ఇంతకంటే తక్కువ రేట్లో కొంటే మా అమ్మా నాన్నా ఊరుకోరు." ఇలా మాట్లాడుతుంది. ఆ రోజుల్లో పాతిక రూపాయలు పెట్టి చీరకొనటమే ఘనం. ఇహమూడు వందల రూపాయల చీరెక్కడిదీ.. అచ్చు మా రెండో సీతలాంటిదే ఈవిడ. ఒక్కతే కూతురు భార్గవి. అది మాత్రం మహా ఉత్సాహంగా పరుగులు తీస్తూ వుంటుంది. మొత్తం అందరిలోకీ నాకు నచ్చని వాళ్ళు వాసుగాడూ మూడో అత్త భద్రావతి. మిగతా వాళ్ళంతా ఓకే.

వాళ్ళున్న రెండురోజుల్లోనూ నా గురించి ఎంత 'ప్రచారం' చెయ్యాలో అంతా చేసింది మా అమ్మ. నాగేదె సవారి గురించీ, వెలక్కాయల గురించీ కూడా వదిలిపెట్టాలా. ఎంత తల్లయినా కూతురి పరువు తియ్యటం ఏమన్నా బాగుందా? రేపు గనక నేను తల్లివైతే, నా కూతురి పరువు కల్లోనయినా తియ్యగలనా?

"గూగూగూగూ గుమ్మడిచెక్క

బాబాబీబీ బాదం మొక్క

సుబ్బడి గుళ్ళో ముత్యాలక్కా

దాటేసిందోయ్ వెయ్యికి లెక్క" అంటూ గంతులేస్తుంటే నావంక అసూయగా చూశారు మా పాకబడి బేచ్. కారణం నేను 'వెయ్యిశ్వరి' నయ్యాను. ఇదేమిటా అనకండి. 'కోటి' ఉంటే కోటిశ్వరుడు.. మన దగ్గర 'వెయ్యి' వుంది గనక నేను వెయ్యిశ్వరిని వెయ్యి అంటే వెయ్యి రూపాయలు కాదు. వెయ్యికి సరిపోయేంత సిగరెట్టు డొక్కులు. ఖాళీ డొక్కుల్లో మనం బెచ్చాలు ఆడుతాం గదా! డొక్కుని బట్టిదాని విలువ వుంటుందిగదా? ఒక్క విల్పు డొక్కు విలువ = పది చార్మినార్ డొక్కులు. చార్మినార్ పెట్టె విలువ ఒకటి.

పేసింగ్ షో = 2 చార్మినార్లు. డక్కన్ పెట్టె విలువ. మూడు చార్మినార్లు. సిజర్లు పెట్టె = 5 చార్మినార్లు. ఇంకేదైనా సరికొత్త బ్రాండుంటే దాని విలువని అందరం కూర్చుని నిర్ణయిస్తామన్నమాట. అన్నట్టు బర్కీలీ పెట్టె విలువకూడా అయింది.

పొద్దున్నే నా పంట పండింది. ఫిలిం ముక్కలు ఏరుకుండామని తెల్లకి తెల్లవారు రూమున టూరింగ్ టాకినీకి వెడితే మూడు విల్పు డొక్కులూ, రెండు సిజర్లు పెట్టెలూ, ఆరు చార్మినార్లూ, ఒక పేసింగ్ షో దొరికాయి. మొత్తం లెక్కకడితే నా దగ్గరున్న డొక్కుల విలువ ఒక వెయ్యి పన్నెండు అయింది. పిల్లల ఆస్తి అంటే ఫిలిం ముక్కలూ, సిగరెట్టు డొక్కులూ, చాకోపీసు ముక్కలేగా! ఇంకా గోళీలు కూడా. (అవి దండిగా వున్నాయి)

ఆ వుత్సాహంలో ఆ రోజు బెచ్చాలాట హోరాహోరిగా జరిగింది. ముహూత్సాహంగా ఆడి మరో 'వంద' గెల్చుకున్నాను.

మధ్యలో మేడబడి వాళ్ళొచ్చి ఛాలెంజ్ చేశారు. పాకబడి X మేడబడి పోటీలు జరిగినై. మేడబడి వాళ్ళు చిత్తు చిత్తుగా ఓడిపోయి, "హూ..! ఈ బెచ్చాలాటలో గొప్పేముంది.. దమ్ముంటే మాతో కబాడీ ఆడండి!" అని మరో సవాల్ విసిరారు.

"మాతోనా? మీరా? హూ..! నక్క ఎక్కడ నాగలోకం ఎక్కడా?" అని కాంతారావులా పకపకా నవ్వాడు మెల్ల కళ్ళ పార్వతీశం. వాణ్ణి పట్టడం ఎవడికీ సాధ్యంగాదు. ఎందుకంటే వాడు ఎటువైపు చూస్తున్నాడో ఎవడికీ అర్థంగాదు.

"ప్రగల్భాలు పలకటం కాదురా.. బరిలోకి దిగి సత్తా చూపించు!" తొడగొట్టి అన్నాడు K.D.V.L కాంతారావు. అంటే, కొండపల్లి దివాకర వెంకట లక్ష్మీ కాంతారావన్నమాట.

"ఒరేయ్ దివాయ్..! తినబోతూ రుచులెందుకురా..! బస్తీమే సవాల్!" అని జోగారావూ భీకరంగా రెండు తొడలూ కొట్టాడు. మరి రిఫరీ కావాలిగదా?

ముత్యాలోడు పరిగెత్తుకెళ్ళి చిన్న చెరువు దగ్గరుండే నల్లమోతు పాండురంగడ్డి తీసుకొచ్చాడు. వాణ్ణి N.P.R.M అంటారు. వాడు సెకండ్ ఫాం వాడు.

బండి వాళ్ళ మావిడితోట దగ్గరకి బయల్దేరాం అందరం. నేను మాట్లాడకుండా దివాయ్ గాడి నెత్తిమీద చేతులు వేసి, "ఇక్కడేదో చిక్కుకుందిరా.. తీస్తానుండు!" అంటూ వాడి నెత్తిమీది నూనెని నా చేతులకి అంటించుకుని, "ఓ.. ఇంత నూనె రాసుకున్నావేమిటా?" అని చికాకు పడ్డట్టు నటించి ఆ నూనెని నా కాళ్ళకీ చేతులకీ పట్టించాను.

"అదిగాదే! నూనె రాయకపోతే జుట్టుడిపోతుందిట. అందుకే మా బామ్మ వద్దన్నా తెగ నూనెరాస్తుంది" అని కాస్త సిగ్గుపడ్డాడనుకోండి.

మావిడి తోట దగ్గరికెందుకంటే, ఇల్లు కట్టించుకోడానికి కంసాలి సీతారామయ్యగారు తళతళలాడి తమ్మిలేటి ఇసకని బళ్ళకొద్దీ తోలించాడని మాకు తెలుసు. ఆ ఇసకని కోతిమూకలాగా మేం చదును చేసి 'కోర్టుని' తయారుచెయ్యడం క్షణాల్లో జరిగిపోయింది.

పోటీ మొదలైంది.. 'బెస్ట్ ఆఫ్ త్రీ' అనగా మూడు గేములు ఆడాలి. ఎవరైతే రెండు గెలుచుకుంటారో వాళ్ళు విన్నర్లు. ఓడిన వాళ్ళు 20 గోలీలూ, 200 సిగరెట్టు డొక్కులూ, 25 ఫిలిం ముక్కలూ 'కప్పం' కింద సమర్పించుకోవాలని నిర్ణయించాం.

మొదటి కూత ఎవరిదో ఎలాగా తేలడం? ఎవరి దగ్గరా రెడిగా డబ్బులు లేవు కదా 'టాస్' వెయ్యడానికి.

"ఈ సిగరెట్టు డొక్కులో రాయిపెట్టి పైకెగిరిందా." అన్నాను.

"బొమ్మ బొరుసూ ఎలా తెలుస్తా?" కొచ్చినేశాడు మేడబడి నాగరాజు.

"ఒకవైపు దానికి నూనె రాద్దాం!" అని నేను డొక్కుని దివాయ్ గాడి తలమీద రుద్ది, రాయిపెట్టి పైకెగిరినా.

కూత మాదే ముందే చెప్పానుగదా మేం దొంగకూతలో ఘనాపాఠీలమని. అంతేగాదు.. డొంకాడ వాడు 'కత్తెరపట్టు' పట్టడంలో మహానేర్పరి. అరగంట సాగిన మొదటి మేచ్ లో గెలుపు మాదే.

రెండోసారి 'కూత' ఓడిన వాళ్ళకే పోతుంది. కూతకొచ్చిన నాగరాజుగాడ్డి మధుగాడు చుట్టుకుంటే డొంకాడగాడు వాడికాళ్ళ మధ్య కాళ్ళు పెట్టే బ్రేకేసి కిందపడేశాడు. పాయింట్ పాకబడిదే.

నేను కూతకెళ్ళి. నన్ను పట్టుకున్నారూగానీ చేతులకీ కాళ్ళకీ నూనె వుండటం వల్ల వాళ్ళ చేతుల్లోంచి జారి బరిమీద పడ్డా. నేను పెట్టింది దొంగకూతే అని చెప్పక్కర్లేదుగా.

"ఇది అన్యాయం.. సీత నూనె పూసుకొచ్చింది!" ఆట ఆపి రిఫరీకి కంప్లెంటు చేశాడు మేడబడి క్రిష్ణారెడ్డి.

"నా తలమీద ఒక్క చుక్క నూనె వుందా?" నా జుట్టు చూపించా.

"తలమీద లేదు.. చేతులకీ కాళ్ళకీ వుంది!" అరిచాడు క్రిష్ణారెడ్డి.

"అది దివాయ్ గాడి తలమీదనించి ఏదో పురుగుని తీసేటప్పుడు అంటుకున్నది.. కావాలంటే దివాయ్ గాడ్డే అడుగు!" నేనూ అరిచా.

"అవునూ రెడ్డీ.. ఇందాక నా తలమీద ఏదోవుంటే పాపం సీత తీసిందిరా!" సిన్సియర్ గా ఒప్పుకున్నాడు దివాయ్. కంప్లెంట్ కేన్సిల్.

ఆ తరవాత దివాయ్ ని పట్టుకున్నప్పుడల్లా మావాళ్ళు వాడినెత్తిమీద చేతులు రుద్ది నూనె అంటించుకున్నారనేది వేరే విషయం.

సెకెండ్ గేమ్ కూడా పాకబడి గెల్చుకుంది.

"మూడోదాన్లో మేమేంబో చూపిస్తాం" తొడగొట్టాడు వంకాయలపాటివాడు.

"పోరా వంకాయ్! రెండు గేములూ గెల్చేశాం.. చచ్చినట్టు కప్పం చెల్లించండి డిక్లెర్ చేశాం. N.P.R.M గాడు కూడా మాకే సపోర్టిచ్చాడు. "

బట్వాడా జరిగింది.. ఒక్క ఫిలిం ముక్కలు తప్ప.

ఈలోగా "ఎదవల్లారా.. బంగారంలాంటి ఇసక్కుప్పల్ని నేలపాలు చేస్తారంట్రా" అని ప్రళయరుద్రుళ్ళా మావేపు కొచ్చాడు కంసాలి సీతారామయ్య.. పాలేళ్ళతో సహా.

అంతే! ఎక్కడివాళ్ళం అక్కడికి పరిగెత్తాం. చిన్న చిన్న కంచెల్ని కూడా లెక్కచెయ్యకుండా. పట్టుబడ్డ జోగ్గాడికీ దివాయ్ కీ 'మర్యాద' బాగా జరిగిందనుకోండి.

ఇంటికెళ్ళాక నాకూ 'తలంటి' 'తాషామర్వా' లేటుగా జరిగాయి. కంచె దూకేటప్పుడు గొను చిరిగిందని చూస్కోలేదు. అదీ మామూలు గొనుకాదు. మా నాయన ప్రత్యేకంగా నాకోసం కొనుక్కొచ్చిన నైలాన్ గొను.

సాయంకాలం నా 'అలక' తీరకముందే మరో విడత 'తలంటి' పోసింది మా అమ్మ. కారణం, "ఏవమ్మా? ఆ అల్లరి వెధవల్లో చేరి మీ అమ్మలు మా ఇసగ్గుట్టల్ని సర్వనాశనం చేసింది. మొగాళ్ళతో పాటు తగుదునమ్మా అని మీ అమ్మలు కబడ్డీ ఆడుతూంటే ఎలా వూరుకుంటారమ్మా. అదే నా కూతురైతేనా కాళ్ళు విరగొట్టి గాడి పాయిల్లో పెట్టేవాడిని!" అని కంసాలాయన మా అమ్మకి పుర్రెక్కించినందుకు.

అసలు విషయం ఏమంటే, "ఉన్నదీ పోయింది ఉంచుకున్నదీ పోయింది" అని పెద్దవాళ్ళు వాడే సామెతలాగా, పొద్దున తెచ్చుకున్న డొక్కులేగాక గెలిచి పంచుకున్న డొక్కులు కూడా ఆ గొడవలో (కలెక్టు చేయడం కుదరకపోవడం) వల్ల పోయాయి. అంటే ఎవడో

చులాగ్గా ఏ కష్టమూ పడకండా వాటిని దక్కించుకున్నాడన్నమాట. అయితే ఏం? మళ్ళీ పోటీలు జరక్కపోతయ్యా డొక్కులూ గోశీలూ బైటికి రాకమానుతయ్యా?

"అలా ఇక తిట్లు తినకే సీతా! ప్లేడరుగారమ్మాయి బరితెగించి, మగాళ్ళతో ఆటలాడుతోందంటే నాకెంత అప్రదిష్ట!" అంటూ రాత్రి నన్ను బుజ్జగించే ప్రయత్నం మా అమ్మ చేసిందనుకోండి!

"స్టడీ"

ఓ నెలరోజులపాటు వీర లెవెల్లో పుస్తకాలు ముందేసుకుని చదివా. ఎందుకంటే ఎప్పుడూ క్లాసు ఫస్టు వచ్చేదాన్ని కాస్తా, మూడో క్వార్టర్లో నెంబర్ 2 కి పడిపోయా. మార్కుల గురించి మా యింట్లో పెద్దగా 'నస' పెట్టరనుకోండి., కానీ నా ప్రీస్టేజీ కాస్త పలచబడింది. ఈసారి ఫస్టాచ్చిన వాళ్ళు ఎవరైనా పట్టించుకునేదాన్ని కానేమోగానీ, వచ్చింది 'మేడబడి' పిల్లకి. అదీ కమలకుమారికి. దాని రాత కోడి తెలికినట్టుంటుందని ముందరే మనవి చేశాను గదా. మరి ఫస్టెలావొచ్చిందో నాకు అర్థం కాలేదు.

అప్పటికీ మామూలుగానే వున్నా. అది మాత్రం తెగ రెచ్చిపోయి యమా సైలుగా నా ముందు నిలబడి, "నంబర్ వన్ టు నంబర్ టూ... నంబర్ టూ టూ నంబర్ ఫోర్ హీరోయిన్ టూ జీరోయిన్.. యూ ఆర్ ది బిగ్గెస్ట్ పంప్ కిన్" అని పాట కూడా పాడింది. వాళ్ళ బాబాయి ఇంగ్లీషు లెక్చరరుట - అయితేనేం? దీనికి విషయం నెక్స్ట్ వీక్కి టెస్టుల్నించీ చూడాలి. ఈ సీతతో పెట్టుకోవడం అంటే ఏమిటో యీ స్కూలు అంతటికీ చూపించాలి.

"నువ్వేమో చదివేస్తున్నావు. ఇంతవరకూ ఎలాగొలా కాపీకొట్టి పాసవుతున్నాం మేం. నీ పక్కనో నీ వెనకనో కూర్చునే ఛాన్సురాకపోతే ఎట్లాగే సీతా? ఫేలయితే మా నాన్న నన్ను గొడ్లకాపలాకి పంపుతాడు!" విచారంగా అన్నాడు డొంకాడోడు.

"సరేరా! క్లాసులు అయిపోగానే ఓ గంట అన్ని పాఠాలూ మనమే మళ్ళీ చదువుదాం. ఒకసారి కాకపోతే పదిసార్లు! అప్పుడు కాపీ కొట్టక్కర్లేదురా..!" సముదాయించా.

దీనికో కారణం వుంది. యీ మధ్య మా అమ్మకి భక్తి ఎక్కువైపోయి తెల్లకి తెల్లారురూమునే లేచి గోవిందనామాలూ వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం తెగ చదివేస్తోంది. మాములుగా అయితే ఫరవాలేదు గానీ, గొంతెత్తి మరీ చదువుతోంది. వారం నించి పొద్దున్నే వింటూ వుండటం వల్ల వాటిల్లో చాలావరకు నాకు కంఠస్థం వచ్చేసింది. అలాగే ఇప్పుడు వీళ్ళకి నాలుగుసార్లు చదివి వినిపిస్తే మా పాకబడి బేచీకి తిరుగుండదు అనుకున్నాను.

మరుసటిరోజునించే కంబైన్డ్ స్టడీ మొదలయింది. "ఒరే పార్వతీశం, నీవి మెల్లకళ్ళయినా మహా తీక్షణమైనవిరా. ఫుల్గా గట్టిగా 'మంచీ - చెడూ' పాఠాన్ని చదువు!" అన్నా.

వాడు పొంగిపోయి చదవటం మొదలెట్టాడు. అంతకుముందే మిగతావాళ్ళతో చెప్పాను. "కళ్ళుమూసుకుని, చెవులు మాత్రమే తెరిచి పాఠం వినండని."

ఆ తర్వాత జోగారావుని చదవమన్నా. ఆ తరవాత మద్ది మత్తెనగాడు ఇలా అందరూ విడివిడిగా ఒకే పాఠాన్ని ఆరుసార్లు చదవటంతో అందరికీ ఆ పాఠం కంఠోపాఠమైపోయింది. అలాగే సాంఘిక సామాన్య శాస్త్రాల పాఠాలుకూడా నమిలి మింగేశాం.

కొన్నాళ్ళకి అది ఎంత అలవాటైందంటే రోడ్లమీద నడుస్తూ కూడా ఒకరు చదివితే మిగతావాళ్ళం వింటూ నడిచేవాళ్ళం.

ఇంగ్లీషు సబ్బళ్లు 'పాతాల'దాకా రాలేదు. చిన్నచిన్న రైమ్స్. బాబా బ్లాక్ పీస్, జాక్ ఎండ్ జిల్లాంటివీ, కొన్ని పదాలు, వస్తువుల, జంతువుల, పక్షుల పేర్లు, స్పెల్లింగు ముఖ్యంగానక స్పెల్లింగుల్ని 'రుబ్బే' వాళ్ళం.

యాన్యువల్ ఎగ్జామ్స్ ముందర పెట్టిన మూడు స్లిప్ టెస్టుల్లోనూ నాదే ఫస్టు. మా వాళ్ళందరూ అరవైకి మించే మార్కులు సంపాదించారు.

"వాళ్ళంతా కాపీ కొట్టారు మాస్టారు? లేకపోతే సింహాద్రికి మధుగాడికి అమ్మాజీకి అరవై ఎలా వస్తా?" ఉక్రోషంగా లేచి వీరన్న మాస్టారికి కంప్లెంటు చేసింది కమలకుమారి.

"ఎలా వచ్చినైరా?" వీరన్నగారు సింహాద్రిని అడిగారు.

"కలిసి చదువుతున్నాం మాస్టారు!" భయంభయంగా అన్నాడు వాడు. ఎందుకంటే, వీరన్నగారు మామూలుగా వున్నంత సేపూ మహా సరదా మనిషి. కొంచెం కోపమొస్తే రుద్దుడే

"ఎవరవరు?" అడిగారు మాస్టారు.

"మేమంతానండీ. అంటే పాకబడి వాళ్ళమంతానండీ!" నేను లేచి అన్నాను.

"వెరీగుడ్..!" మెచ్చుకున్నారు మాస్టారు.

"మీరు చెప్పమంటే మొత్తం పాతాలన్నీ చెప్పేస్తామండీ!" గొప్పగా అన్నాను.

"వెరీగుడ్.. మీరు రోడ్లమీద నడుస్తూ కూడా చదవటం నేను చూశాను. ఇలాగే చదివి మన స్కూలుకి మంచి పేరు తేవాలి!" భుజం తట్టి మెచ్చుకున్నారంటే ఇక తిరుగులేదని అర్థం.

ఆ వూపు వూపూ ఫస్టుఫాం పరిక్షలో పూర్తయ్యేదాకా కొనసాగించాలి. పరిక్ష పాసవుతామని అందరికీ నమ్మకం వచ్చేసింది. అయితే ఫస్టు ఎవరికొస్తుందా అన్నదే తేలాలి.

పరిక్షలు అయ్యాక శలవులుంటేగదా. ఆ తరవాతేగదా 'బోర్డు' కట్టేది. అనగా కృతార్థులైన వారి పేర్లు - కానివారి పేర్లు బోర్డుమీద అతికించేది. అప్పటిదాకా లోపల ఎంత 'ఇది'గా వున్నా ఆటపాటల మీద మనసుపోతుంది గదా! అందులోనూ ఎండాకాలం గనక యీతలూ, గేదె స్వారీలూ, చిన్న చిన్న మామిడికాయల దొంగతనాలు చెయ్యకపోతే మజానే ఉండదుగదా!

అన్నట్టు టూరింగు టాకీసులో సినిమాలూ మనని ఆహ్వానిస్తాయి గదా. ఆ సినిమాలు చూశాక కత్తియుద్ధాలూ కుస్తీలూ పట్టకపోతే బాగుండదు గదా! ఇహ ఇంట్లో మా 'భాగ్యం' అరిచినా మనకి బేఖాతరేగా!

సీత.ద.సావిత్రి

"సురభివాళ్ళు వస్తున్నారంటోయ్!" మేవందరం కలవపూల తూళ్ళతో చక్కగా మాలలు చేసి, చల్లగా మెళ్ళో వేసుకుని, చెరువులో కాళ్ళపెట్టి మామిడికాయ 'ఖైమా' ఆరగిస్తుంటే అన్నాడు దివాకర్ గాడు. మా చెరువుకి 'కళింగ' వుంది లెండి.

'తీగలవంచ' కరణంగారి ఇంటిముందున్న పేద్ద ఖాలీ ఫ్లంలో ఓ డాడ్డి లారి, బోలెడు బళ్ళూ దిగిపోయాయి. వందల కొద్దీ సరుగుడు వాసాలు, వెదురు బొంగులూ ఇళ్ళు పైకప్పుగా వాడే పెద్ద పెద్ద రేకులూ దించేశారు. అయిదారురోజుల్లో బ్రహ్మాండమైన రేకుల్లో కట్టిన పేద్ద హాలూ, చుట్టూ రేకుల్లోనే కట్టిన గోడలు, లోపలికి వెళ్ళడానికి రేకుగేట్లూ అన్నీ రెడీ అయిపోయాయి. బెంచీలు కూడా రెడీ. మొత్తం 'తయారీ' అంతా సురభి కంపెనీవాళ్ళదే రెండు నెలలు 'మకాం' వేస్తారట. ఊళ్ళో సందడే సందడి. సతీసావిత్రి నాటకం.

మొదటిరోజున ఊరిపెద్దలకి ఫ్రీ పాసులిచ్చారు. మా నాన్నకి కూడా. బళ్ళమీద మైకులో (తాడ్ స్పీకర్) చుట్టు పక్కల ఊళ్ళల్లో కూడా బాగా ప్రచారం చేశారు.

సినిమాహాలు వాళ్ళు గోల. వీళ్ళున్నన్నిరోజులూ సినిమా హాలుకి కలెక్షన్లు వుండవని.

మా పిల్లకాయలం అంతా అక్కడే మకాం పెట్టాం.

"ఒరేయ్.. ఆ పిల్లాడేరా.. తరవాత వెయ్యబోయే హరిశ్చంద్రుడు నాటకంలో లోహితాస్యూడు!"

"అదిగో ఆవిడే. సతీసావిత్రిలో సావిత్రి వేషం, హరిశ్చంద్రలో చంద్రమతి వేషం వేస్తుందిట!"

ఇలా మా ఇష్టం వచ్చినట్టు పాత్రధారుల్ని వూహించుకుంటూ మాట్లాడుకునేవాళ్ళం. సతీసావిత్రి నాటకం మొదటిరోజున వేశారు. ఆహా.. ఆ కర్ణావేణి, ఆ పద్మావతి, ఆ మేకప్పమిటి.. నాకు మతిపోయింది. రోజూ వాళ్ళని చూస్తూనే వున్నా, ఒకసారి మేకప్ వేసుకుంటే ఊహించలేని మార్పు. సత్యవంతుడు 'బీడీ' తాగుతూ రోజూ మాతో కబుర్లాడేవాడు. ఇప్పుడు స్టేజీమీద చూడగానే మతిపోయింది. సావిత్రి మాత్రం! సత్తుపల్లెలో అన్నం కలిపి పిల్లలకి తినిపిస్తూ వాళ్ళని కేకలేస్తుండగా వందసార్లు చూశా. ఇప్పుడు ధగధగలాడుతూ, ఆవిడేనా ఈవిడ? అన్నంతగా వుంది.

మానాన్న అమ్మతో మొదటిరోజున 'సతీసావిత్రి' నాటకం చూడటం జన్మలో మర్చిపోలేను. ఆ యముడు వేషం కట్టిన వాడే పై కప్పుకి రేకులు బిగించినవాడు. ఇప్పుడు చూస్తే సాక్షాత్తూ యమధర్మరాజులా కళకళలాడిపోతున్నాడు. దున్నపోతు 'వైరువర్కు'తో నడిచింది.

'పతిప్రాణంబుల్ దక్క' అన్నప్పుడల్లా యముడి హావభావాలు జనాల్ని వెర్రెత్తించినై. ఎందుకూ.. సురభి వాళ్ళ నాటకల గురించి వెయ్యి పేజీలు రాసినా సరిపోదుగదా!

టూరింగ్ టాకిసు వాళ్ళు మాత్రం ఆ రెండు నెలలు లబోదిబోమంటూనే వున్నారు. తారాశశాంకం, సత్యహరిశ్చంద్ర, రాయబారం ఇవన్నీ అప్పుడే చూశా. పెద్దయ్యాక నేను సురభి కంపెనీలో చేరిపోయి పెద్ద 'నటీ'ని అయిపోవాలని అప్పుడే అర్థంతుగా నిర్ణయించుకున్నా. ఈ నాటకాల హడావిడిలో వుండగానే మా రిజల్టు వచ్చింది. "బోర్డు కట్టారేవ్!" అంటూ దివాయ్గాడు అరవంగనే, తింటున్నదాన్నల్లా చెయ్యికడిగేసుకుని పరిగెత్తా. 'ఫస్టు నువ్వే సీతా!' అని మా సూర్యనారాయణ మాస్టారు చెప్పారు. (ఫస్టు సెకండు ఇవి బోర్డుమీద వుండేవి కాదు. ఆన్సరుపేపర్లీస్తూ ఎనాన్సు చేసేవాళ్ళు. సూర్యనారాయణ మాస్టారికి నేనంటే చాలా ఇష్టంగనక 'లీక్' చేశారన్నమాట!)

సెక్షన్ 'ఏ'లో ఫెయిలైంది ఇద్దరే. మస్తాన్వలీ.., దానియేలు. దానియేలు మేడబడి బేచ్. మస్తాన్ వలీ రేచర్ల బడి బేచ్.

మా 'పాకబడిబేచ్' మొత్తం పాస్. ఏలియాగారి దగ్గరికెళ్ళి యీ 'సువార్త' చెప్పాం. ఆయన ఎంతో ఆనందపడి మాకందరికీ వాళ్ళావిడ పుట్టింటి నించి తెచ్చిన జంతికలూ లడ్డాలూ దిట్టంగా పెట్టించారు. (మేం ఫస్టుఫాంలో వుండగానే ఆయనకి పెళ్ళైంది).

ఫస్టుఫాంలో ఫస్టు.. కుమారి సీత. యీ విషయం క్లాసులో చెప్పగానే మా వాళ్ళంతా ఆనందంగా బల్లలు చరిచారు.

బల్లలు చరవటం గురించి చెప్పకపోతే, స్కూలు 'మజా' తెలీదు. సిలబస్ పూర్తికాగానే మాస్టర్లు ఆనందంగా నవ్వి, "సిలబస్ పూర్తయిందిరా పిల్లలూ.. డెస్కులు మోగిపోవాలి!" అనేవాళ్ళు. ఆ డెస్కులు మీద చేతులు వాచేట్టు చరిచేవాళ్ళం. మొత్తం స్కూలుకి తెలిసిపోయేది. ఫలానా సబ్జెక్టు, ఫలానా క్లాసుది, సిలబస్ పూర్తిచేసుకుందని.

అమ్మాజీ దిట్టంగా వుంటుంది గనక యముడు. సత్యవంతుడి పాత్ర చచ్చినట్టు పడుండటమే గనక పార్వతిశం; సావిత్రి ది గ్రేట్ క్రామేడ్ సీత. నందిగం వారి గొడ్లపాకలో నించి దొంగతనంగా ఓ దున్నపోతుని పలుపుతో సహా తోలుకొచ్చేవాళ్ళం.

"ఓయీ యమధర్మరాజా!. మర్యాదగా నా పతి ప్రాణంబులనిమ్ము.. లేనిచో!" నా ఇష్టం వచ్చినట్టుగా డైలాగ్స్ చెప్పేదాన్ని.

"లేనిచో ఏమి చేసెదవు సావిత్రీ! నీవు కేవలం ఆడకూతురివి. మరి నేనో? యమధర్మరాజుని.. నరకాధిపతిని!"

"ఏమి చేసెదనా? పంచాయితీ వారికి చెప్పి నీ వాహనమును బందెల దొడ్లో పెట్టించెదను!"

"వలదు వలదు.. ఏదేని ఒక కోరిక కోరుకొమ్ము.. ఇచ్చెద..! పతి ప్రాణంబులు దక్క.."

"నా మెల్ల కన్ను సరిచెయ్యమని అడగవే సీతా!" కళ్ళు మూసుకుని చచ్చిపడి వున్నవాడిలా యాళ్ళు చేస్తూనే గుసగుసగా అడిగేవాడు పార్వతీశం.

"అలాగేరా.. అలాగే అడుగుతా" అని వాడితో చెప్పి, "నా పతియగు యీ సత్యవంతునికి మెల్ల కళ్ళ బదులు మంచి కళ్ళు ప్రసాదించు ధర్మవర్తి..సమవర్తి!" అని యమధర్మరాజునడిగేదాన్ని.

"ఓసీ.. పిచ్చి సావిత్రీ.. చచ్చినవాడి కళ్ళు 'మెల్ల'గా వున్ననేమీ, మంచిగా వున్ననేమీ.. మరేదేని వరము కోరుకొమ్ము! పతిప్రాణంబులు దక్క!"

"సరే.. వృద్ధులైన అత్తమామలకు..."

"ఒసేయ్.. నందిగం వాళ్ళ పాలేరోస్తున్నాడేవ్!" అంటూ యమ పాత్రధారిణి దున్నపోతు మీదనుంచి దూకి చెరువువైపు పరిగెడితే, నేను అచ్చిరెడ్డి వాళ్ళ వీధిలోకి పరిగెత్తా.. పార్వతీశంగాడు మాత్రం దొరికిపోయాడని వాడి కేకల్ని బట్టి తెలిసిపోయింది. నందిగం వాళ్ళ పాలేరు మహా తిక్కలోడు.

"నేనిక ఛస్తే నీ జట్టుకట్టనే! ఆ పాలేరు వెధవ నన్ను పట్టుకుని మా ఇంట్లో వొప్పగించాడు నా వీపంతా మా నాన్న కొట్టిన దెబ్బలకి వాచిపోయింది. ఫో.. ఇక నీకూ నాకూ నో ఫ్రెండ్షిప్!" మరుసటి రోజున ఏడ్చాడు పార్వతీశం. కానీ మేం మళ్ళీ సత్యహరిశ్చంద్ర నాటకం మొదలెట్టగానే, "నక్షత్రకుడి వేషం నేనే వేస్తానే సీతా!" అంటూ తెగ బతిమలాడాడు.

కాడెట్లు X కంకీ కొడవలి.

"ధరలు మండ బెట్టేస్తున్నారు... సర్కారుకి పోయేకాలం వచ్చింది. తెల్లోళ్ళు పరిపాలనే బాగున్నట్టుంది చూస్తే!" భుజం మీద కండవా దులిపి మళ్ళీ వేసుకుంటూ అన్నాడు కూరాకుల వెంకయ్య.

"యీ కాంగ్రేసోళ్ళు వచ్చి వూడబొడిచిందేమిటి? అదే మా కమినిస్టులైతేనా? " కాంగ్రేసు 'కనకాచలాన్ని' చూస్తూ యీసడించాడు కమినిస్టు పోలయ్య.

"ఏం చేస్తాం! పప్పులూ వుప్పులూ మానిక్కి అర్థరూపాయి పెరిగాయి. ఇహ బియ్యం మానెడుకీ పావలా పెరిగింది నూనె వీశ ఆరణాల్నించి, ఏడు అణాలకి పెరిగింది. కిరసనాయిలైతే మరి ఘోరం. 'కాయ' బేడన్నర నించి పావలాకి పెరిగింది. బీదా బిక్కి ఏం తిని బతుకుతారూ?"

ఇదీ.. కిష్టయ్య హోటల్ దగ్గర మా నాన్నతో పాటు నేనూ పెసరట్టుప్పా తింటున్నప్పటి జన ఘోష.

మా అమ్మ ఇంట్లోకి రాని మూడురోజులూ నాకు పండగే. భోజనం వరకూ నాన్నే వొండుతారుగానీ, టిఫిన్లు చెయ్యటం ఆయనకి రాదు.

మా అమ్మ ఎలాగూ 'హోటల్ సరుకు' తినదు గనక ఆవిడకి పొద్దున్నే అరిటాకులో వడ్డించేశాక మేమిద్దరం ఇలా హోటల్లో టిఫిన్లు బిగిస్తామన్నమాట.

కాంగ్రెసు పార్టీ తరఫునించి నిలబడింది. మోతే వేదకుమారిగారు కమ్యూనిస్టు తరఫునించి నిలబడింది వీరమాచినేని విమలాదేవి. ప్రచారాలు జోరుగా సాగుతున్నై. ఎలక్షన్లు ఏమిటో, అవెందుకొస్తాయో మాకు తెలీదుగానీ, ప్రచారం మాత్రం మహారంజుగా వుండేది. మా మాస్టర్లు కూడా రాజకీయాలు మాట్లాడుకునేవాళ్ళు. ఇహ మేమైతే ప్రచారకర్తల్ని తెగ అనుకరించేవాళ్ళం.

ఉదా: మా కాంగ్రెసు వీరాచారి ఎలా మాట్లాడతాడో చిత్తగించండి.

"సోదర సోదరిమణులారా.. మీరంతా మన ప్రియతమ నాయకుడు శ్రీశ్రీశ్రీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ గారికే ఓటు వెయ్యాలి. ఆయనంత తెలివైనవాడు మరొకడు యీ దేశంలో కాదుగదా, హోల్ ప్రపంచంలో లేడు. కాంగ్రెసుకి ఓటేస్తే గాంధీగార్ని గౌరవించినట్టే. కాడెద్దులకే మీ ఓటు."

ఇహ మా కమీనిస్టు పోలయ్య" "కామ్రేడ్స్! కమీనిస్టు పార్టీ ఒక్కటే నిఖార్సైన పాలన అందించగలదు. అటు రష్యాలో ఇటు చైనాలో ఇంకా ఎన్నెన్నో దేశాల్లో ప్రగతి సాధించింది... కంకి కొడవలికే మీ ఓటు!" దీనికి మా పేరడీలు చిత్తగించండి.

"సోదర సోదరిమణులారా! మెల్లకళ్ళ పార్వతీశం గాడికే మీ ఓటు. వాడు అన్ని వైపుల్నీ సమానంగా ఒకేసారి చూడగలడు. ఇంకా ఎంతో మంచివాడు తన్నినా కొట్టినా మాట్లాడడు గనక వాడికే ఓటు వేసి వాడ్ని మనం మన మానిటర్‌గా ఎన్నుకోవాలి.. జై పార్వతీశం..."

"కామ్రేడ్స్.. మన స్కూలు మొత్తంలో గొప్పవాడు కిరు చెప్పుల మధుగాడు! వాళ్ళ నాన్నకి కిరాణా కొట్టుంది. వాడ్ని ఎన్నుకుంటే అందరికీ రోజూ పప్పు బెల్లాలు వుచితంగా పంచిపెడతాడని ఘంటాపథంగా వాడి తరఫున మాట ఇస్తున్నా.. జై కిరుచెప్పుల మధుసూదనరావ్!"

ఇలా ఓ రోజున హాయిగా మేం అనుకరించి నవ్వుకుంటుంటే, "ఏరా శేషాచారి.. నువ్వు పార్వతీశంగాడికి వంతా?.. రా.. గాంధీ టోపీ పెడతా.., ఏరా జోగారావూ, నువ్వు కామ్రేడువా? రారా కామ్రేడ్ నీకే ఓటేస్తా!" అంటూ మా హింది సుబ్యరాజు మాస్టారు పేక బెత్తాంతో వాళ్ళ వీపులు సాపు చేశారు.

అంతే పాలిటిక్స్ బంద్! పాలిటిక్సు 'ఆట' ఆడినా చెరువుగట్టు దగ్గరే తప్ప ఇళ్ళల్లోనూ స్కూళ్ళల్లోనూ బందెపోయింది. పెద్దవాళ్ళు మాత్రం తెగ వుత్సాహంగా మాట్లాడుకునేవాళ్ళు. బహిరంగ సభలు జరిగేవి. వేరే వేరే వూళ్ళ నించి 'వక్తలు' వచ్చి ఉపన్యాసాలిచ్చేవాళ్ళుగానీ, మా పిల్లల్ని మాత్రం ఆ ఉపన్యాసాల దగ్గరికి పోనిచ్చేవాళ్ళు కాదు. వెడితే 'తలంటే!'

'ఫస్టుఫాం' నించి సెకండు 'ఫాం'కి రావడం గ్రేట్. సిలబస్ కొంచెం ఎక్కువ. హిందీ అక్షరాలు కూడా దిద్దాలి. అంతేగాక సంస్కృతమో తెలుగో ఏదో ఒకటి తీసుకోవాలి.

పుష్పకుమారి, జయలక్ష్మి, విజయలక్ష్మి వీళ్ళంతా సంస్కృతం తీసుకుని 'శబ్దమంజరిని' రుబ్బుతుంటే, మేం తెలుగు 'టూ' కనక బేఫికర్‌గా వుండేవాళ్ళం. మా తెలుగు మాస్టారు వైద్యుల కృష్ణారావుగారి పేరు చెప్పుకోపోతే పప్పులో వుప్పులేనట్టే. అద్భుతంగా, రాగయుక్తంగా పద్యాలు చదివి అర్థాలు చెప్పేవాళ్ళు. సరదాగా ఆయన పద్యాలు కట్టి మమ్మల్ని నవ్వించేవారు.

ఒకసారి నేను క్లాసులో టీఫిన్ ఎక్కువ తినడం వల్ల జోగుతుంటే,

"పీరు సాహెబు భార్య

శ్రీమతి ఫాతిమా సుల్తాను మగని

కొబ్బరీనెల చీపురుచ్చుకు

పొద్దునే వాయింఛుచున్నది.. మేలుకో!" అని రాగయుక్తంగా పాడారు.

వన్స్మోర్ అని పిల్లలు హుషారుగా బల్లలు చరచగానే,

"నిన్న మిగిలిన చిల్లగారెలు

వేడి సాంబార్లోన ముంచీ

కష్టమర్లకు అమ్ముచున్నా

డదిగో హోటల్ కృష్ణమూర్తి.. మేలుకో!" అని ఇంకో పద్యం ఘంటసాలగారి టైప్ లో పాడారు మా కృష్ణారావు మాస్టారు.

ఆ రెండు గీతాలూ తరవాత ఆయనచేతే రాయించుకుని మహా గొప్పగా మా ఇంట్లో చూపించా.., సందర్భం వివరించి మరీ.

"భలే బావుందే సీతా! తెలుగు మాస్టారి చేత పద్యాలు రాయించుకున్నావంటే రేపు పెద్దయ్యాక చాలా గొప్పదానివైపోతావే!" అని మా నాన్న నవ్వుతూ ఎంకరేజ్ చేస్తే, "హూ! క్లాసులో అది నిద్దరపోయిందని సిగ్గులేదుగానీ, తెగ ములగచెట్టు ఎక్కిస్తున్నారు. ఇట్లా అయితే అది బాగుపడట్టే!" అని మొహం మటమటలాడించింది. నాకు కోపం వచ్చిందంటే రాదూ! మా నాన్న మొహం చూస్తూ "నాన్నా! యీ పెద్దపాడు మాలక్ష్మి కూతురు నిజంగా నా తల్లీనా?" అనడిగాను.

"అయ్యయ్యో! అయ్యయ్యో! ఎంతమాటన్నావే భడవా? నీ కాళ్ళు విరిచి పొయ్యిలో పెట్టకపోతే నా పేరు భాగ్యలక్ష్మికాదు!" అనుకుంటూ నామీద కొచ్చింది.

"ఖచ్చితంగా నువ్వు నా తల్లివి కావని రుజువైపోయిందే మాలక్ష్మి కూతురా. లేకపోతే ఏ తల్లయినా కూతురి కాళ్ళు విరుస్తుందిలే?" ఆవిడకి దొరక్కండా బయటికి పరిగెత్తాను.

అప్పుడప్పుడూ ఇలాంటి వేషాలు వెయ్యకపోతే 'మనం' మరీ పలచనైపోమూ! ఆ వెళ్ళటం వెళ్ళటం ఆశ్రమానికి పోయి ప్రసాదవితరణ జరిగేదాకా వుండి, ఓ పేర్ల విస్తరాకులో పులిహోరా, గారెలూ పేక్ చేసుకుని రాత్రి తొమ్మిదింటికి ఇంటికొచ్చా.

నేనేమైపోయానో అని మా అమ్మ ఒకటే 'లబోదిబో!' నేనూ బెట్టు వదలకుండా, "నన్ను కనని వాళ్ళ దగ్గర కటిక పుపవాసమైనా వుంటాగానీ, బంగాళా దుంప వేపుడూ తెల్ల నువ్వులు వేసి చేసిన బీరకాయ పచ్చడీ తయారు చేసి పెట్టినా దానివంక చూడనైనా చూస్తానా? ప్రాణం పోయినా యీ సీత మాట దాటదు!" అని గంభీరంగా అన్నాను.

దానికి అర్థం బంగాళదుంప వేపుడూ, నువ్వు పాడివేసిన బీరకాయ పచ్చడీ చేసి పెడితేనేగానీ నా అలక తీరదని. ఆ విషయం మా అమ్మకి బాగా తెలుసు. ఆ నైటు మనది రాజభోజనం. పులిహోరా గారెలు విత్ స్పెషల్స్.

ద గ్రేట్ రాబరీ

ఒకానొక ఆదివారం రేపాస్తుందనగా, ఇవ్వాళ అంటే శనివారం మధ్యాహ్నం పాకబడి వాళ్ళం అందరం కలిసి 'పునాస మామిడికాయల' సామూహిక దొంగతనం గురించి ప్లాన్ చేశాం మా ఊరికి పక్కనే వున్న తుంగగూడెం వాస్తవ్యుడైన కోమటి గురవయ్య తోటని 'స్వాట్' గా నిర్ణయించాం. శుక్రవారం రోజునే మద్దిమత్తెనగాడూ, మధూగాడూ అమ్మాజీ, సింహాద్రి పార్వతీశం డొంకాడ అందరూ వెళ్ళి 'సర్వే' చేసాచారు.

"లాభం లేదే! తోటమాలి సుబ్బన్నగార్ని నిముషంలో ఏమార్చవచ్చుగానీ, ఇంట్లో వాళ్ళ అల్లుడూ కూతురూ కూడా వున్నారు. అదిగాక చెట్టేమో తోట మధ్యలో వుంది. పట్టుకుంటే అయిపోతాం!" అని రిపోర్టిచ్చాడు మధూ.

"ఎవరూ లేనప్పుడు 'చోరీ' చేస్తే కాయలకి 'రుచి' రాదురా మధూగా! చేస్తే ఇలాంటప్పుడే చేసి మన మన 'ప్రజ్ఞ' నిరూపించుకోవాలి!" అన్నాను నేను.

ఓ విషయం మీకు ఇప్పుడు చెప్పకపోతే, ఎప్పటికీ తెలీదు. ఆ రోజుల్లో అన్నికూరలూ కాయలూ అన్ని సీజన్సులోనూ దొరికేవి కాదు. అందుగురించి సీజన్లో పండేవాటిని 'ఒరుగు'లుగా తయారుచేసేవాళ్ళు. బెండకాయ ఒరుగు, వంకాయ ఒరుగు, మామిడికాయ ఒరుగు ఇట్లా ఒరుగులు చేసేవాళ్ళు - అంటే, కూరల్ని ముక్కలుగా తరిగి, ఉప్పు పసుపు కలిపి, కొంచెం రసం దిగాక దాన్లో వూరనిచ్చి ఎండబెట్టేవాళ్ళు. ఊరమిరపకాయల్లాగా. అవి బాగా ఎండాక సీనారేకు డబ్బాల్లో పోసి గాలిచొరకుండా 'వాసన' కట్టేవాళ్ళు. అలాగే వడియాలూ అప్పడాలూ కూడా ఎండబెట్టి డబ్బాల్లో గాలిచొరకుండా దాచేవాళ్ళు.

అన్ సీజన్లో నాలాగా మీకు మామిడికాయ పప్పు తినాలనిపించింది అనుకోండి. అటక మీదనించి మామిడి ఒరుగు దించి, కావల్సినంత పరిమాణం మేరకి నీళ్ళలో నానేసి ఆ తరవాత ఉడికే పప్పులో యీ ఒరుగుని పడేస్తే, మామిడికాయ పప్పు తయారవుతుందన్నమాట. ఈ ఒరుగుతో చేసిన పప్పు ఇనుమడించిన రుచితో ఇంకా ఘుమఘుమలాడుతుందన్నమాట.

మామూలు మామిడికాయలు కాకుండా 'పునాసమామిడి' అని ఓ రకం వుండేది. ఆ చెట్టు మామిడి చెట్టే అయినా దాని ఆకులు సన్నం. అది అనోసీజన్లో మామిడికాయల్ని కాసేది. వాటిని పునాస మామిడికాయలనే వాళ్ళు. ఖరీదు కొంచెం ఎక్కువ. అంటే ఒక కాయ అణానో అణన్నరో వుండేది. ఆ రోజుల్లో అణన్నర పెట్టాలంటే కష్టం గదా!

ఫ్రెష్ మామిడికాయ పప్పు తినాలంటే, కొద్దోగొప్పో 'రిస్కు' తీసుకోక తప్పదు గదా! అందులోనూ నాకు మామిడికాయ పప్పుంటే ఆరోపాణంకదా!

ఇంట్లో ఎంత మామిడి ఒరుగువున్నా, ఆ ఒరుగు నవనవలాడే పచ్చికాయతో పోటీ పడలేదు గదా! అందుకే కోవటి గురవయ్య తోటని ఎంచుకున్నది.

అనుకున్న ప్రకారం పార్వతీశం గాడు తోటమాలి సుబ్బన్నని 'మాటల్లో' దించాడు. మేమంతా చెరువువైపు నించి కంచెలో దూరి తోటలో ప్రవేశించాం. మధుగాడు చకచకా చెట్టెక్కేశాడు. కాయలు తెంపి పడేస్తుంటే నేనూ, డొంకాడగాడూ, మద్ది మత్తెనోడూ గబగబా వాటిని గోనెలో పడేస్తున్నాం. (అన్నట్టు మిగతావాళ్ళు అంటే అమ్మాజీ, సింహాద్రి ఎట్టెట్రాలు మధ్యలోనే జారిపోయారు... పిరికిపందల!)

మన 'లక్' సరిలేక మధుగాడ్ని 'కరెంటుచీమలు' పట్టుకున్నా. అవి కుడితే నా సామిరంగా బొబ్బలూ మంటలతో పిచ్చెక్కుతుంది.

"కరెంటు చీమలేవ్!" అని అసంకల్పితంగా వాడు అరవటం, సుబ్బన్న వాళ్ళ అల్లుడూ కూతురూ, పెళ్ళాం, డుబ్బుక్కున పరిగెత్తుకురావడం, మధుగాడు పై కొమ్మలమీద ఉండటంతో దూకలేకపోవడం, యీ యొక్క కారణాలవల్ల మేం పట్టుబడక తప్పిందికాదు.

పారిపోవటానికి నాకు ఛాన్సు దొరికినా 'ఒక కామ్రేడ్' మడమతిప్పటం అంటే ప్రాణం త్యజించినట్టే, అని చదవబట్టి అక్కడే ఆగాను.

ఇంతకీ గోనెలో వున్నవి ఏడుకాయలు. అసలు ఎన్ని పక్షులు కాయలు కొరకడంలేదూ? ఎన్ని కాయలు గాలివానలకి రాలిపోవడంలేదూ.

క్షణాల్లో యీ 'వార్త' నాలుగూళ్ళకీ పాకింది. మమ్మల్ని గాట్టిగా పట్టుకుని 'తుంగగూడెం' ప్రెసిడెంటుగారి ఇంటికి తీసుకుపోయారు. ఆయన వుండేదీ మా వూళ్ళోనే. ఇక చూడు నాయనా...

"మా తోటలో గెలలకి గెలలు వీళ్ళే కోసుకుపోయారు." అని ఒకరు

"మా జామచెట్టు మీద 'పిందె' కూడా వీళ్ళు నిలవనివ్వడంలేదు!" అని మరొకరు.

"ఆ సీతని చూడండి...ఎలా చూస్తోంది.. దొంగలకి దొంగకాదూ?" అని ఓ నాపసాని,, ఇలా ఎవరికి ఇష్టం వచ్చినట్లు వాళ్ళు కామెంట్లు విసురుతున్నారు. ప్రెసిడెంటుగారి మండువా అంతా జనాల్లో నిండిపోయింది.

మా నాన్నకీ మిగతా 'ఫ్రెండ్స్' తల్లిదండ్రులకీ కబురెళ్ళింది. మా నాన్న నన్ను చూస్తూనే, 'ఫరవాలేదులే' అన్నట్టుగా నవ్వాడు.

మిగతా వాళ్ళు మాత్రం వచ్చీరాగానే పిల్లల్ని బాదటం మొదలెట్టారు. మద్దిమత్తినోడి తల్లి ఐతే, "నీకిదేం పొయ్యేకాలంరోయ్.. వీళ్ళతో కలిసి ఎందుకు చెడుతున్నావురోయ్.. నా కడుపున చెడుబుట్టావు కదురోయ్.. ఇక నా మొహం వీధిలో వాళ్ళకి ఎలా చూపించేది రోయ్!" అంటూ రాగయుక్తంగా శోకాలు మొదలెట్టింది. వాళ్ళూ వీళ్ళూ ఎంత సముదాయించినా ఆవిడ శోకాలు ఆగవాయే! ఆవిడ ఆపితేనే గానీ 'పంచాయితీ' జరగడానికి వీల్లేదాయే చివరికి ప్రెసిడెంటుగారు కళ్ళెర చేస్తేగానీ ఆవిడ ఏడుపు మానలా.

ప్రశ్నలు మొదలయ్యాయి.

"నిజం చెబితే శిక్ష తగ్గుతుంది! దొంగతనం చేశారా?" తీక్షణంగా అందరి కళ్ళల్లోకి చూసి అన్నారు ప్రెసిడెంటుగారు.

"ఉహూ..! నాలుక్కాయలు, అంటే, మొత్తం ఏడుకాయలు కోశాం సార్.. అంతే!" అన్నాను నేను.

"దీనికి మీరేమంటారు స్ట్రీడరుగారూ?" గంభీరంగా మా నాన్నని చూస్తూ అడిగారు ప్రెసిడెంటుగారు.

"ఏదో చిన్నతనం. కావాలంటే రూపాయో రెండో జరిమానా కట్టేస్తాం!" అన్నాడు మా నాన్న.

"అదెట్లా కుదురుద్దీ? యీళ్ళ వల్ల నాకు జరిగిన నష్టం రూపాయీ రెండుతో పూడుద్దా? కనీసం అయిదొందలిస్తేగానీ వదల్చు!" అన్నాడు కోవటి గురవయ్య.

"అయిదొందలా? మొత్తం నీ అరెకరం లేని తోటలో కాయలన్నీ అమ్మినా 'వంద'కి కొనరు. అంత ఆశ పనికిరాదయ్యా కోవటాయనా!" అన్నాడు మా శివాలయం పూజారిగారు.

"తగ్గేదిలేదు.... పిల్లలగలోడ్డీ. మీరే దయసూడాల పెసిరెంటుగోరూ," అన్నాడు చేతులు పిసుక్కుంటూ గురవయ్య.

"దొంగతనం నేరం. అదీ యీ వయసులో! ఇప్పుడు వీళ్ళని క్షమించి వదిలేస్తే పెద్దయ్యాక వీళ్ళు గజదొంగలొతారు!" మా వంక గురుగా చూస్తూ గంభీరంగా అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

ఓ సారి ఎప్పుడో వాళ్ళబ్బాయికీ మాకూ గొడవొచ్చి, వాడి వీపు చప్పాగా సాపు చేశామని నాకు గుర్తొచ్చింది. అమ్మో..! ఆ కక్ష ఇప్పుడు తీర్చుకుంటే?

"అదేమిటి ప్రెసిడెంటుగారూ..! పిల్లలన్నాక ఇది మామూలే. ఏం మీరూ నేనూ కూడా ఇట్లాంటి చిలిపి పనులు చెయ్యకుండానే పెద్దవాళ్ళమయ్యామా? ఏదో పిల్ల చేష్టలని తేలిగ్గా తీసుకోవాలేగానీ, వీళ్ళేదో 'కన్నం' వేసి దొంగతనం చేసినట్టు భావిస్తే ఎలా?" అనునయంగా అన్నాడు మా నాన్న.

"స్ట్రీడరు అయిండి మీరిట్లా మాట్లాడకూడదు. సత్యవర్తన అనేది చిన్నతనం నించే నేర్పాలి. నేనేనాడూ, ఆఖరికి నా చిన్నతనంలోకూడా ఇటువంటి చట్టవ్యతిరేకమైన పనులు చెయ్యలేదు. అతి చిన్న వయసులో కూడా ఊరి ప్రజలకి 'ఆదర్శం'గానే వున్నాను. అందుకే మా ఊరికి ప్రెసిడెంటుని కాగలిగాను! ఇక్కడ పట్టుబడ్డ అయిదుగురూ, తలో పాతిక రూపాయలూ 'తప్పు' కట్టడమేగాక, ఇకనించి ఇటువంటి తప్పు చేయమని అందరి కాళ్ళూ పట్టుకుని ప్రమాణం చెయ్యాలి. ఇదే నా తీర్పు." మా నాన్న వంక చూస్తూ అన్నాడు ప్రెసిడెంటు.

మా నాన్న మొహం వెలవెలా పోయింది. డబ్బు అయితే కట్టగలడుగానీ నా చేత ఊరివాళ్ళ అందరి కాళ్ళూ ఎలా పట్టిస్తాడూ? అంత అవమానాన్ని ఎలా ఓర్చుకోగలడూ? నాకు పిచ్చి కోపం వచ్చింది. గురుగా ప్రెసిడెంటు వంక చూస్తూ, "ఛస్తే నేను ఎవడి కాళ్ళూ

పట్టుకోను. ఇంతకీ మేం కోసింది మొత్తం ఏడుకాయలు. ఎన్ని కాయలు చెట్టుమించి రోజూ రాలిపడటంలేదూ? అసలీ తోటమాలి సుబ్బన్న రోజూ ఎన్ని కాయలు దొంగతనంగా అమ్మట్టేదూ? గురవయ్యా, నువ్వెంత పిసుక్కుచచ్చినా ఒక్క కానీ కూడా మా నాన్నని కట్టనివ్వను. దొంగ లెక్కలు రాసీ, దొంగ కొలతలు కొలిచీ ఎంతమంది డబ్బు అన్యాయంగా కొట్టేస్తున్నావో నాకు తెలీదా, యీ ఊళ్ళో వాళ్ళకి తెలీదా? ఏవండీ ప్రెసిడెంటుగారూ, అవాళ మీరు 'బోడమ్మ' ఇంట్లో దూరితే నేను చూశానని, నాకు బిస్కెట్లు కొనిపెట్టి ఎవరితో చెప్పాల్దని మీరు నాతోటి ఒట్టు వేయించుకోలేదా?" అని గట్టిగా అరిచా.

అంతే... 'క్షణాల్లో ప్రెసిడెంటుగారి భార్య గడప ఇవతలికొచ్చి ఆయన రెక్కపట్టుకుని లోపలికి 'గుంజు'కు పోయింది. (ఆస్తి అంతా ఆవిడదేట.)

"దొంగతనంగా కాయలమ్ముతావటా గుడిసేటి నాయాలా?" అంటూ వీరావేశంతో సుబ్బన్న మీదకి దూకాడు గురవయ్య. జనాల్లో నోళ్ళు నొక్కుకున్న వాళ్ళు కొందరైతే, ప్రెసిడెంటు ఇంటివైపు చూస్తూ ఎకసెక్కాలాడిన వాళ్ళు ఇంకొందరు.

పంచాయితీ మధ్యలోనే ఆగిపోయింది. ఎవరిళ్ళకి వాళ్ళు నవ్వుకుంటూ పోయారు.

"అయినా సీతాలూ.. నీకింత కోపం ఎందుకొచ్చిందే?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు మా నాన్న.

"నువ్వు కూర్చోడానికి కుర్చీ అయినా వేయించలేదుగా! అందుకే కోపం వచ్చింది!" అన్నాను.

మా నాన్నకి ఆ మాటలు వినగానే మహా ముద్దొచ్చింది. నన్ను ఎత్తుకుని మరీ ఇంటికి తీసికెళ్ళాడు.

కానీ ఏం లాభం? మా అమ్మ నన్ను తిట్టిన తిట్లు తిట్టుకుండా మూడ్రోజులపాటు తిడుతూనే వుంది.

కష్టాల్లోస్తే 'ఒంటరి'గా కాక 'గుంపులు'గా వస్తాయంటారు. నా విషయంలో అదే జరిగింది. బైటికి పోతేచాలు.. నేనేదో 'రాడీరాణీ' అమ్మూ బాబు'ని అన్నట్టు చూసి ముక్కులూ మూతులూ విరిచేవాళ్ళు.

"నువ్వు 'ఇందు'లో ఫస్ట్‌నన్నమాట!" అని మాస్టర్లూ హేళనగా అనేవాళ్ళు. ఇహ అయిదో రోజునైతే చుట్టూచూపుగా వచ్చిన మా అమ్మ వేలు విడిచిన మేనమామా, ఆయన పరివారం చెవులు వాచేట్టు నాకు నీతులు చెబుతూనే వున్నారు. మా అమ్మ ఇంకా రెచ్చిపోయి, "కాదు మావయ్యా! దీనికి వాళ్ళనాన్న వత్తాసు. ఒక్కమాట అనడానికి వీల్లేదు" అని చిలవలు పలవలుగా నా యొక్క 'దుష్ప్రవర్తనని' వాళ్ళవాళ్ళకి 'చెవులారా', యీవిడ 'నోరారా' వర్ణించింది. మానాన్న నావైపు నించి ఎంత ఆర్యూ చేసినా ఆవిడ వినిపించుకుంటేగా. మా అమ్మ మేనమామ పత్తిత్తులాగా, "అమ్మాయ్ భాగ్యం! ఇవన్నీ వంశపారంపర్యంగా వచ్చే లక్షణాలని సైన్సు ఫోషపెడుతోంది!" అన్నాడు. ఆయన ఓ ఆరెంపీ డాక్టరు దగ్గర కాంపౌండరు.

"మీరందరూ ముచ్చుమొహాలనీ, మీవన్నీ కుళ్ళుబుద్ధులనీ, మీకసలు మంచిగా మాట్లాడటమేరాదనీ, సైన్సేకాదు, తెలుగూ ఇంగ్లీషూ సోషలు మేథ్యూ హిందీ అన్నీ చెబుతున్నై. మీరందరూ మహా పత్తిత్తులూ, నేనూ మా నాన్నా దొంగలం. అంతేగా? మీరనేదీ? మీ ఇంట్లో మీరే తినండి. మా చోరీ సాత్తులు మీకెందుకూ? పదనాన్నా పోదాం!" అని మా నాన్నని బయటికి లాక్కొచ్చా. ఆయన ఎంత గొప్ప స్ట్రీడరైనా మొహమాటం ఎక్కువ.

"చుట్టాల్ని అలా అనకూడదే సీతా..! వాళ్ళు బాధపడతారు.. అతిథి దేవోభవా అని చదవలా?" ఇబ్బందిగా అన్నాడు మా నాన్న.

"భాగ్యలక్ష్మిగారి పుట్టింటోళ్ళకి సిగ్గెక్కడిదీ! టిఫిన్ చేసాద్దాం పదనాన్నా!" అని క్రిష్ణయ్య తోటలోకి లాక్కొపోయా. వాళ్ళెలాగూ తింటారు. మధ్యన నేనూ మా నాన్నా ఎందుకు మాడాలి?

రెండో సీత పెళ్ళికూతురాయెనే!

"ఒసేయ్ సీతా.. నాకు పెళ్ళే! పెళ్ళికొడుకు ఎంత బాగుంటాడో తెల్సా?" రెండో సీత మా యింటి కొచ్చి మరీ సంబరంగా అన్నది. దాని మొహం చూస్తే వెన్నెల్లో కలువలాగా వెలిగిపోతోంది.

అసలీ మధ్య లైబ్రరీ ధ్యాసలోపడి అన్నీ మర్చిపోయా. 'పాతబడి బేచ్' కూడా కాస్త దొంగతనాలూ అవీ ఇవీ చేస్తూ నన్ను లాగటానికి ట్రై చేశారుగానీ, నేను లొంగలా.

వాళ్ళనికూడా, "లైబ్రరీకి రండిరా. బోలెడన్ని పుస్తకాలూ కథలూ రెడీగా ఉన్నాయి!" అని ఊరించినా, స్కూలు వుండేప్పుడే చదవటానికి బద్ధకించేవాళ్ళు శలవుల్లో ఏం చదువుతారూ? దాంతో వాళ్ళూ బాగా 'డల్' అయిపోయి, "నువ్వు మారిపోయావే సీతా. పుస్తకాల పురుగువయ్యావు!" అన్నారు. మా లైబ్రరీయన్ ఆచార్యులుగారు, 'బాలభారతం' పుస్తకం నాకు ఇస్తూ, "విజ్డమ్ యీజ్ వెల్ట్... నాలెక్ట్ యీజ్ వెల్ట్" అని వివరించారు.. దాని అర్థాన్ని.

"స్నేహితులారా, విజ్ఞానమే మీ ఆస్తి.. తెలుసుకోండి. మనం చదవబోయేది ధర్మ ఫారం. స్కూలు తెరిచేముందే, ఎన్ని పుస్తకాలు చదివితే అంత భాగ్యం!" అన్నాను.

"పోవే! చదివీ చదివీ కళ్ళు వాచి కళ్ళజోళ్ళొస్తే. ఆ భాగ్యమేదో నువ్వే సంపాదించుకో. అవసరం వచ్చినప్పుడు మాకూ పంచుదువుగాని!" అంటూ చక్కాబోయారు.

"అవునే.. పెళ్ళికొడుకుని చూశావా?" అనడిగాను.

"ఫోటో చూశానే."

(ఆ రోజుల్లో పెళ్ళికొడుకు ఫోటోని పెళ్ళికూతురికి చూపించడమే పే...ర్ల రివల్యూషన్!) మొహం 'అంత' చేసుకుంది. "మా ఇంటికిరావే!" అంటూ నన్ను వాళ్ళింటికి లాక్కెళ్ళింది. దాని పెళ్ళికోసం కొన్న చీరలూ, నగలూ, స్టీలు సామానూ ఒక్కొక్కటి చూపిస్తూ వాటి ఖరీదులు కూడా చెప్పి మహా మురుసుకుంది. ఎందుకో దాన్ని చూస్తే మహా జాలేసింది.

"నువ్వెట్లా బతుకుతావే పిచ్చిదానా?" అన్నాను ఆరిందాలాగా. అది నిర్ఘాంతపోయి నా వంక చూసింది. కానీ ఓ నిమిషం తరువాత మళ్ళీ తేరుకుని, "పెళ్ళికొడుకు 'టక్' చేసుకున్నాట్టే! మహా రీవిగా వున్నాడని మా పిన్ని అన్నది!" అంటూ వర్ణన మళ్ళీ మొదలెట్టింది. దీన్నెవడు బాగుచెయ్యగలడూ? దాన్ని వదిలించుకుని మా ఇంటికొచ్చేటప్పటికి మధ్యాహ్నం రెండు గంటలైంది.

"పదిరోజుల్లో దాని పెళ్ళిట! ఇప్పట్టింఛీ చూస్తేగానీ మన 'శంఖిణి' కి మంచి సంబంధాలు దొరకవు!" ఇంట్లో అడుగుపెడుతూనే మా అమ్మ మా నాన్నతో అనే మాట విన్నాను. చిర్రెత్తుకురాదూ?

"ఇదిగో భాగ్యలక్ష్మీ, బాగా గుర్తుంచుకో. ఈ సీత లాయర్ అయ్యేదాకా ఏడ్చిమొత్తుకున్నా పెళ్ళిచేసుకోదు. అనవసరంగా మా నాన్నకి పుర్రెక్కించకు. లాయరయ్యాక కూడా నా ఇష్టం వచ్చినవాడే చేసుకుంటాగానీ, ఎవడి బడితే వాడ్నికాదు!" గంభీరంగా, స్వరం బాగా ఎక్కించి ఆవిడ బుర్రలో నా మాటలు 'నాటు' కునేటట్లు అన్నాను.

"చూశారా! ఇది ఎవడితోనే 'చెక్కేసే' రకమేగానీ, మామూల్లిగాదు!" కొరకొరా నావంక చూస్తూ అన్నది మా అమ్మ.

"అబ్బా! ఊరుకోవే, ముందరదానికి అన్నం పెట్టు!" చికాగ్గా అన్నాడు మా నాన్న.

"నంది వాహనం నాట్యం చేసే!"

రెండో సీతా వాళ్ళ నాన్నగారు, మా ఊరి దగ్గర్లో వుండే 'పంచలగూడెం' కరణంగారు. చక్కగా మాట్లాడతారుగానీ, కోపం వస్తే నత్తివొస్తుంది. వాళ్ళమ్మ పాపం మంచిదేగానీ, నన్ను చూస్తే మాత్రం ఆవిడకి కోపం.. నోటికొచ్చినట్టు మాట్లాడతానని. రెండో సీత అన్నయ్యా వొదినా గుడివాడలో ఉంటున్నారు. అతనికి ఏదో ఉద్యోగం. కాస్త పొలం పుటా ఆస్తీ ఉన్న వాళ్ళే. ఓ రకంగా వాళ్ళు మాకు బంధువులేట. పిల్లవాడి తరఫువాళ్ళు కబురు తెచ్చారు.. పెళ్ళి మా ఊరు దగ్గర్లో వున్న సీతారామపురంలో జరిపించాలని. వాళ్ళకేదో మొక్కుందట.

అందుకోసం ఇటు ఆడపెళ్ళి వారికీ, అటు మొగపెళ్ళివారికీ కూడా 'విడిదులు' సీతారామపురంలో ఏర్పాటు చేశారు. కరణంగారు తల్చుకుంటే కానిపని ఏముంటుంది! ఆ వూరు మా వూరికి దగ్గరే, అంటే గంటలో సైకిల్ మీద వెళ్ళొచ్చుగాబట్టి నేనో రెండోజుల ముందరే సైకిల్ వేసుకుని 'సర్వే' చేసాచ్చా.

పేద్ద పేద్ద తాటాకుపాకలు వేయించారు. ఆ పాకల్లోపల ఇసుకా ఎర్రమన్నూ కలిపి, చక్కగా పరిపించి, నీళ్ళు బాగా జల్లించి, కొంచెం ఆరిన తరవాత 'దిమ్మిస' కొట్టించారు. ఆడవాళ్ళకి అయిదు స్నానాల దొడ్లూ, అయిదు మరుగుదొడ్లూ తడికెలతో 'బందోబస్త' గా కట్టించారు. కొంచెం దూరంగా మగవాళ్ళకి స్నానాల దొడ్లూ మరుగుదొడ్లూ తడికెలతో ఏర్పాటు చేశారు.

పెద్ద పెద్ద బానలనిండా బాలువారిగూడెం చెరువు నీళ్ళు తెప్పించి మంచినీళ్ళు సిద్ధంగా ఉంచారు. స్నానాలకి నీళ్ళు సీతారామపురం చెరువులోవే. ఆ రోజుల్లో ఎవరి పెళ్ళికి వెళ్ళినా, ఎవరి గ్లాసూ చెంబూ వాళ్ళు తీసుకెళ్ళాల్సిందే. అలాగే తువాళ్ళూ దుప్పట్లూ కూడా. బానలూ గుండిగలూ ఊళ్ళో వాళ్ళే (అంటే అవి వున్నవాళ్ళు) పెళ్ళివారికిచ్చేవారు, వాడకానికీ. పెళ్ళయ్యాక వాటిని తోమించి, కడిగించి తిరిగివ్వాలన్నమాట. పెళ్ళిపాకలూ పందిళ్ళూ అవన్నీ 'రామాలయం' దగ్గరగానే వేయించారు. ఓహో.. వాటన్నిటికీ మామిడాకుల తోరణాలు కట్టిస్తారుట.. పెళ్ళిరోజున - పెళ్ళిపందిరి చాలా పెద్దగా వేయించారు. చుట్టూ తడికలు కట్టిన ఆ పందిరి, విడిది పాకలూ కూడా చాలా చల్లగా, కొత్త తాటాకుల సువాసనతో ఘుమఘుమలాడుతున్నాయి. వంటవాళ్ళని రాజమండ్రినించి ప్రత్యేకంగా ఓ రోజు ముందు పిలిపిస్తారుట. పేద్ద పెద్ద గాడిపాయిల్ని తప్పించి వంటకి సిద్ధంగా వుంచారు. వంట సామాన్ల కోసం గాడిపాయికి పదిగజాల దూరంలో ఓ పెద్దలాంటిది రేకుల్లో కట్టించారు... వర్షం వచ్చినా తడిసిపోకుండా.

దానోకి పోయి చూశా! ఏడనిమిది కత్తిపీటలూ, కూరలు కడగటానికి రేకు బక్కెట్లూ, చాకులూ పెద్ద పెద్ద సత్తు పళ్ళాలూ, కూరగుత్తులూ, బోలెడు గరిటలూ రెడిగా వున్నాయి.

రేపు పెళ్ళనగా ఇవాళ మంచి ముహూర్తం చూసుకుని అందరం బయలుదేరాం. మా వూరి శివాలయం నించి బయలుదేరటానికి ఎద్దుబళ్ళని కరణంగారు పురమాయించారు. బళ్ళకి 'గూడు' కట్టి, గడ్డివేసి, దానిమీద కొత్త యీతాకు చాపలు పరిచి ఆడవాళ్ళకోసం సిద్ధంగా వుంచారు.

ఎక్కి కూచుంటే వుంది! ఏం మజా! మొత్తం ఏభై ఎనిమిది బళ్ళు. ఎద్దుల మెడలో గంటలు గణగణలాడుతుంటే, బళ్ళదారిలో గతుకులకి అప్పుడప్పుడూ మేం ఎగిరెగిరిపడుతుంటే, కాడికి కట్టిన పూలమాలలు సువాసన వెదజల్లుతుంటే, ఆ కాస్త ప్రయాణం ఎంత అద్భుతంగా సాగిందో ఏమని వివరించనూ!

మా అమ్మ వద్దన్నా వినకండా ఓ ఇత్తడి బిందెనిండా మడినీళ్ళు పట్టుకొచ్చింది. బండి కుదుపులకి అవి చించి మా అమ్మ చీర 'సుప్తా' గా తడిసిపోయింది. మా నాన్న ఒకటే నవ్వు. తీరా బండి దిగాక చూస్తే అయిదో వంతు నీళ్ళు కూడా లేవుగదా, నా గౌనూ మా నాన్న పంచాకూడా తడిసి ముద్దయ్యాయి.

"ఎట్లాదిగేదే సీతా.. యీ తడి చీరతో!" మా అమ్మ విచారంగా అంది. బండి వాణ్ణి దూరంగా పొమ్మని నేనూ మా నాన్నా ఓ చీరని విప్పదీసి తెరలా పట్టుకు నిలబడ్డాం. ఆవిడ నడుస్తుండగా ఘోషా చీరతో మేమూ వెనకాలే నడిచి విడిది పాకలో దింపాం. అప్పటికిగానీ ఆవిడ బాధ తగ్గలా.

బయటకొచ్చాక నవ్వే నవ్వు. ఎందుకంటే మా వీధిలో వుండే ఏలేశ్వరపు వాళ్ళు మడితో 'ఆవకాయజాడీ' తెచ్చారుట. అది వొలికి, ఏలేశ్వరపు వారి అత్తాకోడళ్ళిద్దరూ ఎర్రని కొత్తావకాయతో తడిసి 'మంట'కి తట్టుకోలేక లబోదిబోమని నూనె కారుతుండగా నాట్యం మొదలెట్టారు. మేం నవ్వేది తన గురించేనని మా అమ్మ అనుకుని, చీర మార్చుకుని మమ్మల్ని తిట్టడానికొచ్చి, ఏలేశ్వరపు వాళ్ళ నృత్యం చూసి తెగ నవ్వేసింది. ఒకడి బాధ మరొకడికెప్పుడూ సరదానే కలిగిస్తుంది కదా!

ఆడపెళ్ళివారికి కేటాయించిన పాకవేరు. ఆడపెళ్ళివారి తరపున వచ్చిన వాళ్ళకి సిద్ధం చేసిన పాకవేరు. ఆ పాకలోకి వెళ్ళగానే నిమ్మకాయ షర్బత్ సిద్ధంగా వుంది. గ్లాసులు మా దగ్గర సిద్ధంగానే వున్నై గనక కరణంగారి చెల్లెలు అక్కగారు బహు మర్యాదగా చక్కని స్టీలు చెంబుతో మా గ్లాసులనిండా షర్బత్ పోశారు.

పాకనిండా చక్కగా వరుసల్లో రంగురంగుల తుంగచాపలు పరిచివున్నై. వంట వాళ్ళూ వడ్డించేవాళ్ళూ కూడా నియోగి బ్రాహ్మాలేట. (బ్రాహ్మల్లోనే నియోగులూ, వైదీకులూ ప్రధమశాఖలూ, లింగధారులూ, వైష్ణవులూ, గోల్కొండ వ్యాపారులూ, ఇంకా ములికి నాటవారూ ఇలా చాలా తెగలున్నాయని తరవాత తెలిసింది. అప్పటిదాకా నాకు తెలీనే తెలీదు.)

అయ్యా, ఇక యీ పెళ్ళి ఘట్టం చాలా అద్భుతంగాను ఉత్సాహవంతంగానూ వుంటుంది. షర్బత్ తాగిన ఓ అరగంటకల్లా "వరపూజకి పోవాలి రండి!" అంటూ రెండో సీతావాళ్ళ పిన్నిగారొచ్చి మమ్మల్ని ఆహ్వానించింది. యీ లోపులోనే ఆడవాళ్ళు చీరలు మార్చేసుకుని నగలు పెట్టేసుకుని, తలలు దువ్వేసుకుని, మా కుర్రగ్యాంగుకీ పట్టుపరికిణీలూ జాకెట్లూ తొడిగించి ముస్తాబు చేశారు.

కరణంగారు 'పానకం' కావిడి మోయించుకుంటూ ముందు నడిస్తే మేమందరం వెనకాల గుంపుగా నడుచుకుంటూ దగ్గర్లోనే మగపెళ్ళివారు 'వేంచేసిన' మామిడితోటలోకి వెళ్ళాం. అక్కడ ఆల్ రెడీ చాపలూ పెద్దవాళ్ళకి కుర్చీలూ బెంచీలూ (స్కూలువి) పరిచివున్నై.

కరణంగారూ వాళ్ళావిడా పెళ్ళికొడుకునీ పెళ్ళికొడుకు తల్లిదండ్రుల్ని బంధువుల్ని గౌరవించి, పూలతో పూజించి, కావడిలోని బిందెల్ని వారికి ఇచ్చారు.

"ఇంకాస్త పెద్ద బిందెలైతే బాగుండేది!" కొద్దిగా సణిగింది పెళ్ళికొడుకు తల్లి "అదేంటి వొదినగారూ, యీ బిందెల్ని రాజమండ్రి నించి తెప్పించాం. అన్నిటికంటే పెద్ద సైజువి ఇవే అని మా వారన్నారు!" అన్నది కరణంగారి భార్య.

"ఫరవాలేదులేవే., బిందెలకేంగానీ, మిగతావన్నీ ఘనంగా జరిపిస్తారులే!" లౌక్యంగా అన్నాడు పెళ్ళికొడుకు తండ్రి.

నేను పెళ్ళికొడుకువంక చూశా. చాలా అందంగా వున్నాడు. సీత చెప్పింది నిజమే. ఎత్తుకి తగిన లావు.. నవ్వు మొహం. చాలా హుందాగా కూడా వున్నాడు. నన్ను చూసి, "నీ పేరేంటి పాపా?" అన్నాడు.

"సీత" అని చెప్పి ఇవతలకి పరిగెత్తుకొచ్చా. పెళ్ళంటూ చేసుకుంటే ఇలాంటి వాణ్ణి చేసుకోవాలని ఆ క్షణంలోనే నిర్ణయించుకున్నాను.

నేను 'పెళ్ళిచేసుకోను' అని మా అమ్మ దగ్గర చేసిన 'భీష్మ ప్రతిజ్ఞ'ని మర్చిపోయి, నేను నిర్ణయించుకున్న మాటే మా అమ్మతో అన్నాను. ఆవిడ పకపకా నవ్వి అందరితోటీ ఆ మాట చెప్పింది. ఆడాళ్ళంతా నవ్వులే నవ్వులు. నన్ను చూడగానే ఆ పూటంతా జనాలు

నవ్వుటం నాకు మహా చికాకుపుట్టించింది. ఆ తరవాత మా అమ్మకి యీ విషయంలో మా నాన్న 'ప్రయివేటు' చెప్పాడనుకుంటా.. మొత్తానికి సద్దుమణిగింది.

ఇహ వంటలున్నాయీ... ఓహో.. రంగూ రుచీ వాసనా అద్భుతం. ముఖ్యంగా శనగపాడి వేసిన బీరకాయకూరా, ఇంగువ పోపుతో పరిమళించిన మామిడికాయ పప్పు, అల్లం పర్చిమిర్చి దంచి నిమ్మకాయపిండిన అరిటికాయ 'ఉప్పా' కూర, ఇహ ముక్కల పులుసైతే ఇంతంత గుమ్మడి ముక్కలతో పిచ్చెక్కించేసింది. బిళ్ళలు బిళ్ళలుగా వేసిన గడ్డ పెరుగుని వేడివేడి అన్నంలో కలుపుకుని ఎరని కొత్తావకాయని బద్దతో సహా నంజుకు తింటుంటే వచ్చే ఆ యొక్క ఆనందం ఎలా చెప్పనూ!

బూరెల మధ్యలో చూపుడువేలుతో చిల్లపెట్టి, దానినిండా ఘుమఘుమలాడే నెయ్యిని నింపి అలా నోట్లోకి పంపిస్తుంటే వచ్చే మజా అనుభవిస్తే గానీ తెలీదుగదా!

"ఒసేయ్ సీతా.. నేనివ్వాల పన్నెండు బూరెలు తిన్నానే!" గొప్పగా అన్నది ఏలేశ్వరపు వాళ్ళ మనవరాలు.

"నాకు నీలాగా తిండి రంధిలేదే! బతకడానికి తినాలిగానీ తినడం కోసం బతగ్గాడదే! అందుకే ఓ పదమూడున్నర బూరెలు మాత్రం తిని వూరుకున్నా!" అన్నాను. అంతేగా మరి! మితాహారం వొంటికి మంచిది కూడానూ! అలా అనటం ఇలా చాపమీదకి వొరగటం, సాయంత్రండాకా మెలుకువోస్తే ఒట్టు!

మర్రోజు మంగళస్నానాలు. పొద్దున్న టిఫిను పూరిలూ.. ఉప్పా.

"నాన్నా! అమ్మ చేసే బొంబాయిరవ్వ 'ఉప్పా' తిరుగులేనిదే అనుకో! కానీ యీ 'ఉప్పా' మరింత రుచిగా వున్నట్టు నా నాలిక పసిగట్టింది. రెండు ఉప్పాలకి తేడా ఏమిటి?" తెల్లని మేఘం మీద నల్లచుక్కల్లాగా వున్న పోపుగింజలనీ, వెన్నమీద ఆకుపచ్చ ఆకుల్లా మెరుస్తున్న పచ్చిమిరప + కర్రపాకు తుంపుల్ని చూసి, ఆ ఉప్పాని ఎరగా మెరసే అల్లం చెట్టితోనున్నూ, తెల్లగా అక్కడక్కడా ఎండుమిరప (వేయించినవి) + పోపుతో నోరూరిస్తున్న కొబ్బరి చెట్టితోటి కలిపినంచుకు తింటూ అడిగాను.

"ఉప్పా క్వాంటిటీ ఎంత పెరిగితే అంత రుచివస్తుండే!" అన్నాడు మా నాన్న. ఆ వుప్పా నిండా జీడిపప్పులే! అంతేగాక మాంఛి 'గజ' నిమ్మకాయలు పిండారేమో! మహారుచిగా వుంది.

"ఇంకొంచెం ఉప్పా వడ్డించమంటారా పాపగారూ?" మహదానందంగా నా దగ్గరికొచ్చి అడిగాడు వడ్డన బ్రాహ్మణుడు.

అసలు 'వినాలనే' మా నాన్నని ఆ ప్రశ్న అడిగానని ఆయనకి తెలీనే తెలీదుగదా! అదీగాక వండిన వంటల్ని మెచ్చుకుంటే వంట బ్రాహ్మణులు చాలా సంతోషపడతారు గదా!

"వద్దండీ. ఉప్పా చాలాబాగుంది!. మీరు ఇలా అందర్నీ అడిగి వడ్డించడం ఇంకా బాగుంది. మీరు అడిగినందుకైనా మరి కొంచెం ఉప్పా వేయించుకోకపోతే ఏం బాగుంటుంది? జీడిపప్పులు మాత్రం ఇంకొంచెం ఎక్కువెయ్యండి. అలాగే చెట్టిలు కూడానూ!" బిడియపడుతున్నట్టుగా నటించి అన్నాను.

నాన్న నవ్వాపుకుంటున్నాడని నాకు తెలుసు.

మనకి తిండి దగ్గర మొహమాటం లేదు. ఉంటే, కాశీలో వెలసిన అన్నపూర్ణమ్మ, విశాలాక్షి నొచ్చుకోరూ!

రెండో రౌండ్లో పాపం ఆ బ్రాహ్మణుడు వెతికి వెతికి మరి గుప్పెడు జీడిపప్పు ఉప్పాతో జోడించటంతో, పొట్ట బ్రహ్మాండంగా శాంతించింది. ఇహ మధ్యాహ్నం వరకూ తిరుగులేదుగనక, అటు ఆడ, ఇటు మగ పెళ్ళివారి విడుదుల్లోకి గిలక్కాయలా తెగ తిరిగేశా.

ఇక్కడా అక్కడా మంగళస్నానాలు. గౌరీపూజ సరస్వతీపూజలు... కన్యావరణాలు.. మధుపర్కాలు, యజ్ఞోపవీతధారణ, సంకల్పం, ఇవన్నీ చాలా జాగ్రత్తగా గమనించా. (మనం, పెళ్ళిచేసుకునేటప్పుడు ఇవన్నీ చెయ్యాలి కదా! చూసి పెట్టుకుంటే టెన్షను ఉండదుకదా!)

"మనం కూడా తొందరగా పెళ్ళి చేసుకుందామే సీతా.. చూడు.. ఎన్ని కొత్తబట్టలూ నగలో!" ఉత్సాహంగా అన్నది ఏలేశ్వరపువారి మనవరాలు. అది నాకంటే పెద్దది. ప్రతీక్లాసూ రెండు సార్లు చదివి బలమైన పునాది వేసుకుంది. నివషానికోసారి ముక్కు చీదుతూవుంటుంది.

"ఏం లాభం? అన్నిటికీ ముక్కుచీమిడి అంటిస్తావుగా!" అన్నా.

"ఛీ! నీతో మాటాడటం నాదే బుద్ధి తక్కువ!" నెత్తిమీద కొట్టుకుని ముక్కు చీదంది అది.

పుట్టాక నేను చూసిన మొదటి పెళ్ళిమండపం అదే గనక, దాన్ని వర్ణించకపోతే ఏం బాగుంటుంది? పచ్చని మావిడితోరణాలు, నిలువుగా మల్లెదండలు, సీతమ్మ వారి జడబంతి పూలదండలు, ముద్దబంతిదండలు ఇవన్నీ అట్టహాసంగా కట్టారు. మరువం దమనం దండలు వేలాడదీశారు గనక ఒకటే సువాసన. అందరిమీదా అత్తరు బుడ్లతో అత్తరు జల్లారు గనక, మండపం మొత్తం పూలసువాసనలతో పూలతోటలా పరిమళించింది. తలంబ్రాలు పసుపుచ్చగా కొన్నీ! ఎరుపువి కొన్నీ! వాటిల్లో. 'నిజం ముత్యాలు' కొన్ని ధగధగా మెరుస్తున్నై.

ఇక మా పెళ్ళికూతురు రెండో సీత అయితే అప్పరసలా మెరిసిపోతోంది. ఎన్ని నగలో, వడ్డాణంతో సహా! తెర తీశాక పెళ్ళికొడుకు సీతనీ, సీత పెళ్ళికొడుకునీ ఎన్నిసార్లు చూసుకున్నారో.

తాళిని నేను కూడా తాకాను. మంగళవాద్యాల మోగుతుండగా బ్రహ్మాండంగా పెళ్ళి జరిగింది. ఆ మధుపర్కాలతో, వాళ్ళు తలంబ్రాలు పోసుకునేటప్పుడు చూడడానికి రెండు కళ్ళు చాలలేదు. ఆ తరవాత హోమం - పాణిగ్రహణం సప్తపదీ అవన్నీ యధాప్రకారం జరిగినై.

అన్ని 'తంతు'ల గురించీ చెబుదామని వున్నదికానీ, మీ సమయాన్ని వృధా చెయ్యకూడదుగదా!

పగలే బ్రాహ్మణుడు 'ఆరుంధతీ' నక్షత్రాన్ని చూడమని ఓ వైపుకి చూపించాడు.

"పట్టపగలు చుక్కలు చూపించటం" అన్నమాట తంతులోంచే పుట్టుకొచ్చిందేమో!

ఆ తరవాత స్థాళీపాకం, సదస్యం, కంకణ విమోచనం, శేష హోమం, నాకబలి జరిగింది.

ఉంగరాలు తియ్యడం, బువ్వా బంతులు, అలకపాన్ను వంటి వేడుకలు రాత్రిపాద్దుబోయేదాకా జరుగుతూనే వున్నై.

పెళ్ళిభోజనం బ్రహ్మాండం. కరణంగారి రైతులూ, మా వూరి వాళ్ళూ, సీతారామపురం వాళ్ళూ, పెళ్ళికొడుకు ఊరివాళ్ళూ, చుట్టాలూ పక్కాలూ బంధువులే వెయ్యిమందికి పైన వచ్చారు. అదిగాక కుటుంబాలతో చాకలివాళ్ళు మంగలివాళ్ళూ కుమ్మరివారూ పద్మసాలీవారూ వారందరికీ కూడా సమానంగా విందుభోజనం వేరే పేర్లపాకలో విడివిడిగా ఏర్పాటు చేశారు. పాలేళ్ళకీ వారి కుటుంబాల్లో వున్న అందరికీ బట్టలు పెట్టి తాంబూలాలిచ్చారు. లడ్లూ అరిసెలూ జంతికలూ పంచదార చిలకలూ ఇవన్నీ అందరికీ అందమైన చిన్న తాటాకు బుట్టల్లో పెట్టి ఇచ్చారు.

రాత్రి ఎనిమిదికి అప్పగింతలు... భోజనాలు అయ్యాక అందరూ ఏడ్చేశారు. నాకు తెలికుండానే ఏడుపొచ్చింది. వెక్కెక్కీ ఏడుస్తూ "మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తావే!" అంటూ దాన్ని కావలించుకుని ఏడ్చా. అదీ ఏడ్చి, "యీ బొమ్మ నీకోసమే కొన్నానే! మూడురూపాయలు!" అని నా చేతికిచ్చింది. వెనక్కి వెనక్కి చూస్తూ కారెక్కీ అది వెళ్ళగానే నా గుండె 'ఖాళీ' అయిపోయింది.

ఆ బొమ్మని మొహానికి హత్తుకుంటూ బావురుమని ఏడ్చా. "చిన్నిముండా.. పిచ్చిముండా" అని నన్ను తిట్టి, అవే తిట్లు నాచేత తిట్టించుకునే రెండో సీత అవాళ నా మీద చూపించిన ప్రేమ ఏలా మర్చిపోగల్గు! "దీని ఖరీదు మూడురూపాయలు" అన్నదాని మాట ఇప్పటికీ నా చెవుల్లో వినిపిస్తూనే ఉంటుంది.

తెల్లవారుర్నూమునే లేచి మళ్ళీ బళ్ళమీద మా వూరొచ్చేసరికి పూర్తిగా తెల్లారింది. మనసునిండా ఏదో వెలితి. అమ్మానాన్నా కూడా నిశ్శబ్దంగానే వున్నారు.

"ఎంటి నాన్నా.. నిద్రపట్టలేదా?" అన్నాను. నాకైతే తెల్లార్లు నిద్రపట్టాలా.

"ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుని వెళ్ళిపోతే మేమెట్లా బతికేదే సీతా?" అంటూ మా నాన్న నన్ను కావలించుకుని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు. మా అమ్మ అంతే. "నేనసలు పెళ్ళే చేసుకోను.. మీ దగ్గరే వుంటా!" నిద్రమత్తులో వాళ్ళని కావలించుకుని అన్నాను. నేను నిద్రలేచేటప్పటికి పగలు పదిన్నర దాటింది.

మూడోరోజున రెండో సీతా వాళ్ళాయనా, ఆయన పిన్నీ, ఆయన పెదనాన్న కూతురు వచ్చారు. మళ్ళీ దాన్ని చూడగానే నా ప్రాణం లేచొచ్చింది. అదీ సంతోషంగా నన్ను దగ్గరకూర్చోబెట్టుకుని, "మా అత్తారింట్లో ఓ నిలువుటద్దం వుందే సీతా, నాకంటే పొడుగుంది.. దాని ఖరీదు రెండువందల ఎనభై రూపాయలుట. అవునే, మొన్న గౌరీపూజకి కట్టుకున్న పట్టుచీర ఎంతో తెలుసుటే? మూడువందల అరవై అయిదూ. ఆ కంచి నించి ప్రత్యేకంగా తెప్పించారుట. అబ్బ.. మా అత్తారింట్లో బాత్ రూములున్నాయీ; చాలా పెద్దవనుకో.. అన్నట్టు ఒసేవ్ అక్కడ కరెంటు దీపాలూ పంఖాలూ వున్నాయే!" అంటూ బోలెంత 'చెత్త' వినిపించినా, అదివరకట్లాగా నాకు చికాకు పుట్టాలా. సాయంకాలం చీకటిపడుతోంది. ఇంతలోకే హడావిడిగా వాళ్ళమ్మ వచ్చి,

"ఒసే సీతా... ఖబుర్లు చాలుగానీ మీ యింటికి పద!" అన్నది.

"కాసేపు దాన్ని నాతో వుండనీవే అమ్మా!" అన్నది రెండో సీత."

"నీ మొహం! అవతల పెళ్ళికొడుకు తరఫువారు తొందరపెడుతున్నారు. లేచిరా." అన్నది.

"తొందరెందుకూ.. ఇంకా దీపాలు పెట్టలేదుగా భోజనానికీ?" ఆరిందాలా అన్నా.

ఆ రోజుల్లో 'గూట్లో దీపం - నోట్లో ముద్ద' సిస్టమ్ ఫాలో అయ్యేవారు ఏడున్నరా ఎనిమిదింటికల్లా ఊరు ఊరంతా నిద్రలో మునిగేది.

"తొందరెందుకా? శోభనానికీ. నువ్వు ముందరలేచి మీ ఇంటికిపో, లేకపోతే ఇది లేవదు!" చికాగా నన్ను చూసి అన్నది కరణంగారి భార్య.

"శోభనమంటే ఏమిటి?" అడిగాను. తెలియని విషయాలు అడిగి మరీ తెలుసుకోవాలిగదా!

"పోయి మీ అమ్మనడుగు.. తీరిగ్గా చెబుతుంది." అంటూ నా చెయ్యి పట్టుకుని గుమ్మండాకా లాక్కొచ్చింది.

"పోవమ్మా పుల్లమ్మా.. నువ్వు చెప్పకపోతే నేను కనుక్కోలేనా?" అంటూ చెయ్యి విదిలించుకుని మా యింటికొచ్చా.

"అవునే అమ్మా..., ఇంతకీ శోభనం అంటే ఏమిటి? పెళ్ళికొడుకు వాళ్ళు తొందరపెడుతున్నారట!" మా అమ్మని అడిగాను. మా నాన్నా అక్కడే వున్నాడు వాళ్ళిద్దరూ ఒకరి చూసి ఒకరు నవ్వుకున్నారుగానీ, అసలు విషయం చెప్పాలా.

మరుసటి రోజు పొద్దున్నే రెండో సీత ఇంటికి పోయా. అది నవ్వింది. దాన్ని చూడగానే అనిపించింది... యీ సీత నాకు తెలిసిన సీత కాదని. ఏదో చెప్పలేని మార్పు. ఏదో పెద్దరికం.. ఏదో హుందాతనం... మనిషి మొత్తం మారిపోయింది. నేనేం మాట్లాడాలో తెలియక నిలబడి పోయా. ఓ క్షణం తరవాత 'వెళ్ళొస్తానే' అంటూ మా యింటికి తిరిగొచ్చేశా. ఉండమని అదీ అనలేదుగానీ, చిన్నగా అందంగా మళ్ళీ నవ్వింది.

అటూ ఇటూ తిరుగుతూ, వాళ్ళ గేటులోంచి చూస్తూ రెండో సీతని గమనించా. వెళ్ళాలని గాఢంగా అనిపించినా, వెళ్ళలేకపోయా. అంతకు ముందుండే 'చనువు'గా నేను మాట్లాడలేకపోయా. అది సడన్ గా పెద్దవాళ్ళతో కలిసిపోయినట్టు అనిపించింది.

"ఎందుకే అమ్మా సీతని చూస్తే అదివరకులాగా అనిపించలేదూ?" అని కూడా మా అమ్మనడిగా.

"ఆడవాళ్ళు పెళ్ళవగానే ఇట్టే ఎదిగిపోతారే! రేపు నువ్వైనా" అంది తేలిగ్గా.

రెండో సీత అత్తారింటికెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళేటప్పుడు వాళ్ళ వాళ్ళంతా 'శోకాలు' పెట్టినా అది మాత్రం 'ఖుషీ'గానే వాళ్ళాయనతో వెళ్ళిందని నాకు అనిపించింది. ఏడుపూ నవ్వు కాని మొహం పెడితే ఏమనుకోవాలి? "బాగాచదువుకోవే!" అని మాత్రం నాతో అన్నది.

స్కూళ్ళు తెరవడానికి ఇంకా టైముంది. లైబ్రరీకి పోయి కూచున్నా. ఆచార్యులుగారు నన్ను చూడగానే "ఎక్కడికెళ్ళావమ్మాయ్?" అనడిగారు. పెళ్ళి విషయాలన్నీ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పాను. సీతలో మార్పు గురించి కూడా చెప్పాను. ఆయన నా తల నిమిరి, "అవన్నీ ఆలోచించకూడదు. ఇదిగో యీ కథలు చదువు. చాలా చాలా బాగుంటాయి!" అని 'కొడవటిగంటి' వారి కథల పుస్తకం ఇచ్చారు. అక్కడే మొదలెట్టా. రెండు మూడు కథలు చదివాక, "ఇదిరా కథంటే!" అనిపించింది. అంత చక్కగా అంత సులువుగా కథలు రాయడం ఆయనకే చెల్లింది. మెల్లమెల్లగా బుచ్చిబాబు, గోపీచంద్, ఇలా ఒక్కొక్క మహారచయితనీ నాకు పరిచయం చేశారు ఆచార్యులుగారు.

ఆ రోజుల్లో అందరి ఇళ్ళల్లోనూ 'కరెంటు' వుండేదికాదు. బాగా 'వున్న'వాళ్ళు కరెంటు పెట్టించుకునేవాళ్ళు. సాయంకాలం అవగానే లాంతరుగ్లాసుల్ని తుడిచి లాంతర్లు వెలిగించేవారు. లెస్టర్ లాంపులని కూడా ఉండేవి. అవిగాక బెడ్రూమ్ లాంప్స్. వాటికీ దీపపు బుడ్లనీ, గుడ్డిదీపాలనీ అనేవాళ్ళు. ఇంకా కరెంటు స్థంభాలు అన్ని చోట్లా పాతలేదు గనక వీధిదీపాలుండేవి. ఓ చిన్న నిచ్చెన ఓ డబ్బాతో కిరసనాయిలూ ఓ చిన్న కత్తెర, జేబుల్లో అగ్గిపెట్టి వత్తులతో 'సాంబయ్య' సాయంకాలం అయిదుగంటలకి రోడ్డుమీద కొచ్చేవాడు.

అతనివెనకాల మేము. నాలుగుపలకల దీపపు సెమ్మెలు వుండేవి. నాలుగువైపులకీ కాంతి వొచ్చేట్టుగా గ్లాసుపలకలు.

ముందుగా ఆ గ్లాసుల్ని తుడిచి, బుడ్డిలో కిరసనాయిలు గొట్టంతో నింపి కాలిపోయిన భాగాన్ని (అంటే వొత్తిభాగాన్ని) కత్తెరతో నీటుగా కత్తిరించి, దీపం వెలిగించి పలక మూసి నిచ్చెనమీంచి దిగేవాడు సాంబయ్య. అతని ఉద్యోగం అదే. అందుకే అతన్ని దీపాల సాంబయ్య అనేవాళ్ళం.

నాకు బాగా జ్ఞాపకం... థర్డ్ ఫాంలో చేరిన మొదటిరోజుల్లోనే, లాంతరు వెలుగులో జ్యూల్స్ వెర్న్ రాసిన 'సముద్రగర్భంలో సాహసయాత్ర' చదివింది. సముద్రము, సముద్రజీవులూ.. ఓహో.. ఏమా ఊహాలోకం... కలల్లో కూడా కనిపించేవి. అలాగే కౌంట్ ఆఫ్ మాంటీక్రిస్టో, భయస్తుడు, ఘంటారావం, పతితలాంటి అనువాదపు నవలలు చదివింది థర్డ్ ఫాంలోనే.

ఫస్టు క్వార్టర్లలో నాకు అన్ని సబ్జెక్టుల్లోనూ చాలా తక్కువ మార్కులు అంటే, 60కి లోపే వచ్చాయి.

"నీకు చదువెందుకే? ఇరవైనాలుగంటలూ ఆ వెధవ నవల్లు చదువుతూ వుండు. ఎట్లాగూ ఫెయిలౌతావు. అంత భాగ్యానికి ఫీజులెందుకూ కట్టడం!" అని నిష్కారాలాడింది మా అమ్మ.

"నోరుముయ్యవే.. అది చదివే పుస్తకాలు బియ్యే చదివే వాడుకూడా చదవలేడు. మార్కుల్లో ఏముంది? అయినా అది ఏబై కంటే ఎక్కువే తెచ్చుకుందిగా! నీ మానాన నువ్వుండు. దాన్ని అనవసరంగా డిస్టర్బు చెయ్యకు!" అని మా నాన్న నాకు వత్తాసు పలికాడు. వింటున్నారా నేటి తల్లిదండ్రులారా?

ఆంజనేయులి మాస్టారి 'మొట్టు'

మాస్టర్లందరికీ మా ఆంజనేయులు మాస్టారికి ఓ ప్రత్యేకత వుంది. ఆయన ఎవర్నీ ఎప్పుడూ బెత్తం తీసుకుని కొట్టేవారు కాదు. "ఇటారా", అని పిలిచి నవ్వుతూ, ఏవేవో మాట్లాడుతూ ఆదమరచి వున్నప్పుడు ఒక్క 'మొట్టు' మొట్టేవారు. అంతే! పొన్నకాయిలాగా నెత్తిన 'ఇంత' 'బొడిపె' కట్టేది. ఆ బాధ వర్ణనాతీతం. ఆడపిల్లలకీ మగపిల్లలకీ ఆయన ఇచ్చే ట్రీట్‌మెంట్లు ఇదే. ఓరినాయనో అవేమీ వేళ్ళో! ఒకసారి నాకూ ఆ సత్కారం జరిగింది. వారం రోజులపాటు తలదువ్వుకుంటే ఒట్టు. ధర్మఫాంలో మొదటి క్వార్టర్‌లోపులోనే ఇద్దరు ముగ్గురు ఆడపిల్లలు (పెర్లెందుకులెండి) కొత్త తాటాకుల మీద కూర్చున్నారు. అంటే 'పెద్దమనుషు' అయ్యారన్నమాట. పేరంటానికి మా అమ్మతో కూడా వెళ్ళి, వచ్చేటప్పుడు అడిగా. "అమ్మా వాళ్ళు మామూలుగానే వున్నారుగా? మరి పెద్ద మనుషులెప్పుడయ్యారా? ఎలా అయ్యారా?" అని.

"నోరుముయ్యవే! వెధవ ఆరాలు నువ్వానూ?" అంటూ విసుక్కుంది.

అయితే ఇంటికెళ్ళాక, "దీనితోటి వాళ్ళందరూ పెద్దమనుషులౌతున్నారు. ఇదేమో 'బడిత'లాగా అలాగే వుంది!" అని మా నాన్నతో అంది.

నాన్న ఏమీ మాట్లాడతా. సరే, స్కూలుకొచ్చిన 'అనసూయ'ని అడిగాను, "నువ్వు పెద్దమనిషివయ్యావుగదా! ఎలా అయ్యావే?" అని. అది విసుగ్గా నావంక చూసి, "నువ్వు అవుతావులే! అప్పుడు తెలుస్తుంది. ఇలాంటి చెత్తప్రశ్నలు ఎవర్నీ అడక్కు!" అన్నది పేర్ల ఆరిందాలాగా.

నాకూ చికాకు పుట్టి అడగటం మానేశా. ఆడపిల్లల్లో స్నేహం చెయ్యడమేగాదు, మాట్లాడాలన్నా నాకు అందుకే విసుగూ చికాకూ!

హాఫ్ ఇయర్లీ పరీక్షల్లో మళ్ళీ నేనే ఫస్టు. కారణం మా తెలుగు మాస్టారు వైద్యుల కృష్ణారావుగారు. ఆయన ఓ కథ చెప్పి నా 'కళ్ళు' తెరిపించారు. కథ ఇదీ -

ఒక వూళ్ళో ముగ్గురు స్నేహితులున్నారు. వాళ్ళ ముగ్గురికీ మూడేసి ఎకరాల పొలం వున్నదిట. ఒకడేమో చాలా తొందరపాటు మనిషి. రేపు ఊరెళ్ళాలంటే బస్సు మిస్సువుతానేమోనని తెల్లవార్లూ మేలుకునేరకం. రెండోవాడు బద్ధకిస్టు. బస్సు వచ్చాక లేద్దాం అనుకుంటూ నిద్రపోయేరకం. మూడోవాడు 'సమయం' విలువ తెలిసినవాడు. ప్రతిపనీ సరైన పద్ధతిలో సరైన సమయానికి చేసే టైపన్నమాట. సరే.. తొలకరి వానలు రాబోతున్నాయి. మొదటివాడు తొందరపడి ముందరే పొలంలో విత్తనాలు నాటేశాడు. తొలకరి రాక ఆలస్యమైంది. రెండు మూడు వారల తరవాతే తొలకరి వాన కురిసింది.

రెండోవాడు 'రేపో ఎల్లండో మొదలుపెడదాంలే' అనుకుని బద్ధకంతో విత్తనాలు చల్లడం ఆలస్యం చేశాడు.

మూడోవాడు తొలకరి వాన కురిశాక సరైన సమయంలో విత్తుల్ని నాటాడు.

మొదటివాడూ, రెండోవాడు పంట దిగుబడికాక, లబోదిబోమంటుంటే, మూడోవాడు మాత్రం చక్కని ఫలసాయం పొంది ఆనందంగా వున్నాడు.

ఈ కథ చెప్పి, "సీతా.. నువ్వెవరిలాగా ఉండాలనుకుంటున్నావూ?" అనడిగారు.

"ఖచ్చితంగా మూడోవాడిలాగానే!" అన్నాను.

"అవునా? మరికథల పిచ్చిలో పడి స్కూలు పుస్తకాల్ని ఎందుకు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నావూ? నువ్వు చదివే పుస్తకాలు నిస్సంశయంగా గొప్పవే! అవి చదవటంవల్ల వచ్చే లోకజ్ఞానమూ అనంతమే, కానీ ప్రస్తుతం నువ్వేం చెయ్యాలి? ముందు నీ స్కూలు పుస్తకాల్లో వుండేవి మస్తకానికి ఎక్కించుకుని నూటికి నూరుశాతం మార్కులు తెచ్చుకోవాలి. శలవుల్లో లైబ్రరీ వుండనే వుంది. ఇప్పుడు లైబ్రరీకి వెళ్లి ఆ ధ్యాసలో పడ్డావనుకో, రోజులు గడిచిపోతే. పరీక్షలు వస్తే. అప్పుడు నువ్వు ఎంత ఏడ్చినా, పోయిన 'సమయం' తిరిగొస్తుందా? నువ్వెంత విజ్ఞానాన్ని ఆర్జించినా, పరీక్షలు పాస్ కాకపోతే నీకు గౌరవమూ, విలువ వస్తాయా?" అని చల్లగా, చక్కగా చెప్పి నా కళ్ళు తెరిపించారు.

ఆ రోజు అనుకున్నాను. పరీక్షల ముందు మిగతా వ్యవహారాలు ఏమీ పెట్టుకోకూడదనీ, సమయాన్ని గౌరవించాలనీ.

కానీలూ అణాలూ బేడలు కనుమరుగు అయిపోతాయిట. ఇకనించీ పైసలు వస్తాయట. పైసాబిళ్ళలు (రాగివి..గుండ్రని బొట్టులా) అయిదు పైసల బిళ్ళలు ఇరవై పైసల బిళ్ళలూ వచ్చాయి. పదిపైసల బిళ్ళలు మామూలేగదా మరి.

అన్నట్టు నేను మూడూ నాలుగూ తరగతుల్లో వుండగా చాలా కానీలూ, చిల్లకానీలూ, అణాలూ పాతిపెట్టాను. డబ్బుల చెట్లు మొలుస్తాయని. జాగ్రత్తగా నీళ్ళుకూడా పోసేదాన్ని. ఏ చెట్టూ మొలవలేదనుకోండి!

పైసాకి ఓ రెండు గుండ్రని చిన్న బ్రిటానియా బిస్కెట్లు వచ్చేవి. దమ్మిడిల్ని నేను అసలు చూడలేదు.

జీడి రెండు పైసలు. అణా అంటే ఆరుపైసలు. అణా ఇస్తే మాత్రం పూర్వపు లెక్క (నాలుగు క్లాస్సు) ప్రకారం నాలుగు జీళ్ళు ఇచ్చేవారు.

ఇంటింటికీ తిరుగుతూ ఇడ్డీలమ్మే కోమటాయన బేడకి నాలుగు ఇడ్డీలు ఇచ్చేవాడు. (ఇవన్నీ స్కూల్లో కొనుక్కోవడమేగానీ ఇంటిదగ్గరకాదు.) బరాణీలు గిడ్డెడు అణా.

అన్నట్టు మానికలూ వీశలూ అరవీశలూ పోయి కిలో, అరకిలో, పావుకిలో నూరూ, యాభై గ్రాములు ఇలా 'తూకపు' లెక్కలు కూడా మారిపోయాయి. మనిషి బరువుని కూడా 'పాన్ల'లో తూచడం మానేసి కిలోల్లో తూస్తున్నారు. (మా హైస్కూల్లో హైటూ వెయిటూ నమోదు చేసేవారులెండి!)

ఇంతకీ చెప్పాచ్చినదేమంటే, మా క్లాసులో అంటే థర్డ్ ఫాంలో ఇద్దరూ, సెకండ్ ఫాంలో ఒకతీ పెద్దమనిషైంది ఆంజనేయులుగారి మొట్టికాయలు తిన్నమరుసటిరోజునే! ఇదో పెద్ద 'న్యూస్' అయిపోయింది. ఆయనకూడా సరదాగా, "మొట్టుమొట్టానంటే చాపెక్కుతారు.. అప్రాచ్యపు ఆడంగుల్లారా!" అని ముసిముసిగా నవ్వుకునేవాడు. రెండుమూడుసార్లు ఇలా క్లాసులో అనేసరికి ఎలా తెలిసిందోమరి., హెడ్మాస్టరుగారు ఆయనకి ఏం చెప్పారోగానీ, ఆడవాళ్ళని మొట్టాల్సివచ్చినా, ఎవడో ఒకడ్ని పిలిచి ఆ కోపం వాడిమీద చూపించేవారేగానీ, ఆడపిల్లల్ని 'మొట్టే' వారుకాదు.

కొరివిదెయ్యాల

అన్నట్లు 'న్యూస్' అంటే ఏమిటో మా ఇంగ్లీషుకొచ్చే పి.నారాయణరావుగారు చెప్పారు. NEWS అంటే నార్త్, యాస్ట్, వెస్ట్ ఎండ్ సౌత్. అనగా తూర్పు పడమర ఉత్తరదక్షిణమూలన్నమాట. యీ నలుదిక్కుల మధ్య జరిగేదంతా NEWS. అనగా, విశేషములు లేక వార్తలు.. అన్నారు. అంతేగదా! ప్రతి ఇంటికీ నాలుగు దిక్కులూ చూసేగా ఇల్లు కట్టేది! (వాస్తు) అలాగే ప్రతివీధికీ, ఊరికీ, రాష్ట్రాలకీ, దేశాలకీ కూడా దిక్కులు ఉండి తీరాలిగదా! అంటే యీ వార్తలు, విశేషాలు, పుకార్లు, ఇవన్నీ కూడా 'న్యూస్' కిందకేగడా వచ్చేది!

ప్రస్తుతం లేటెస్టు న్యూస్ ఏమిటనగా, ఏలూరు రోడ్డుమీద (మా వూరికి, రెండు ఫర్లాంగుల దూరం) వున్న జంట మర్రిచెట్లు మీద రెండు 'కొరివిదెయ్యాల' తిరుగుతున్నాయని. ఇహనేం... ఊరంతా వెర్రెత్తిపోయింది.

"నేన్నూశానోరేయ్! నిప్పులు గక్కుతూ వుంది! ఓ దున్నపోతుని ఏకంగా మింగేసేంత నోరనుకో! ఓర్నాయిసోయ్.. మళ్ళీ అటువైపు వెళ్తే ఒట్టు!" అన్నాడు అడ్డరోడ్డునిండి రోజూ మా హైస్కూలు కొచ్చే తిమోతీగాడు.

"ఎప్పుడు చూశావురా?" ఆతంగా అడిగాడు దివాయ్. వాడు మహాపిరికోడు.

"నిన్న ఫుట్బాలు ఆడుకుని, ఆ తరవాత నిరంజన్ గాడి ఇంటికెళ్ళి, అక్కడించి నిర్మల్ దాసుగార్ని జాన్సుదర్శనం గాడ్నీ కలిసే సరికే ఏడుదాటిపోయింది! రోజూ వచ్చేదారేగదా, అదీ త్రోవేగదా అని ఎళ్ళ బారానా.. జంట మర్రిచెట్ల మీంచి నిప్పులు రాలున్నై. ఎంతయినా మనం మేరీమాత భక్తులంగదా.. ధైర్యంగా ముందుకెళ్ళా! 'హూ..స్' అని సాండు!" ఆగాడు తిమోతీ - "చెప్పరా!!" సస్సెన్ను భరించలేక ఆతంగా అడిగాడు గంగాధరం.

"చెవులు ఊగిపోయాయనుకో ఆ సాండుకి! అప్పుడు జూశా వాటిని. కళ్ళు బూడిద గుమ్మడికాయలంతున్నై. కోరలేమో చీపురుకట్టల్లా వున్నై.. నోట్లోంచి నిప్పులు రాలుతున్నై.. కళ్ళు మూసుకుని ఒకటే పరుగుపెట్టా.. అయితే, చెట్లని దాటాక ఏ శబ్దాలూ వినిపించలా 'భయపడు బిడ్డకు నీవే దిక్కు మేరీమాతా' పాటపాడుకుంటూ అడ్డరోడ్డుదాకా లగెత్తా. మా అమ్మకి చెపితే నిమ్మకాయ తీసింది. పొద్దున్నే ఫాదరుగారు పవిత్రజలం నా మీద జల్లారు!" పూర్తి కథ వివరించాడు తిమోతీగాడు. అసలు వాడికి బల్లని చూస్తేనే ఒణుకు. అట్లాంటివాడు కొరివిదెయ్యాల వర్ణించగలిగేంతగా చూశాడంటే అస్సలు నమ్మబుద్ధిగాలా. అసలు వాడెంత సైలెంటుగాడంటే, మా క్లాసులో తప్ప పక్క క్లాసులో వాడికూడా వీడి పేరు తెలీదు.

అలాంటి వాడు కాస్తా 'కొరివిదెయ్యం' కథతో స్కూల్లో ఫేమస్ అయిపోయాడు. అందాకా ఎందుకూ, మాస్టర్లే వాడ్ని పిలిపించుకుని 'కథ' విన్నారు. ఆ తరవాత ఓ వారం పదిరోజుల తరవాత టైటస్ జయరాజ్ గాడూ, మస్తాన్ వలీగాడూ (మస్తాన్ గాడిది రేచర్ల - దెయ్యాల కొలువున్నది అపోజిట్ రోడ్డు అనగా ఏలూరోడ్డులో) కూడా దెయ్యాల చూశామని వాటి ఆకారవికారాల వర్ణించారుగానీ, తిమోతీగాడంత 'ఫేమస్' కాలేకపోయారు.

ఈ సంఘటనతో నాకో 'జీవితసత్యం' తెలిసింది. నిజమైనా అబద్ధమైనా 'ఫస్ట్ యాజ్ బెస్ట్' అని. తిమోతీ చెప్పింది ఫస్ట్ న్యూస్. అది వాడి భ్రాంతి తప్ప నిజంకాదు. వాడి తరవాత ఇద్దరు అదే కథని కొంచెం మార్చి చెప్పారు. కానీ, తిమోతీగాడికే 'క్రెడిట్' దక్కింది. వాళ్ళ కథలు 'డైల్యూట్' అయ్యాయి.

ఇంతకీ యీ కొరివి దెయ్యం విషయం ఎందుకు చెప్పానంటే, వాళ్ళ పాకమీద మిసమిసలాడుతున్న సారకాయని నేను కోశానని, అన్యాయంగా నామీద నీలాపనింద వేసిన అనసూయమ్మ మీద కచ్చతీర్చుకోవడానికి యీ 'దెయ్యం' నాకు సహాయం చేసింది.

ఓ ఆదివారం మందిమార్పలంతో మేము, అనగా పాత బడివాళ్ళం అనసూయమ్మగారి ఇంటి వెనకవున్న ఖాళీ స్థలంలో గోలీలాట ఆడటం నిజం. ఆటలు ముగించి మధ్యాహ్నం మేం తిండికోసం ఇళ్ళకి పోవడం నిజాతినిజం. ఆ సందర్భో ఎవరో ఒకరు ఆ సారకాయని కొట్టేసి ఉంటారనేది మహా నిజమే. కానీ కొట్టేసింది నేను కాదు. కానీ 'నీలాపనింద' మాత్రం నామీద కొచ్చింది. మా అమ్మకూడా మళ్ళీ

'అదోలా' నావంక చూసేసరికి నా ప్రతిష్ట మంటగలిసింది. కచ్చతీర్చుకోవాలనే 'ఇచ్చ' బలపడి ఆ రోజు రాత్రి ఎనిమిదింటికి ఓ గోనెసంచీ కప్పుకుని అనసూయమ్మగారి కిటికీలోనించి భయంకరమైన 'దెయ్యం' ఏడ్పుని వినిపించా. 'వారంలో నిన్ను మిగేస్తానే!' అని కూడా భీకరమైన దొంగ గొంతుతో (ఫాల్స్ వాయిస్) అరిచా. అరిచి, మరుక్షణం గుడిపాటి వాళ్ళ బుల్లి గోడదూకి, ఆశ్రమానికి పోయి, తొమ్మిదింటికి ఏమీ ఎరగనట్టు మిగతా భక్తురాళ్ళతో కలిసి ఇంటికి చేరాను. అనసూయమ్మగారు 'విడో' గనకనూ, ఒక్కతే వాళ్ళ చిన్నపాకలో వుంటుంది గనకనూ, నా దెబ్బ అంటే, దెయ్యం దెబ్బకి భయపడి మూడురోజులపాటు జ్వరం తెచ్చుకుని, "ఇంకో నాలోజుల్లో ఆ పాడు దెయ్యం నన్ను మిగేస్తుందిటోయ్" అని గగ్గోలు పెట్టిందని మీకు తెలీదుగదా!

మా శివాలయం పూజారిగారు ఆవిడకి 'సింధూరం' పెట్టే, హనుమాన్ చాలీస్ పుస్తకం ఒకటి ఇచ్చి, దాన్ని తలకింద పెట్టుకుంటే, 'భూత ప్రేత పిశాచగణాలు ఆ చుట్టుపక్కలకి రానేరావు' అని సోదాహరణంగా నిరూపిస్తేగానీ ఆవిడ భయం తగ్గలేదు.

ఆ తరవాతే గాదు, అంతకు ముందు కూడా, 'దెయ్యాల గురించీ, కొరివి దెయ్యాల గురించీ, రకరకాల రుచులు కోరే తిండి దయ్యాల గురించీ, నానా అల్లరీ చేసే చిలిపి దెయ్యాల గురించీ కథలు కథలుగా విన్నాను. .. వింటున్నాను.

ఇప్పుడు గనక అవి నిజంగా ఉంటే -

1. ఒక ఇల్లు ఊడ్యేదెయ్యం
2. రుచిగా శుచిగా వంట చేసే దెయ్యం.
3. చక్కగా బట్టలు ఉతికి ఆరేసి ఇస్తే చేసే దెయ్యం.

4. వ్రాయడం బద్ధకం వేసేప్పుడు చక్కని చేతిరాతతో రాసే దెయ్యం, లేకపోతే నా గజిబిజి అక్షరాల్ని అర్థం చేసుకుని ఫెయిర్ కాపీరాసే దెయ్యం ఇవి అర్థంబట్టుగా కావాలెను. పనిని బట్టి యూ, నైపుణ్యమూను బట్టియూ జీతభత్యములు చెల్లింపబడును.

ఇట్లు

మూడో సీత

నిజందెయ్యాలు

"వెళ్ళంగివాడు పెళ్ళాన్ని తన్ని వెళ్ళగొట్టాడేవ్!" స్కూల్లో నాతో చెప్పింది సరస్వతి. సరస్వతి యీ మధ్యే మా క్లాస్ లో చేరింది, వాళ్ళ నాన్నగారికి మా వూరే బ్రాన్స్ ఫర్ అవడంతో! మాంచి హుషారైన పిల్ల. వాళ్ళ స్కూల్లో తనే ఫస్టుట. చాలా మంచిది అనటంలో ఎటువంటి సందేహమూ అక్కర్లేదు. ఎందుకంటే, మా క్లాసులో ఆడపిల్లలు పిల్లికి కూడా బిచ్చం పెట్టని టైపు. మగపిల్లలేనయం. సరస్వతి అట్లాకాదు. ప్రతిరోజూ ఇంటినించి తెచ్చుకునే స్టీలు డబ్బాలోని తినుబండారాల్ని 'స్కూలు' తో అందంగా తీసి నాకు పంపిణీ చేస్తూ వుండేది. ఆ రోజుల్లో 'స్కూలు' వాడే నాగరికుల్ని వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టొచ్చు. ఘుమఘుమలాడే జీడిపప్పు ఉప్పా, ఉల్లిపాయ మినపట్టు, అల్లం జీలకర్రా పచ్చిమిర్చి దట్టించిన పెసరట్టూ, మాంచి బంగాళాదుంప కూరతో నోరూరించే పూరీలూ ఇలా రోజుకో 'వైరెటీ' తెచ్చి ప్రేమగా 'మనకి' తినిపించే సరస్వతి, అతి కొద్దిరోజుల్లోనే నా 'బెస్ట్ ఫ్రెండ్' అయిపోయిందని వేరే మీకు చెప్పక్కర్లేదు కదా!

ఇంతకీ 'వెళ్ళంగి' వాడంటే వెళ్ళంగి రామారావు. ఓ అయిదారు నెలల క్రితం ఎక్కడో తూర్పుగోదావరి 'వెళ్ళంగి' అనే వూరినించి మా వూరు కొచ్చి మా స్కూలుకి దగ్గర్లో 'బడ్డీ' కొట్టుపెట్టాడు. ఆ బడ్డీకొట్టో పిల్లలకి కావల్సిన తినుబండారాల్నించి, పెన్నిళ్ళూ, రబ్బర్లూ, స్కేళ్ళూ, జామెట్లీ బాక్సులూ, దేశపటాలూ, ప్రపంచపటాలు, డ్రాయింగు పేపర్లూ ఇవన్నీ వుండేవి.

మనిషి మంచిగా తూర్పు యాసతో మాట్లాడేవాడు. ఎవరేది అన్నా, చిత్తం, చిత్తం పాపగారూ, చిత్తం బాబుగారూ, అంటూ వుండేవాడు. అంతమంచివాడూ పెళ్ళాన్ని తన్ని వెళ్ళగొట్టటం ఏమిటి?

"ఆవిడక్కడుందీ?" ఆరా తీశా. ఆవిడ చాలా అందంగా వుంటుంది. నేను చూశా.

"రాత్రి అంతా గుమ్మం ముందే పడివుందిట. పొద్దున్నే వెళ్ళంగి వాళ్ళ ఇంటిపక్కనున్న 'కామినేని' వాళ్ళు వాళ్ళింటికి తీసికెళ్ళి కాస్త కాఫీ ఇచ్చారుట." వివరించింది సరస్వతి.

"ఎందుకు తన్నాడట?" మళ్ళీ అడిగాను.

"తెలీదు!.. తిండి బెల్లు అయ్యాక కనుక్కుందామా?" ఉత్సాహంగా అంది సరస్వతి.

"మరి!" తలెగరేశాను నేను.

'తిండిబెల్లు' కొట్టగానే ఇద్దరమూ కామినేని సత్యంగారింటికి పరిగెత్తాం. ఆవిడ అంటే 'సూర్యవతి' అక్కడే వుంది.

"వెళ్ళంగోడు నిన్ను కొట్టాట్టగా? ఎందుకూ?" డైరెక్టుగా అడిగేశా.

"అవునండీ పాపగారూ!" అంటూ దెబ్బలు చూపించింది. ఏ క్రతతో కొట్టాడోగానీ వీపుమీదా చేతులమీదా వాతలు తేలివున్నాయి. పాపం బుగ్గలు ఎర్రగా ఉబ్బివున్నాయి.

"ఎందుక్కొట్టాడూ?" సరస్వతి అడిగింది.

"పళ్ళప్పుడు వాళ్ళ వాళ్ళు అడిగినంత కట్నం ఇచ్చామండీ; ఇంకా తెమ్మని ఇలా తంతావుంటాడండీ!" అన్నది సూర్యవతి.

"ఇంతకు ముందు కూడా ఇలా కొట్టేవాడా?" నేనడిగా.

"అవునండీ.., చాలాసార్లు కొట్టాడండీ! అప్పుడేమో మావోళ్ళు పదీ పరకా ఇచ్చివోరండీ.. ఇప్పుడాళ్ళదగ్గరా పైసాలేదండీ.. అందుకే మావోళ్ళ దగ్గరికి వెళ్ళానన్నానండీ.. దాంతో ఇలా చెడ తన్నీసినాడండీ!" ఏడుస్తూ అంది సూర్యవతి. కాసేపు ఆవిడతో అదీ ఇదీ మాట్లాడి మేం స్కూలికి వచ్చేశాం.

నాకసలు యీ కట్నాల గురించీ, మొగుళ్ళు పెళ్ళాల్ని తన్నటం గురించీ అప్పటిదాకా ఏమీ తెలీదు.

నాకు తెలిసినంతవరకూ, నేను చూసినంతవరకు కోపం వస్తే మొగుళ్ళు తిట్టేవాళ్ళేగానీ, ఇలా కొడతారనీ, కట్నం కోసం పీడిస్తారనీ తెలీదు.

కానీ పట్నంలో చదువుకుంది గనక సరస్వతికి ఇటువంటి విషయాలు బాగా తెలుసు. "ఇంతే కాదే సీతా, కొంతమంది అయితే నానా హింసలూ పెడతారు. ఆ హింసని భరించలేక కొంతమంది ఆడవాళ్ళు నూతుల్లో దూకటం కూడా నాకు తెలుసు!" అని, తనకి తెలిసిన విషయాలన్నీ వర్ణించింది.

ఆ రోజు రాతంతా నాకు ఇట్లాంటి కలలే వచ్చాయి. పొద్దున్నే మా నాన్నకి సూర్యవతి విషయం చెప్పాను.

"లోకంలో ఇవన్నీ జరుగుతూనే వుంటాయి. నువ్వీ విషయాలు వదిలేసి చక్కగా చదువుమీదే ధ్యాస మళ్ళించు!" అన్నాడు మా నాన్న -

"అదేంటి నాన్నా.. నువ్వు చూడలేదుగానీ పాపం ఆవిడ వొంటిమీద ఎన్ని వాతలో!" అన్నాను.

"ఊరి విషయాలు నీకెందుకే భడవా?" మా అమ్మ కలిపించుకుని నామీద కొచ్చింది. "మా నాన్నకూడా అట్లా వాతలు తేలేలా నిన్ను కొడితే వూరుకొంటావా? నా మొగుడు గనక నన్ను అట్లా కొడితే వాడి బుర్ర రామకీర్తన పాడిస్తా. కీళ్ళు విరిచి పాయిల్లో పెడతా. కత్తి పుచ్చుకు పాడిచేస్తా!" ఆవేశంగా అన్నాను. (రాత్రి ఎవడో నన్ను తన్నినట్టు కలకూడా వచ్చింది మరి!)

"అలూలేదు చూలూ లేదు కొడుకు పేరు సోమలింగంట. నోరూసుకో!! ఎవడన్నావంటే నవ్విపోతారు!" అన్నది మా అమ్మ. ఏం చేస్తాం?

"గాంధీగారికి 'సత్యాగ్రహం' అనే ఆయుధాన్ని అందించింది కస్తూర్బాగాంధీ!" అంటూ మా పురుషోత్తం మేష్టారు అవ్యాళ పాఠం మొదలెట్టారు. వివరం ఏమిటంటే - గాంధీగారు చాలా కోపిష్టిట. బయట వాళ్ళముందు శాంతంగా ఉంటూ, ఆ చికాకునంతా కస్తూరిబా మీద చూపించేవారుట. ఓసారి ఆవిడకి చాలా బాధ కలిగి, మౌనంగా తన పనులు అన్నీ చేస్తూనే ఉలక్కుండా పలక్కుండా ఉన్నదిట. మొదటి రెండుమూడు రోజులు గాంధీగారు గమనించలేదుగానీ, తరవాత అడిగారట.

"ఏమిటి? ఎందుకు మౌనంగా వున్నావూ?" అని. అప్పుడు కస్తూర్బాగారు, "అందరిముందూ మీ కోపం చూపిస్తున్నారు. అది సరైన పద్ధతికాదు. యీసారి నించీ మళ్ళీ మీరు ఆ విధంగా ప్రవర్తిస్తే, నేను మౌనంగా నా సత్యాగ్రహాన్ని కొనసాగించక తప్పదు!" అని.

అప్పుడాయనకి అర్థమైందిట. మౌనం ఎంత శక్తివంతమైన ఆయుధమో. పెద్దయ్యాక ఇదే విషయాన్ని గాంధీగారి ఆత్మకథలో నేను చదివాను. ఆ విషయం పక్కన పెడితే, పురుషోత్తం మాస్టారు చెప్పిన పాఠం నిజంగా జీవితంలో మాకు ఉపయోగపడింది. ఆ సాయంత్రం మేం ఓ సమావేశం ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. నేనూ, సరస్వతి పుష్పకుమారి, జయలక్ష్మి విజయలక్ష్మి రేఛల్, చంద్రకాంత, కమలకుమారి మాత్రమేగాక మా A&B సెక్షన్ లో వుండే మగపిల్లల్ని కూడా ఆహ్వానించాం. అందరం కలిసి, వెళ్ళంగి రామారావు బడ్డీకొట్టుకెళ్ళాం..

"ఇదిగో రామారావుగారూ, రాత్రి మీ ఆవిడ సూర్యావతిని తన్ని బయటికి నెట్టారని మాకు తెలుసు. కట్నం కోసం పీడిస్తున్నారనీ మాకు తెలుసు ఇలా ఇంకోసారి జరగటానికి వీల్లేదు. జరిగిందో నీ దగ్గర ఎవరం ఏమీ కొనం.. అంతేగాక ఊరంతా నువ్వు చేసిన వెధవ పని గురించి ప్రచారం చేస్తాం. అవసరమైతే మొత్తం హైస్కూలు పిల్లలమంతా ఊరేగింపుగా వెళ్ళి పోలీసు స్టేషన్లోనూ, మెజిస్ట్రేటుగారింటి దగ్గరూ నీ గురించి కంప్లెంట్లు ఇస్తాం. ఏం చేస్తావో నీ ఇష్టం. మర్యాదగా కామినేని వాళ్ళింటోనించి నీ పెళ్ళాన్ని బతిమలాడి నీ ఇంటికి తీసుకుపో!" అన్నాం.

అంటే, నేనొక్కడొక్కాడు. మేమందరం తలో మాటా చెప్పామన్నమాట. ఏమనుకున్నాడో ఏమోగానీ, తలొంచుకుని, "అట్లాగే అమ్మాయిగార్లూ చిత్తం!" అన్నాడు.

నాకో మంచి విషయం తెలిసింది. 'ఒక్కడు' గా ఉంటే సాధించేది కొంచమే. అందరూ గనక కలిస్తే "ఎంతైనా" సాధించవచ్చని.

మరుసటి రోజున తిండిబెల్లు కొట్టాక సూర్యావతిని కలిశాం.

"నా నెత్తిమీద పాలుపోశారండీ పాపమ్మగార్లూ!. ఆయనే వచ్చి ఇంటికి తీసుకెళ్ళారండీ!" అన్నది ముఖం 'ఇంత' చేసుకుని సంతోషంగా.

సగర్వంగా యీ విషయాన్ని మా నాన్నతో చెప్పాను. ఆయన చాలా సంతోషించి, "లక్షమాటల కంటే ఒక్క 'చేతే' గొప్పదే సీతా! చిన్నదానివైనా మంచిపని చేశావు!" అన్నారు.

"నేను ఒక్కడాన్నికాదు నాన్నా, మా క్లాసు మొత్తం వెళ్ళబట్టి అతను భయపడ్డాడు!" అన్నాను. నిజమేగా మరి. 'పోలీసులూ, మేజిస్ట్రేటులూ అంటూ బెదిరిద్దాం' అన్న సలహా ఇచ్చింది సరస్వతేగా.

‘విజయం’ ఎంత చిన్నదైనా, అది ఇచ్చే ‘స్ఫూర్తి’ చాలా గొప్పదని అవాళ అర్థమైంది. పుస్తకాలనే కాదు - మనుషుల్ని కూడా చదివితేనే జీవితం సమగ్రమవుతుందని అర్థమైనదీ అవ్యాళే. ఎందుకంటే ‘నిజందెయ్యాలూ’ ‘నిజం దేవుళ్ళూ’ వుండేది మరి మనుషుల్లోనేగా!

మిస్ కాటన్..ద ఇంజనీర్

సడన్ గా వర్షాలు తగులుకున్నై. ఏలూరునించి చింతలపూడి సత్తుపల్లివైపు ఏరియా అప్ లాండ్ అంటారు. అంతేగాదు.. ఏలూరి వాళ్ళు మమ్మల్ని ‘ఉత్తరపోళ్ళు’ అనికూడా పిలుస్తారు. అవటానికేమో పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా "ఆంధ్రపదేష్ అంతా నీళ్ళల్లో వుంటేగానీ మనూరికి వర్షాలు రావురోయ్!" అని మా వాళ్ళు అనే మాట నిజమే. వర్షాలకాలంలో వర్షాలు పడతేగానీ చాలా తక్కువ. మా వూరి పెద్ద చెరువు నిండితే దానికింద కొన్ని ఎకరాలు (వందల్లోనే అనుకోండి) కాంతం పాలెం చెరువు కింద, బూడిద గుంట చెరువు ఆయుకట్టు ప్రాంతాల్లో తప్ప మిగతాదంతా వర్షాధారప్పాలాలే. అందుకే జనాలు జీడిమావిడీ, మావిడీలాంటి తోటలూ, మొక్కజొన్న జొన్నలాంటి మెట్టపంటలు వేస్తారు. ఇహ ప్రగడారం ధర్మాజీగూడెంలాంటి ప్రాంతాల్లో పొగాకు మిర్చిలాంటివి బ్రహ్మాండంగా పండుతై.

ఇదంతా ఎందుకు చెబుతున్నానంటే, మనుషులు పెరిగిన వాతావరణం నుంచే మనస్తత్వం ఏర్పడుతుందని. వర్షాలు బాగా వస్తే మాకు పండగే! తమ్మిలేరు పొంగి పారలుతుంది. పడగెత్తి ఆడే నాగినిలాగా వంపులు వొంపులు తిరుగుతూ ప్రవహిస్తుంది.

అయిదోతరగతి నించీ వానల్లో తడవటం మాకందరికి ఓ వ్యసనం. వర్షం వస్తే చాలు. కట్టెపుల్లలూ గడ్డి విరిగిన ఇటుకలూ చిన్న చిన్న రాళ్ళూ అటూఇటూ పరిగెత్తి తెచ్చేవాళ్ళం. మట్టి రోడ్లేశా! వాటికి మేం తెచ్చిన సరంజామాతో అడ్డకట్టలు వేసి - ఆనకట్ట కట్టేవాళ్ళం. మరి దానికి తూములు ఉండాలిగదా! బొప్పాయి తూడుల్ని ‘తూములు’గా వాడేవాళ్ళం.

రెండు మూడురోజులు వరసగా వర్షం కురిస్తే, ఎక్కడ్నించి పుట్టుకొచ్చేవో మరి బోలెడన్ని చేపిల్లలూ కప్పిపిల్లలూ చిట్టి చిట్టి జలగలు రోడ్డుమీది ప్రవాహంలో కొట్టుకొచ్చేవి. కప్పల్ని పట్టి, వాటి నడుముకి దారాల్ని కట్టి వాటిని ‘గెంతించటం’ ఓ ఆట.

అలాగే జలగల్ని పట్టి ఏమరుపాటుగా వున్న వాళ్ళకి ‘పట్టించడం’ ఇంకో స్పోర్టు. జలగ పట్టిన వాడు చూసుకుని కుయ్యోమొర్రో అంటే ‘ఉప్పు’గానీ ‘పొగాకు’ గానీ జలగ దగ్గర పెట్టేవాళ్ళం. అవి వెంటనే పట్టిన జాగాని వదిలేసి రక్తం కక్కేసేవి. అసలు జలగపడితే మనకి తెలీనే తెలీదు. అంత సుతారంగా పడతై. వానపాముల్ని పట్టడమూ ఓ కళే.

ఇదిగాక ఆనకట్టల పోటీలుండేవి. ఇరవై అడుగులకో ఆనకట్ట. అలా మూడో నాలుగో కట్టేవాళ్ళం. ఎవడు ‘గండి’ పడకండా కడతాడో వాడు గ్రేటన్నమాట. ఆ విషయంలో నేను ఎక్స్ పర్ట్ నని వేరే చెప్పక్కర్లేదుకదా! మిగతా వాళ్ళు రాళ్ళూ రప్పలూ పొగేస్తే నేను, ఇటికలు ఎవరు తెప్పించారో చూసుకుని, ఎవరూ చూడకుండా ‘కొట్టుకు రమ్మని మా పాకబడి బేచీకి పురమాయించి, వాటిని జాగ్రత్తగా పేర్చి, వాటి మధ్యనించి నీళ్ళు పోకుండా బొప్పాయి ఆకులూ మండలూ నైపుణ్యంగా దూర్చి, మహా ఉత్సాహంగా బేరేజీలు కట్టేదాన్ని.

కాటన్ దొరగారు గోదావరి బ్రిడ్జి కట్టినట్టు ‘మనం’ ఉప్పరిగూడెం రోడ్డుమీద పడ్డ బంద్ గా ఆనకట్టలు కట్టేవాళ్ళమన్నమాట.

ఎవరో ఒకరు యీ విషయాలు ఇంటి దగ్గరకి మోసుకుపోకుండా వుండరుకదా! మా అమ్మ నా చెవుల్ని ఎన్నిసార్లు ‘ఎక్క’దీసినా, ఆనకట్టలు కట్టడం మాత్రం ఛోస్తే మానేదాన్నికాదు. అందుకే మా నాన్న ముద్దుగా "ఒసేయ్ కాటనూ, ఇవాళైనా కాసేపు ఇంట్లో కూచోవే, తడవకండా!" అని బతిమలాడేవాడు.

ఇహ వర్షాకాలంలో మెండుగా వర్షాలు పడితే ఎన్ని మజాలో! కప్పలు కుప్పలు తిప్పలుగా పుట్టుకొస్తాయిగదా! అవి 'కురూకురూ' అంటూ వర్షాన్ని తమ అరుపులతో సతాయిస్తాయిగదా! 'ముసురు' గనక లంకించుకుంటే ఆ కప్పలు బోదురు కప్పల్లా రూపాంతరం చెందుతాయిగదా! అవి అరిచేటప్పుడు 'తిత్తులు' ఇంత లావున గుండంగా ఉబ్బి మనకి ఉల్లాసాన్ని కలుగజేస్తాయిగదా!

ఇహ కప్పల్లో కూడా కులాలన్నాయి. కోమటి కప్పలైతే 'బేరం...బేరం..' అని అరుస్తే. బ్రాహ్మణ కప్పలు 'ముదపప్...ముదపప్..' అని అరుస్తే. పేదకప్పలు.. 'బు..వ్వా...బు...వా' అని అరోస్తే, కోపిష్టికప్పలు 'తలచెడా..తలచెడా' అని అరుపులంకించుకుంటే. అయ్యా, నేను ఉత్తినే చెప్పట్లా కావాలిస్తే యీసారి వర్షాలు వచ్చినప్పుడు కప్ప అరుపుల్లోని తేడాలు మీరే గమనించండి.

వర్షాకాలంలో వుండే మజా ఏకాలంలోనూ వుండదు. చెట్లన్నీ వాననీటిలో 'స్నానం' చేసి పచ్చగా శుభ్రంగా వుంటే. గేదెలైతే హాయిగా ఆ వానని ఆస్వాదిస్తాయి. ఆవులు మాత్రం పొరపాట్లు కూడా వానలో తడవటానికి ఇష్టపడవు. 'తడి' అంటేనే ఆవులకి చికాకు.

కోళ్ళకైతే వర్షం వస్తే పండగే. వానపాముల్ని జలగల్ని చిన్న చిన్న పురుగుల్ని మహా ఉత్సాహంగా ముక్కుతో పొడిచి మరి తింటే. పిల్లలకోడి అయితే, వానపాముని ముక్కులు ముక్కులు చేసి మరీ పిల్లలకి తినటం నేర్పిస్తూ ఉంటుంది.

ధారగా ఇళ్ళ కప్పుల మీద నించి వాననీళ్ళు జారిపడుతూ వుంటే, పడే చినుకులు 'బుడగలు'గా మారుతుంటే, హాయిగా ఓ దుప్పటి కప్పుకుని వానరాణి విన్యాసాలు చూడటం ఎంత బాగుంటుందో!

అలా బద్ధకంగా చూస్తూ చూస్తూ మధ్యలో వేడివేడి బజ్జీలో పకోడీలో తింటూ, తిన్నాక చేతుల్ని వాననీళ్ళతో కడుక్కుని మళ్ళీ ఆ చల్లని చేతుల్లో మొహం కప్పుకుంటే ఎంత హాయిగా ఎంత మత్తుగా ఉంటుందో!

"వానావానా వెల్లువాయే కొండా కోనా తుళ్ళిపోయే!"

ఎ..డాగ్ ఇన్ ద బేగ్

మీరనుకోవచ్చు.. ఏమిటా యీ సీత కొన్ని పేజీలు యమా ఘాస్టుగా చదివించి మళ్ళీ కొన్ని పేజీలు 'స్లో' చేస్తూ వర్షనలూ వ్యవహారాల్లో నింపుతోందని. ఆర్యులారా..మీకో విన్నపం. అప్పటి గ్రామాలూ తాలుకాలూ అప్పుడు మేము పాటించిన సాంప్రదాయాలూ, అవీ కొంచెం తేడాగా ఉంటే. అని మీకు తెలియాలంటే కొంచెం 'ఓర్పు' తప్పదు. ఇది మూడోసీత అనబడే నా జీవితం. సస్సెన్సుని దట్టిస్తూ ఊహాత్మకంగా రాసే నవలకాదు.

నాటి జీవన విధానం ఎంత 'సింపుల్'గా ఉండేదో, మనుషుల మధ్య అనురాగాలూ ఆప్యాయతలూ ఎలా ముడివేసుకుని ఉండేవో తెలిస్తేగానీ 'ఇప్పటి జీవితపు' సంఘర్షణ మీకు తెలీదు. సంభాషణలు మాత్రమే చదివేవాళ్ళని నా విన్నపం ఏమిటంటే, దయచేసి మిగతా భాగాల్ని అంటే, సంభాషణలేని భాగాన్ని కూడా నాకోసం చదవమని.

అప్పుడు కులాలూ మతాలూ వర్ణాలూ ఉన్నై. కానీ వాటి మధ్య 'ద్వేషం'వేరు. పిల్లలం ఆటలాడుతూ ఉంటే అందరూ సంతోషించేవారు. 35 మార్కులు తెచ్చుకుని పాసైతే, 'మా అబ్బాయి (లేక) మా అమ్మాయి పరిక్ష పాసైంద'ని గర్వంగా చెప్పుకునేవారే కానీ, నూటికి నూరుమార్కులూ రావాలని పిల్లల్ని 'పీ...డిం...చే' వాళ్ళు కాదు. అందుకే మా బాల్యాన్ని మేము నిండుగా అనుభవించాం. బాల్యం హాయిగా ఆడుతూ పాడుతూ గడిచిపోయేది.

ఒకవేళ ఏ పిల్లవాడైనా తప్పుచేస్తే, ఆ తప్పు సరిదిద్దటానికి కులమతభేదాలు లేకుండా అందరూ ప్రయత్నించేవారు. ఉదాహరణకి మేము వానలో ఆనకట్టలు కడుతుంటే, "ఏమ్మా సీతా? ఇట్లా వానలో తడిసి జలుబో జ్వరమో తెచ్చుకుంటే నీవాళ్ళు ఎంత బాధపడతారూ? అసలీ వాననీళ్ళతోపాటు ఎన్ని కొట్టుకొస్తాయో తెలుసా? అసహ్యంగా లేదూ?" అని ఎవరైనా సరే నన్ను నా స్నేహితుల్ని మందలించేవారు. ఆ మందలింపు ఎటువంటిది? సొంత బంధువులు మన మంచికోసం చేసే మందలింపులాంటిది.

ఇవాళైతే, "మా కులం పిల్లాడిని మీ కులం వాడు మందలించాట్ట ఎంత ధైర్యం?" అని ప్రతాపాలు చూపిస్తున్నారు.

"మా వాడ్ని బాగా చదివించండి మాస్టారూ! వెధవ కళలు వేస్తే మక్కెలిరగదన్నండి!" అని టీచర్లని తల్లిదండ్రులు బతిమలాడేవారేగానీ, ఇవాల్లిలాగా, "మావాడి చెవులు మెలిపెట్టావుట గదోయ్. హత్యాప్రయత్నం చేస్తావా?" అని గ్యాంగ్‌ని వెంటబెట్టుకుని టీచర్లని బెదిరించలా. అంతెందుకూ, "మీవాడు ఎస్సెల్వీ పాసయ్యాడుగదా.. ఉద్యోగానికి పంపకూడదా?" అని ఎవరన్నా అడిగితే, "ఎవడి మోచేతి కింద నీళ్ళోతాగే ఖర్మ మాకెందుకండీ! మా కులవృత్తి మాకుంది. మావాడు రాజులా బతకొచ్చు!" అనేవాళ్ళు. తల్లిదండ్రులకీ పిల్లలకీ మధ్య ఆస్తితగాదాలోస్తే, "చచ్చేటప్పుడు యీ ఆస్తిని కట్టుకు పోతామా? ఎందుకయ్యా గొడవలు?" అని సద్దిచేప్పేవాళ్ళేగానీ, కోర్టులచుట్టూ తిరిగేవాళ్ళుకాదు.

సంవత్సరానికి నాలుగు జతల బట్టలు కొనుక్కోగలిగితే చాలు వాడు మహారాజే. ఆకలి చావులు లేవు. 'మంచినీళ్ళు' సీసాల్లో అమ్ముకోవటం ఊహాకి కూడా అందని రోజులవి.

ఇళ్ళముందు అరుగులు వుండేవి ఎవరైనా అలిసిపోయి కూచుంటే, "ఇందబాబూ... యీ మజ్జిగతాగు!" అని మానవత్వంతో నీళ్ళు మజ్జిగా ఇచ్చేరోజులవి. ఒకర్ని చూసి ఒకరు అసూయపడేకాలం కాదది.

నేనేమీ కృతయుగం గురించి మాట్లాడటంలా. కేవలం '55' సంవత్సరాల క్రితం విషయం ఉన్నదున్నట్టుగా చెబుతున్నా. అంతే.

సృష్టిలో సర్వజీవులూ మనతోపాటు హాయిగా ఉండగలిగితేనే మనమూ మనగలుగుతాం. బహుశా పండగలు అందుకే ఉన్నాయనుకుంటాను. మార్గశిరమాసంలో వచ్చే 'కోర్లపార్లమి' గురించి చెప్పకపోతే 'ఉత్సాహవంతమైన బాల్యపు 'రుచే' ఉండదు. ఆ కోర్ల పార్లమినే 'కుక్కలపండగ' అంటారు (కోరల పార్లమి అనేది సరైన పదం)

మా అమ్మ మధ్యాహ్నం మూడింటికల్లా 'పిండి' రెడిచేసింది. బియ్యపు పిండి అలచందలూ వేడినీళ్ళతో కలిపి రొట్టెలు తయారు చెయ్యడం మొదలెట్టేది. ఓ పెద్ద ఇత్తడి పాత్ర లోపల నూనె రాసి, మందంగా చేత్తోనే చేసిన మందపాటి గుండ్రమైన రొట్టెల్ని లోపలవైపు అతికించేది. ఇప్పుడు ఆ పాత్ర కట్టెలపాయి్య మీద పెడితే, ఆ రొట్టెలు మెల్లగా కాలి ఓ గంటకి అటూ ఇటూగా పాత్ర గోడ నించి విడివడి పాత్రలో పడేవి. తడవకి అయిదారు రొట్టెలు (మన తందూరీ టైపులో) తయారయ్యేవి.

"ఒసే సీతా - నువ్వు నీ ఫ్రెండ్స్ ఓ మంచి కుక్కని పట్టుకురండీ!" అని నింపాదిగా ఓ ఆర్డరు పాస్ చేసింది.

"ఒక్కడాన్నే నా, రెండు మూడు కుక్కల్ని తేవాలా?" జవాబు నాకు తెలిసీ అడిగేదాన్ని.

"ఒకటి అయితే సాంప్రదాయం, రెండైతే శ్రేష్టం, ఇహ మూడైతే శుభకరం!" అనేది.

చలో కుక్కల వేటకీ. భుజం మీద గోని సంచితో.

"ఒరే మద్దిమత్తెనోడా.. కుక్కని పట్టాలా!" అనగానే వాడు ఓ గోనె సంచీ భుజానవేసుకుని, "వస్తాను..పడదాము.. కానీ, మొదట మా యింటికే తీసికెళ్ళాలి!" అనేవాడు.

"పిచ్చివాడా.. ముందు కుక్కని పట్టడం ముఖ్యంగానీ, ఎవరింటికనేది కాదురా. అది తరువాత ఆలోచించాల్సిన మాట!" ఇదీ ప్రతిసంవత్సరం నేనిచ్చే జవాబు. చిత్రం ఏమిటంటే మేం బజార్లో కుక్కలకోసం వెతుకుతూ వుంటాంగా, ఏరోడ్డు మీద చూసినా గోనె సంచుల్లో పిల్లలే! కొంతమంది పెద్దవాళ్ళు కూడా సంచుల్లో తినుబండారాలతోటో 'వేట' సాగించేవాళ్ళు.

"ఆ వీధికి వెళ్ళటం శుద్ధవేస్తురా సూర్యారాయణా.. మేమిప్పుడే చూసాచ్చాం. ఒక్క కుక్కకూడా లేదు!" అంటూ మిగతావాళ్ళని 'మిస్గైడ్' చేసేవాళ్ళం. వాళ్ళు మాత్రం తక్కువ తిన్నారా, "అవునే సీతా, అసలు మనవూరి అన్నివీధులూ తిరగేసే వస్తున్నాం. ఒక్కటికూడా కనపడలేదే!" అని కన్ఫ్యూజ్ చేసేవాళ్ళు.

ప్రతిరోజూ ఎక్కడ బడితే అక్కడ కుక్కలు కనిపించేవి. వాటి 'పండగ' వచ్చినరోజున మాత్రం అవి వి.ఐ.పిలయి కొండెక్కి కూచునేవి.

కుక్కని పట్టాలంటే చాలా ఒడుపూ చాలా నైపుణ్యం కావాలి. మద్దిమత్తెనోడు ఇంట్లో కనీసం పదిపుంజులూ పదిహేను ఇరవై పెట్టలూ వుండేవి కనక, కదలికల్ని బట్టి అవి ఎటు తిరుగుతయ్యో రోజూ గమనిస్తాడు గనక, ఆ టెక్నిక్నే కుక్కల మీద ప్రయోగించేవాడు.

చులాగ్గా కుక్క వెనక్కాళ్ళు పట్టుకుని పైకెత్తి గభాల్ని గోనెలో పడేసి గోనె సంచీ మూతి మూసేసేవాడు.

మొత్తానికి ఓ రెండు గంటలు కష్టపడితేగానీ కుక్క దొరికేదికాదు. మిగతా రోజుల్లో 'దూ..దూ..' 'చూ..చూ..' అని సవ్వడి చెయ్యగానే తోక వూపుకుంటూ దగ్గరికొచ్చే కుక్కలు, కోరల పార్లమి రోజున మాత్రం మహా 'టెక్కు' పోయేవి.

రోడ్డుమీద కుక్క కనిపిస్తేచాలు.. ఓ ఇరవైయ్యో ముప్పయ్యో గొంతులు 'దూ..దూ..' అని అరిచేవి. దాంతో కుక్కకి తారుపుట్టి లగత్తేది.

మాక్కావలసింది అదే. క్రీగంట దానివైపు చూస్తూ, దానికి ఏమాత్రం 'హింట్' ఇవ్వకుండా ఫటాల్ని పట్టేవాడు మద్దిమత్తిన సుభాష్ బోసుగాడు.

ఆ తరువాత మా మధ్య మళ్ళీ ఓ డిస్కషను.

"ఒసే సీతా! నేను ముందరే చెప్పాను. ముందు మా ఇంటికి..!"

"దానికేం, అలాగేరా! కానీ.. " నేను కాస్త సస్పెన్సు క్రియేట్ చేసేదాన్ని.

"అంటే?"

"నీకు మంత్రం వాచ్చా?"

"ఏ మంత్రం?"

"రోట్టెముక్కలు వేసేటప్పుడు చెప్పాల్సిన మంత్రం!" గంభీరంగా అనేదాన్ని.

"రాదనుకో! కానీ నువ్వు చెప్పాచ్చుగా?"

"పిచ్చివాడా! మంత్రం పనిచెయ్యాలంటే 'మడి' కట్టుకున్న వాళ్ళు చెప్పాలి. మా అమ్మ ఇంట్లో రెడీగా వుంది. నువ్వుకూడా మా ఇంట్లోంచే మంత్రం చెప్పి ఓ రోట్టె కొరికి, ఆ తరువాత మహారాజాలాగా ఆ కుక్కని మీ ఇంటికి తీసికెళ్ళు. ఒకమాట ముందే నీకు చెప్పాలి. మా అమ్మ నన్నుకూడా 'మడి'తో ముట్టుకోవటానికి వీల్లేదు గనక, మా అమ్మ దగ్గర్నించి మంత్రం ముందు నేను నేర్చుకుని తరువాత నీకు చెప్తానన్నమాట! సరేనా?"

"అలా అయితే ఓకేనే!"

"ఇంకో విషయం కూడా నీకు చెప్పున్నా. మధ్యలో దివాయ్గాడుగానీ, వాళ్ళ అమ్మగానీ, వాళ్ళబామ్మగానీ నిన్ను ఆపే ప్రయత్నం చెయ్యడానికి బోలెడు అవకాశాలున్నాయి. అందుగురించి జాగ్రత్తపడటం మంచిది!" హెచ్చరించా.

మామూలుగా అయితే చెప్పనుగానీ, నిన్న దివాయ్గాడు వాళ్ళింట్లో నించి అయిదారు శనగపప్పు వుండలు తెచ్చికూడా మాకెవరికీ 'పిసరంతైనా' పెట్టలేదు. ఆ 'కచ్చ' తీర్చుకోవాలిగదా!

రోట్టారెడ్డి. కుక్కరెడ్డి

"సుభాషూ.. మూతి పూర్తిగా విప్పకు. కేవలం దాని తల మాత్రమే బయటికి పెట్టు. పొరపాటున అది బయటికి వచ్చిందో, మళ్ళీ పట్టడం మనవల్లకాదు!" అని వాడికి జాగ్రత్తలు చెప్పి, "అమ్మా.. మేం రెడ్డి.. నేను లోపలికొస్తాను. ముందు నాకు మంత్రం చెబితే నేను తరువాత సుభాషుకి నేర్చుతా!" అని లోపలికి పరిగెత్తా.

"మంత్రం ఏమిటే?" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది మా అమ్మ.

"అది నేను చూసుకుంటాగానీ, నువ్వు నేనేం చేసినా మాట్లాడకు!" అని గుసగుసగా మా అమ్మతో చెప్పా. తలో రొట్టె తీసుకుని బయటికి వచ్చాం. మూడు మూడు ముక్కల్ని కొరికి కుక్కమందు పడేశాం. అది తెగ మొరాయించింది. వదిలేగా. చేత్తో దానికి అందిస్తేగానీ అది తినలా. ఆ తరవాత మా నాన్న మూడు ముక్కలు కొరికి దానికి వాటిని అందించాడు. మా నాన్నా అమ్మా రాతి తొట్టెలో వున్న నీళ్ళని పుక్కిలించి లోపలికి పోయాక, "ఒరే మద్దిమత్తినోడా, ఓం.. శునకాయనమః!" అని మూడుసార్లు అనిపించా. వాడి మొహం పోస్టాఫీసులో బల్బు వెలిగినట్టు వెలిగింది.

"ఈ మంత్రం మావాళ్ళకి నేను చెప్పాచ్చుటే!" ఆనందంగా అడిగాడు.

"నీకు ఇప్పుడు మంత్రం వచ్చేసింది గనక మహారాజులా చెప్పాచ్చు!" అని వాడి చేతిలో ఓ రొట్టె పెట్టి వాడిచేతా మూడు ముక్కలు కొరికించి దానికి పెట్టించా.

"అసలెందుకే యీ పండగ చేసేదీ?" అన్నాడు.

"అమ్మా.. యీ పండగ ఎందుకు చేస్తారే?" అరిచా.

"ప్రతిమనిషికి పళ్ళల్లో, అంటే, కోరల్లో విషం వుంటుందిట. ఇలా రొట్టిని కొరికి కుక్కలకి పెడితే ఆ విషం పోతుందిట. అందుకే ప్రతి యేటా విధిగా యీ పండగ చెయ్యాలి!" అన్నదావిడ.

"బాగుండే!" అంటూ మా మద్దిమత్తెనోడు మళ్ళీ గోతాం మూసి కుక్కని వాళ్ళింటికి పట్టుకుపోయాడు.

నేను పుక్కిలించి వుమ్మేసి లోపలికి పోయాక మిగతా రొట్టెలా మీద మాంచి వెన్నరాసి ఓ బెల్లం ముక్క చేతిలో పెట్టి, రొట్టెల్ని బెల్లం ముక్కతో నంజుకుని తినమంది మా అమ్మ. ఒక వేపు తెల్లగా వుండి కాలినవైపు కొంచెం గట్టిగా దోసె కలర్లో వుండే ఆ రొట్టెల రుచి చెప్పక్కర్లా! మాంచి ఆవకాయతో కలిపి లాగిస్తే 'స్వర్గం' ఉండేది మన నోట్లోనేగదా!

"ఒక మంచిమాట కోటి రూపాయలకంటే విలువైనది!" యీమాట మాతో చెప్పింది మా కృష్ణారావు మాస్టారు. తెలుగు మాస్టారు కావడంతో ఆయన చాలా పుస్తకాలు చదువుతూ వుండేవాడు. కుక్కలపండగ మరుసటి రోజున, "మాస్టారు., మనిషి పళ్ళల్లో విషం వుంటుందా?" అని అడిగాను.

"అమ్మాయ్! పళ్ళ సంగతి ఏమోగానీ 'మాట'ల్లో మాత్రం విషం వుంటుంది ఒక్కమాటతో మనిషిని బ్రతికించవచ్చు. ఒక్కమాటతో మనిషిని చంపెయ్యనూవొచ్చు. అందుకే మనం ఏమి మాట్లాడినా ఇతర్లకి బాధకలక్కుండా మాట్లాడాలి!" అన్నారు.

"మరి వేరేవాళ్ళు మనని తిడితే?" అడిగాడు నాగరాజు.

"అప్పుడూ మనం మంచిగానే మాట్లాడాలి. ఎదుటివాడు దుర్మార్గుడైనంత మాత్రాన మనమూ దుర్మార్గులం కావాలిని పనిలేదుగా" నవ్వారు మాస్టారు.

"ఇంకో విషయం కూడా వినండి పిల్లలూ, 'గురుగ్రంథసాహెబ్' లో ఓ మంచి 'శబద్' ఉంది. గురునానక్ గారు చెప్పిన మాట అది, లోపలికి అంటే నోటిలోపలికి పోయేవన్నీ హితవైనవే. ఆఖరికి విషం కూడా మెల్లమెల్లగా అలవాటుచేసుకుంటే లోపలికి పోతుంది. కానీ ఓ మనిషి - లోపలనించి బయటికొచ్చేవి ప్రమాదపూరితమైనవని గ్రహించు. వచ్చేవి రెండే! ఒకటి వాంతి! అంటే, కడుపులో ఏదో నీకు పడనిది వున్నదన్నమాట. అందుకే పొట్టదాన్ని బయటికి తన్నేసి నిన్ను జాగ్రత్తగా వుండమని హెచ్చరిస్తున్నాడన్నమాట. ఇక నోట్లోంచి బయటికొచ్చే రెండోది 'వాక్కు!' అత్యంత జాగ్రత్త వహించాల్సింది 'వాక్కు' విషయంలోనే. అది నిన్ను అందలం ఎక్కించగలదు. అధఃపాతాళానికి తొక్కగలదు." అన్నారు.

"అందుకేనా మాస్టారు, 'నోరా.. వీపుకి దెబ్బలు తెచ్చుకోకే' అంటారా?" అడిగాను యీ సామెత మా అమ్మ వుపయోగించేదే

"అవును! కాలు వందసార్లు జారినా వెనక్కి తీసుకోగలం, నోరు జారితే వెనక్కి ఆ మాటని తీసుకోలేం గదా!" నవ్వారు మాస్టారు.

ఆ తరువాత మా ప్రవర్తన భలేగా మారింది. ఉదా: ముత్యాలోడిమీద కోపం వచ్చిందనుకోండి, "ఒరే ముత్యాలోడా.. నిన్ను తెగతిట్టాలని నా నాలిక పీకుతోంది.. కానీ, మాస్టారు చెప్పారు గనక, ఇకనించీ నాకు కోపం వచ్చేలా ప్రవర్తించకు!" ఇది నా మాట.

"అవును సీతా! నాకూ ఇందాకట్టించి నిన్ను లాగి తన్నాలని మహా ఇదిగా వుంది. కానీ, మాస్టారిని గౌరవించాలి గనక - యీ క్షణం నించి నువ్వు నాతో మర్యాదగా ఉండు"

ఇలా కొన్నాళ్ళు సంభాషణలు సాగాయి. ఆ తరువాత మళ్ళీ మాములే. కుక్క తోక వంకర.. మనిషి మాట వంకరా.. ఏం చేస్తాం శంకరా!

రికామీ

చెరువుకట్టమీద కూర్చుని చెరువులో రాళ్ళు రువ్వటం అనేది ఓ కళ. బుర్రకి మరేమీ తట్టనప్పుడు జరిగే అసంకల్పిత ప్రతీకార చర్య అది. ఓ రాయి 'బుడుంగు'న నీటిలో మునిగి గుండ్రని అలల్ని సృష్టిస్తే, మరో చదరపురాయి నీటిని ఢీకొని ఎగిరి, ఇంకోచోట పడి, మళ్ళీ ఎగిరి గంతులేస్తూ ఓ పది పన్నెండుసార్లు నీళ్ళని ముద్దెట్టుకుని మునుగుతుంది.

మనసు మౌనంలో మునిగినప్పుడు చెయ్యాల్సిన పని చెరువులో రాళ్ళు విసురుతూ, వాటి గమనాన్ని గమనించడం. నేను చేస్తున్న పని అదే మానాన్న ఊరెళ్ళాడు. మా అమ్మ, "హూ... పన్నెండేళ్ళు వచ్చినా, 'అయ్యో అమ్మ నాకోసం ఇంతకష్టపడుతోందిగదా... కాస్త సహాయం చేద్దాం' అన్నమాటలేదు ఎప్పుడు చూసినా ఆ సైకిలెక్కి చెక్కర్లు కొట్టడం, లేకపోతే ఫ్రెండ్స్ అంటూ బలాదూర్ తిరుగుడు

తిరగటం.. ఆడపిల్లననే జ్ఞానంకూడా లేదు. ఎవర్ని ఏం లాభం? చేసుకున్నవారికి చేసుకున్నంత!" అంటూ పొద్దున్నే అష్టోత్తరం మొదలెట్టింది.

ఎంతసేపని వింటాం? వినీవినీ చెవులు 'దిబ్బళ్ళు' కట్టాయి. ఆవిడ చూడకుండా బయటికొచ్చా. ఎవరింటికి పోయినా, "నీకేం తల్లీ. ఏకసంధాగ్రాహివి.. చదవకపోతే మా పని ఇంతే!" అంటూ పుస్తకాల్లో మునిగినవారేగానీ, "పరీక్షల సంగతి తరువాత చూసుకుందాం. పాపం సీత ఇవాళ ఏమీ తోచక గదా మనింటికి వచ్చింది" అనుకున్న వాళ్ళు ఒక్కరూ లేరు. ఏం చేస్తాం. చెరువు కట్టవిమీద వున్న తుమ్మ చెట్టుకింద కూచుని రాళ్ళు విసిరైనా కాస్త ఆనందించుదామని వచ్చా. ఇద్దరు ముగ్గురుంటే రాళ్ళు విసిరే పోటీ రంజుగా ఉంటుంది కానీ, ఒంటరిగా ఏం బాగుంటుంది?

జేబులో వున్న చాకుని తీసి తుమ్మ చెట్టుకి రెండు మూడుగాట్లు పెట్టాను. కామ్రేడ్ సీత 3rd ఫాం అని నా పేరు కూడా తుమ్మ చెట్టు కాండం మీద చెక్కాను. ఎన్నేళ్ళయినా ఇహ ఆ పేరు చెరగదు గదా! ఇంకో లాభం ఏమిటంటే, ఓ రెండు మూడురోజుల తరువాత వస్తే, ఆ గాట్ల దగ్గర గడ్డకట్టిన బ్రహ్మాండమైన తుమ్మ జిగురు దొరుకుతుంది.

ఆ జిగురుతో బోలెడన్ని పనులు చెయ్యొచ్చని 'కొంచెం' సంతోషించా. పైకి చూస్తే బుల్లిబుల్లి కొంగలు కనిపించాయి. ఇంకా రెక్కలు పూర్తిగా రాలేదు.

తల్లికొంగ వీటికి గ్యారంటీగా తినడానికి ఏమైనా తెస్తుంది. కొంచెంసేపు అక్కడే వుంటే, తల్లి కొంగ పిల్లకొంగలకి ఎలా తినిపిస్తుందో చూడొచ్చుగదా! అంతేగాదు,, నాలుగయిదు పిచ్చికగూళ్ళు కూడా అందంగా తుమ్మకొమ్మలకి వేలాడుతున్నై.

ఎంత గొప్ప నిర్మాణం! చిన్న చిన్న ముక్కుల్లో ఆ పిచ్చుకలు ఇంత అద్భుతమైన గూళ్ళని ఎలా నిర్మిస్తాయో! అవి చక్కగా గాలికి ఊగుతున్నై. ఎంత హోరుగాలి వచ్చినా అవి పడిపోవుగదా!

చుట్టూ చూస్తే ఓ చీమలపుట్ట. దగ్గరగా వెళ్ళి చూశా. చిట్టిచిట్టి చీమలు వరసగా నడుస్తూ పోతున్నాయి,, నెత్తిమీద గడ్డిమోపులు పెట్టుకుని లయబద్ధంగా నడుస్తూ పోయే రైతుపడుచుల్లాగా!

కాసేపు మబ్బుల్ని గమనించా. మెల్లగా ఓ తెల్లమబ్బు నిండుగర్భిణీలా కదిలిపోతోంది. పైన అది వెళ్తుంటే, కిందదాని నీడపడుతోంది. గొడుగు నీడపడ్డట్టు.

పరిగెత్తికెళ్ళి ఆ నీడలో కాసేపు నడిచా. తంగేడి మొక్కలు కనిపించాయి. పచ్చని తంగేడు పువ్వులు ఎంతబాగున్నాయో.

అవతలివైపున రక్కీస పాదలు. ఓరినాయనోయ్.. ఇంతింత పాడుగు ముళ్ళు. రంగురంగుల రక్కీసపూలు. మెట్టతామర పువ్వుల్లాగా. రక్కీసముల్లు గుచ్చుకుంటే అంతే సంగతులు. చచ్చేంత 'తీపు'..., గుచ్చుకున్నచోట. తుమ్మముళ్ళూ అంతే.

ఓ తాటి ఆకుని ఫ్లస్ ఆకారంలో అమర్చి, తుమ్మముల్లుతోనో రక్కీసముల్లుతోనో దాన్నో 'దంటు' పుల్లకి గుచ్చి పరిగెడుతుంటే, నా సామిరంగా అది 'ఫేన్'లాగా భలే తిరుగుతుంది.

ట్యూబూ టైరూలేని సైకిలు చక్కాన్ని కూడా ఓ పుల్లతో నొక్కి పరిగెడుతుంటే అదెంత మజా!

ముంజికాయల కాలంలో అయితే, ముంజులు తీసేసిన తాటికాయల్ని బండిలాగా కట్టి ఓ తాడుతో దాన్ని లాగుతూ పరిగెత్తడం నాకు మహా యిష్టం. హూ!.. యీ చదువులోచ్చి పిల్లల సరదాల్ని పాడుచేస్తున్నై.

చెట్టునీడని బట్టి చూస్తే పగలింకా పన్నెండు కాలేదు. పన్నెండైతే చెట్టునీడకిందే పరుచుకుంటుంది.

ఆహో! కృష్ణారావు మాస్టారు మొన్న చెప్పినట్టు యీ చెట్టు ఎంతగొప్పదీ!

తను 'ఎండ'లో వుండి అందరికీ నీడ పంచుతుంది.

మనం 'రాయి' విసిరినా అది కోపం తెచ్చుకోదు సరికదా 'కాయ'ని బహుమతిగా ఇస్తుంది.

'గొడ్లకాడి బుడ్డోడు' ఒకడు దూరంగా వున్న మావిడి చెట్టుకింద కూర్చుని కనిపించాడు. వీడ్ని కదిపితే? అయితే మరీ చిన్న వెధవ, ఏడేళ్ళు వుంటాయేమో.

"అన్నం తిన్నావురా?" అడిగాను.

"ఆహా!" అన్నాడు. వాడి కళ్ళు ఉత్సాహంగా మెరుస్తున్నై.

"ఏం తిన్నావూ?"

"మాగాయ్ పెరుగన్నం - అమ్మగోరిచ్చేది అదేగా!"

"మరి గొడ్లవీ?"

"చెరువుకింద పొలాల్లో మేస్తున్నై!.."

"అవెక్కడకన్నా పోతే?"

"ఎక్కడికి పోతే? అట్లాపోతే నేను క్రతో బాత్తానని వాటికి తెల్సుగా!" గర్వంగా అన్నాడు.

"కొడతావా వాటిని? తప్పుకదా?" అన్నా.

"మా యమ్మా నాన్నా నన్ను తన్నడంలా? అంతే!" కళ్ళు చికిలించి అన్నాడు.

"ఆటలేమన్నా వొచ్చా?" అడిగా.

"గోటీబిళ్ళవచ్చుగానీ, ఇప్పుడు ఆడను."

"ఏం?"

"మేకలుకాసే నా నేస్తుగాడొస్తాడు.. అప్పుడు చూడు!" అన్నాడు. నేను మెల్లిగా లేచా.

"ఇదిగో పాపమ్మాయ్.. మేకపిల్లలాగా పాలు తాగాలంటే వుండు. లేకపోతే పో!" అన్నాడు.

ఆ కథ నాకు తెలుసు.

చిన్నప్పుడు ఒకటి రెండుసార్లు అలా తాగాను.

ఇప్పుడు బాగోదనిపించింది.

లేచి మళ్ళీ తుమ్మ చెట్టుకిందకొచ్చా. తల్లి కొంగ యీ మధ్యలోనే వొచ్చినట్టుంది. కొంగపిల్లలు కూడా వొచ్చేరాని రెక్కలు విదిలిస్తూ ఉత్సాహంగా అరుస్తున్నై. తల్లి కొంగ తెల్లగా అందంగా ఉంది. కాళ్ళు ఎంతపాడుగో! ఆ ముక్కూ! మనుషులకీ ఇంతంత ముక్కలుంటే? మా అమ్మనీ నాన్ననీ, నన్నూ, మా మేస్టార్లనీ అందర్నీ అంతంత పాడుగు ముక్కల్లో వున్నట్టు ఊహించుకుంటే చచ్చేంత నవ్వొచ్చి పడిపడి నవ్వాను.

పాడుం పీల్చే వాళ్ళు ఆ ముక్కతో పీల్చాలంటే ఎంత 'నశ్యం' కావల్సి ఉంటుందో లెక్కలేశా. మళ్ళీ నవ్వొచ్చింది.

మళ్ళీ పైకి చూశా. జాగ్రత్తగా చూస్తే ఓ పచ్చని పసిరికపాము కనిపించింది. అది ఎగరగలదని అంటారు. అయితే విషం వుండదుట! ఎంత పచ్చగా సన్నగా మెరిసిపోతోందో!

రెండు మూడుకప్పలు గట్టుమించి చెరువులోకి దూకి, తామరాకులమీదకి గెంతాయి. అలా గెంతడంతో, నీళ్ళు చుక్కలుగా తామరాకులమీద పడ్డాయి.. సూర్యుడి కిరణాలకి ఆ నీటి బిందువులు వజ్రాల్లా ప్రతిఫలించి నాకళ్ళకి మిరుమిట్లు గొలిపాయి . ఓహో..!

తుంగగడ్డి కనిపించింది. పీకాను. నల్లని కాయలున్న వేళ్ళ దగ్గర. వాటిని గిల్లి వాసన చూశాం. ఆహ్.. ఎంత అద్భుతమైన పరిమళం!

రెండు మూడు ఆరుద్రపురుగుల్ని కూడా చూశాం. వాటిని పట్టుకుని అరిచేతిలో పెట్టుకుని, వాటి వీపుని వేళ్ళతో నిమిరా. గులాబీ ఎరుపు కలిపిన రంగుతో వాటివీపు ముఖ్‌మల్ గుడ్డలా మెత్తగా ఉంది. కాసేపు వాటిని నిమిరి మళ్ళీ నేలమీద పెట్టేశా.

ఓ బురదగొడ్డు (పాము) నీళ్ళమీద పాకుతోంది. కాసేపు దాన్ని చూసేలోగానే, అది తామరాకుల మధ్యకి దూరి కనపడకుండా పోయింది.

తూము దగ్గరుండే తూమురాయిని ఎత్తాలని ప్రయత్నించా. నీళ్ళు తక్కువగా ఉన్నై. తూము రాయి ఎత్తినా లాభం ఏం వుందీ? కడుపులో కరకరలాడింది. గట్టుదిగి, అచ్చిరెడ్డి వాళ్ళ ఇంటి దగ్గరపట్టిన సైకిలు తీసుకుని ఇంటిదారి పట్టాను.

మేతకి వొదిలిన ఆవులూ గేదెలూ దూడలూ, మేశాక ఎలా మళ్ళీ అలవాటుగా గొడ్లపాకని చేరతాయో, నేనూ అలాగే ఇంటికి చేరాను.

"బలాదూర్ తిరగటం అయిపోయిందా? మెక్కుదువు రా!" కొరకొరా చూస్తూ అన్నది మా అమ్మ. యీ తల్లులెప్పుడు మారతారూ?

బల్బు వెలిగిందోచ్

అంగుళం వెడల్పు ఎనిమిది అడుగుల పొడుగున్న పల్నని చెక్కబద్దలు. వాటిమధ్య 'గాళ్ళు'. ఆ గాళ్ళల్లో వైర్లుపెట్టి పైన మూతలాంటి బద్దల్లో మూసి యమా ఉత్సాహంగా వైరింగ్ చేస్తున్నాడు మా జిజ్ఞాగాడు. నాకంటే ఏడాదో రెండేళ్ళో వాడు పెద్ద. కానీ సినిమాహాల్లో 'రీళ్ళు' తిప్పి ఆర్డర్‌లో పెట్టడమే కాకుండా, 'ఆపరేటర్'గా కూడా పనిచేస్తాడు. ఇప్పుడు వాడు 'వైరింగ్'లో ఎక్స్‌పర్ట్ అయిపోయాడు. వాడితోపాటు వాళ్ళ 'గురువూ' వచ్చాడనుకోండి.

మొత్తానికి మా ఇంటికి 'కరెంటు' లక్ష్మి (దీపలక్ష్మి) రాబోతోంది. మానాన్నతో పాటు నేనూ, ఎక్కడక్కడ బల్బులు బిగించాలో పురమాయింపాం. స్విచ్చిలు నాకు అందకుండా వుండాలని మా అమ్మ కండిషను పెట్టిందిగానీ, "సీతకేవమ్మా.. రెండు నిముషాల్లో 'స్విచ్చి' ఎలా వెయ్యాలో నేను నేర్పుతాగా, అదిగాక 'స్విచ్చీలు' ఎత్తున పెడితే వాటిని 'ఆన్' చెయ్యడానికి మళ్ళీ ఏ స్టూలో తెచ్చుకోవాలి. మీకయితే అందనే అందవూ!" అని జిజ్ఞాగాడు మా అమ్మ ప్రపోజల్‌ని కొట్టిపారేశాడు.

కరెంటు స్విచ్చి ముట్టుకుంటే 'షాక్' కొట్టి పిల్లలు చచ్చిపోతారని ఆవిడకి ఎవరో చెప్పారట.

"ఎవరూ?" అని అడక్కండి. ఆవిడకి ఇష్టంకాని పని అయితే, "ఆ పని అసలు మొదలు పెట్టనే కూడదుట. కరణం మామ్మగారు మొన్న చెప్పలేదూ!" అని ఎవరో ఒకరి పేరు చెప్పేది. ఆ విషయం నాకూ మా నాన్నకి బాగా తెలుసు. ఇంకో విషయం ఏమంటే, మా అమ్మ నాకన్నా కాస్త పొట్టి. 'స్విచ్చి' వేసే మహర్షశ నాకు పడితే ఆవిడకి అవమానంకాదూ!

మా నాన్న 'వాల్చు రేడియో' కూడా ఒకటి కొనుక్కొచ్చాడు. కరెంటు రావడమే తరువాయి. ఫిటింగ్స్ అన్నీ అయిపోయాయి. కరెంటు వాళ్ళు వచ్చి మీటరు బిగించి కనెక్షన్ ఇవ్వాలి.

రోజుకి అయిదారు సార్లన్నా నేను కరెంటాఫీసుకుపోయి అక్కడవున్న 'సర్వమూర్తి' అనే బట్టతలాయన బుర్ర తినేసేదాన్ని.

"మీటర్లు లేవమ్మా.. ఇవ్వాళో రేపో వస్తే. అవి రాకండా కరెంటు ఇవ్వకూడదు!" అనేవాడు.

"హూ!!" డబ్బులు మాత్రం ముందరే కట్టించుకుంటారు! అయినా, మీ అంత గొప్ప 'ఆఫీసరు' ఆర్డరు వేసినా ఆ మీటర్లు రాలేదంటే ఏమనుకోవాలి!" అన్నాను. ఈ మంత్రం బాగా పనిచేసింది.

ఆయన గుమస్తా అని నాకు తెలిసినా 'ఆఫీసర్' అనేసరికి ఉబ్బితబ్బిబ్బై, "రేపిపాటికల్లా కరెంటు వచ్చేస్తుంది.. నువ్వెళ్ళిరా!" అన్నాడు.

సాయంకాలం నాలుగింటికల్లా ఆయనే స్వయంగా వచ్చి, వెంట వచ్చిన ఇంకో ఆయన మీటర్ బిగించాక స్వీచ్చి వేసి, "ఇదీ నామాటంటే!" అని గర్వంగా అన్నాడు. బ్రహ్మాండగా లైటు వెలిగింది.

ఈ 'విజయవార్త' మా ఫ్రెండ్స్ కి చెప్పి మా ఇంటికి రమ్మని పిలిచాను. అందరెదురుకుండా ఆరింటికి నేనే స్వీచ్చి వేసి లైటు వెలిగించా. మావాళ్ళంతా 'స్వీచ్చి' వేద్దామని ముచ్చట పడ్డారుగానీ, "షాక్ కొడితే ఎగిరిపడతారు. స్వీచ్చి వేసేముందు 'కొన్ని' విషయాలు క్షుణ్ణంగా తెలుసుకోవాలి. లేకపోతే అంతే సంగతులు!" అని గంభీరంగా చెప్పాను. ఇది విని మా అమ్మ నావంక 'అదోలా' చూడటం నేను గమనించకపోలేదు.

"నిన్న నేను కరెంటు ఆఫీసుకి వెళ్ళినప్పుడు ఆయన నాకు చాలా విషయాలు బోధించారు. ఆ విషయాలు మా అమ్మకి కూడా నేను చెప్పలేదు!" అన్నాను. నేను గమనించిన విషయం ఆవిడ గమనించలేదని నాకు తెలుసు.

మా ఫ్రెండ్స్ వెళ్ళిపోయాక, "ఆ కరెంటాయన నీకేం చెప్పాడీ సీతా? నాకు చెప్పవూ!" అని మా అమ్మ బతిమాలింది.

"చెప్తాకానీ, కాస్త నీరసంగా వుండే అమ్మా!" అన్నాను.

"దానికేం! కారప్పుసా రవ్వలడ్డాలూ వున్నాయిగా!" అని ఓ ఫ్లేటు నిండా రెండూ పెట్టి తెచ్చిచ్చింది. మంచినీళ్ళుగ్లాసుతో సహా.

నేను తీరిగ్గా తిని, "పాయింట్ నంబర్ వన్.. తడిచేతుల్తో స్వీచ్ లని ముట్టుకోకూడదు. కాళ్ళకి కూడా తడివుండకూడదు." అన్నాను.

ఆవిడ వెంటనే పాడిగుడ్డతో చేతులు కాళ్ళూ తుడుచుకుని, "ఇప్పుడు వంటగదిలో లైటు నేను వెయ్యుచ్చా?" అని చాలా మర్యాదగా, వినయంగా అడిగింది.

"వెయ్యుచ్చు! ముందు నేను ఎలా వెయ్యాలో ఇంకోసారి చూపిస్తాను పద! " అని ముందు నడిచా. రెండుసార్లు ఆన్..ఆఫ్ చేసి ఆ తరవాత ఆవిడ్ని వెయ్యమన్నాను. బల్బు వెలిగింక చూడాలి ఆవిడ ఆనందం. "నువ్వెలాగైనా చాలా తెలివైన దానివే!" అన్నది.

"అవునేమో! కానీ నీ అంత తెలివైన దాన్నికాదే! కరెంటాయన 'గంట' చెబితేగానీ నాకు 'విషయం' అర్థంకాలేదు; నువ్వేమో క్షణంలో నేర్చేసుకున్నావు!" అని ఉబ్బేశా.

నాకు గ్యారంటీగా తెలుసు. ఆరోజు నాలుగయిదు 'స్పెషల్స్' చేసి ముదిగారంగా నాకు తినిపిస్తుందని.

'పుకార్లూ - పూనకాలూ'

"విన్నావా భాగ్యమ్మా.. మన గోపాలకృష్ణా టూరింగు టాకీసులో 'నాగులచవితీ' సినిమావేస్తుంటే బోలెడు పాములొచ్చి నాట్యం చేశాయిట!" మా మూడో యింటి సావిత్రిమ్మ మా అమ్మతో చెబుతుంటే విన్నాను. ఆ వార్త ఎప్పుడో మాకు చేరింది. నేనూ, సరస్వతీ పుష్పం, జయవిజయలక్ష్మలూ అందరం 'డిస్కస్' కూడా చేసుకున్నాం.

"అసలు నాగస్వరం వింటేనే పాములు ఒళ్ళుమరిచిపోతాయి. మొన్న 'తిండిబెల్లు' కొట్టినప్పుడు పాములవాడు వూదుతుంటే ఆ నాగుపాము ఎంత బాగా ఆడింది!" కళ్ళు 'ఇంతవి చేసి అన్నది సరస్వతి.

"అవునే! సినిమాల్లో వాయిచేది ఇంకా బాగుంటుంది కదా! అందుకే బోలెడన్ని పాములు వచ్చి ఉంటే!" జయలక్ష్మి ఉవాచ.

ఈ 'ట'లు 'టై'లు మాకు అలవాటే. శ్రీరంజని సినిమా వస్తే చాలు.. ఆడాళ్ళందరూ కట్టగట్టుకుని సినిమాకి బయల్దేరేవాళ్ళు. తెరమీద శ్రీరంజని గుక్కలు పెట్టి ఏడుస్తూ 'నా పతి ప్రాణములు కాపాడు దేవా' అంటే, సినిమా చూసే ఆడాళ్ళందరూ 'వంత' ఏడుపులు ఏడిచేవాళ్ళు.

ఏడిస్తే ఫరవాలేదు.. అది వాళ్ళ ఇష్టం. అక్కడితో ఆగకుండా ముక్కులు తెగచీదేవాళ్ళు. సెకండ్ షోకి 'నేల' టిక్కెట్టుకి వెళ్ళే వాళ్ళైతే ఛచ్చారే. బట్టలనిండా చీమిడి మరకలే. అందుకే శ్రీరంజని సినిమా అంటే నాకు భయం. సినిమా మొత్తం ఏడుపులేగదా!

అదేదో 'దెయ్యం' సినిమా వచ్చింది. ఆ సినిమా చూసిన వాళ్ళు రాత్రిళ్ళు బయటికి వస్తే ఒట్టు. రాకపోతే మానీ, దెయ్యం ఎదురుగా వచ్చి 'వికటాట్టహాసం చేసిందని' ఒకటి, 'మడిచీరని బరబరా లాగిపారేసిందని' ఇంకోతీ ఇట్లా తెగ 'రూమర్లు' పుట్టించేవాళ్ళు.

ఇహ 'దేవతల సినిమాలు' వస్తే అంతే సంగతి. హాల్లోనే 'పూనకాలు' తెచ్చుకుని తెగవూగే వాళ్ళు. అప్పటికప్పుడు సినిమా ఆపి, సదరు పూనకం వచ్చిన వాళ్ళకి హారతిస్తేగానీ, తరవాత కథ తెరమీద కనపడదు.

సినిమా బండివాడు యీ విషయాల్ని మరింత గొప్పగా వర్ణించేవాడు. "సోదరసోదరీమణులారా., ఎవరైనా సరే.. ప్రస్తుతం మన గోపాలక్రిష్ణా టూరింగు టాకీసులో ప్రదర్శింపబడుతున్న 'కొరివిదెయ్యం' సినిమాని 'ఒంటరిగా చూడగలిగితే వాళ్ళకి వెయ్యి నూట పదహార్లు బహుమతులు ఇవ్వబడును." అని 'ఛాలెంజ్' చేసేవాడు డబ్బు సంపాదించవచ్చు ప్రాణం పోతే తిరిగిరాదు కదా!

"నేను చూస్తాను.. రెడీ!" అని మా జోగారావుగాడు బండివాడితో అన్నాడు. సినిమా బండి రసూల్ జోగ్గాడికి మైకు ఇచ్చి, "యీ మాట అందరూ వింటేట్టు మైకులో చెప్పు. గ్యారంటీగా డబ్బిస్తాం. కానీ ఒకటి గుర్తుంచుకోవాలి అబ్బాయ్, ఏలూర్లో నీలాగే ఓ కుర్రాడు, ఛాలెంజ్ చేసి, సినిమా చూస్తూ చూస్తూ పడిపోయాడు. మళ్ళీ లేవలేదు.. ఆలోచించుకుని మరీ మైకులో చెప్పు!" అన్నాడు. నివషంలో యీ విషయం తెల్సి, "నీకీదేం పోయేకాలంరోయ్.. దెయ్యాల సినిమా నీకెందుకురోయ్.. నీకేదన్నా అయితే మేము ఏ బావిలో దూకాలోయ్!" అని కేకలు పెట్టుకుంటూ, రాగాలు తీస్తూ వచ్చింది వాళ్ళమ్మ. బస్! జోగారావుగాడు నోరెత్తితే ఒట్టు.

అయితే వీటివల్ల కొంచెం 'మంచి' జరక్కపోలేదు. కల్లుతాగొచ్చి రోజూ పెళ్ళాన్ని తన్నే సైదులుగాడ్డి, దెయ్యం పట్టినట్టు యాక్టుచేస్తూ వాళ్ళావిడ కర్రతో చితకబాదింది. అంతేగాదు, "నీ పెళ్ళాం ఒంటిమీదకి మళ్ళీ మళ్ళీ ఒస్తుంటాను రోయ్. దాన్ని గనక నువ్వు తంతే, నీ మెడ కొరికి చంపుతానోయ్!" అని దెయ్యం తరపున ఓ వార్నింగు కూడా ఇచ్చింది. దెయ్యం దెబ్బతో సైదులుగాడు మంచివాడైపోయాడు.

మా అమ్మ తిట్టినప్పుడల్లా ఏ కనకదుర్గమ్మ అమ్మవారో నన్ను ఆవహించినట్లు యాక్టుచేసి మా అమ్మని బెదరగొట్టాలని నాకూ చచ్చేంత కోరికవుండేది గానీ, పరిక్షలు దగ్గరబెట్టుకుని దేవతలతో ఆటలాడకూడదు గదా! దెబ్బలాటలు వస్తే సాటి ఆడవాళ్ళతో భీకరంగా పోట్లాడే ఆడాళ్ళు, మొగుళ్ళు తిట్టినా, చితగొట్టినా నోరుమూసుకుని ఎందుకుపడివుండే వాళ్ళో నాకు అర్థమయ్యేదిగాదు.

ఆ విషయమే మా స్కూలు ఆవరణని ఊడ్చే రామిని అడిగితే, "ఆళ్ళు మొగోళ్ళు.. మనం ఆడోళ్ళం. ఆళ్ళు ఏవైనా చెయ్యొచ్చు!" అనేది. ప్రతి ఆడదీ యీ మాటలే వల్లవేసేది.

"మొగాడి గోప్పంటి?" అని మా నాన్నని ఓ రోజు అడిగాను.

"ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం" అన్నాడు మా నాన్న. ఓ అరగంట ఆ విషయాన్ని వివరించాడు కూడా.

"అడాళ్ళు ఉద్యోగాలు ఎందుకు చెయ్యకూడదూ?" ఆరిందాలా మళ్ళీ అడిగా.

"నువ్వు చేద్దానిలే!" అని మా నాన్న నా భుజం తట్టాడు,... చిన్నగా నవ్వి అదే విషయం మా లేడీ టీచర్ సువర్చలగారిని అడిగితే, "ఏం చెప్పినా యీ వయసులో మీకు అర్థంకాదు. ఆడపిల్లలు బాగా చదువుకుంటేగానీ యీ పరిస్థితి మారదు!" అని నిట్టూర్చారు.

ఇప్పుడు ఆలోచిస్తే అర్థమవుతోంది. ఆ రోజుల్లో ఈతిబాధలు తప్పించుకోవడానికి ఆడవాళ్ళకి (కొందరు) ఉన్న మార్గాలు. దెయ్యం పట్టినట్టో అమ్మవార్లు ఒంటిమీదకు వచ్చినట్టో నటించడం.

ఆ 'నటన' రాని వాళ్ళు చచ్చినట్టు తిట్లు దెబ్బలూ భరించాల్సిందే!

ఇంకో రకం 'పూనకం' మొదలైంది. ఓ కార్డు ఇంటికి వొస్తుంది దానిలో, "నమస్తే! యీ కార్డు అందిన వెంటనే, "శ్రీ విజయభగవతీనమోనమః" అని పదకొండుసార్లు జపిస్తే అనుకున్నపని వెంటనే జరుగుతుంది. అయితే ఈ ఉత్తరంలో రాసినట్టుగానే వందమందికి మీరు ఉత్తరాలు వ్రాయకపోతే, ఊహించని కష్టనష్టాలు కలుగును. ఇట్లు - అపరిచిత భక్తుడు" అని వుంటుంది. పాపం పుష్పకుమారి అయితే వందకార్డులు అంటే ఆరూపాయలు.. నేనెక్కడ్నించి తెచ్చేదే అని గోలపెట్టింది. చిత్రంగా అదేరోజున నాకూ ఉత్తరం వచ్చింది. మానాన్న డబ్బులిస్తాడుగానీ, రాయాలంటే బద్ధకమాయే! రాయకపోతే ఏం జరుగుతుందో అన్న శంక. సరాసరి ఆశ్రమానికి పోయి మా స్వామిజీకి యీ వుత్తరం చూపించి 'ఏం చెయ్యమంటార'ని అడిగా.

"ఏమీ చెయ్యక్కర్లా. హాయిగా ఇంటికిపోయి పుస్తకాలు చదువుకో!" అన్నారు.

"మరి కష్టనష్టాలు వస్తాయని ఉందిగా?" మళ్ళీ అడిగా.

ఆయన పకపకా నవ్వి, "వంద ఉత్తరాలు వేళ్ళు నెప్పిపుట్టేట్టు రాయటం 'కష్టం', దానికోసం ఆరూపాయలు ఖర్చుపెట్టడం 'నష్టం'. నువ్వు ఉత్తరాన్ని చించిపారేశావనుకో, కష్టం, నష్టం రెండూ వుండవు!" అన్నారు. నాకు అప్పటికిగానీ ధైర్యం రాలేదు. ఆ విషయమే పుష్పకుమారికి మిగతా అందరికీ చెప్పి వాళ్ళ 'భయం'కాస్త తగ్గించా.

మీరసలు ఊహించలేరు! ఆ రోజుల్లో ఓ పుకారు ఉండేది. 'ఫలానా' దేవుడికి మొక్కుకుంటే ధనలాభం కలుగుతుందని. అట్లాగే పెళ్ళికాని వాళ్ళకి పెళ్ళవుతుందనీ, పిల్లలు లేనివాళ్ళకి పిల్లలు పుడతారనీ ఇట్లా తెగ పాప్యులర్ అయిపోయిందా పుకారు. దానికి, అంటే ఆ మొక్కుకి విధిగా పాటించవలసినది ఏమంటే, ఏడాదిపాటు 'ఎడం చేత్తో' అన్నం తినాలిట. పొరపాటున కూడా ఆ మొక్కు తీరేంతవరకూ కుడిచేత్తో భోజన పదార్థాలు ముట్టుకోకూడదుట.

ఈ కథ వినగానే నాకు కడుపులో తిప్పింది. ఆ మాట చెప్పింది మామూలువాడు కాదు. బియ్యస్సీ పాస్తై తాలూకాఫీసులో ఉద్యోగం చేస్తున్నవాడు. ఆయన ఆ 'వ్రతాన్ని' ఆచరిస్తూ ఎడం చేత్తోనే తింటాట్ట! వాళ్ళింట్లో ఆయన 'పురచేతి' వైభవం చూసి ప్రశ్నిస్తే, ఆయన చెప్పిన వివరం ఇది. వాళ్ళావిడ పూరిలేవో పెట్టాలని ప్రయత్నించిందిగానీ, అసలు ఆ కొంపలో మంచినీళ్ళు అయినా తాగబుద్ధి అవుతుందా?

విస్తరి కంచంలాంటివి వాడకండా, నేలమీద అన్నం పెట్టుకు తినడం మరో మొక్కు.

మంగళవారం మౌనవ్రతం మరో మొక్కు. ఈ మొక్కు రెండు మూడు మంగళవారాలపాటు మా అమ్మ పాటించింది. వాళ్ళ అమ్మకి జ్వరం ఏదో వోస్తే, అది అర్థంతుగా తగ్గిపోవాలనీ, మళ్ళీ అసలు జ్వరమే రాకూడదనీ, వాళ్ళ నాన్నా అన్నయ్యలూ (వదినలు

కాదు..గమనించండి) ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యాలతో కళకళలాడాలనీ, తోబుట్టువుని, అంటే, మా అమ్మని కంటిపాపలా చూసుకోవాలని మొక్కిందిట. దొరికిందిరా ఛాన్సు అనుకున్నా.

మొదటి మంగళవారం రావడం ఆలస్యం.. "ఏమే పెదపాడు మాలక్ష్మి కూతురా, నువ్వు నీ వాళ్ళు బాగుండాలని వ్రతం పట్టావు. ఇన్ని పతివ్రతల సినిమాలు చూశావుగదా!. ఆ పతివ్రతలు బావురుమని ఏడుస్తూ 'నా పతిని రక్షించండి' అంటూ దేవతలకి మొరలు పెట్టుకోవడం విన్నావుకదా, మరి నువ్వు మొక్కిన మొక్కుల లిష్టులో మా నాన్న పేరూ నా పేరూ ఎందుకులేదే?" అని తగులుకున్నా. మౌనంగా వుండాలి గనక కళ్ళెర జేసే, పళ్ళు బిగించి, కోపాన్ని ప్రదర్శించింది గానీ మాట్లాడే ధైర్యం చెయ్యాలా. అదేగా మనకి కావల్సిందీ!

"నువ్వెప్పటికీ నీ పుట్టింటిదానివే గానీ, 'మా ఇంటి' దానివి కావే సుబ్బారావు పెళ్ళామా! మీ కాలు విడిచిన మావయ్యో, వేలు విడిచిన మావయ్యో సపరివార సమేతంగా వచ్చాడని గారెలూ బారెలూ తినబెట్టావుగానీ, అయ్యో పాపం ఆయన ఎంత అలిసిపోయి ఇంటికొస్తాడూ, పాపం ఆ సీత ఎంత చదివి చదివి నీరసించి ఇంటికొస్తోందీ అని ఒక్కసారి ఆలోచించావుటే, బలం కోసం కాసిన్ని బంగాళాదుంపలు ఎర్రగా వ్రగా వేయించి, దానికి తోడుగా కాస్త బీరకాయ పచ్చడి జాగ్రత్తగా నూరి, నాలుగు అప్పడాలూ వడియాలూ వేయించి, చక్కగా కాస్త పెరుగుపచ్చడి జోడించి పెడితే నీ సొమ్మేం పోయిందే? పైసలు నాన్నవీ ఫలహారాలు మీవాళ్ళకా?" అని చేతులు తిప్పుతూ (ఆవిడలాగే) ఉపన్యాసం దంచేశా.

ఓ క్రముక్క పట్టుకుని పిచ్చికోపంతో నామీద కొచ్చింది. నేను దొరికితేగా.

"మౌనవ్రతం రోజున శాంతంగా వుండాలి. ఇలా కర్రలూ పలుగులూ పట్టుకుని కొట్టడానికి వస్తే మొక్కు తీరటం సంగతి అటుంచి, చేసిన పుణ్యమంతా వృథా ఔతుంది. కావాలంటే శ్రమలో అడిగిరా" గంభీరంగా అన్నాను. మా అమ్మ పుణ్యం కోసం గేదె కాళ్ళు కడగమన్నా కడుగుతుందని నాకు తెలీదా!

రకరకాల భావాల్ని కళ్ళతోటి పళ్ళతోటి తలవూపుడుతోటి ప్రకటించి, అరుగు మీద కూలబడ్డది మా అమ్మ.

నాకు అర్థమైందేమిటంటే, "నీ సంగతి ఇప్పుడు కాదే, సాయంత్రం 'మౌనవిరమణ' అయిన తరవాత చెబుతా!" అని.

దానికి ఇంకా చాలా టైము వుందిగా... యీలోగా నాన్న ఎట్లానూ రానేవస్తాడుగా. "అవునే అమ్మా.. వారానికి ఒకరోజే ఎందుకూ? మొత్తం వారంరోజులూ మౌనం పాటిస్తే అనంతమైన పుణ్యం దక్కుతుందేమో శాస్త్రీగార్ని కనుక్కోమంటావా?" అని నా టీజింగ్ని పొడిగించా.

మా అమ్మ మళ్ళీ కోపంతో మొహం మటమటలాడించింది. పెద్దపులిచూస్తున్నట్టు నావంక చూసింది. చెప్పొద్దూ.. ఇవాళ 'తాషా మర్పా' తప్పదనుకున్నా. కోర్టులో పని అయిపోయినట్టుంది. మా నాన్న వచ్చేశాడు. వస్తూనే, "ఇవాళ సినిమాకి పోదాం.. కార్తవరాయని కథ" అన్నాడు.

సినిమా పేరెత్తితే చాలు మా అమ్మ మొహం వెలిగిపోతుంది. ఇప్పుడు వెలిగింది. అంటే ఇవాళ చెయ్యాలిన్న 'తాషామర్పా' కార్యక్రమం వాయిదా పడ్డట్టే!

"అదేంటి నాన్నా! ఇప్పటికిప్పుడు రెడీ కమ్మంటే ఎలా రెడీ అవుతుంది? అదీగాక, 'పాపం మీ నాన్న యీ మధ్య కాస్త చిక్కారే సీతా, బలం పట్టాలంటే మంచి భోజనం ఏర్పాటు చెయ్యాలి. ఇవాళ బంగాళాదుంపల వేపుడూ, బీరకాయ పచ్చడి అప్పడాలూ వడియాలూ

ఇంకా కాస్త కొబ్బరి పెరుగుపచ్చడి చేద్దామనుకుంటున్నానే! ఆయన బాగుంటేనే కదా మనమూ బాగుండేది' అంటూ మంగళసూత్రాలు కళ్ళకద్దుకుంది. అవన్నీ చెయ్యకుండా సినిమాకి రమ్మంటే ఎలా వస్తుంది?" నేక్ గా ఫ్లేటు ఫిరాయింపా.

"అవునా భాగ్యం.. చిక్కానంటావా?" అమాయకంగా అడిగాడు మా నాన్న.

'అవునవును' అన్నట్టు మా నాన్న వంకచూసి తల ఆడించి, నావంక 'కొరకొరా' చూసింది. మా అమ్మ, రెండు గంటల్లో సినిమా పెట్టుకుని ఇవన్నీ చెయ్యాలంటే ఎలా కుదురుతుంది!

"పోనీలే నాన్నా ఇవాళ బంగాళాదుంపల వేపుడూ, కందిపాడీ, పెరుగుపచ్చడితో సరిపెట్టుకుండాం. బీరకాయ పచ్చడి అప్పుడాలంటావా? రేపు చేస్తూందిలే. అదీగాక ఇవ్వాళ మౌనవ్రతం కూడానూ!" అన్నాను.

"సరే... సరే! తొందరగా తెమలండి" అన్నాడు మా నాన్న కోటు తీసి చిలక్కొయ్యకి తగిలిస్తూ.

మిరిమిరి నావంక చూసి లోపలికి పోయింది మా అమ్మ.

"మీరు హాయిగా కుర్చీ టీకెట్లు కొనుక్కుని కూర్చోండి నాన్నా. నాకు మాత్రం బెంచీ టీకెట్లు చాలు. డబ్బులు నాకు ఇచ్చేస్తే నా టీకెట్లు నేనే కొనుక్కుంటా. ఇప్పట్నుంచే నేర్చుకుంటేగానీ రేపు తెలీదుగదా!" అన్నా.

"అవునవును. బజారుకెళ్ళి కూరలూ అవీ కూడా తేవడం నేర్చుకోవాలి. ఇదిగో, నీ ఫ్రెండ్స్ ఎవరైనా వస్తే వాళ్ళనీ తోడు తీసికెళ్ళు!" అంటూ విచ్చు రూపాయి బిళ్ళ ఒకటిచ్చాడు. "ఇదిగో మా టీకెట్లు కూడా నువ్వే కొనుక్కురా!" అంటూ ఇంకో రెండూపాయలు ఇచ్చాడు.

సరస్వతిని తీసుకుపోదామనుకున్నాగానీ, అది పిరికిది. అందుకే మధుగాడింటికెళ్ళి వాణ్ణి బయటికి పిలిచా.

"ఒరేయ్... పావలా పట్టుకొస్తే హాయిగా కార్తవరాయని కథ చూసాడాం! బ్రహ్మాండమైన సినిమా.. మంచి తరుణము మించిపోవును. నేడే చూడు!" అని వూరించా.

"మా అమ్మ పైసా కూడా రాల్యదే!" నిరాశగా అన్నాడు.

"యీసారికి నేను పెట్టుబడి పెడతా.. కానీ వారంలోగా నా పావలా నాకు ఇచ్చేయ్యాలి. ఒట్టు!" అన్నాను.

"సరస్వత్తోడే. గ్యారంటీగా ఇస్తా!" వాడి మొహమూ వెలిగిపోయింది.

జంప్ ఎండ్ జంప్

ఆరింటికి 'నమోవెంకటేశా' పాటతో సినిమాహాలు నిద్రలేస్తుంది. ఫుల్ సౌండుతో ఊరంతా వినిపించి, "రండి బాబూ రండి.. వచ్చి సినిమాని చూచి తరించండి" అన్నట్టుగా ఆరుం పావుకి టీకెట్లు 'కొయ్యడం' మొదలెడతారు.

కొంటురు ఓపెనయ్యేలోగా మిఠాయి నాగభూషణంగారు మిర్చి బజ్జీ, మసాలా వడగారెలు మొదలైన సరంజామాతో వచ్చి బడ్డీ తెరుస్తారు. బడ్డీ అంటే ఓ పాక, దానిలో, ఓ టేబులు, కూచోటానికి చిన్నబల్ల. ఆ బడ్డీకి తలుపులుండవు. ఒకే ఒక 'తడిక' ద్వారాలా పనిచేస్తుందన్నమాట. రాగానే ముందస్తుగా లాంతరు వెలిగిస్తాడు. దీపం పెట్టాకే సేల్సు.

బేడా పెట్టి మిరపకాయ బజ్జీలు కొని, హాయిగా ఆ నషాళానికెక్కే కారాన్నీ రుచినీ ఆనందించి, రెండు కుర్చీ టీకెట్లు, రెండు నేల టీకెట్లు రాయల్ గా కొని ఒకటి మధుగాడికిచ్చా.

ఇంటికెళ్ళాక 'మౌనం' గానే మా అమ్మ కాస్త కారప్రసా రెండు అరిసెలూ పెట్టింది. నేనూ 'మౌనం' గానే వాటిని బిగించి, టీకెట్లు మా నాన్న కిచ్చి "నేను విడిగావస్తా నాన్నా" అని రోడ్డెక్కాను.

నిఖార్దైన 'స్కెల్లర్స్' లో నేనూ ఒకదాన్ని గనక, బంగాళాదుంప వేపుడు వాసనని క్షణంలో పట్టేశా.

అన్నట్లు ఓ విషయం మీకు చెప్పాలి. ఇప్పుడైతే 'బంగాళాదుంప' ఏ ప్రత్యేకతా లేకండా సామాన్యపౌరులూ చతికిలబడిందిగానీ, ఒకప్పుడు అది మహారాజాధిరాజు. అన్నింటి కంటే ఖరీదైనది అదే.

"వాళ్ళింటికెళ్తే బంగాళాదుంప వేపుడు చేసి పెట్టారా!" అని గర్వంగా చెప్పుకునేవాళ్ళు. స్పెషల్ చుట్టాలు వోస్తే మాత్రమే చేసే ఏకైక కూర బంగాళాదుంపకూర.

అట్లాగే టమోటాలూ, కాలిఫ్లవరూ, కేబేజీ, కేరట్లూ, ముల్లంగీ, బీట్‌రూటు అసలు మార్కెట్లో కనపడేవేకాదు.

చిత్రం ఏమంటే - టమోటాని 'రామములక్కాయ' అనేవాళ్ళు. అలాగే సాంబారు వుల్లిపాయల్ని 'రంభ చిలకలు' అనేవాళ్ళు.

బయటవైపు లౌడ్ స్పీకర్స్ ఏడింటికి ఆపేశారు. లోపలివైపు స్పీకర్లు 'ఆన్' అయి, 'మేలుకో' పాట మొదలైంది. రష్ చాలా ఎక్కువుంది.

నేనూ మధుగాడూ నేలగేట్లోంచి లోపలికి వెళ్ళాం.

ట్రైల్ పార్ట్ మొదలవగానే, "ఒరే, నువ్వు ఇక్కడే వుండు. నేను అటు ఆడవాళ్ళ వైపుకి పోతా!" అని ఆడవాళ్ళవైపు కెళ్ళి అక్కడినించి బుల్లి అడ్డతడికె మీంచి గెంతి హాయిగా బెంచీమీద కూచున్నా.

టిక్కెట్లవాడు గేటు దగ్గర చూస్తాడు గానీ హాలు లోపల కాదుగదా! ఆ విషయం మనకి తెలుసుగదా!

మా అమ్మా నాన్నా లోపలికి అడుగుపెట్టడం చూసి, 'నేను ఒచ్చేశా నాన్నా' అని ఓ అరుపు అరిచా.

అంటే, 'మనం' బెంచీ టిక్కెట్టే కొన్నామని ఆయన అనుకోవాలన్నమాట.

ట్రైల్ పార్ట్ అయ్యాక సినిమా మొదలవుతుందిగదా! మెల్లమెల్లగా వెనక్కి వెనక్కి జరుగుతూ కుర్చీలుండే చోటికి అతిదగ్గరగా వున్న బెంచీమీదకి చేరాను. జాగ్రత్తగా గమనించా. కుర్చీ టిక్కెట్టుమీద తల్లిదండ్రుల్లో పాటు అయిదారుగురు పిల్లలు కూడా రావటం చూశా.

ఫటాల్‌న వెదురు తడికె మీదుగా 'జంప్' చేసి కుర్చీలో మా నాన్న పక్కన సెటిలయ్యా.

"అదేమిటే? నువ్వు బెంచీ టిక్కెట్టేగా కొన్నది! ఆగు నీ టిక్కెట్టు మార్చి కుర్చీ టిక్కెట్టు తెస్తానూ!" అన్నాడు మా నాన్న.

బెంచీ టిక్కెట్టు అసలు కొంటేగదా. కొన్నది నేల టిక్కెట్టాయే. అది బైటపడితే ఎంత ఇన్సల్టు?

"కాదు నాన్నా.. కాసేపు ఇక్కడ కూచుని మళ్ళీ బెంచీలోకే వెళ్ళిపోదామనుకున్నా! సరే.. ఇప్పుడే మార్చుకొస్తావుండు!" అని కుర్చీ గేట్లోంచి బయటికి నడిచా.

"ఇదిగో యీ పాస్ తీసుకో అమ్మాయ్!. లేకపోతే లోపలికి రానివ్వను!" అంటూ ఔట్‌పాస్ ఇచ్చాడు గేట్‌మేన్.

"అలాగేనండీ. అయినా మీరు నాకు బాగా తెలుసండీ. నేను ప్లీడరుగారి అమ్మాయినండీ!" అంటూ వినయంగా 'పాస్' తీసుకున్నా.

ఇప్పుడు మనం నిఖార్దైన 'కుర్చీటిక్కెట్టు' వాళ్ళమన్నమాట. సినిమాహాలు లోపలివైపు ఆవరణలో వున్న కొట్టుకి పోయి ఓ అణా బరాణీలు కొనుక్కుని 'రాయల్' గా పాస్ గేటు వాడికిచ్చి హాల్లోకి అడుగుపెట్టా. మా నాన్న వెరీ హేపీ. తల్లిదండ్రుల్ని సంతోషపరచడం పిల్లల విధికదా.

ఈ చిన్న చిన్న కంఠీ పనులు మీలో చాలామంది చేసేవుంటారు. అలా చెయ్యకపోతే అసలు 'మజా' ఏ వుంటుంది? ఇంకొ విషయం మీరెవరితోనైనా వాళ్ళ బాల్యం గురించి ప్రస్తావించండి. అప్పుడు చూడండి వాళ్ళ ఉత్సాహం. ఎందుకంటే వృద్ధాప్యంలో నిజమైన

ఆనందాన్నిచ్చేది బాల్యపుజ్ఞాపకాలే! ఇప్పుడు నేనేమీ వృద్ధాప్యంలో అడుగుపెట్టలేదు. కానీ, జీవితాన్ని చదువుతున్న కొద్దీ, సాటి మనుషుల్ని గమనించిన కొద్దీ, బాల్యం అనేది జీవితంలో ఎంత బలమైన ముద్రవేస్తుందో నిస్సంశయంగా తెలుసుకోగలిగాను.

అసలు జీవితపథాన్నీ జీవన విధానాన్నీ, నిర్ణయించేది నిర్ధారించేది బాల్యమే!

పోనుపోను మీరు చూస్తారుగా!

'కాత్తకోడ'

"క్కడికిఎ దాంపో?" అడిగింది రాధమ్మ. రాధమ్మ అక్షరాలు అజంతా శిల్పాల్లా అందంగా వుంటాయి.

"మిడి మా టకితో" అన్నది సరస్వతి.

"న్నింటికి ఎ?" జయ.

"మ్మిదితో!" విజయ.

"రిమజనంభో?" నేనన్నాను.

"జమేని.. ఆషయంవి..ర్తుగుదులే!" ఒప్పుకుంది విజయ. ఈ భాష ఏమిటంటారా? ఆ రోజుల్లో 'క' భాష మరో పాప్యులర్. 'కమీ కపే కరు వ్ ఏ కమికటి' ఇలా ప్రతి అక్షరం. ముందూ ఓ 'క'ని చేరిస్తే అది 'క' భాష అవుతుందన్నమాట. 'క'లు తీసేస్తే చెప్పాలనుకున్నది తెలుస్తుంది. ఇందాక రాసిన దాంట్లో 'క'లు తీసేస్తే 'మీపేరు ఏమిటి?' అని తెలుస్తుంది. అది ఎలా పాకిందంటే, నీళ్లు మీద పాము పాకినట్టు స్కూళ్ళలోకి పాకింది. అందరికీ అర్థమయే 'క' భాష, యీ కామ్రేడ్ సీతకెందుకూ? అందుకే సరికొత్త కోడ్ కనిపెట్టాను. ఈ స్కీకెట్ కోడ్ని కేవలం 'క్లోజ్ ఫ్రెండ్స్'కి మాత్రమే నేర్పాను. అందువల్ల మేం మా కోడ్లో మాట్లాడుకుంటుంటే వినేవాళ్ళకి ఏమీ అర్థంకాక తన్నుకుచచ్చేవాళ్ళు.

ఒకరిద్దరైతే, "సీతా.. ఆ భాష నాకు నేర్పితే కృష్ణయ్య హోటల్లో తిన్నంత టిఫిను ఇప్పిస్తాను!" అంటూ నా వెంటబడ్డారుగానీ నేనెందుకు నేర్పానూ.

నా ఫ్రెండ్లూ నేర్పరని నాకు తెలుసు. ఎందుకంటే మూడుసార్లు 'సరస్వతితోడు' అనిపించానుగదా!

మేం ఎవరిమీద ఒట్టేసినా దాన్ని 'గట్టు'న పెట్టడం తప్పదు. కానీ 'సరస్వతితోడు' అని ఒట్టేస్తే మాత్రం ఆ ఒట్టుని గట్టుమీద పెట్టం. చదువుల తల్లిగదా! ఆవిడకి కోపం వచ్చి, "హూ.. నువ్వు నామీద ఒట్టు వేసి మాట తప్పుతావా? ఫో.. యీ జన్మంతా చదివినా సెకెండుఫారం పాస్కావు. అంతేకాదు.. అక్షరాలు కూడా మర్చిపోతావ్!" అని శాపం పెడితే మనగతేంగానూ?

సరే.. ఎన్నో ఏళ్ళయింది గనక మీ కోసం ఆగుట్టు విప్పుతున్నా. తెలుసుకునే ముందు మూడుసార్లు సరస్వతి అమ్మవార్ని తలుచుకుని స్కీకెట్ చదవండి.

ఏమీలేదు.. పదంలో వుండే చివరి అక్షరాల్ని ముందుకు తీసుకురావడమే. అర్థంకాలేదు కదూ! ఇప్పుడు పదంలో వుండే మొట్టమొదటి అక్షరాన్ని చివరికి పెట్టండి. అర్థంకాలేదా.. పైన మా భాషలో రాసిన దాన్ని 'డీకోడ్' చేస్తున్నా. చదవండి.

"ఎక్కడికి? పోదాం" రాధమ్మ; "మావిడితోటకి" - సరస్వతి

"ఎన్నింటికి?" జయ; "తొమ్మిది.." విజయ. "మరిభోజనం?" నేను

"నిజమే.. ఆ విషయం గుర్తులేదు!" విజయ. ఎంత సింపుల్!

ఎవరినన్నా తిట్టాలనుకుంటే దీన్నే వాడేవాళ్ళం. హాయిగా తిట్టుకోవచ్చు. తిట్టింది తెలిసేది మనకేగా. "ర్వతీశం పా హామ నాసిపి" అని పార్వతీశం గాడి ఎదటే తిట్టొచ్చు. అంటే, "పార్వతీశం మహా పీనాసి" అని. తేడా ఇంకో వెంకటేశాన్ని "డుత్తివా...ధవవె" అనగా వాడుత్తి వెధవ..'

మొదట్లో గబగబా పలకడం కొంచెం కష్టమైనా తరవాత చులాగ్గా అలవాటైపోయింది.

"ఏమిటా వెధవ భాష? బుద్ధిహీనుల్లారా!" అని మా భాషని చాటుగా విన్న ఆంజనేయుగారు అరిచినా, "ఏం లేదు మాస్థారు, అక్షరాల్ని తిరగామరగా చేసి మాట్లాడితే ఎలా ఉంటుందో చూస్తున్నాం" అన్నానేగానీ ఆయనకి చెప్పనేలేదు.

సరే అందరం ఏదో ఒక తినుబండారం తేవాలనీ అతి దగ్గరది గురవయ్యాతోటే గనక అక్కడ కలవాలనీ పన్నెండుకల్లా అక్కడుండాలనీ నిర్ణయించాం.

మేం అక్కడికి వెళ్ళినప్పుడు బ్రహ్మాండంగా కోడిపందాలు జరుగుతున్నాయి. అంతేకాదు.. కాయ్ రాజా కాయ్. మూడు ముక్కలు ఇలా తిరణాల బాగా జరుగుతోంది. నోట్లో కల్లో సారానో పోసుకుని, ఆ తరవాత కోడి మెడని సున్నితంగా నొక్కి దాని నోరు తెరిపించి దానినోట్లో నోరు పెట్టి దానికి సారానో కల్లో తాగించి, కాళ్ళకి కత్తులు కడితే.. ఇహ చూడండి.

రెండు నిముషాలు చూశామో లేదో, "ఏమ్మా, అందరూ ఆడపిల్లలు అసలు మీకు బుద్ధుందా.. ఇక్కడ జనాలు తెగతాగి పందాలు వేసుకుంటున్నారు. కొట్టుకుంటే తలలు కూడా 'నడానికి' పగలొచ్చు!. పదండి!" అంటూ మమ్మల్ని తోటనించి బయటకు తీసుకొచ్చి మెయిన్ రోడ్డు మీద వదిలాడు ఖాదర్.. అంటే తీగలంచ కరణంగారి జవానన్నమాట.

'కాయ్ రాజా కాయ్' వాడు మా స్కూలు ముందు ఓసారి దుకాణం పెట్టాడుగానీ, "పిల్లల్ని చెడగొడతావుటా గాడిదా.. మళ్ళీ యీ చుట్టుపక్కల కనిపిస్తే చంపేస్తా!" అని మా హెడ్ మాస్టారు వాణ్ణి బెదిరించారు. వాడు అప్పుడప్పుడూ బస్స్టాండ్ దగ్గర కనిపిస్తాడు గానీ, కోడిపందాలు మాత్రం చూడటం అవాళే మొదటిసారి.

"ఒరే బాబీ.. కోళ్ళకి కల్లెందుకు తాగిస్తారా?" అని మా బాబీని అడిగితే "అవి మత్తెక్కి భీకరంగా ఒకదాన్నొకటి పొడుచుకునేందుకు!" అన్నాడు.

అలాగే 'పాట్లెళ్ళ' పందాలు. మనిషి మనసులో 'హింస' అనేది పుట్టుకతోనే పుడుతుందా? ఆ విషయమే మా సైన్సు మాస్టారు రామచంద్రరావుగార్ని అడిగితే, "నిప్పునిప్పుని ఆర్పగలదా? నీరు మాత్రమే ఆర్పగలదు. హింస ఒకటిగాదు, దయ జాలి క్షమ శాంతం సత్యం ధర్మం ప్రేమ అన్నీ పుట్టుకతోనే వస్తాయి. మన 'విచక్ష'ని ఉపయోగించి మంచిని మాత్రమే గ్రహించాలి. మంచిని మాత్రమే ప్రోత్సహించాలి!" అన్నారు.

మిగతారోజుల్లో ఇక్కడి 'చెంబు' అక్కడ పెట్టునుగానీ, చలికాలంలో మాత్రం చాలా పనులుచేస్తా. తెల్లవారు రూమునే మా అమ్మలేచి ఏదో ఓ సుప్రభాతం పాడుకుంటుంది గదా. ఇక్కడ సుప్రభాతాలు అంటే 'మేలుకొలుపు' అని అర్థంచేసుకోవాలి. అప్పటికి ఇంకా వెంకటేశ్వర సుప్రభాతం 'ఫేమస్' కాలేదు. అందుకని, 'మేలుకో కావేటి రంగా' అనో, 'మేలుకోవయ్య మా బుజ్జిగణపయ్యా' అనో ఆడవాళ్ళు మొహం కడుక్కోగానే పాట అందుకునేవాళ్ళు. మా అమ్మ వేపపుల్ల వాడేదిగనక ప్రాబ్లం లేదు. నేనూ మా నాన్నా వాడేది స్వచ్ఛమైన 'కచ్చిక'ని.

ఆవిడ మేలుకొలుపు మొదలెట్టగానే నేను లేచి 'దాలి' సిద్ధంచేసిదాన్ని. అంటే పిడకల్ని చక్కగా అమర్చి కొంచెం కిరసనాయిలు విదిలించి వెలిగించడం అన్నమాట. దానిమీద కాచిన 'పాల రుచి' ఇప్పటి వాళ్ళ ఊహాకి అందదు. ఆ పాలు తోడుబెడితే వచ్చే పెరుగు రుచి అద్భుతం.

పిడకలు మెల్లగా కాలుతూ వుంటే పొగ క్రమక్రమంగా అలుముకుంటోంది. ఓ దుప్పటి చెవుల మీదుగా కప్పుకుని, ఆ దాలిదగ్గర అప్పుడప్పుడూ చేతులు వెచ్చజేసుకుంటూ కలల్లో తేలిపోవడం ఎంత బాగుంటుందో.

చల్లని గాలి వీస్తుంటే, కోళ్ళు లేచి జనాల్ని నిద్దరలేపుతుంటే, చెట్లమీదవుండే పక్షులు నిద్రలేచి చక్రికలు కొడుతూంటే, 'పాలమ్మా పాలు' అంటూ గొల్లభామలు పాలను ఇంటింటికి అందిస్తుంటే, అప్పుడే పాలు తాగిన తువ్వాయిలు గంతులు వేస్తూ పరుగులు తీస్తూ తల్లితో ఆడుకుంటుంటే, తెల్లారీ తెల్లారకముందే సీతాకోకచిలుకలు విచ్చీ విచ్చని పువ్వుల మీద వాలి అందమైన రెక్కల్ని అల్లార్చుతుంటే, కళ్ళు నులుముకుంటూ బయటికి వచ్చిన కన్నెలు కళ్ళాపు జల్లి అందంగా ముగ్గులు వేస్తుంటే, స్నానానికి కాగుతున్న వేన్నీళ్ళు తెరలు తెరలుగా 'ఆవిర్ల'ను గాలిలోకి వదులుతుంటే, తృప్తిగా కుడితి తాగిన ఎద్దులు తలలు వూగిస్తూ మెడలోని గంటలు గణగణలాడిస్తుంటే, మంచినీళ్ళ కోసం చెలం బావి దగ్గరకు వెళ్ళిన ఆడవాళ్ళు ఒళ్ళంతా నీళ్ళు గుమ్మరించుకుని 'మడి'తో తడిబట్టలతో ఇళ్ళకి నీళ్ళబిందెలు తీసుకొస్తుంటే, సాతాని జియ్యర్లు తలమీద పాత్రలో శృతి శుభ గంగా భగవన్నామస్మరణ చేస్తూ మనసుని పరవశింపజేస్తుంటే పాలేళ్ళ కోసం పొద్దున్నే ఉడుకుతున్న అన్నం కుతకుతా శబ్దం చేస్తుంటే, నిద్రలేచిన శిశువులు కొంతమంది ఏడుస్తుంటే, మరి కొంతమంది పాలతో కడుపు నింపుకున్నాక కేరింతలు కొడుతుంటే, కాకులు చిలకలు పిచ్చికలూ వాటి వాటి భాషలో పొద్దున్నే హడావిడి చేస్తుంటే, రాత్రి కురిసిన మంచుకి తడిసిన 'భూమి వాసన' శ్వాసద్వారా గుండెల్లోకి పోయి ఓ విచిత్రమైన పరిమళంతో గిలిగింతలు పెడుతుంటే - సగం మూసిన కళ్ళతో నేను కలలుగనేదాన్ని.

"ఎంతసేపే? ఓ పక్క స్కూలికి టైమ్ అవుతోంది. ఎంతసేపు కూర్చుంటావ్?" అని గాఠిగా అరిచి మా అమ్మ నా కలలకి ఫుల్స్టాప్ పెట్టింది.

శీతాకాలంలో పగలు తక్కువ. రాత్రి ఎక్కువ. రోజులు 'ఇట్టే' గడిచిపోయేవి. బావిలో నీళ్ళు మాత్రం మహావెచ్చగా ఉండేవి. చెరువు నీళ్ళయితే అంతే సంగతులు. నీళ్ళకి వేళ్ళు తగిలే చాలు.. 'జివ్వు'మని ప్రాణం లాగేసేది. ఎంత చలి అయినా మా అమ్మ కార్తిక స్నానాలు చేసేది. చన్నీళ్ళతోటే చెయ్యాలిట. వేడినీళ్ళు అసలు వాడకూడదుట. కార్తికమాసంలో శివాలయం భక్తులతో కిటకిటలాడేది. మా శివాలయంలో కొలువున్నది 'శూలినీదుర్గాంబ, యోగలింగేశ్వరుడూ.' గాలి అగరువత్తుల పరిమళాన్ని సంతరించుకునేది.

ఆశ్రమంలోనూ కార్తిక మాసపు పూజలు వైభవంగా జరిగేవి. విశ్వనాథుడు గదా కొలువున్నదీ! అమ్మవారి పేరు శ్రీరాజరాజేశ్వరి.

బిల్వదళాలకోసం పోటీపడేవాళ్ళం. ఆశ్రమంలో బిల్వవృక్షం వుంది. శివాలయంలోనూ ఉంది. బిల్వదళాన్ని శివుడికి అర్పిస్తే చాలు 'బోలెడు' పుణ్యం మన ఎక్కాంట్లోకి వచ్చేస్తుందని పిల్లలమైన మా నమ్మకం. పుణ్యం సంగతి పక్కన పెడితే, ఇటు శివాలయంలోనూ అటు ఆశ్రమంలోనూ కూడా 'దండిగా' ప్రసాదాలు దొరికేవి. వాటి రుచే వేరు.

"అదేమిటే అమ్మా! గుళ్ళో చేసిన పులిహోర రుచి నువ్వు చేస్తే ఎందుకురాదూ?" అని ఓ రోజున అడిగేశా.

"చూశారుటండీ! పులిహోర చేస్తే కంచెడు కంచెడు మింగుతుంది, గుళ్ళో పులిహోర రుచి నేను చేస్తే రాదా? కృతజ్ఞత అనేది మీ వంశానికి ఏడిస్తేగా?" అని మా అమ్మ 'వంశవృక్షం' తీసేది.

"నువ్వు చేసింది బాగోలేదనలేదే మా లక్ష్మి కూతురా, అక్కడిదీ బాగుందని అన్నాను!" అని నేను సర్లబోయేదాన్ని.

"ఆ మాత్రం అర్థంచేసుకోలేని బుర్రకాదులే! 'ఎడంచెయ్యి' అంటానికి బదులు 'పురచెయ్యి' అన్నాట్ల నీలాంటి వాడే ఎవడో! అయినా పొద్దున్నే నా పని నేను చేసుకోక నీతో వాదులాటలెందుకలా?" అని వంట గదిలోకి నిష్క్రమించేది.

"అట్లా పుల్ల విరుపుగా అనకపోతే, 'అమ్మా నువ్వెంత బ్రహ్మాండంగా చేస్తావే. నీ పులిహోర రుచి లోకంలో ఉండదనుకో,' అని కాస్త పొగడకూడదే సీతా మీ అమ్మనీ!" నవ్వి అనేవాడు మా నాన్న.

"ఏమో నాన్నా.. ఆవిడ కాస్త 'చికాగ్గా' ఉంటేనే నాకు బాగుంటుంది.." నేనూ నవ్వేసేదాన్ని. దెబ్బలాడితే 'మన' జోలికిరాదుగదా! మనకి కావల్సింది అంతేగదా!

రక్షలు రక్షలు. పాదరక్షలూ..

ప్రస్తుతం మనకి అర్థంతుగా కావల్సినవి కొత్త చెప్పులు. అసలు ఏ చెప్పుల జతనన్న ఎన్నాళ్ళు వాడతాం? నా పాదల సైజేమో పెరుగుతోంది. చూపించినా, వివరించి చెప్పినా మా అమ్మ "మూడేళ్ళేగా అయిందీ? ఇప్పుడే ఎందుకూ? ఇంకో రెండేళ్ళుపోనీ!" అంటోంది.

"నడవలేను తల్లీ!" అన్నాను.

"వచ్చే ఏటికి మళ్ళీ పాదాలు పెరిగితే మళ్ళీ ఇంకో జతకి డబ్బులు పెట్టడం దండగ, కనక వీటినే వేసుకో తల్లీ!" అని మా అమ్మ మొరాయింది.

ఆశ్రమం ముందూ, శివాలయం ముందూ వదిలేసి చూశా. ఎవరన్నా ఎత్తుకుపోతే బాగుండునని. ఊహూ! ఓ రోజు వాటిని మా అమ్మ చూడకుండా నీళ్ళలో నానేశా. చీకిపోతే చిరుగులైకదా అని. ఉహూ..! పరిగెత్తినా చిరగలా. చిరగలానికి అవేమన్నా ఆషామాషీ చెప్పులూ.. మా సుబ్బన్న కుట్టినవి. మనిషన్నాపోతాడేమోగానీ చెప్పు మాత్రం చిరగదుగదా. పోనీ అరుగుతుండా అని చూసినా అరగవు. ఎందుకంటే కింద పల్చని టైరు ముక్కతో జోడించాడు గదా.

అసలు సుబ్బన్న చెప్పులు ఊళ్ళోనేగాదు.. చుట్టుపక్కల ఊళ్ళల్లో కూడా ప్రసిద్ధి చెందినవి. కీరుచెప్పులు, టైరు చెప్పులు, ఆకుజోళ్ళూ, ఇంకా నాజూగ్గా మహా వైభవంగా ఉంటే 'నిజాం చెప్పులూ' ఇలా చాలా రకాల జోళ్ళు తయారు చేసినాడు. కీరుచెప్పులూ టైరు చెప్పులూ మాత్రం అమ్మకానికి సిద్ధంగా ఉండేవి. మిగతావి మాత్రం కొలతలు ఇచ్చి కుట్టించుకోవాల్సిందే.

"సుబ్బన్నా.. నా చెప్పులు అర్థంతుగా 'పనికిరాకండా' పోవటానికి ఏదైనా ఉపాయం చెప్పు!" అనడిగా.

"అమ్మాయిగారూ.. చెప్పుల్ని పనికొచ్చేటట్టు చెయ్యడమేగానీ పనికిరాకుండా చేసే పనికిమాలిన పనిని యీ సుబ్బన్న చెయ్యడండీ!" అన్నాడు.

అనవసరంగా ఇంకో కష్టం తెచ్చుకున్నా. ఒకవేళ ఇప్పుడీ చెప్పులు నిజంగా పోయినా, "అమ్మాయిగారెక్కడో కావాలని పడేసి ఉంటారండీ!" అని మా నాన్నతో చెప్పడూ! ఇంకో దుకాణాలు రెండున్నాయిగానీ, వాటిలో 'కుట్టే' పనికన్నా 'రిపేరు' పనులే ఎక్కువ జరుగుతై. అంతేగాక వాళ్ళు కుట్టినవి వేసుకుంటే 'ఒంటె నడక' వస్తుందని సరదాగా మా ఊళ్ళో అనుకుంటారు.

ఇంతకీ యీ చెప్పులగోల ఏమిటనా? సరస్వతి కొత్త చెప్పులు.. పుష్పకుమారి, జయ, విజయ, రాధ, రేఫల్ ఇంతమంది కొత్త చెప్పులు కొనుక్కున్నారు. ఆఖరికి కమలకుమారి కూడా కొత్త చెప్పులు కొనుక్కున్నారు. ఆఖరికి కమలకుమారి కూడా కొత్త చెప్పులు టకటకలాడిస్తూ నాముందు పెళ్ళునడకలు నడిచింది. ధర్ట్ ఫాం 'ఏ' సెక్షన్లో కొత్త చెప్పులు వేసుకోని అమ్మాయి కేవలం క్రామేడ్ సీత

మాత్రమే అనుకున్నప్పుడల్లా గుండె డబడబలాడిపోదూ? అదేగాదు.. అందరూ ఓణీలు వేస్తున్నారు. నేను తప్ప. అదేమిటో, నేను గడకరలా ఎదుగుతున్నాగానీ వాళ్ళల్లాగా 'అడ్డంగా' ఎదగట్లా. ఆమాటే మా సుడీలా టీచర్తో అంటే, "వాలీబాల్కి బ్రహ్మాండంగా పనికొస్తావు. డోంట్ వరీ" అని నవ్వింది.

ఆ మాటా నిజమే! నేను ఎగిరి బంతిని కొట్టానంటే గ్యారంటీగా పాయింటే! వ్

ఇంతకీ వాళ్ళ 'టెక్కు' ఏమంటే, మా ఊళ్ళో కొత్తగా పెట్టిన 'బాటా' దుకాణంలో 'హవాయి' చెప్పులు కొనిపించుకుని, వాటిని టకటకలాడిస్తూ నడుస్తున్నారు. నడిచారుబో.. నావంక చూడనేలా? చూశారుబో - చూస్తూ చూస్తూ నవ్వనేలా?

ఇహ లాభం లేదనుకుని నా చెప్పునొకదాన్ని 'వీరగడి'లో పారేశా. వీరగడి అంటే మా ఊళ్ళో ఉన్న పాడుబడిన మోటబావి. రెండో చెప్పుని భద్రంగా చేతుల్లో పట్టుకుని, "అమ్మా.. నా చెప్పు ఓ కుక్క ఎత్తుకు పోయిందే. రేపు స్కూలికి ఎలా వెళ్ళనూ?" అని అమాయకంగా అన్నాను.

"పారేశావా? కుక్క ఎత్తుకుపోయిందా?" అనుమానంగా నా వంక చూస్తూ అంది.

"నిజంగా కుక్క ఎత్తుకుపోయింది. చాలాసేపు దాని వెనకాల పరిగెత్తా కూడానూ!" అన్నాను.

"కుక్క ఎటువేపు వెళ్ళింది?" అదోలా చూస్తూ ప్రశ్నించింది మా డిటెక్టివ్.

"వీరగడివైపు" జవాబిచ్చా.

"సరే! మీ నాన్న వచ్చాక కొత్త చెప్పుల విషయం చెబుతాలే!" అన్నది.

ఉత్తి దొంగ మొహంది మా అమ్మ. ఏం? మా నాన్నకి నేను చెప్పుకోలేనా? వెంటనే కొనిపెడతాడు. నేను మా నాన్నని అడిగితే, యీవిడ 'కొనొద్దని' అడ్డుపడుతుందని తెలిసే, ఇటునించి నరుక్కొచ్చా.

"ఆహో.. రేపటికల్లా యీ యొక్క సీతకూడా 'బాటా' చెప్పుల్లో టకటకలాడుతు తిరుగుతుందిగదా!" అని లోలోపల పొంగిపోయాను.

ఏలూరెళ్ళిన మా నాన్న ఆ రాత్రి ఇంటికి రాలేదు. మరుసటి రోజు పొద్దున్నే లేచి చూద్దనుగదా, వీరగడిలో పారేసిన నా చెప్పు భద్రంగా రెండోదాని పక్కన ఉంది.

"ఇదేంటి? యీ చెప్పు ఎక్కడించి వచ్చింది?" అయోమయంగా మా అమ్మతో అన్నాను.

"కుక్క వీరగడివైపు వెళ్ళిందన్నావుగా! అందుకే కరణంగారి పాలేర్ని వీరగడిలో చూసిరమ్మా. ఆ 'కుక్క' చెప్పుని మామూలుగా పడేసి ఉంటుంది. పైపైనే ఉందిట, పాలేరు గాలంతో తీసిపట్టుకొచ్చాడు" అన్నది.

'చీ..' ఓ రాయి కట్టిపడెయ్యాలింది. పారబాటు చేశా.

"అయినా కుక్క ముట్టిన చెప్పుని మళ్ళీ తొడక్కూడదని అంటారుగా? నేను మాత్రం దాన్ని తొడగను!" ప్రాటెస్తు చేశా.

"కుక్క ముట్టిన 'కుండ'ని తాకరాదంటారుగానీ, చెప్పునిగాదు. తొడక్కపోతే మానెయ్. కాళ్ళు కాలేది నీకే!" అన్నది నిర్వికారంగా.

ఇదేం మనిషీ!

పంతంకొద్దీ చెప్పులు వేసుకోకుండానే స్కూలుకి పోయా. పొద్దున ఫరవాలేదుగానీ, మధ్యాహ్నం తారురోడ్డు మీద కాలుపెట్టేసరికి పాదాలు చురుమన్నాయి. ఒక్క అడుగు ముందికి పడదూ. సైకిలు తెచ్చుకోలేదు. ఏం చెయ్యాలో అర్థంగాక కళ్ళల్లో నీళ్ళొచ్చాయి.

"సీతా, మరేం పర్లేదే. అక్కడ పేడవుంది చూడు. దాన్ని తొక్కి నడు. కాళ్ళు కాలనే కాలవు!" అని ముత్యాలోడు అన్నాడు. రెండు కాళ్ళూ పేడతో తొక్కినడిచా. నిజంగా కాళ్ళు కాలలా. వాడి పాదాలు చూస్తే అవీ పేడతోనే ఉన్నై.

"నీకెట్లా తెల్పారా?" అన్నా.

"ఎండాకాలమంతా మనపని పేడతోక్కుడే! పుస్తకాలకే డబ్బులివ్వని మా నాన్న చెప్పులకేమిస్తాడే!" నవ్వాడు ముత్యాలోడు.

నిజమే. మా క్లాసులో కనీసం సగం మందికి చెప్పుల్లేవు. ఉన్నా టైరు చెప్పులు. ఒకసారి కొంటే పదేళ్ళకైనా తిరుగుండదు. అవీ కొనలేని వాళ్ళు ఎంతమంది?

చచ్చినా మా అమ్మని మళ్ళీ చెప్పులు కొనమని అడగొద్దనుకున్నా. మూడు నెలలు నా పాత చెప్పుల్నే వేసుకు తిరిగా.

అప్పుడు తెలిసింది 'హవాయి చెప్పులసోకు! స్ట్రాపులు తెగిపోతే పిన్నీసులతో వాటిని జాయిన్ చేసి తిరుగుతున్నారు మా మొనగత్తెలు. నేను మాత్రం సుబ్బన్న చెప్పుల్నే టకటకలాడిస్తూ తిరిగా. సంక్రాంతికి మా అమ్మే కొత్తచెప్పులు కొనిస్తానని నన్ను బాటా షాపుకి తీసికెళ్ళిందిగానీ, "నేను సుబ్బన్న దగ్గరే ఆకుజోళ్ళు కుట్టించుకుంటా, లేకపోతే చెప్పులే వద్దు" అని తెగేసి చెప్పి, సుబ్బన్న దగ్గరే కొత్త చెప్పులు కుట్టించా. ఆ మాటే మా అమ్మ సుబ్బన్నతో చెబితే, సుబ్బన్న పొంగిపోయి, "పాపమ్మగారు బంగరు తల్లి కదండీ! కంపెనీవోళ్ళ చెప్పులకీ మనం కుట్టే చెప్పులకీ ఉండే తేడా కటిక్కిన కనిపెట్టేశారు" అని మహా సుందరంగా ఆకుజోళ్ళు కుట్టిచ్చాడు.

వినడానికి ఇదంతా సరదాగా ఉండేమో నాకు తెలీదుగానీ, నాకు మాత్రం కళ్ళవెంట నీళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. మొన్నామధ్య మా ఊరు వెళ్ళి చూస్తే 'కంపెనీ' దుకాణాలేగానీ, చక్కగా సౌకర్యంగా చెప్పులు కుట్టి ఇచ్చే సుబ్బన్నలు మాత్రం కరువయ్యారు. లేదు.. కనుమరుగైపోయారు. బస్తీ నాగరికత వచ్చి, నిజమైన 'నాగరికుల్ని' వేళ్ళతో సహా పెకలించేసింది. తాలూకాఫీసు దగ్గర మాత్రం ఓ ముసలాయన తెగిన చెప్పుల్ని కుట్టివడానికి మిగిలున్నాడు. కానీ, తెగిన చెప్పుని కుట్టించుకునే మనుషులు ఏరీ?

'సా' మిల్లు వచ్చిందోచ్చో!

మాదాలోళ్ళ ఇంటికి అవతల పక్కన దిట్టమైన రేకులపెడ్డు వేస్తున్నారు. ఆ పక్కనే వున్న మామిడితోటలోనే అవాళ మా ఆటలపోటీలు. మా ఆటలపోటీలంటే, హైస్కూలివికావు. మేడబడికీ - పాకబడికీ మధ్యన. ధర్మఫాలోకి వచ్చినా మా పునాదుల్ని మేం మరిచిపోలేదు. గొప్పలు వాళ్ళవీ.. గెలుపు మాది.

'రింగ్ టెన్నిస్' రంజుగా సాగుతుంటే ఒకాయనొచ్చి, "ఆటలయ్యాక ఆ పెడ్డులోకి రండి. బిళ్ళలు పంచిపెడతా!" అన్నాడు. నాకేమీ అంత ఉత్సాహం అనిపించలా. కానీ మావాళ్ళు ఆగితేగా!" అన్నాడు. నాకేమీ అంత ఉత్సాహం అనిపించలా. కానీ మావాళ్ళు ఆగితేగా! మావాళ్ళు బలవంతపెట్టి నన్నూ లాక్కుపోయారు. మేం వెళ్ళగానే మొహం 'ఇంత' చేసుకుని మరమరాల ఉండలూ, శనగపప్పు ఉండలూ, జీళ్ళూ, నిమ్మతొనలేకాక తలో చక్రకేళీ అరటి పండా కొబ్బరి ముక్కలూ కూడా ఇచ్చాడు.

"ఇక్కడ ఏం చెయ్యబోతున్నారా?" అడిగా.

"ఇక్కడ దుంగల్ని ముక్కలుగా కోస్తాం. ఇహ తలుపులూ దర్వాజాలూ, పలక బద్దీలూ, వాసాలూ అన్నీ ఇదిగో.. యీ స్టీలు బ్లేడుతో కోసి తయారు చేస్తామన్నమాట. ఇవాళ మంచిరోజు గనక పూజచేశాం!" అన్నాడు.

మరుసటిరోజునించీ దుంగలే దుంగలు వచ్చిపడ్డాయి. పనివాళ్ళకూడా బెజవాడ నించి వచ్చారు. ముమ్మరంగా పని మొదలయింది. నెలరోజులకల్లా మా ఊళ్ళో 'పొట్టుపాయిల్లు' అమ్మకానికొచ్చాయి. మూడురాళ్ళు పెట్టి, దానికింద కట్టెపుల్లలో

మంటపెట్టె వంటలు చేసే వాళ్ళు అట్లాగే, ఇటుకలూ మట్టితో చక్కగా పొయ్యిలూ గట్టు నీటుగా తయారుచేసి, పేడతో అలికి, ఆ పొయ్యిమీద వండేవాళ్ళు ఆడంగులు.

ఆ తరువాత కాస్త 'నాజూకు' తనం పెరిగి, కట్టెపుల్లలు కాలట్టేదనీ, పొగవస్తోందనీ ఆడాళ్ళు కంష్టంట్లు చేస్తుంటే - ఆ టైపు పొయ్యిలు పోయి కుంపట్లు వచ్చాయి. కుంపట్లకి కట్టెలతో పనిలేదు. బొగ్గులుంటే చాలు. ఓ చుక్క కిరసనాయిలు వేసి ముట్టిస్తే చాలు.. చులాగ్గా బొగ్గులు అంటుకునేవి.

ఇప్పుడీ పొట్టుపొయ్యిలొచ్చాయి. రోకలి తీసుకుని ఆ పొట్టు పొయ్యి మధ్యన్ నిటారుగా పెట్టి చుట్టూ, 'సా'మిల్లు దగ్గర్నించి తెచ్చిన రంపంపొట్టుని గట్టిగా కూలి, రోకల్ని నేవళంగా పొట్టు రాలకుండా బయటికి తీసి, ఓ కర్ర పుల్లతో మంట పెడితే, ఆ పొట్టు పొయ్యి దానిపటున అది మండుతూ ఉంటుందన్నమాట.

రంపం పొట్టు మొదట్లో ఫ్రీగా పట్టుకుపోమ్మనేవాడు సామిల్లు ఓనరు నారాయణ. ఆ తరువాత బస్తా అర్థరూపాయి. ఆరైల్లు తరవాత బస్తా రూపాయి ఇలా పెరుగుతు పోయింది. కట్టె పుల్లలు అమ్మేవాళ్ళ నోట్లో కుంపట్లు మన్నుకొడితే, బొగ్గు తయారీ వాళ్ళ నోట్లో రంపంపొట్టు మన్ను కొట్టింది. ఇప్పుడు 'గేస్' ధరల్ని భరించలేక ఎవడి నోట్లో వాడే మట్టికొట్టుకుంటున్నాం. అయితే పొట్టుపొయ్యి - గ్యాస్ బండకీ మధ్యలో కిరసనాయిల్ 'స్టా'లు వచ్చినై.. అదో కథ!

ఇంతకీ యీ పొట్టుపొయ్యిలొచ్చి నా మెడకి చుట్టుకున్నై.. శివుడి మెళ్ళో పాముల్లాగా! పరమ పీనాసి అయిన మా అమ్మ రెండు పొట్టుపొయ్యిలు కొంది. అప్పుడే నాకు అనుమానం వచ్చింది.. ఏదో తేడా ఉందని.

"ఇదిగో సీతా, ఇవాల్నినించీ యీ పొట్టుపొయ్యిలు వెలిగించడం, ఓదాన్లో నీళ్ళు కాచడం, రెండో దాన్లో ఎసరు పడెయ్యటం నీ వొంతు!" అన్నది.

"చక్కగా 'కాగు'లో కాయమంటే స్నానానికి నీళ్ళు కాస్తాను. యీ పొట్టుపొయ్యి గొడవ నాకు పెట్టకు!" అని చికాగ్గా అన్నాను.

మా అమ్మ మహా తెలివైంది. మెల్లిగా ఒక పని ఒకరోజున వప్పచెపుతుంది.

ఆరోజు ఆ పని చేస్తే అంతే.. మరుసటి రోజునించీ చచ్చినట్టు ఆ పని మనం చెయ్యాల్సిందే! ఆది నిష్ఠూరం మంచిదికదా అని మొదట్లోనే నేను మొరాయింపాను.

పెద్దగా ఆవిడ చదువుకోకపోయినా, 'పల్లెటూరి తెలివితేటలు' మాత్రం బ్రహ్మాండంగా ఉన్నై.

"ఏవండోయ్ ఇటండీ" అని మా నాన్నని పిలిచింది.

"ఏమిటే?" అని పనిచేసుకుంటున్న మా నాన్న బయటికి రాగానే,

"దీనికి పన్నెండేళ్ళు వచ్చాయిగదా! రేపో మాపో ఇంకో అయిదేళ్ళకో పెళ్ళిచెయ్యాలిగదా..! అంటే ఈ 'దేభ్యానికి' పనీపాటూ నేర్పాలి గదా! లేకపోతే, దీని అత్తింటివాళ్ళు ఏమంటారూ? 'ఉత్తి' గడకార్ లాగా దీని తల్లితండ్రులు పెంచారు' అని మనని అనరా? ఏం? నేను చిన్నప్పటినించీ నేర్చుకోలేదా? ఇప్పుడు దీనికి పనినేర్చకపోతే దీని అత్తింటివాళ్ళు మనకి గడ్డి పెట్టరా?" అని దండకం మొదలెట్టింది.

ఎంత మొగలాయీ యైనా, 'పిల్ల పెళ్ళి - అత్తారిల్లా' అనగానే మెత్తబడక తప్పదుగదా..! మా నాన్నా అలాగే మెత్తబడి, "అదికాదమ్మా.. మరి పనులు నేర్చుకోవాలి. లేకపోతే ఎలా?" అన్నాడు.

"అంటే ఎవరింట్లోనో నేను వంటపనిచెయ్యడానికి ఇప్పుడ్నించే యీవిడ నాకు ట్రైనింగిస్తుందా? ఆడదంటే పనులు చెయ్యడానికేనా పుట్టింది? 'నేను చిన్నప్పటినించీ చెయ్యట్లేదూ' అంటూ యీ భాగ్యమ్మగారు దీర్ఘాలు తీస్తోందిగానీ, జన్మలో ఒక్కపనికూడా పుట్టింట్లో

చెయ్యలేదని ఎన్నిసార్లు మనముందర గప్పాలు కొట్టలేదు నాన్నా? ఆవిడ మాత్రం పుట్టింట్లో గొబ్బెమ్మలాగా కూచుంటుందా? నేను మాత్రం ఇప్పుట్టించే వండివార్చాలా? ఇదేం న్యాయం?" అని ఎదురు వాదించాను.

"అదికాదమ్మా.. నువ్వు గనక కొంచెం వంట నేర్చుకున్నావనుకో, కనీసం నెలకి మూడురోజులూ నేను చెయ్యికాల్చుకునే పని తప్పతుందిగా!" తలగోక్కుంటూ అన్నాడు మా నాన్న. ఆమాట నిజమే. వంటపని పాపం ఆయనకి రానేరదు. ప్రతీసారి మా అమ్మ 'కొలతలు' చెప్పి చేయిస్తుంది.

"సరే నాన్నా.. నీకోసం, కేవలం నీకోసం.. ఈ క్షణం నించే నేను వంట నేర్చుకుంటా. అంతేగానీ యీ భాగ్యలక్ష్మి కుతంత్రానికి లొంగికాదు." బెట్టుగా అన్నా.

"కుతంత్రమా? ఏం కుతంత్రమే.. కొడితే మాడు పగిలిపోతుంది!" కోపంగా నా మీదకి వచ్చింది.

"కుతంత్రంకాక? నువ్వు రెండుపాట్లుపాయిలు ఎప్పుడు కొన్నావో అప్పుడే నాకు తెలుసు! ఏదో ప్లాను వెయ్యిబోతున్నావని. అమ్మ పుట్టిల్లు కూతురికి తెలీదా?" అన్నా.

"ఏం తెలుసు నీ బొంద? బొగ్గులకి చచ్చేంత ఖర్చవుతోంది. ఆ సా మిల్లు ఆయన కూతురు నీ ఫ్రెండ్! వారానికో బస్తా పాట్లు తెస్తే వంటంతా పాట్లుపాయిమీదే లాగించి నీ పెళ్ళికి కాసిని డబ్బులు కూడబెడదామనుకున్నానేగానీ నీ మీద కుతంత్రాలు చెయ్యడానికి నువ్వేమైనా నా అత్తవా ఆడబడుచువా?" మళ్ళీ దీర్ఘం తీసింది మా అమ్మ.

ఇంకేం చెబుతాం?

'ఆపద్బాంధవుడు' అంటే సినిమా అనుకునేరు!. కానేకాదు. ఎంతమంది చుట్టాలొచ్చినా క్షణాల్లో 'రెడీ' చెయ్యగల ఏకైక వంటకం 'ఉప్పా' గనక, ఉప్పాకి నేనా పేరు పెట్టాను. నేను మొట్టమొదటిసారి చేసింది ఉప్పానే. మా అమ్మ 'మూడ్రోజుల శలవు' తీసుకోగానే నేను దర్జాగా కుంపటి సిద్ధం చేశా. పెరట్లోంచి మాంఛి పచ్చిమిరపకాయలూ, బుట్టలోని ఉల్లిపాయలూ, మా పెరడనే ఆనుకుని వున్న వెనకాలింటివాళ్ళ పెరడలో నవనవలాడుతున్న రెండు రామములక్కాయలూ, సన్నగా చక్కగా తరిగిపెట్టా. మరీ లేత - మరీ ముదురూ కాని అల్లాన్ని అందంగా తరిగి ఇందాకటి వాటితో జతచేశా.

ఇప్పుడు కుంపటి వెలిగించా. నాలుగు ఊదులు ఊది, మొన్నామధ్యే మా అమ్మ కొన్న దళసరి సత్తు మూకుడ్డి కుంపటి మీద పెట్టా. ఆ మూకుడు వేడక్కేలోపే పోపు గింజలు సిద్ధం చేశా. ఓ పదిహేను పదహారు జీడిపప్పుల్ని బద్దలు విడదీసి సగానికి తుంచి ముందుగా వాటిని నేతిలో వేయించి పక్కన పెట్టా. మళ్ళీ మూకుళ్ళో 'లిబరల్' గా నూనె పోసి పోపు చిటపటలాడాక పచ్చిమిర్చి, అల్లం రామ్ములక్కాయ ముక్కలూ వేసి, ఉల్లి తరుగుపడేసి నేవళంగా కాస్త వేగాక 1 1/2 కొలతతో నీళ్ళుపోశా. (అంటే, ఒకగ్లాసు బొంబాయి రవ్వకి రెండున్నరగ్లాసుల నీళ్ళు.. మూడు అయితే ఇంకా మంచిది.)

ఆ యొక్క నీరు మరుగుతున్నప్పుడు ఉప్పువేసి, ఓ చెంచాతో, ఆ ఉప్పు సరిపోతుందని నిర్ధారించుకుని (నీళ్ళు రుచుచూసి అన్నమాట) పలుచగా రవ్వపోస్తూ మరో చేత్తో గరిటను తిప్పుతూ (ఉండలు కట్టుకుండా) మొత్తం రవ్వని ఆ నీళ్ళల్లో కలిపేశా. అది కుతకుతా ఉడుకుతుండగా సువాసన వచ్చింది చూడూ.. సామిరంగా.. నాకే నేను ముద్దొచ్చా!

ఉమ్మగిల్లటానికి పైన ఓ స్టీలు ప్లేటుతో మూకుడిని మూసి, రెండు నిమిషాలుంచాను.

ఆ తరువాత ఆ ప్లేటుని తీసి మాంఛి పేరునెయ్యిని ఓ గరిటెడు గుమ్మరించి బాగా కలిపి మూకుడ్డి కిందకి దించా.

మ నాన్నకి ఓ వెండి ప్లేటుంది. ఆ ప్లేటు మా నాయనమ్మ కొనిపెట్టిందిట. మా అమ్మ ఎంతటిదంటే, వాళ్ళ వాళ్ళు పెట్టిన వెండి కంచంలోనే మా నాన్నకి అన్నం పెడుతుంది గానీ, మా నాన్నమ్మ కొనిపెట్టిన దాంట్లో చచ్చినా పెట్టదు.

నేనివ్యాళ 'ఆ' వెండి ప్లేటుని మా అమ్మ వాకిట్లో కూచోంగానే బయటకు తీసి, తెల్లని మెత్తని బూడిదతో ధగధగలాడేలా తోమి సిద్ధం చేశా.

ఆ ప్లేట్లో అందంగా చక్కగా ఉప్పా వొడ్డించి, ఆ ఉప్పాపైన దిట్టంగా నేతిలో వేయించిన జీడిపప్పుల్ని అద్ది. నంజుకొడానికి ఎర్రని ఆవకాయపిండి (ముక్కకాదు), ఓ చెంచాడు పంచదారా అందంగా ఉప్పాకి అటూ ఇటూ పెట్టి, అవసరమైతే పిండుకోవడానికి ఓపావు చెక్క నిమ్మకాయకూడా పెట్టి, ఉప్పాలో వెండిస్పూను గుచ్చి మా నాన్న చేతికి అందించా.

మా నాన్న పేపరు పక్కన పెట్టి, "ఇంకా నేను స్నానమే చెయ్యలేదుగదమ్మా... ఇప్పుడే టిఫినెందుకూ?" అంటూ ఉప్పా ప్లేటు అందుకుని ఓ స్పూనుతో ఆయొక్క ఉప్పా నోట్లో పెట్టుకుని తిని, "అబ్బ. అద్భుతంగా ఉందే సీతా.. ఏదీ.. మీ అమ్మని పిలు! అచ్చు మా అమ్మ చేసినట్టు బోలెడు నెయ్యి. జీడిపప్పు వేసి చేసిందివ్యాళ!" అన్నాడు ఆయన అల్పసంతోషి. అది మా అమ్మ చేసిందనుకుంటున్నాడు.

"అమ్మ తొమ్మిదింటినించీ శలవులో వుందికదా నాన్నా!" అన్నాను.

"అంటే? ఈ ఉప్పా నువ్వు చేశావా?" ఆశ్చర్యంగా అన్నాడు మా నాన్న. "అవును. కుదిరిందా?" అడిగా.

"కుదరటమా? అదిరిపోయింది. అయినా ఎప్పుడు నేర్చుకున్నావే సీతా! హాయిగా ఆవపిండితో ఉప్పా జతపెట్టి తింటూ అన్నాడు మా నాన్న. మొహం వెలిగిపోతోంది.

"ఇదేం బ్రహ్మ విద్యా ఏమిటి? అమ్మ చైడం చూస్తూనే ఉన్నాగా! సుమారుగా వేసి చూశా!" లోపల మురుసుకున్నా పైకి మామూలుగా అన్నా.

"బ్రహ్మాండం!.. ఇంతకీ మీ అమ్మకి పెట్టావా?"

"ఉహూ! ముందు నీకు పెట్టి, నువ్వు బాగుందంటే పెడదామని చూస్తున్నా!"

"తిరుగులేదే! నీ ఉప్పా ముందర కృష్ణయ్య హోటల్ ఉప్పా కూడా దిగదుడుపే.. శభాష్." అని, అప్పుడు చూశాడు ప్లేటుని మా నాన్న.

"మా అమ్మ నాకు కొనిపెట్టిన వెండి ప్లేటులో పెట్టి ఇచ్చావా బంగారూ, అందుకే మా అమ్మ చేసిన ఉప్పా గుర్తొచ్చింది." అని తల అటు తిప్పుకున్నాడు. నాకు తెలుసు.. ఆయన కళ్ళల్లో నీరు తిరిగివుంటుందని.

"ఇహానించి ఆ ప్లేటులోనే మీజు వడ్డిస్తానాన్నా, యీ మూడురోజులూ వంటింటి రాజ్యం నాదేగా!" గర్వంగా అన్నాను.

మూడు పెద్దబాదం ఆకుల్ని చీపురుపుల్లతో టిఫిన్ ప్లేటుగా కుట్టి; కడిగి, తుడిచి, వేడివేడి ఉప్పా అందంగా పెట్టి, జీడిపప్పుల్ని అమర్చి, కాస్త ఆవకాయ, ఓ నిమ్మచెక్కా పొందిగ్గా పెట్టి పెరటి అరుగుమీద కూర్చున్న మా అమ్మ ముందు పెట్టాను. ఇంట్లోకి వెళ్ళి ఓ చెంబుడు నీళ్ళు కూడా తెచ్చిపెట్టాను.

"ఎవరూ చేసింది? మీ నాన్నేనా?" చేత్తో కొంచెం ఉప్పా తీసుకుని నోట్లో వేసుకుని అన్నది మా అమ్మ.

"నేనే చేశా!" అన్నాడు.

"బ్రహ్మాండంగా ఉంది. ఇంకో నాలోజులు నువ్వు వంటగదిలో వుంటే కొంపకొల్లేరే! అవ్వ.. ఇన్ని జీడిపప్పులా? ఇంత నెయ్యి? ఇంత నూనా?" మింగుతూనే వంకలు పెడుతోంది.

"హూ! నువ్వు 'మీ వాళ్ళొచ్చినప్పుడు' ఇలాగే చేస్తావుగదా! అయినా, ఏదో చిన్నపిల్ల చేసిందిగదా అని మెచ్చుకోలు లేకపోగా వంకలు పెడతావా వంకలు." నాకు కోపం వచ్చిందంటే రాదు మరి.

"బాగోలేదని అన్నానా? జీడిపప్పు నెయ్యి ఎక్కువ వేశావని అన్నాను. దానికే అలకలా?" తీరిగ్గా రుచిమరిగినట్టు తింటూ అన్నది.

"సర్లే! ఇంకొంచెం కావాలా?" ముక్తసరిగా అన్నాను.

"పట్టుకురా!.. మళ్ళీ ఆయనొచ్చేదాకా తిండివుండదుగా!" అన్నది.

మా నాన్నకి ఇంకో గరిటాణ మా అమ్మకి ఇంకో రెండు గరిటలూ వడ్డించాక అప్పుడు నేను నా స్టేట్లో ఉప్పా పెట్టుకుని తిన్నాను. చెప్పాద్దూ.. అద్భుతంగా కుదిరింది.

అలా నా మొదటి 'వంటకం' అధ్యాయం విజయవంతంగా ముగిసింది. ఆ రోజే మధ్యాహ్నం బెండకాయ కూర, బీరకాయ పచ్చడి, సారకాయ పువ్వు కూడా చేశా.., మా అమ్మ డైరెక్షన్లో. రసం కూడా (అంటే చారు) పెట్టా. దాంట్లో పక్కింటివాళ్ళ పెరట్లోంచి 'ఎత్తేసిన' రెండు రామ్ములక్కాయలు పడటంతో బ్రహ్మాండమైన రుచి వచ్చింది. ఏ మాటకీ ఆ మాటే చెప్పుకోవాలి. ఫైకి నేను దుబారా అని అన్నా, పక్కింటి పిన్నిగారితో "ఏమో అనుకున్నా నొదినా.. మా సీతలేదూ.. ఇవాళ బ్రహ్మాండంగా వంటలు చేసింది.. పొద్దున ఉప్పా అయితే దానంతట అదే చేసింది. మధ్యాహ్నం కూడా పప్పు పచ్చడి చిటికెలో నేర్చేసుకుంది. ఇప్పుడు నా ప్రాణానికి హాయిగా ఉందనుకో!" అని నన్ను తెగ పొగడింది.

మనం చేసిన వంట 'బాగుంది' అని పదిమంది అంటేణ తింటే, ఎంత ఆనందం కలుగుతుందో అవాళ నాకు అనుభవం అయింది.

అప్పుడే నిర్ణయించుకున్నాను.. మా అమ్మ దగ్గర వంటలన్నీ నేర్చుకోవాలని. అలాగే పిండివంటలు కూడా నేర్చేసుకోవాలని.

మొత్తానికి ఆ మూడురోజులూ వంటలు నావే. పొద్దున్నే లేవడం, స్నానం కానిచ్చేసి టిఫిన్ రెడీ చెయ్యడం, ఓ పొట్టుపొయ్యిమీద అత్తెసరు పడేసి కుంపటి మీద కూరలు చేసేయ్యడం, ఓ పొట్టు పొయ్యిమీద అత్తెసరు పడేసి కుంపటి మీద కూరలు చేసేయ్యడం. ఇలా క్షణం తీరిక లేకుండా గడిచాయి ఆ మూడురోజులూ. రాత్రికి మళ్ళీ ఏదో ఓ కూర చేసేదాన్ని.

మొదటి రోజున ఆపద్యాంధవుడు (ఉప్పా) ఆదుకుంటే, రెండో రోజు మినప్పప్పు రుబ్బి దోశలు వేశా. (మినుమూ బియ్యం పాళులు మా అమ్మ చెప్పి ముందు రోజు రాత్రే నా చేత మా అమ్మ పిండి రుబ్బించింది) మూడోరోజు పూరీలూ, ఉల్లిపాయా శనగపిండితో కూర.

రెండు మూడు పూరీలు కాస్త బండగా వచ్చాయిగానీ, తరవాత సమంగా చక్కగా వత్తడం అలవాటయింది.

మా నాన్న మాత్రం మహా ఆనందించాడు. మొదటిరోజున పప్పులో కాస్త 'ఉప్పు' ఎక్కువైనా, "అన్నంతో కలిపాక ఉప్పు సరిగ్గానే ఉండే!" అంటూ బాగా మెచ్చుకున్నాడు.

అన్నంలో కలిపినా ఉప్పు కాస్త ఎక్కువగానే ఉందని నేను తిన్నప్పుడు తెలిసింది. మా అమ్మ మాత్రం నిర్ధాక్షిణ్యంగా నా వంటలోని లోపాలు బైటపెట్టింది.

"నేను ఉన్నదున్నట్టు చెబుతున్నా! నూనె వాడకం కాస్త తగ్గించు! ఆ ముక్కలు తరగటం నీకింకా పట్టుబడలా; అలాగే ఉప్పు సరిగ్గా లేకపోతే నలభీమపాకమైనా ఛండాలంగ ఉంటుంది. ఆడదాని తెలివంతా 'ఉప్పు' కరెక్టుగా వెయ్యడంలోనే ఉంది. అతివృష్టి అనావృష్టి కూడదు! పోపు గింజలు మరీ ఎక్కువ వేస్తున్నావు. చూసి వెయ్యి!" అంటూ.

ఆ రోజునుంచీ మా నాన్నకి నెలనెలా చెయ్యి కాల్చుకునే బాధ తప్పిందని మాత్రం ఘంటాపథంగా చెప్పగలను.

కార్టోచ్చింది...

ఫోస్టాఫీసు చాలా గొప్పది. ఎందుకంటే 'లంచం' అనేమాటకి ఫోస్టాఫీసులో అవకాశమే లేదు. 'కాటికి పోయినా లంచాలు ఉంటేగానీ ఫోస్టాఫీసులో మాత్రం ఉండవు. అందుకే ఫోస్టాఫీసుని చూడగానే నాకు సత్యహరిశ్చంద్రుడు జ్ఞాపకం వస్తాడు. అసలు నా చిన్నప్పటినించీ నేనో ఫోస్టాఫీసుని కావాలని ఉండేది. ఉత్తరాల బంగీ విప్పి, ముద్రలు కొట్టడం ఎంత మజా! మా ఊరి ఫోస్టాఫీసులో పేరు చొదిమెళ్ళ శ్రీరాముర్తిగారు. ఫోస్టాఫీసు ఇల్లా ఒకటే. ఆ రోజుల్లో తాలూకాఫీసు తరవాత యమ బిజీగా ఉండే ఆఫీసు ఫోస్టాఫీసే. కార్డు అణా కవరు, అంటే ఇన్ లాండ్ కవర్ అణన్నర, ఇండియన్ కవర్ బేడా. ఆ కవర్ లో మరీ ఎక్కువ పేజీలు పెడితే తూకం వేసి తగినన్ని స్టాంపులు అంటించమనేవాళ్ళు. అదిగాక అమళ్ళీ ఫోస్టల్ సేవింగ్సు, మనియార్డర్లు, టెలిగ్రాములూ. 'టెలిఫోన్' కూడా ఉండేది. టెలిఫోన్ తో మా ఊరి జనానికి పెద్ద పనేం ఉండేదిగాదు. 'టెలిగ్రాం' వచ్చిందంటే అందరికీ భయమే. ఎవరన్నా 'పైకి' పోయినప్పుడే టెలిగ్రాములు పంపేవారు. చాలామందికి చదవటం వ్రాయడం రాదు. అందువల్ల ఉత్తరాలు రాసే బాధ్యతా చదివే బాధ్యతా కూడా అప్పుడప్పుడూ ఫోస్టా మాస్టారిపైనే పడేది. వాళ్ళమ్మాయి 'లక్ష్మి' చదివేదీ మా స్కూల్లోనే.

ఆయన మరీ బిజీగా ఉంటే, అప్పుడప్పుడు అంటే ఊళ్ళోవాళ్ళు అడిగినప్పుడు నా చేత ఉత్తరాలు చదివించడమో, రాయించడమో చేసేవారు.

ఆ పని నాకు మహా ఉత్సాహంగా అనిపించేది. ఉదాహరణకి మా కారుమంచి పోలయ్య ఉన్నాడుగదా.. (కామ్రేడ్ కాదు) నా దగ్గరికొచ్చి, "పాపమ్మగారూ, మా రెండోవోడికి ఓ ఉత్తరం ముక్కరాసిపెడతారాండీ?" అని మర్యాదగా అడిగేవాడు.

"కార్డు తెచ్చావా?" నా ప్రశ్న.

"నాకేం తెలుతాదుండీ.. మీరే కొనియ్యాలి.. ఇదిగో బేడావున్నాదండీ నాకాడ!" అనేవాడు.

"సరేపద!" తీవిగా నేను ముందు నడిస్తే అంత పెద్ద పెద్ద పోలయ్య (50+) నా వెనక వినయంగా నడిచొచ్చేవాడు.

అణాపెట్టి కార్డుకొని మిగతా అణా అతనికిచ్చేసి, "ఇప్పుడు చెప్పు ఏం రాయమంటావో!" అనేదాన్ని. పెన్ను ఎప్పుడూ సిద్ధమేకదా!

"నేనీడబానే ఉన్నా.. నువ్వెట్లా వున్నావూ.. మా ఇంటిది బానే ఉంది. గొర్రెలు కోళ్ళూ బానే ఉన్నై. గేదె ఎండింది. అందుకోసం ఇల్లు గడవటం కొంచెం కష్టంగా ఉన్నాది. మిగతాది నువ్వే ఆలోచించుకో!" అనేవాడు.

ఇప్పుడు ఆ కార్డుమీద మన 'చెక్కుడు' ప్రారంభం అవుతుందన్నమాట

"ప్రియమైన కుమారుడు లక్ష్మణరావును ఆశీర్వచనములతో మీ తండ్రి కారుమంచి పోలయ్య వ్రాయునది ఏమనగా.. ఉభయకుశలోపరి. ఇక్కడ అంతా బాగానే ఉన్నది గానీ, పాడిగేదె ఎండిపోయింది. దానివల్ల పాలమీద వచ్చే రాబడి పూర్తిగా ఆగిపోయినది. మన ఆవు ప్రస్తుతం యానడానికి రెండునెలలు పడుతుంది. కనుక యీ రెండు నెలలూ, నీకు వీలయినంత సొమ్మును మనియార్డర్లు ద్వారా గనక పంపితే, మన ఇంటి పరిస్థితి కాస్త కుదుటపడుతుందని నీకు యీ ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను. పెద్దాడికి పిల్లా జెల్లా ఉన్నారు గనక వాడి దగ్గరించి ఏ సహాయమూ ఆశించలేను. నీకింకా వివాహం కాలేదు గనక, తప్పని సరిగా వీలున్నంత సొమ్ముని పంపగోర్తాను. మీ అమ్మ ఆరోగ్యం బాగానే ఉంది. నీ జవాబుకై ఎదురుచూస్తూ, మీ తండ్రి కారుమంచి పోలయ్య."

ఇలా ఉత్తరం మొత్తం చెక్కి పోలయ్యకి వినిపించేదాన్ని.

"అదుండీ పాపమ్మగారూ! అది! ఎట్లాగయినా చదువుకున్నోళ్ళు చదువుకున్నోళ్ళే! నా బుర్రలో ఉందంతా నాలుగుముక్కల్లో ఇరికించారు!" అని మహా సంతోషపడేవాడు. నేనే అడ్డన్ రాసి అక్కడే ఫోస్టా డబ్బాలో పడేసిదాన్ని.

ఇహ సాయంత్రానికి చూడాలి. సారకాయో బీరకాయలో భక్తిగా తెచ్చి మా ఇంట్లో ఇచ్చేవాడు.

"ఎందుకివీ? ఇలా చేస్తే ఇంకోసారి నీకు ఉత్తరం రాసిపెట్టను!" అని కోపంగా అనేదాన్ని.

"అదేంటి పాపమ్మగారూ, ఇయ్యి మా గట్లమీద పండినై. అంత బాగా ఉత్తరం రాసి పెట్టారు. కూసిన్ని బీరకాయలిస్తే నా సొమ్మేవన్న పోతుందా?" అని బలవంతంగా ఇచ్చేవాడు. పోలయ్య వెళ్ళాక మా అమ్మ, "వద్దంటావే? పొలంగట్ల మీద పండినవి మహా రుచిగా ఉంటే!" అనేది.

"హూ! పెదపాడు వాళ్ళ బుద్ధి ఎప్పుడు మారుతుందో ఏమో! కార్డుముక్క రాసిపెట్టినందుకు కూరగాయలు లంచం తీసుకోవటం మా ఇంటావంటాలేదు!" అని గంభీరంగా అనేదాన్ని.

గ్యారంటీగా ఆ రాత్రి బీరకాయ+నువ్వుపొడి వేసిన కూర యమా రుచిగా ఉంటుందనీ, దాంతోపాటు నాలుగు వడియాలు కుడా నమిలితే ఇంకా మజా వస్తుందనీ నాకు తెల్పు.

ఇలా వారానికో రెండు మూడుసార్లైనా జనాలకి ఉత్తరాలు రాసి పెడుతూ ఉండేదాన్ని. 'బాగా' రాస్తానని చాలామంది నా చేత ఉత్తరాలు వ్రాయించుకునేవారు.

ఇవాల్లి విషయం వేరు. ఎప్పుడోగానీ మా ఇంటికి ఉత్తరాలు రావు. ఒకవేళ వచ్చినా అవి మా అమ్మ తరఫువాళ్ళు రాసేవే. మా నాన్న వైపునించి ఉత్తరాలు రాసేవాళ్ళు లేనేలేరుగదా! అందుకే, పోస్టుమేన్ మస్తాన్ మా ఇంటిముందు నిలబడి 'పోస్ట్' అనగానే అందరం బయటికొచ్చాం. ఉత్తరం అందుకుని (ఇన్లాండ్ లెటర్) నేనేచించా. మా రెండో మామయ్య శ్రీమన్నారాయణ రాసిన ఉత్తరం అది. నేను లోలోపలే చదువుకుని, కొంచె గంభీరంగా మొహం పెట్టి మా నాన్నకి ఆ ఉత్తరం అందించా. "ఎవరాశారూ? చెప్పవేమే భడవా?" అరిచింది మా అమ్మ.

"ఎవ్వంది.. మీ అన్నగారు నిన్నూ నాన్ననీ, వీలైతే, అదీ నీకొస్తే, నన్ను అర్జంటుగా రమ్మని రాశారు!" అన్నాను.

"దేనికీ?" దీర్ఘం తీసింది మా అమ్మ.

"ఊ.. చెల్లెల్ని చూడాలనిపించిందిట, తెల్లార్లు నువ్వే కళ్ళోకి వస్తున్నావుట!"

"ఆ మాట చెప్పవేం! మా రెండో అన్నయ్యకి నేనంటే ప్రాణం. మా ఒదినే కాస్త రెటమతందిగానీ; అయినా రక్తం పంచుకు పుట్టినవాళ్ళమాయే. ప్రేమ ఎందుకుండదు! సాయంకాలం బస్సులో బయల్దేరుదామా?" మా నాన్నని ఉత్సాహంగా అడిగింది మా అమ్మ. ఆవిడ మొహం 'వెలిగి' పోతోంది.

"అర్జంటు ఏమీ కాదుగానీ.. మెల్లగానే వెళ్ళొచ్చు. నీరజ పెద్దమనిషి అయిందిట. అదీ విషయం!" అన్నాడు మా నాన్న.

"అసలు విషయం చెప్పకుండా ఇది నానా కూతలూ కూస్తుందే? ఖర్మ ఖర్మ.. ఊళ్ళో దీనికన్నా చిన్నవాళ్ళందరూ పెద్దమనుషులౌతున్నారు. ఇది మాత్రం గడకరలా ఎదుగుతూనే ఉంది ..'హూ!'" అంటూ నాకేసి ఓ చూపు గుచ్చి, "మెల్లగా వెళ్ళొచ్చు అంటారేం? అన్నకూతురు పెద్దమనిషైతే ఉండాల్సింది ముందుగా మేనత్తేగా? వాళ్ళకున్న చెల్లెల్ని నేనొక్కతినేనాయే.. ఏవైనా సరే.. సాయంత్రం బస్సుకి వెళ్ళేది ఖాయం.. అంతే!" అని డిక్లేర్ చేసింది.

"కోర్టుపనులని ఏం చెయ్యమంటావూ? వెడితే నువ్వెళ్ళు. నేను మాత్రం ఇప్పుడు రాలేను!" ఖరాఖండిగా చెప్పేసాడు మా నాన్న.

"అంతేలేండి! అత్తవారి తరపువాళ్ళంటే ప్రేమ మీకెప్పుడుంది గనకా? నీ సంగతేమిటే భడవా?" నన్నడిగింది మా అమ్మ.

"నేనూ నువ్వు ఇద్దరం వెళ్తే నాన్నకి వండిపెట్టేదెవరూ? నేనూ నాన్నతోపాటు ఇక్కడే ఉంటాను. పేరంటం రోజుకి ఇద్దరం వస్తాం!" అన్నాను.

"పేద్ద వండిపెట్టే వంటలక్క బయల్లేరింది! పేరంటం రోజున వస్తుందిట. పేరంటం రోజున..పూ.. రేపోమాపో నువ్వు పెద్దమనిషివౌతావు. నలుగురూ రావాలా? వద్దా? మనం వెళితే వాళ్ళొస్తారుగానీ, నన్నుముట్టుకోకు నామాల కాకీ అంటే వాళ్ళూ అదే అంటారు! అయినా మీ తండ్రి కూతుళ్ళు ఎవరిమాటైనా వినేరకం అయితేగదా చెప్పటానికీ!" దులపాల్విన నాలుగూ దులిపేసి లోపలికిపోయింది మా అమ్మ. పుట్టింటికెళ్ళే ఛాన్సు వస్తే ఏ ఆడది మాత్రం ఎందుకు వదులుకుంటుంది? అందునా ముగ్గురు అన్నల తరవాత పుట్టిన ఏకైక చెల్లెలాయే! పుట్టింటి 'కట్నాలు' ఇలాంటి విశేషాలు వచ్చినప్పుడు 'భారీ'గా ముడతైగదా! నాలుగోరోజే స్నానం చేయించినా పదకొండోరోజున 'ఊరబంతి' పెట్టామనీ, మమ్మల్ని రమ్మనీ మామయ్య మళ్ళీ ఓ కార్డు రాశాడు. నేనూ మా నాన్నా ఇద్దరం ఏలూరు బస్సులో బయల్లేరాం. అమ్మ ఊళ్ళో లేని యీ ఆరోజులూ నేనే వంట చేశాను. ఏరోజు ఏ టిఫిను, మధ్యాహ్నపు వంటకాలూ, రాత్రి వంటకాలు స్పష్టంగా నిర్ణయించుకుని మరీ చేశా. కొన్ని వంటల్ని కరణం మామ్మగారి దగ్గర నేర్చుకున్నా. పులుసుకూరలు చెయ్యడంలో ఆవిడ ఎక్స్పర్టు. తోటకూర పులుసు కూరా, కాకరకాయపులుసు కూరా, అరటి కాయపులుసుకూరా ఇంకా అరిటికాయ ఉప్పాకూర ఇలా చాలారకాలే నేర్చుకున్నా.

పిల్లలు నేర్చుకోవడానికి సిద్ధపడితే, పెద్దవాళ్ళు ఎంతో ప్రేమగా నేర్పుతారు. అలా నేర్పడం వాళ్ళకో గర్వకారణం అని కరణం మామ్మగారిమాటల్లో నాకు అర్థమైంది. "ఎంత బుద్ధిగా నేర్చుకుంటున్నావే సీతా! నీకు కుదరాలేగానీ, ఊరగాయలు పెట్టడం కూడా నేర్పిస్తా!" అని చాలా ఉత్సాహంగా ఆవిడ నాకు వంటలు నేర్పింది.

మా నాన్న ఆనందం చెప్పక్కర్లేదు. టిఫిన్లో ఎప్పుడూ మా అమ్మకాస్త ఆవకాయపిండి వోసింది.. నంజుకోడానికి. నేనలాకాదు. అల్లం చింతపండు చెట్లీ, శనగచెట్లీ, వేరుసెనగ చెట్లీ, కొబ్బరి చెట్లీ, ఉల్లిపాయ టమోటా చెట్లీ ఇలా రకరకాలు చేసి టిఫిన్ పెట్టేదాన్ని. అలా చెట్లీలతో తినడం మా నాన్నకిష్టం. నాకూ అదే ఇష్టం. ఒక్క సాంబారు మాత్రం ఎలా చెయ్యాలో తెలీలేదు. ముక్కలపులుసు, ధప్పళం వరకూ తెలీకేగానీ 'సాంబారు' చెయ్యడం మాత్రం తెలీలేదు. కారణం, ఆ రోజుల్లో ఒక్క రాజుగారి హోటల్లో తప్ప ఇంకెక్కడా 'సాంబారు' ప్రసక్తి లేకపోవడమే.

మేం ఏలూరు చేరేటప్పటికి సాయంత్రం అయిదున్నర అయింది. మా మామయ్యలూ అత్తయ్యలు పిల్లలూ అమ్మమ్మా తాతయ్యలు అందరూ ఏలూర్లోనే ఉంటారు. అగ్రహారంలో. మేం వెళ్ళేసరికి అంటే, బస్టాండుకి వెళ్ళేసరికి మెల్లగా చీకట్లుపడుతున్నై.

"సీతా.. ఇక్కడ బిర్లా హోటల్ ఉండే! చాలా బాగుంటుంది. కొంచెం టిఫిన్ చేసి పోదాం!" అని మా నాన్న నన్ను ఆ హోటల్ కి తీసికెళ్ళాడు. నిజంగా చాలాబాగుంది టిఫిను. "అదిగో, ఆ కోమల విలాస్ లో కూడా బాగుంటుంది. ఇంకా వసంత మహల్లో కూడా! రేపు వెళ్ళాం!" అని బయటికి వచ్చాక మా నాన్న చెప్పాడు.

చిన్నప్పుడు రెండు మూడుసార్లు వచ్చానేమోగానీ, నాకంతగా ఏలూరు గుర్తులేదు. నిజంగా ఊరిని చూడటం ఇప్పుడే జిల్లా హెడ్ క్వార్టర్ ఏలూరే. ఊరంతా దుమ్ముతో చీకరిబాకిరిగా వుంది. మురుక్కాలవలు ముక్కుల్ని పగలగొడుతున్నై. ఇహ దోమల సంగతి మాత్రం అడగొద్దు.

'గరుడ' వాహనాల్లాగా గాల్లో ఎగురుతున్నై. జమాజెట్టిల్లాగా ఇంతింతలావున వున్నై. ఇహ సంగీతం సంగతి చెప్పక్కర్లేదు. ఎంతో మహావిద్వాంసుడైనా 'ఏలూరి దోమ' సంగీతం విని మూర్ఛబోవాల్సిందే. వీటితో పోలిస్తే మా వూరి దోమలు ఉత్త బక్కపీర్లు. ఇక బస్టాండంతా చెడకంపు. పోనీ అగ్రహారంలో బాగుండా అంటే, ఇంటిముందే మురిక్కాలవ.

"అమ్మా.. యీ కంపు నేను భరించలేనే!" అన్నాను గుసగుసగా మా అమ్మతో.

"ఏం నాపసానివే! మీ వూళ్ళో యీ కంపూ దోమలూ లేవా? నోరుమూసుకో. అయినా ఏనాడైనా 'పట్నం' మొహం చూస్తేగా!" పుల్లవిరుపుగా అన్నది మా అమ్మ.

నీరజ నన్ను చూసి నవ్వింది. "ఎలా ఉన్నావు?" అనడిగా నేనూ నవ్వి.

"ఆల్రైట్! బాగానే వున్నా! క్లాసులు మానడంతో సిలబస్ లో వెనకపడ్డా - రేపట్టించీ మళ్ళీ చదవాలి" అన్నది ఆరిందాలాగా.

నీహారిక నాకు మా నాన్నకీ టిఫిన్ తీసుకొచ్చింది. దిబ్బరొట్టెలూ, వెన్నా, ఆవకాయీ.

"వొద్దు.. నాకు ఆకల్లేదు!" అన్నాను. మా నాన్నా అదేమాట అన్నాడు.

"వొద్దుటమ్మా ఇద్దరికీ!" నీహారిక ప్లేట్లు పట్టుకుపోయి వాళ్ళమ్మతో అన్నది.

"ఆ! ఎక్కడో టిఫిన్ చేసి వచ్చుంటారే!" అన్నది మా అమ్మ.

"నాకు పీకల్లాకా కోపం వచ్చింది. ఎవర్నీ లెక్కచెయ్యకుండా, 'ఏమే పెదపాడు మాలక్ష్మి కూతురా, పుట్టింటికొచ్చి 'సిబ్బి' లాగా కూచున్నావుగానీ, అయ్యో, ఆయన అసలే సిగ్గరికదా, నోరు తెరిచి ఏదీ సాంతింట్లోనే అడగరు కదా, ఇహ అత్తారింట్లో మరీ ముడుచుకుపోతారు కదా అని ఆయనకేంగావాలో గమనించావా? రుబ్బుడు పాత్రంలాగా కూచుని మీవాళ్ళతో కబుర్లేసుకున్నావుగానీ, కట్టుకున్నవాడీ కన్నకూతుర్నీ గమనించావా? ఇంతోటిదానికి మమ్మల్ని అంతదూరంనించి ఎందుకు పిలవాలే? ఏం? యీ మాత్రం దిబ్బరొట్టెలు మేం వొండుకోలేమా? ఆ మాత్రం వెన్నా ఆవకాయా మా వూళ్ళో దొరకవా? అంటూ కడిగిపారేశా..., మా అమ్మలాగా చేతులు తిప్పుతూ.

మా నాన్నకీ ఓ పక్క నా యాక్షన్ కి నవ్వొచ్చినా, అందరూ ఏమనుకుంటారో అని హడలిపోతున్నాడు. ఇలా మాట్లాడతానని ఊహించని మా అమ్మ బిక్కజచ్చి నోరు వెళ్ళబెట్టింది. ఇహ మిగతావాళ్ళు నిర్ఘాంతపోయి చూస్తున్నారు.

"రాత్రికూడా మీరు పగలు వొండుకున్న కూరలేనా! లేకపోతే పచ్చడి మెతుకులా?" చేతులు తిప్పుతు మళ్ళీ అన్నా.

"ఏమిటే ఆ అరాచకం మాటలూ! ఏం మాట్లాడుతున్నావో తెలిసే మాట్లాడుతున్నావా?" కోపంతో లేచింది మా అమ్మ.

"అహో!. ఎంత పౌరుషం పొంగుకొచ్చింది! మీ పుట్టింటివారి మీద యీగకూడా వాలకూడదుగానీ మరి మా నాన్న తరపువాళ్ళు ఒక్కరూ లేకపోయినా నివషానికోసారి దండకాలు చదువుతావే? ఏవమ్మా అత్తయ్యా, నేనన్నదానో తప్పేమైనా ఉందా? ఆకలి లేదన్నాం. అంతేగా! దానికి మీ ఆడబడుచు 'ఎక్కడో టిఫిన్ చేసి వచ్చుంటారే' అనడం మర్యాదా? చుట్టాలింటికి వెళ్ళేటప్పుడు ఎవరైనా టిఫిన్ చేసి వెడతారా? మీరు మా వూరొస్తే టిఫిన్ చేసే వస్తారా? మీ భాగ్యలక్ష్మిగారు అలా అనడం తప్పుకాదా?" మా రెండో అత్తయ్య శ్రీలక్ష్మితో అన్నా.

ఆవిడ ఏమనగలదూ! నీరజా నీహారికా ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నారు. వాళ్ళ 'డిసిప్లిన' ప్రపంచం లో ఏ కూతురూ తల్లితో ఇలా మాట్లాడగలదనే 'ఊహ' కూడా వాళ్ళకి అందదు.

"ఒక్కటిచ్చానంటే మాడుపగులుతుంది. నోటికొచ్చినట్టు మాట్లాడితే కాళ్ళు విరగ్గొట్టి గాడిపాయ్యలో పెడతాను. పెద్దంతరం చిన్నంతరం ఉండక్కర్లా!" ఇంతెత్తున లేచింది మా అమ్మ.

"అమ్మయ్య.. నీ తిట్లు తిని ఓ ఆరు సంవత్సరాలయినట్టుందే మాలక్ష్మీ కూతురా! అందుకే కాస్త అల్లరి పట్టింవా!" నవ్వి అన్నా

దాంతో మా అమ్మ మొహం మళ్ళీ ట్యూబులైట్లా వెలిగింది.

"నేను చెప్పలేదా వదినా, ఇది నేను లేకుండా క్షణంకూడా ఉండలేదనీ! మాటలు మాత్రం మహా పెళ్ళుసనుకో!" మురుసుకుంది మా అమ్మ.

ఆ మాత్రం అల్లరైనా చెయ్యకపోతే బతుకులో 'తీపి' ఏముంటుంది.

ఊరిబంతి చాలా అట్టహాసంగా జరిగింది. అయితే కొన్ని అవాంతరాలు తప్పలేదనుకోండీ. ఉన్నట్టుండి మా అమ్మ, శ్రీలక్ష్మి అత్తయ్యా చాపమీదకి చేరారు. వంటవాళ్ళు చివరిక్షణంలో 'మైల' పడ్డామని కబురెట్టారు. దాంతో అందరికీ ఖంగారు. కనీసం వందమందికి భోజనాలు ఏర్పాటు చెయ్యాలి. పాపం మావయ్య అగ్గగ్గలాడుతున్నాడు. మా అమ్మమ్మ పెద్దదైపోయింది గనక లేవలేదాయే.

"సుభద్రమ్మత్తా! నువ్వు సరేనంటే మనిద్దరం కలిసి వంటచేద్దాం. నాకూ 'పెద్దవంట' నేర్చుకున్నట్టు ఉంటుంది!" అన్నాను.

"ఆ మాత్రం భరవసా ఇస్తే ఇంకేం! భేషుగ్గా చేద్దాం!" అంటూ మా పెద్దత్త పనిలోకి దిగింది. మూడో అత్త భద్రావతీ, నీహారికా మాత్రం కూరలు తరగటంలో సహాయం చేస్తామన్నారు. ఏమో అనుకున్నాగానీ మా పెద్దత్త వంటలో నిజంగా చలాకీనే. ఆవిడ డైరెక్షన్లో వంట చెయ్యడం చాలా సులభం అనిపించింది. పునాసమామిడి పప్పు, బంగాళదుంప కూర, బెండకాయ వేపుడూ, కొబ్బరి పచ్చడి, గుమ్మడికాయపులుసూ, పులిహోరా, పూర్ణం బూరెలూ అప్పడాలూ వడియాలూ ఊరమిరపకాయలూ మాంచి చక్కర కేళిపళ్ళూ వీటితో ఒంటిగటకల్లా భోజనాలు సిద్ధమైపోయాయి.

తిన్నవాళ్ళందరూ బాగా మెచ్చుకుని తాంబూలం వేసుకున్నారు.

"నీ కూతురు 'ఇలా చూసి అలా' అల్లకుపోయే రకమే భాగ్యం! చకచకా ఎంత పనిచేసిందో! భలే తర్ఫీదిచ్చావే!" అంటూ మా పెద్దత్తయ్య నాముందే నన్ను మెచ్చుకుంటూ మా అమ్మతో అంది.

"నేను నేర్పిందేమీ లేదోదినా, అన్నీ తనంతట అదే నేర్చుకుంది!" కొంచెం గర్వంగా అంది మా అమ్మ.

"ఏమైనా అను! యీ కాలం పిల్లల్లాంటిదికాదు నీ కూతురు!" మళ్ళీ మెచ్చుకుంది మా సుభద్ర.

"అంటే నాకూతుళ్ళిద్దరూ పనికిమాలినవాళ్ళనేగా నీ ఉద్దేశం?" ఊడుస్తున్న చోటే చీపురు పడేసి వచ్చింది శ్రీలక్ష్మిత్తయ్య.

"నీ కూతుళ్ళని నేనెందుకంటానే లక్ష్మీ! ఏదో యధాలాపంగా అన్నాను అంతే!" తేలిగ్గా అన్నది సుభద్రత్త.

"ఆ మాత్రం నాకు తెలీదా అక్కారూ? నిజమే! వంట రెండుపూటలా మీరే చేస్తున్నారు. కాదనను! నేనూ ఖాళీగా కూచోటంలేదుగా? పిల్ల చదువులూ అవీ చూసేది నేనేగా, పరిక్షలు వొస్తున్నాయి గనక నా పిల్లలు వంటగదివైపు రాకపోవచ్చు.. కానీ వాళ్ళు పనికిమాలిన వాళ్ళు కాదే!" కోపం తెలుస్తూనే ఉంది.. శ్రీలక్ష్మిమ్మత్త మాటల్లో.

మా చిన్న మావయ్య అటు రావటంతో కొంచెం సద్దుమణిగింది. ఇట్లాంటి మాటలు నాకు కొత్త. పెద్దత్త అనడం మామూలుగానే అన్నా, ఆ మాటల్లోంచి చిన్నత్త వ్యతిరేకార్థాలు తియ్యడం నాకు వింతగా అనిపించింది.

"ఏవో తేడాలు ఉన్నాయిగదమ్మా అత్తల మధ్యలో?" అన్నాను ఆ రాత్రి మా అమ్మతో.

"ఉమ్మడి కుటుంబాల్లో ఇవన్నీ సహజమేగానీ, నువ్వు మాత్రం మధ్యలో తలదూర్చకు!" వార్షింగిచ్చింది మా అమ్మ. వాసుగాడు నా మీద 'సెట్టెర్లు' వెయ్యడానికి ప్రయత్నించాడుగానీ, నేనే ధాటిగా వాడి నోరు మూయించా. ఆడవాళ్ళు చదువుకుంటే చెడిపోతారుట.

ఆడవాళ్ళు వంటింటికే పరిమితం కావాలిట. ఇలా చాలా మటుకు మాట్లాడి నాకు కోపం తెప్పించే ప్రయత్నం చేశాడుగానీ, నేనేమీ రియాక్టు కానట్టు నటిస్తూ చేపురు తీసుకుని, "అమ్మా.. దెబ్బకి దెయ్యం వదలాలంటే చేపురుతో ఎన్నిసార్లు కొట్టాలి?" అని అరిచా. మా అమ్మ దోడ్లో ఎక్కడో 'గొప్పులు' తవ్వతోంది గనక వినపడదని నాకు తెలుసు. ఆ మాటలు వాణ్ణి ఉద్దేశించే అన్నానని వాడికీ తెలుసు. అందుకే నోరుమూసుకుని అవతలికి పోయాడు.

ఆ మరుసటి రోజున కూడా మేం అక్కడే ఉన్నాం. ఒక్క పెద్దత్త తప్ప మిగతా ఇద్దరత్తలూ వాళ్ళ పిల్లలని విడివిడిగా గదిలోకి తీసికెళ్ళి 'మింగ' బెట్టటం నా కళ్ళబడింది. మా ఊళ్ళో దాన్ని 'దొంగతిండి' అంటారు. ఆ మాటే మా అమ్మతో అంటే, "ఎవరి పిల్లలకి వాళ్ళు పెట్టుకోవటంలో తప్పింటి?" అన్నది. కానీ ఉమ్మడి కుటుంబంలో అలా చెయ్యడం తప్పుగదా. అదేమాట మా అమ్మతో అంటే, "రెండు రోజులుండిపోయేదానికి నీ కెందుకే అవన్నీ?" అని చికాగా అంది. ఆ మాటా నిజమేగానీ, ఇవన్నీ తెలుసుకోకపోతే ఎలా?

మా అమ్మమ్మ నన్ను పిలిచి, "ఇదిగోనే సీతా.. యీ గాజులు నీకు!" అంటూ తన చేతి బంగారు గాజులు తీసినాకిచ్చింది.

"ఎందుకమ్మమ్మా?" అన్నాను. నాకెందుకో అవి తీసుకోవాలనిపించలా.

"మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తావో ఏమో! నువ్వొచ్చినా నేను బతికి ఉండొద్దా!" అంటూ నవ్వింది.

"ఇప్పుడు తీసుకుంటే రుణం తీరిపోతుంది. అందుకే అవి నీ దగ్గరే ఉంచు. అవి నీ దగ్గరున్నంతకాలం హాయిగా బ్రతికేవుంటావు!" నేనన్నాను.

"ఓసినీ! ఎన్ని మాటలు నేర్పావే! ఇదిగో భాగ్యం.. యీ రెండు గాజులూ నీ కూతురికి... ఏదేమైనా యీ విషయం గుర్తుపెట్టుకో!" అన్నది.

అన్నదమ్ములు ముగ్గురూ అంటే మా సూర్యనారాయణ, శ్రీమన్నారాయణ, సత్యనారాయణ మామయ్యలు ప్రేమగానే మాట్లాడుకుంటారుగానీ, మా శ్రీలక్ష్మి అత్తయ్య ఇంకా భద్రావతి అత్తయ్యలే కొంచెం ఎడ-పెడగా వుంటారు. మా పెద్దత్తయ్య మాత్రం గొడ్డు చాకిరీ చేస్తూనే ఉంటుంది. పైగా భోజామనిషి.

ఏలూర్లో గీతామందిరం, బడేటి పార్కు ఇవన్నీ నాకు చూపించింది చూడామణి. వాళ్ళండేదీ అగ్రహారమే.

చక్కని చందమామలాంటి మొహం. నాలాగే పాడగరి. మాంఛి స్నేహశీలి. మా అమ్మకి తెలీకుండా మా నాన్న ఓ అయిదురూపాయలు నాకిచ్చాడు. అయిదురూపాయలంటే చాలా 'రిచ్' కిందే లెక్క. నేను నీరజనీ నీహారికనీ భార్గవినీ తీసుకుని చూడామణితో సహా సినిమాకి పోయాం. తిరిగొచ్చేటప్పుడు మొక్కజొన్న గారెలు తిన్నాం - మొక్కజొన్నల్ని నానేసి రుబ్బించేశారు.. చూడామణి వాళ్ళ చుట్టాలు నండూరి వారింట్లో. రుచిగానే ఉన్నాయిగానీ, నమిలీ నమిలీ పళ్ళునొప్పిట్టాయి. బడేటి పార్కు దగ్గర బండిలో మాంఛి ఉల్లిపాయలు కూరి నిమ్మరసం పిండిన మిర్చిబజ్జీలుకూడా లాగించాం. షోడాలు తాగాం కానీ, ఏలూరు షోడాలు మా వూరి షోడాల ముందు దిష్టితియ్యడానికి కూడా పనికిరావు. మావూరి సోడాలయితే ఘాటు నషాణానికి అంటుకుంటుంది.

అన్నట్టు నా ఇంకో 'కళ' గురించి చెప్పలేదుగదూ! సరే, సినిమా చూసి ఇంటికెళ్ళాక అందరం కూచుని కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నాం.

ఉండీ ఉండీ, "ఓసే భాగ్యం.. ఇలావే!" అని మా అమ్మమ్మ గొంతుని అనుకరిస్తూ అన్నా. మా అమ్మమ్మ ఆల్ రైడీ కునుకుతీస్తోంది.

"ఏమిటమ్మా?" అంటూ మా అమ్మ వొచ్చి, కునుకు తీస్తున్న అమ్మమ్మని చూసి, "ఏమిటో.. ఇప్పుడే పిల్చిందీ, ఇప్పుడే నిద్దరపోతోంది!" అని వంటింట్లోకి చక్కాబోయింది.

పిల్లగాంగ్ నోరెళ్ళబెట్టి నావంక చూశారు. మన 'మిమిక్రీ' సంగతి అప్పుడే వాళ్ళకి తెలిసిందన్నమాట.

"భలే ఉందే సీతా, యీసారి భద్రావతిని ఏమార్చు!" అని ఉత్సాహంగా అడిగింది నీహారిక.

"భద్రా.. యీ కూరలు లోపలికి తీసికెళ్ళు!" మా మామయ్యలాగా గొంతుమార్చి అన్నా.

"వచ్చే..వచ్చే..!" అంటూ భద్రావతి అత్తయ్య వచ్చి చూసి, "ఏవయ్యారీయనా? కూరగాయలేవీ?" అని ఆశ్చర్యంగా అన్నది.

"ఎవరి గురించీ నువ్వనేది అత్తయ్యా?" అమాయకంగా అన్నాను.

"మీ మావయ్య గురించేనే! ఇప్పుడేగా నన్ను పిలిచింది!" అయోమయంగా అంది భద్రత.

"మావయ్య అసలు రానేలేదుగా? అదిగాక మేమందరం ఇక్కడే ఉన్నాం! మాకు వినిపించని పిలుపు నీకెట్లా వినిపించిందబ్బా?" అని వీరలెవెల్లో నటించా.

"అదేమిటోనే! పిలిచినట్టు అనిపించి వచ్చా.. ఏమో! రాలేదంటున్నారూ!" బుర్రగోక్కుంటూ లోపలికి పోయిందావిడ. మా పిల్లకాయలు నవ్వులే నవ్వులు.

ఇంకా సుభద్రత నీ శ్రీఖిక్కి అత్తనీ కూడా 'ఫూల్' చెయ్యమన్నారుగానీ, ఒకేసారి అలాచెయ్యకూడదనీ, చేస్తే పట్టుపడతామనీ అప్పుడు 'థ్రీల్' పోతుందనీ నచ్చజెప్పా.

"అన్నీ నేను చూస్తూనే ఉన్నానే సీతా!" కళ్ళు తెరిచి నవ్వుతూ అన్నాడు తాతయ్య ఆయన చాలా మితభాషి.

"ఏదో సరదాకి తాతయ్యా!" అన్నా కాస్త సిగ్గుపడుతూ.

అవాళ రాత్రివంట మా అమ్మ సుభద్రతా కలిసి చేశారు. శివంగిపులుసూ, కంది పచ్చడి, అప్పడాలు, రామ్ములక్కాయచారు.

మగాళ్ళ భోజనాలయినాక ఆడవాళ్ళం అందరం కూర్చున్నాం. ఏవేవో విషయాలు మాట్లాడుతూ వుంటే మా అమ్మమ్మకూడా వచ్చి కూర్చుని తెగనవ్వించింది. పెళ్ళప్పుడు మా అమ్మమ్మకి మూడేళ్ళట. తాతయ్యకి పద్నాలుగు. అప్పట్లో ఆడపిల్లలు దొరికేవారు కాదట. అందుకే కన్యాశుల్కం ఉండేవిట.

చాలాసేపు మాట్లాడుకుంటూ పొద్దుపుచ్చి ఎప్పటికో పడుకున్నాం. సడన్ గా నాకు మెలుకువొచ్చింది. ఏమిటా అని ఆలోచిస్తే 'గురక' శబ్దాలు. వంద రుబ్బురోళ్ళు ఒకేసారి తిరుగుతున్నట్టు ఒకరు గురకపడితే, ఉండీ ఉండీ బండరాళ్ళు దొర్లిపడ్డట్టు ఇంకోళ్ళూ, కుక్కలూ పిల్లలూ కలిసిగట్టుగా అరుస్తున్నట్టు ఒకళ్ళు గురకపడితే, సైలెన్సరు లేని బస్సు ఇంజనా ఇంకొకరు, కప్పలు అరుస్తున్నట్టు ఒకరు, పులులు గర్జిస్తున్నట్టు ఇంకొకళ్ళు, అంతెత్తునించి నీళ్ళమీద తొండలు దూకినట్టు వేరొకళ్ళు, లక్షదెయ్యాలు ఒకేసారి అరిచినట్టు ఆరోహణ అవరోహణక్రమంలో మరొకరూ, నాకు నిద్రపడితే ఒట్టు.

గురకలో కూడా ఇందరు ఘనాపారీలు ఉంటారని ఇప్పటిదాకా నాకు తెలిసే తెలీదు. గుండెకి ఆడామగా భేదం లేనట్టుగా, గురకకి కూడా ఆడామగా భేదం లేదనుకుంటా. రకరకాల శబ్దాలు వెలయిస్తూ ఇల్లు మారుమోగుతోంది.

కాసేపు మధ్యగదిలోకి కాసేపు వంటగదిలోనే కాసేపు వరండాలోకి చోటు మార్చి చూశాగానీ, ఏమాత్రం మార్పుకనపడలేదు. వరండాలో అయితే గురకలతోపాటు దోమల సంగీతం. అవి కుట్టినచోట మంటా దురదా. దుప్పటి పూర్తిగా కప్పుకుని గోడకి ఆనుకుని కూర్చుని బాసీపట్టువేసి హనుమాన్ చాలిసా చదవడం మొదలెట్టా. నాపిచ్చిగాకపోతే, హాయిగా రామనామం చేస్తూ ఆనందించే హనుమంతుడు యీ 'గురకలాండ్' లోకి అసలు అడుగుపెడతాడా? పెట్టాడుబో.. తిరిగివెళ్తాడా? మొత్తానికి తెల్లారింది. 'మోతే'వారి బంగళాలని బైటనించి చూశా. లోపలికి వెళ్లాం అనుకున్నాగానీ, నేనెవరో వాళ్ళకి తెలీదుగదా. 'పెరుగుల' చెట్టు అని ఓ రావి చెట్టుకిందకి

పొద్దున్నే నన్ను తీసుకుపోయింది నీహారిక. పాలూ పెరుగూ అక్కడ అమ్ముతారు. మధ్యాహ్నం మా పెద్ద పుల్లెటిక్కురుకి బయల్దేరాం నేనూ మా నాన్న మా అమ్మ. మావయ్య మా ముగ్గురికీ బట్టలు పెట్టారు.

కార్తీక మాసం.. వనభోజనాల హడావిడి. ఓ పక్క చలీ మంచూ. మరోపక్క కార్తీక స్నానాలు. యీ మాసం అంతా 'నక్తాలు' (అంటే పగలంతా ఉపవాసం ఉండి లింగోద్భవతు కాలంలో ఉపవాస విరమణ చెయ్యడం) చేసేవాళ్ళ హడావిడి అంతా ఇంతాకాదు. మా నాన్న విధిగా పాటిస్తాడు. సూర్యాస్తమయసమయానికి భోజనం రెడీ చేసి బాధ్యత నేను తీసుకున్నాను గనక మా అమ్మ హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకుంది.

'జ్యాలాతోరణం' దాటటం నాకు భలే ఇష్టం. మా ఊరి శివలాయమూ ఇటు ఆశ్రమం కూడా యీ నెలలోజూలూ మహా రద్దీగా ఉంటాయి.

కార్తీక మాసపు ఉదయాలు అద్భుతం. చెప్పులు లేకుండా, మంచుతో నిండిన పచ్చగడ్డి మీద నడుస్తుంటే.. ఓహో.. చల్లదనం పొదలించి మెదడులోకి భలేపాకుతుంది.

బావిలో నీరు వెచ్చగా ఉంటుంది గనక స్నానం చెయ్యడమూ గొప్ప ఉత్సాహాన్నిస్తుంది. "ఏకబిల్వం శివార్చణమ్" అనుకుంటూ ఒక్కోమారేడు దళాన్నీ శివలింగం మీద భక్తిగా వేస్తూ 'లింగాష్టకం' చదవడమంటే నాకు ఇంకా ఇష్టం.

అందుకే మా పాకబడి బేచ్ అందరం పొద్దున్నే స్నానాలూ గ్లా ఇళ్ళల్లో కానిచ్చి శివాలయానికి పోయేవాళ్ళం.

ఓం.. శివాయనమః అని ఒకరంటే, శివలింగాయనమః అని మిగతా వాళ్ళందరూ కోరస్గా అనేవాళ్ళు.

ఏమైనా, తెల్లకి తెల్లవారుఝామున లేస్తే వుండే ఆనందం ఆలస్యంగా లేవడంలోలేదు.

మంచు కప్పేసిన తామరపూలు/మొగ్గలు ఎంత బాగుంటాయో. ఒక పక్క సూర్యుడు పైపెకి వస్తుంటే, మరోపక్క మొగ్గలు విచ్చుకుంటూ వుండడం చూస్తూ ఉండటం ఎంతబాగుంటుందో.

ఏలూరినించి వచ్చి వారమైందో లేదో మళ్ళీ 'పోస్ట్' అంటూ పోస్ట్మేన్ మస్తాన్ మా ఇంటి ముందు నిలబడి అరిచాడు. ఉత్తరం నేనే తీసుకుని చూశా. అమ్మమ్మకి బాగోలేదుట. హాస్పిటల్లో చేర్చారుట.

విషయం చెప్పగానే మా అమ్మ ఏడుపు మొదలెట్టింది. "ఎందుకు ఏడుస్తావూ? అమ్మమ్మ హాస్పిటల్లో ఉంది అంతేగా? డాక్టర్లు చూసుకుంటారుగా..! మనమూ వెళ్ళిచూద్దాం..! ముందు ఏడుపు మాని బట్టలు సర్దు." అన్నారు మా నాన్న.

మళ్ళీ ప్రయాణం. ఈసారి మాత్రం నాన్న అమ్మని దించేసి వస్తానన్నారు. ఎన్ని రోజులు ఉండాలో తెలియదుగా మరి.

ఆ రాత్రి ఏలూర్లో ఉండి మరుసటి రోజున ఘస్టు బస్సుకి మా నాన్న మా వూరు వచ్చేశారు. అమ్మమ్మ కొంచెం కోలుకుందిట. అమ్మ ఇంకో రెండురోజులు అక్కడే ఉండి వస్తాన్నదిట.

రాబోయేది సంక్రాంతి.. అయితే శివరాత్రి అయ్యాకగదా! చాలారోజుల తరవాత లైబరీకి వెళ్ళాను. ఆచార్యులుగారు నన్ను చూసి చాలా సంబరపడ్డారు. అంతేకాకుండా శరత్ నవల 'చరిత్రహీనులు' చదవడానికిచ్చారు.

థర్డ్ ఫాలో ఉండగానే 'రచయిత్రుల' హవా మొదలైంది. 'లత' గారూ 'రామలక్ష్మి' గారూ 'మాలతీ చందూర్' గారూ అప్పటికీ అందరికీ వారి రచనలద్వారా సుపరిచితులు. కొత్తగా యద్దనపూడి, వాసిరెడ్డి సీతాదేవీ, మాదిరెడ్డి సులోచన, కోడూరి కౌసల్యాదేవీ, ద్వివేదుల విశాలాక్షి ఇలా ప్రభంజనంలా రచయిత్రులు వార, మాస, పక్ష, పత్రికల్లోకి దూసుకొచ్చారు. ఇహ రంగనాయకమ్మగారి బలిపీఠం, అరెకపూడి (కోడూరి) కౌసల్యగారి చక్రభ్రమణం మా బుర్రల్లో తిష్టవేసేశాయి.

అప్పటిదాకా పుస్తకాలని ముట్టుకోని ఆడవాళ్ళు కాస్తా వారపత్రికలలోని సీరియల్స్‌ని ఇష్టంగా చదవడం మొదలెట్టారు. మగవాళ్ళకే పరిమితమైన పత్రికలు ఇప్పుడీ రచయితలు రావడంతో ఆడవాళ్ళనీ 'చదువరు'లుగా మార్చివేశాయి. పుస్తకం ముట్టుకోని మా అమ్మే యీ మధ్య సీరియల్స్ చదవటమేగాక చదువురాని ఇరుగుపొరుగు ఆడాళ్ళకి చదివి మరి వినిపిస్తోంది.

యద్దనపూడి సులోచనా రాణి సీరియల్స్ ఆడపిల్లల్ని కలల్లో ముంచి తేల్చేవి. సెక్రెటరీ నవలైతే ఇహ చెప్పక్కర్లా. అమ్మాయిలు 'రాజశేఖరం' పిచ్చిలో పడిపోయారు. అలాంటివాడే మొగుడుగా రావాలని బాహుటంగానే చెప్పేవాళ్ళు.

"రామారావు చచ్చిపోయాడే సీతా." ఏడుస్తూ వచ్చాడు పార్వతీశం ఉదయాన్నే.

"ఏమైందిరా?" ఖంగారుగా అడిగాను. రామారావు మాక్లాస్‌మేట్. బాగా ఉన్న వైశ్యకుటుంబం వాళ్ళది. మనిషి బాగుంటాడు. మనసు చాలా మంచిది.

"పెద్దచెల్లో దిగి యీతలు కొడుతుండగా మునిగి చచ్చిపోయాడుటో!" ఏడుస్తూనే అన్నాడు పార్వతీశం.

బయటకి పరిగెత్తా.. పెద్ద చెరువువైపు.

మా స్టూడెంట్స్ చాలామంది అప్పటికే వచ్చారు. చెరువు గట్టున వెళ్ళికిలా పడుకోబెట్టారు. రామారావు తల్లిదండ్రుడి చుట్టాలూ ఒకటే ఏడుపు.

రామారావుని చూస్తే మాతెవరికీ ఏడుపు ఆగలా. మొత్తానికి 'శవాన్ని' తీసికెళ్ళారు.

పోస్టాఫీసు దాటుతుంటే, కృష్ణమూర్తి మాస్టారు అడిగారు, "శవాన్ని ఇంటికి తీసికెళ్ళారా? స్మశానానికా?" అని.

ఒక్కసారి రోడ్డుమీదే ఆగిపోయా.

మనిషి ప్రాణం ఉన్నంతసేపే పేరూ ప్రతిష్ఠా ఆస్తీపాస్తీ. ప్రాణం పోయాకా?

పొద్దుటదాకా రామారావు ఉన్నాడా! ఎక్కడికెళ్ళాడూ? ఎప్పుడొస్తాడు?" ఇలా అడిగేవాళ్ళు, రామారావు చచ్చిపోగానే, "శవాన్ని ఎక్కడికి తీసికెళ్తున్నారూ? ఇంటికా? స్మశానానికా?" అని అడుగుతారు. అంతేగానీ, "రామారావుని ఇంటికితీసికెళ్ళారా ?స్మశానానికా?" అని అడగరుకదా.

శరీరంలో ప్రాణం ఉన్నంతవరకూ యీ శరీరం 'శివం' ప్రాణం పోగానే 'శవం'. ఆ శవం దేన్నీ గుర్తించదు. ఎవర్నీ గుర్తించదు. దానికి యీలోకంతో అసలు పనేలేదు. నా కళ్ళల్లోంచి కన్నీళ్ళు ధారగా కారుతున్నై. రామారావు మాటలూ, అల్లరి అన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఇక మిగిలేవి అతనిని గూర్చిన జ్ఞాపకాలేగా! స్కూలుకి సెలవిచ్చారు.

మాత్..కీ..కహానీ

'చావు'ని చూడటం అదే నాకు మొదటిసారి. కళ్ళు తెరుచుకున్నా మూసుకున్నా రామారావు శవమే కనిపిస్తోంది. నిశ్చలంగా పడివున్న ఆ శరీరాన్ని తలచుకుంటుంటే ఏదో చెప్పలేని బాధ. నిన్నటివరకూ కలిసి వున్నాం. ఆడుకున్నాం... తిట్టుకున్నాం.. మరి ఇవాళ? అతను మళ్ళీ తిరిగిరాడు. తల్లిదండ్రులకి ఆ కడుపు కోత యీ జన్మకు తీరదు.

"జననమరణాలు సహజం.. కోట్లాది జీవుల పుట్టుకా, కోట్లాది జీవుల మరణం. ఇదో సహజ పరిణామం. పుట్టిన ప్రతి వ్యక్తి చనిపోక తప్పదుకదా! అందుకే, బ్రతికివున్న క్షణాలు విలువ అమూల్యం. విచారంతో క్షణాల విలువని విస్మరించకు!" వీలున్నంతగా

మానాన్న నన్ను సముదాయించే ప్రయత్నం చేశాడు. రామారావు కూర్చునేచోటు 'ఖాళీ'గా ఉంది. అతడిది మా క్లాస్ ధర్మఫాం ఏ సెక్షన్. అటు మాస్టార్లకి పాఠం చెప్పాలని, ఇటు విద్యార్థులకి పాఠం వినాలని లేకపోవడంతో రోజంతా రామారావు జ్ఞాపకాలతోనే గడచింది.

వర్షాకాలంలో పెద్ద చెరువు నిండుగా నిండు గర్భిణీలా వుండేది. అప్పుడు కూడా కుర్రాళ్ళు యీతలు కొట్టేవాళ్ళు. సగం ఉన్న చెరువునీళ్ళలో పడి రామారావు చనిపోవటం ఏమిటి? కొద్దో గొప్పో యీత వచ్చినవాడే మరి.

"మనిషితోపాటే 'చావూ' పుడుతుంది. మనిషితో ఉంటూనే తటాల్న మనిషిని తనలోకి లాక్కుంటుంది" అన్నారు కృష్ణారావు మాస్టారు. "సడన్ డెత్ అంటాం.. అంటే, సడన్గా చావొచ్చిందని! మృత్యువు ఎక్కడ్నించీ రాదు. అది మనతోనే పుట్టింది గనక మనతోనే ఉంటుంది!" మళ్ళీ ఆయనే అన్నారు.

"నాకు సరిగ్గా అర్థంకావటంలేదు సార్!" అడిగాడు ప్రసాదు. మా క్లాస్మేట్.

"సరే.. నీకో పేర్ల మంచుగడ్డని ఇస్తా.. క్షణక్షణానికీ అది కరిగిపోతుందిగదూ?"

"అవునూ"

"జీవితమూ అంతే. కొంతమంది నూరేళ్ళ ఆయుష్షు తెచ్చుకుంటే కొంతమంది రామారావులా పదమూడేళ్ళే తెచ్చుకుంటారు. 'ఎన్నేళ్ళు' అనేది మనిషి రుణాన్ని బట్టి వుంటుంది. క్షణక్షణం ఐసుగడ్డ కరిగినట్టే జీవితమూ కరిగిపోయి చివరికి శరీరం మాత్రమే ఇక్కడ మిగుల్తుంది" వివరించారు మాస్టారు.

"శరీరం కూడా వెళ్ళిపోవాలిగా మరి?" అడిగింది సరస్వతి.

"పూడ్చేస్తాంగదా! పోనీ దాన్ని అలాగే వదిలేసినా కొన్నాళ్ళకి మట్టిలో కలిసిపోతుంది" వివరించారు మాస్టారు మళ్ళీ.

"ప్రాణం పోయిన క్షణంలోనే శరీరం కూడా మాయమైతే యీ బాధ ఉండదుగా!" కన్నీళ్ళతో అన్నాడు ముత్యాలోడు.

"శరీరం అనేది ఎవరి సొంతమూకాదు. తండ్రి 'బీజా'న్ని దానం చేస్తే తల్లి 'అండా'న్ని దానం చేస్తుంది. ఆ రెండూ కలిస్తేనే 'పిండం' ఏర్పడుతుంది. అందుకే, భూమిమీద తీసుకున్న దానాన్ని భూమికే వదిలి ఆత్మ పరమాత్మలో కలిసిపోతుంది!"

"ఎలా సార్?" అడిగాడు కృష్ణారెడ్డి. చదువులో బాగా ముందుండే కుర్రాడతను.

"ఓ బకెట్టుతో చెరువునీళ్ళు పట్టుకొచ్చి ఎర్రసీరా కలుపు. ఇప్పుడు బకెట్లోని నీరు ఏ రంగులో ఉంటుందీ?"

"ఎర్రగా ఉంటుంది!"

"గుడ్ దానికి ఓ రెండు దోశెలు పంచదార కలుపు! బకెట్ నీరు ఎలా ఉంటుందీ?"

"ఎర్రగా తియ్యగా ఉంటుంది... కొంచెం సిరా వాసనతో!"

"వెరీగుడ్ ఇప్పుడానీటిని తిరిగి చెరువులో పోసయ్య!"

"సరేసార్."

"నువ్వు చెరువులో కలిపేసిన బకెట్టు నీరుని పట్టి మళ్ళీ బకెట్లో పొయ్యి"

"అసాధ్యం కదా సార్?"

"ఎందుకు అసాధ్యం?"

"నీరు నీరులో కలిసిపోయిందిగా!"

"కానీ నువ్వు చెరువులో పోసింది మామూలు నీరు కాదుగా.. ఎర్రనిదీ తియ్యనిదీ.. సిరావాసన వచ్చేదీ!"

"అయినా ఆ నీటిని వెనక్కి తియ్యటం అసాధ్యమేకదండీ!"

"గుడ్! బకెట్ అనేది శరీరం అనుకో.. అందులో నింపివున్న నీరు ఆత్మ లేక ప్రాణశక్తి అనుకో.. చెరువు అనేది పరమాత్మ లేక అనంతమైన ప్రాణశక్తి అనుకో. నువ్వు కలిపిన ఎర్రరంగూ, పంచదారా 'గుణాలు' అనుకో.. ఇలా చూస్తే - శరీరంలో ప్రాణం ఉన్నంతవరకూ శరీరం నడుస్తుంది, నవ్వుతుంది అన్నీ చేస్తుంది. ఆ ప్రాణశక్తి ఎగిరిపోతే నిర్జీవమై ఏమీ చెయ్యలేదు. ఖాళీ బకెట్టులా మిగిలిపోతుందన్నమాట!" వీలున్నంతగా వివరించారు కృష్ణారావుగారు. ఆయన చెప్పిన ఉదాహరణ నా మనసుకి హత్తుకుంది. దిగులు కొంత తీరిందిగానీ, మృత్యురహస్యం మాత్రం పూర్తిగా అర్థంకాలేదు. నా మనసులో ఎన్నో ప్రశ్నలు.

అసలు పుట్టడం ఎందుకూ? సరే పుట్టాము. మరి మృత్యువు మీద మనిషి అధికారం ఎందుకు లేదూ? మృత్యువు చేతిలో మనిషి కీలుబొమ్మలా ఎందుకుండాలో? మాస్టార్ని అడుగుదామనుకున్నాగానీ అడగలేదు. మొదట నేను అడగదల్చుకున్న ప్రశ్న స్పష్టంగా ఉంటేనే కదా మాస్టారు స్పష్టమైన సమాధానం చెప్పటానికి!

"పిల్లలూ జీవితం అనేది ఓ లెక్కలాంటిది. ఇందులో కూడికలూ తీసివేతలూ భాగాహారాలూ గుణకారాలూ అన్నీ ఉంటే. శేషం 'జీరో' ఎప్పుడు వస్తుందో అప్పుడు జీవితం మన రామారావులాగా సమాప్తమైపోతుందన్నమాట..!" అన్నారు లెక్కల మాస్టారు ఆంజనేయులుగారు.

"అంటేసార్?" అడిగాడు రంగారావు.

"ఓరి బుద్ధిహీనుడా.. నేనన్నదానికి అర్థం చాలా సింపుల్. పుచ్చుకోవలసిన రుణాన్ని పుచ్చేసుకున్నాడు. తీర్చేసుకోవాల్సిన రుణాన్ని తీర్చేసుకున్నాడు. శేషం 'సున్నా'. అందుకే పోయాడు!" ఆయన ధోరణిలో అన్నారు ఆంజనేయులుగారు.

"కూడికలూ తీసివేతలూ అన్నారుగా?" అడిగింది విజయలక్ష్మి.

"సరే! ఒకడున్నాడు.. వాడి అంకె ఒకటి అనుకో.. వాడు పెళ్ళి చేసుకుంటాడు. అంటే మరో ఒకటి యీ ఒకటితో కలిపిందన్నమాట. ఇప్పుడే భార్యాభర్తల సంయుక్త సంఖ్య రెండు. వాళ్ళకి ముగ్గురు పిల్లలు పుట్టారనుకో అప్పుడేమవుతుంది? రెండూ + మూడూ = 5. అందులో ఓ పిల్లాడు చనిపోయాడనుకో మిగిలేది ఎంత? 5-1=4 అర్థమైందా? అయినా ఇప్పుడివన్నీ మీకు చెప్పటం నాదే బుద్ధితక్కువ. మీలాగే నాకూ మనసులో బాధగా ఉంది. చెప్పే పెట్టకుండా ఆ వెధవ చెరువులో యీతకెళ్ళి చచ్చారుకున్నాడు. వాడు కూర్చునే ఆ బెంచీ చూస్తున్న కొద్దీ నాకు ఏడుపాస్తోందిరా పిల్లలూ.. నిజంగా ఏడుపాస్తోంది!" జేబులోంచి రుమాలు తీసి మొహానికి కప్పుకుని కూర్చుండిపోయారు లెక్కల మాస్టారు. వెక్కుతున్నట్టుగా ఆయన పొట్ట ఎగిరెగిరి పడుతోంది. మాకూ ఏడుపు ఆగలా. ఆయన చాలాసేపు బెల్లు కొట్టేంతవరకూ నిశ్శబ్దంగా ఏడుస్తూనే ఉన్నారు.

'తిండిబెల్లు' కొట్టినా 'తినా'లనే కోరిక కలగలా.

"ఎన్నిసార్లు రామారావుగాడు వాడి సైకిల్ మీద నన్నెక్కిచ్చుకుని స్కూల్లో దింపాడోనే. వాడివ్యాళ 'లేడు' అనుకుంటే ఏడుపు తన్నుకొస్తోందే!" బేలగా అన్నాడు జోగారావు. "మా నాన్న ఎవర్ని చెరువులో దిగనివ్వడు.. ఆఖరికి నన్నుకూడా!" మళ్ళీ అన్నాడు జోగ్గాడు.

ఫార్ట్ పీరియడ్ బెల్ కొట్టడంతో అందరం క్లాసులోకి వెళ్ళాం. మాములు రోజుల్లో అయితే చెవులు పగిలేంత సందడి ఉండేది. ఇవాళ మాత్రం స్కూలు మౌనంగావుంది.

స్కూలు గంటలు కొట్టే ప్యూన్ కం వాచ్‌మేన్ జాకోబు 'నోటీసు' తెచ్చాడు హిందీ మాస్టారు ఆ నోటీసుని తీసుకుని బిగ్గరగా చదివారు.

"పియమైన విద్యార్థులారా...నిన్న జరిగిన సంఘటన, అంటే, మన విద్యార్థి రామారావు అకాలమృత్యువాతపడటం, నిజంగా ఎంతో విచారకరమైన సంఘటన. దానికి మీరూ, మేమూ అనగా టీచర్లం కూడా ఎంతో బాధపడుతున్నాం. ఇటువంటి సంఘటన మళ్ళీ పునరావృతం కాకూడదు. దయచేసి ఎవరూ పెద్ద చెరువులోగానీ, బూడిదగుంట చెరువులోగానీ మిగతా చెరువుల్లో కానీ యీతలు కొట్టవద్దని మీ ప్రధానోపాధ్యాయుడిగా మిమ్మల్ని అభ్యర్థిస్తున్నాను. ఈ విషాద సమయంలో రామారావు ఆత్మకీ శాంతి కలగాలనీ, భగవంతుడు రామారావు కుటుంబానికి యీ బాధని భరించే శక్తినివ్వాలనీ, రామారావు కుటుంబానికి మన ప్రగాఢ సానుభూతిని అందజేస్తున్నా.

ఇట్లు..

పేరి రాజారావు

ప్రధానోపాధ్యాయులు.

చదవాక హిందీ మాస్టారు సంతకం చేసి ఆ నోటీసుని జాకోబుకి ఇచ్చారు. అది అన్ని క్లాసులకీ వెడుతుందనీ అందరు మాస్టర్లు పిల్లలకి చదివి వినిపిస్తారనీ మాకు తెలుసు.

హిందీ మాస్టారు ఓ కవితని హిందీలో చదివి మాకు తెలుగులో అర్థం చెప్పారు.

"బతికివున్న ఓ మనిషి.. చనిపోయిన వానికోసం ఎందుకు దుఃఖిస్తావా? ఈ సృష్టిలో మృత్యువు ఆటలాడుకోని జీవి అంటూ ఉన్నదా? ఈ లోకం అత్తవారిల్లు.. ఈ అత్తవారిల్లుని వదిలి పుట్టింటికి ఏదో ఓనాడు పోక తప్పదు.. తప్పదుకాక తప్పదు. అందుకే జీవించి ఉన్నంతకాలం ఆనందించు.. కన్నీరు కార్చకు!" అని.

క్లాసులు జోరుగా సాగుతున్నై. ఫస్టుఫాంనించి ధర్మఫాండాకా లెక్కలకీ తెలుగుకీ సాంఘిక సామాన్య శాస్త్రాలకీ ఇంగ్లీషుకీ ఒక్కొక్క సబ్జెక్టుకీ ఒక్కొక్క మాస్టారు చెప్పారు. ఫోర్థఫాం నించీ ఎస్.ఎస్.ఎల్.సిడాకా మాస్టర్లు మారతారు. అందుకే మా టీచర్లు చెమటోడ్చి మరీ మాకు పాఠాలు చెబుతున్నారు. ధర్మఫాంలో ఎంతమంది పాసైతే మా మాస్టర్లకి అంత క్రెడిట్. నూటికి నూరు పర్సంటూ పాసైతే మా మాస్టార్ల ఆనందానికి అతువుండేదికాదు.

రామారావు జ్ఞాపకాలు తెలియకుండానే పాతబడినై. అదే విషయం మా వైద్యుల కృష్ణారావు మాస్టార్ని అడిగితే చెప్పారు.., "కష్టాలన్నీ గాయాలే.. కాలంతోటే మానాలే!!" అన్నారు. ఎంతటి గాయానైనా మానేశక్తి 'కాలా'నికి ఉందట. అందుకే పరమేశ్వరుణ్ణి 'కాలాయనమః' అనీ 'కాలకాలాయనమః' అనీ కీర్తిస్తారుట. నాకూ నిజమే అనిపించింది.

అంతా బాగానే ఉందిగానీ నాకూ మా అమ్మకీ సయోధ్య కుదరటంలా. సెకెండ్ఫాం చదివే నా ఫ్రెండు 'అప్రెంట్ ఉన్నీసా' ఇంట్లో ఉండే సీమ కుక్క నాలుగు పిల్లల్ని పెట్టిందిట. నేను వాళ్ళింటి కెళ్ళి చూసి కూడా వచ్చాను.

బుజ్జి బుజ్జి పిల్లలు.. ఇంకా పూర్తిగా కళ్ళు కూడా తెరవలేదు. అన్నీ తెల్లగా ఉన్నాయి. ఒకదానికి మాత్రం నుదుటిమీద నల్లని మచ్చ ఉంది.

"అబ్బు భలే ఉందే అదీ!" అన్నాను చూడంగానే.

"అయితే మావాళ్ళ నడిగి నీకిచ్చేస్తా.. అయితే ఇప్పుడే కాదనుకో.. ఇప్పుడు ఇస్తే దానికి పాలు దొరకవుగా మరి!" అన్నది.

నేను ఇంటికెళ్ళి మా అమ్మతో, "అమ్మా.. ఆ నల్లబొట్టు పిల్లని పెంచుకుందామే!" అన్నా. ఛట్.. వీలుకాదంది. మడి ఆచారం మంట గలుస్తాయంది. దాన్ని సాకడం తనవల్లకాదంది.

"మరి కుక్కల పండగరోజున నన్ను గోనెసంచితో రోడ్లన్నీ తిప్పిస్తావుగా? పెంచుకుంటే వచ్చిన నష్టం ఏమిటి?" అని నిలదీశా.

"ఆ విషయంవేరూ.. యీ విషయం వేరూ! అది సంవత్సరానికి ఒక్కసారి కుక్కని పెంచడం అంటే మాటలు కాదు. చచ్చే చాకిరీ! కావాలంటే రోజూ ఆ కుక్క దగ్గరికెళ్ళి చూసిరా. అంతేగానీ ఇంటికి తీసుకొస్తే మాత్రం కాళ్ళు విరగ్గొడతా. మీ నాన్న చెప్పినా యీ విషయంలో నేను వినేదిలేదు!" అని డిక్టేర్ చేసింది. మొత్తం కథంతా మా నాన్న వింటూనే ఉన్నాడుగదా.. ఇంకేమి చెప్పేదీ?

రాత్రి మా అమ్మ వంట చేస్తున్నప్పుడు మా నాన్నని వాకిట్లోకి తీసికెళ్ళి, "నిజంగా ఆ కుక్కపిల్ల చాలాబాగుంది నాన్నా. అప్రఫ్ కూడా వెంటనే ఇవ్వడానికి ఒప్పుకుంది. ఒక్కసారి అమ్మతో మాట్లాడునాన్నా!" అని బతిమలాడాను.

"ఇప్పుడు ఆ విషయం ఎత్తితే మీ అమ్మ మనిద్దర్నీ ఉతికి ఆరేస్తుంది. నాలుగురోజులు గడవనీ. అప్పుడు చూద్దాం!" అన్నాడు మా నాన్న.

"వింటున్నా వింటున్నా.. వింటూనే ఉన్నానే మీ తండ్రీకూతుళ్ళు మంతనాలు. నాలోజులు కాదు.. నాలుగువందల జన్మలెత్తినా ఈ ఇంట్లో కుక్క అనే ప్రాణి అడుగుపెట్టడానికి వీలేదు. ఆ!" అంటూ లోపలికి పోయింది మా అమ్మ. మా నాన్నకి ఆశ్చర్యం.. అమ్మ ఎక్కడించి వచ్చిందా అని.

"హూ!! తలుపు పక్క నిలబడి వినడం ఆ పెదపాడు వాళ్ళకి అలవాటేగా! నేను నిన్ను బయటకు తీసుకొస్తుంటే చూసి వుంటుంది" మా నాన్న డౌట్ని క్లియర్ చేశాను.

నాకూ పంతం పెరిగింది. ధర్మేషాం ఏ సెక్షన్ పిల్లకి ఆప్టరాల్ ఓ కుక్కపిల్లని పెంచుకునే హక్కు కూడా లేదా? అదీ వీధి కుక్క అయితే పోనీ అనుకోవచ్చు, 'ఏ' క్లాస్ సీమ కుక్కపిల్లకి ఏమయింది?

పదిహేనురోజుల తరవాత ధైర్యంగా కుక్కపిల్లని ఇంటికి తెచ్చా. దానికి 'మోతీ' అని పేరు కూడా పెట్టాను.

మా అమ్మ ఒకటే గొడవ. కుక్కపిల్లకూడా మహా చురుకైంది. అది మా అమ్మ ఎక్కడుంటే అక్కడికి పరిగెత్తడం - మా అమ్మ అనవసరంగా 'మడి' చెడుతుందని అరుగుమీదనే ఎక్కడం, కుక్కపిల్లకూడా అరుగు ఎక్కుదామని ప్రయత్నించడం, మా అమ్మ నన్ను నానా తిట్లు తిట్టడం.. పొద్దున్నే గడబిడ గడబిడ అయింది.

మా నాన్న పచారీ కొట్టుకి వెళ్ళడంతో జరిగిన వ్యవహారం ఆయనకి తెలిదు. ఆయన రావడాన్ని చూస్తూనే మా అమ్మ "యీ కుక్కని బయటికి వెళ్ళగొడతారా లేకపోతే నన్ను మా పుట్టింటికి పొమ్మంటారా? యీ దెయ్యపు పిల్లతోటే వేగలేక చస్తుంటే దానికితోడీ కుక్కపిల్ల ఒకటి.. నా వల్లకాదుగాక కాదు!" అని అరుపులు మొదలెట్టింది.

"పోనీలేవే.. సీతకి నేను చెబుతాగా.. సీతా, దాన్ని ఓ తాడుతో కట్టెయ్. లోపలికి వస్తే మీ అమ్మకి ఇబ్బంది అవుతుంది గనక ఆ వేపచెట్టు నీడలో కట్టెయ్! అట్లాగే దాన్ని బయటే తిప్పుకానీ ఇంట్లోకి రానీకు!" అన్నాడు.

"అసలది యీ కాంపౌండులోనే ఉంటానికి వీల్లేదు.. దాన్ని బయటికి తీసి కెళ్ళి ఎవరిచ్చారో వాళ్ళకి ఇచ్చెయ్యమనండి!" పంతం పట్టింది మా అమ్మ.

"హూ! ఒక్క చిన్న కుక్కపిల్లకి ఇంట్లో చోటివ్వలేని బ్రతుకెందుకూ? ధర్మరాజులాంటివాడే కుక్కని అపురూపంగా పెంచుకున్నాడనీ, చివరికి ఆ కుక్కే స్వర్గం దాకా ధర్మరాజుకి తోడు వచ్చిందనీ పురాణం శాస్త్రుర్లుగారు చెప్పలేదా? అసలు కాలభైరవుడంటే ఎవరూ? కాలభైరవాష్టకం చదువుతారుగానీ కుక్కని మాత్రం పెంచుకోవద్దంటారు. మనిషికి అత్యంత విశ్వాసపాత్రమైన

జంతువు కుక్కకదా! ఏదో మనం తినేదేదానికి పెడితే ఏం పోతుంది? అసలు ఎంత పుణ్యం వస్తుంది? హూ! నువ్వంటే పిచ్చిపేమ పెంచుకుని అది నీ వెంట పడుతోందిగానీ, దానిపేమ నీకేం అర్థమౌతుంది. సరేవే అమ్మా ఇది నీ ఇల్లు.. నీ ఇష్టప్రకారమే కానీ కుక్కని రేపొద్దున్నే ఇచ్చేసి వస్తా. కానీ నన్ను మాత్రం అన్నం తినమని అడక్కు!" గంభీరంగా మొహం పెట్టి కుక్కని ఎత్తుకుని దాని మెడకి నెప్పి తగలకుండా ఓ గుడ్డపీలికతో జారుముడివేసి వేపచెట్టు మొదటకీ కట్టేశా.

నేనూ ఆ చెట్టుకిందే ఓ చాపవేసుకుని కూర్చుని పుస్తకాలు ముందరేసుకున్నా. మా నాన్న నా వంక విచిత్రంగా చూసి లోపలికి వెళ్ళాడు. నా 'ఎత్తు' ఆయనకి అర్థంకాలేదని నాకు అర్థమైంది.

ధర్మరాజూ - స్వర్గం - కాలభైరవాష్టకం - పుణ్యం.. యీ మాటల్ని మా అమ్మ అంత త్వరగా మర్చిపోదు.

పన్నెండు దాటింది. మా అమ్మ పెరట్లో రోటిదగ్గర 'రుబ్బు' తున్నప్పుడు కొంచెం పాలని సంగ్రహించి ఓ కొబ్బరి చిప్పలో పోసి మోతీకి తాగించా. ఏమీ తెలీనట్టు బెట్టుగా కూర్చున్నా. ఆదివారం గనక స్కూలులేదు.

నా సి.ఐ.డి ముక్కు బ్రహ్మాండంగా పనిచేస్తోంది. 'అన్నం తినను' అన్నాను గనక నా బెట్టుని ఎలా గట్టెక్కించాలో మా అమ్మకి బాగా తెలుసు. బంగాళాదుంపల వేపుడు వాసనా, బెండకాయపులుసు వాసనేగాక ఉల్లిపాయ పకోడీల వాసన కూడా నా ముక్కు గ్రహించింది. ఇందాక కందిపచ్చడి రుబ్బనే రుబ్బిందిగదా!

నోట్లో నీరూరుతోంది. కనీసం బతిమలాడుతున్నట్టు ఆవిడ 'యాక్టు' చేసినా నేను నా ప్రతిజ్ఞని విరమించుకుందునుగదా! ఊహూ! మహా కిలాడీ.

"రావే సీతా.. నువ్వు రాకపోతే నేనూ అన్నం తినను!" పిలిచాడు మా నాన్న.

"హూ! తండ్రిని పస్తుంచేత దుర్మార్గురాలు కాదు యీ సీత!" గట్టిగా మా అమ్మకి వినిపించేలా అరిచిలోపలికెళ్ళాను.

తమ్మిలేటిపుణ్యమా అని..

మా డ్రిల్లు మేస్తారు వేదాంతాచార్యులుగారు. మాంఛి బలిష్టంగా ఎత్తుగా వుండేవారు. ఓసారి మొత్తం స్కూలు పిల్లల్ని 'తమ్మిలేరు' ఎక్స్ కర్షన్ కి తీసికెళ్ళారు. క్లాసులవారిగా 'లైన్' లలో నడుస్తూ బయలుదేరారు. క్లాసుటీచర్లు ముందరే హెచ్చరించారు... ఏ మాత్రం కిలాడీవేషాలు వేసినా 'కూసాలు' అదిరిపోతాయని. ప్రతి పదిమందికీ ఒక లీడరు. ఎవరు కనిపించకపోయినా బాధ్యతవాడిదేనన్నమాట.

మధ్యమధ్యలో పాటలు.. ఎవరో ఒకరు మొదలు పెడతాం. మిగతావాళ్ళు 'గోంగూరకీ' అని కోర్స్ పాడాలి. ఉదా: 'ఎంకమ్మ ఎళ్ళింది '... అనగానే మిగతావాళ్ళు 'గోంగూరకీ '

ఏట్లో నా దూకింది... ..

చిట్టెమ్మ నవ్వింది .. ..

చిలకమ్మ పొడిచింది.. ..

ఇలా సాగిపోతూనే వుంటుంది. ఎవరు ఏ పదాలు పాడినా అన్నీ గోంగూరకీ. ఒకళ్ళ కాళ్ళు ఒకళ్ళు తొక్కడం ఓ సరదా. మూడుమైళ్ళకి పైనే నడవాలి. చెరువుగట్టు మీద నించి అయితే. సాఫైన దారి అదే గనక అటే నడిచిపోతున్నాం. ఎన్నెన్నో వాళ్ళూ ఫిఫ్టేషాం వాళ్ళూ వంట సామాన్లు, కూరలూ మోసుకుంటూ ముందరెళ్ళిపోయారు. ఆ రోజుల్లోనే సినిమాలో డైలాగుల్ని అనుకరిస్తూ 'బాబాయ్' అనో గురూ' అనో మగపిల్లలు పిల్చుకుంటూ ఉండేవారు. ఆడపిల్లలు కూడా ఏమీ తీసి పోకుండా, 'చెలీ' 'నెచ్చెలీ' 'ప్రాణసఖీ' అంటూ పిల్చుకునేవాళ్ళు.

"చెలీ.. జయలక్ష్మీ ఇంకెంతోసేపే యీ పయనము?" అని పుప్పకుమారి అంటే,

"తెలియదే నెచ్చెలీ! నా కాళ్ళు నొచ్చుచున్నవి" అని విజయలక్ష్మి ఉవాచ.

"ఎంత సుకుమారివే!" కమల

"అవునే! చిరుగాలి కొట్టి నా బుగ్గ ఎరబడినదే!" విజయ.

"మాట్లాడకుండా నడవండి.. ఏమిటీ .. చంపేస్తాను. ఏమిటీ, వెధవేషాలొద్దు. ఏమిటి?" ఈ మాటలన్నది నేనే, మా క్రాష్టు టీచరుగార్ని అనుకరిస్తూ.

"భలే పట్టేశావే.. ఏదీ మన లెక్కల మాస్టార్ని అనుకరించు చూద్దాం!" ఎంకరేజ్ చేశారు జనాలు. అదెంతసేపూ!

"ఒరే బుద్ధిహీనుల్లారా.. చదివించావండ్రా! ఒక్క మెట్టుమొట్టానంటే తాటాకు మీదకెక్కుతారు!" ఆంజనేయులు మాస్టార్ని ఇమిటేట్ చేశా.

"ఇంకొక్కసారి చెప్పమూ సీతా!" వెనక్కి తిరిగి చూద్దనుకదా.. ఆయనే. గుండె గుభిక్కుమంది.

"అదికాదు మాస్టారూ! మీ గొంతులో ఒక ప్రత్యేకత వుంది.. అందుకే.." అంటూ ఆయన్ని ఉబ్బేసే ప్రయత్నంచేశాం.

"డొక్కచించేస్తా మళ్ళీ నన్ను ఇమిటేట్ చేస్తే .. బుద్ధిహీనురాలా!" అంటూ వార్నింగిచ్చి ఆయన ముందుకెళ్ళారు.

మొత్తానికి తమ్మిలేరు చేరాం. అంతా అడవి. ఎంత అందమైన ఏరూ! 'రెండురాళ్ళ' మధ్య నించి సన్నగా పారుతోంది. నీళ్ళని చూస్తే వదలబుద్ధికాదుగదా! ఆడతాంగదా! మా టీచర్లు కూడా చిన్నపిల్లలైపోయారు. మాతోపాటే వాళ్ళూ పిల్లల్లాగా నీళ్ళలో దిగారు. ఏమి హాయిలే హలా!!

వంట వేదాంతాచార్యులుగారిది. దోసకాయపప్పు... కొబ్బరిపచ్చడి.. చిక్కుడుకాయకూర.. బంగాళాదుంపలకూర.. పులిహోర బజ్జీలు.. బ్రహ్మాండమైన ముక్కలపులుసు. అన్నిటికన్నా అద్భుతం. ఆయన ప్రత్యేకంగా చేసిన వంకాయ పెరుగుపచ్చడి.

పొట్లకాయ పెరుగుపచ్చడి తెలుసుగానీ వంకాయితో పెరుగుపచ్చడి చేస్తారని నాకు అప్పటిదాకా తెలీదు. వాసన నోరూరించేస్తోంది. అప్పుడే కోసిన వాక్కాయిలతో మళ్ళీ కొబ్బరి కలిపి ఇంగువపోపు పెట్టి మరో వెరైటీ పచ్చడి చేశారు.

ఈసారి లేడీటీచర్ కస్తూరిగారు ఆడపిల్లల్లో టగ్ ఆఫ్ వార్, రింగ్ టెన్నిస్ ఆడిస్తున్నారు. నేను రింగ్ టెన్నిస్ ఆడుతున్నా. నేనూ సరస్వతీ ఇటు - కమలకుమారి, వసంతలక్ష్మి అటు.

సడన్ గా కడుపులో నెప్పి మొదలై కూలబడిపోయా. నడుం అంతా పోట్లు. పొత్తి కడుపంతా నెప్పి.. భరించలేనంత నెప్పి.

"ఏమయింది సీతా?" ఖంగారుగా అడిగారు టీచర్.

"నెప్పిగా ఉందండీ. కడుపులో!" అన్నారు. కొంచెం నెప్పి తగ్గినట్టే అనిపించింది. భోజనాలకి పిలుపు. వేదాంతాచార్యులుగారి వంట ముందు మా అమ్మ వంట తేలిపోయిందనిపించింది. అద్భుతమైన రుచీ రంగూ. తింటూ వుండంగా మళ్ళీ నెప్పి పొత్తికడుపులో పోట్లు. నా వల్లకాలేదు.

"నెప్పిగా వుంది టీచర్" కన్నీళ్ళతో అన్నాను.

"పోనీలే చెయ్యికడుక్కో!" అన్నారు. లేచాను.

"లేవద్దు కూర్చో" గట్టిగా అన్నారావిడ.

"ఏం టీచర్.. చెయ్యి కడుక్కోవాలి!" అన్నా.

"ఉహూ! అక్కడేవుండు అంటూ చెంబుతో నీళ్ళు తెచ్చి ఇచ్చారు.

"నే చెప్పేదాకా లేవద్దు!" అని గుసగుసగా నా చెవిలో చెప్పారు.

ఓ పక్క నెప్పి. పళ్ళు బిగబట్టుకుని ఉన్నాను.

భోజనాలు పూర్తి అవడంతో పిల్లలందరూ లేచి, చేతులు కడుక్కోడానికి 'ఏటి' దగ్గరికెళ్ళారు.

"నువ్వు పెద్దమనిషివయ్యావు. అందుకే లేవద్దన్నా!" అని ఆవిడ నాకు చెప్పి, వయసులో పెద్దదైన సుశీలా టీచర్ దగ్గరికెళ్ళి కాసేపు మాట్లాడారు. ఎస్సెల్స్ చదివే ఆడపిల్లల్ని పిలిచారు. నాకేమీ అర్థం కావడంలా. మా ఎస్.పి.ఎల్ భాస్కరావుని పిలిచి అర్థంతుగా బండి కట్టించుకురమ్మన్నారు. కస్తూరిగారు తన క్లాసు పిల్లల్ని సుశీలగారికి వొప్పజెప్పారు.

ఆడవిలోకి బండిరాదు. బండి ఎక్కాలంటే ఓ పావుమైలు నడిచి నాగిరెడ్డిగూడెం వైపు తిరగాలి. కూర్చోవడానికి మేము మోసుకొచ్చిన దుప్పట్లలో ఒక దుప్పటిని నా నడుముకి లుంగీలా చుట్టి కస్తూరిగారూ మరో ముగ్గురు ఎస్సెల్స్ అమ్మాయిలూ నన్ను నడిపించుకుంటూ బండి ఎక్కేచోటికి తెచ్చారు. ఆ పావుమైలూ నడవటానికి కనీసం నాకు గంటపట్టింది. చెప్పలేని నొప్పి. మధ్య మధ్యలో ఏడుస్తూ కూర్చుండిపోయాను. చివరికి నన్ను బండి ఎక్కించి వాళ్ళూ బండి ఎక్కారు.

బండి కుదుపులో నా ప్రాణం కొట్టుకుపోతోంది.

మొత్తానికి ఇల్లు చేరాం. బండి ఆగగానే బయటికి వచ్చిన మా అమ్మ కంగారుగా బండి దగ్గరికొచ్చి, "మళ్ళీ ఏం తెచ్చుకున్నావే. ఎక్కడైనా పడ్డావా?" అని గడబిడగా అడిగింది. నేను బండి దిగలేకపోతున్నాను.

"మీరేం వరికావద్దండీ.. మీ అమ్మాయి పెద్దమనిషైంది!" నవ్వుతూ కస్తూరిగారు మా అమ్మతో చెప్పారు.

"ఎప్పుడూ.. టైం చూశారా! మొహం 'ఇంత' చేసుకుని అన్నది మా అమ్మ 'ఏవండోయ్!' అని మా నాన్నని పిల్చింది.

నా బాధకనిపెట్టి మా నాన్న స్టూల్ తీసుకొచ్చి బండి దిగటానికి వీలుగా వేశాడు.

"అర్థంతుగా మిఠాయిలు తెచ్చి టీచరుగారికి పిల్లలకి పెట్టండి.. మంచి కబురు చెప్పారు!" నవ్వుతూ అన్నది.

"ఇప్పుడు అవేమీ వద్దండీ.. అందరం భోంచేసే వచ్చాం.. మళ్ళీ వస్తాంగా.. సీతా, జాగ్రత్త.. పదిరోజుల తరవాత కలుద్దాం!" అంటూ టీచర్ గారూ వాళ్ళూ వెళ్ళిపోయారు.

హడావిడి మొదలు. ఇరుగు పొరుగు ఆడవాళ్ళొచ్చారు. చిన్న సీతా వాళ్ళమ్మ తాటాకులు కొట్టించి తెప్పించింది. ఓహో.. హడావిడి హడావిడి. నాకు ఓ పక్క నెప్పి, మరోపక్క నీరసంతో, మా అరుగుమీదే వాలిపోయి కళ్ళమూసుకున్నాను.

"ఆడవిలో పెద్దమనిషివైనా రెండొందలమంది ఆ పూట భోజనం చేశారంటే ఎంత అద్భుతవంతురాలివే! మీ టీచరు చాలా తెలివైంది.. నువ్వు ఆడుతూ 'నెప్పి' అన్నప్పట్నీంచీ టైమ్ చూసి చక్కగా గుర్తుపెట్టుకుంది. చెన్నావర్ణుల శాస్త్రిగారికి చూపిస్తే బ్రహ్మాండమైన ముహూర్తం అన్నారు!" స్నానం అయినరోజున తన మెడలోని గొలుసు తీసి నా మెడలో వేస్తూ అన్నది మా అమ్మమ్మ.

మావయ్యలూ అత్తయ్యలూ పిల్లలూ అందరూ వచ్చారు. నా బాధ మా నాన్నగురించే. మొహమాటం ఎక్కువ. అప్పటికీ అడుగుతూనే వున్నాను; "అమ్మా నాన్నకి కాఫీ ఇచ్చావా? టిఫిన్ పెట్టావా?" .. అంటూ..!

అసలు ఆవిడకి తీరికెక్కదీ! వెంకట్రావుని ఇంటికి పిలిపించి బట్టలు కుట్టించడం.. ఇరుగుపొరుగు వాళ్ళ సహాయంతీసుకుని తీపీ కారం తినుబండారాలు తయారుచేసి అటకెక్కించడం.. ఓహో..!

మా అత్తయ్యలు కూడా హడావిడి చేస్తూనే వున్నారు. ఇల్లంతా చుట్టాల్తో కళకళ. ఇంటి ముందు బ్రహ్మాండమైన పందిరి. దానికి మామిడాకులు కట్టారు. నన్ను బుట్టబొమ్మలాగా అలంకరించారు. పేరంటాలూ భోజనాలూ మిగతా అందరివీ అయ్యేసరికి

నాలుగుదాటింది. నేను మాత్రం మా నాన్న కోసం ఎదురుచూస్తున్నా. తప్పని సరై కోర్టుకి వెళ్ళారట. నన్ను గదిలో కూర్చోపెట్టారు... ఇన్నాళ్ళూ బయటికి రానివ్వలేదుగదా. దూరంగా సైకిల్ తొక్కుకుంటూ మా నాన్నరావటం చూసి అటు పరిగెత్తబోయా.

"అగాగు! నువ్వేం ఇప్పుడు చిన్నపిల్లవికావు. అరుగులు దూకి పరిగెత్తడానికి. కొంచెం నెమ్మదితనం నేర్చుకో!" మా సుభద్రమ్మ అత్త నా చెయ్యిపట్టుకుని ఆపింది. ఈలోగా మా నాన్నే వచ్చారు. స్టాండు కూడా వెయ్యకుండా నా వంక అలానే చూస్తుండిపోయారు.

"ఏంటినాన్నా!" అన్నా కొంచెం సిగ్గుపడుతూ. ఆయన కళ్ళల్లో నీళ్ళు. స్టాండు వేసి నా తలమీద చెయ్యిపెట్టి అస్పష్టంగా ఏవో దీవెనలిచ్చారు. నేనే మా నాన్న చెయ్యిపట్టుకుని లోపలికి నడిపించుకెళ్ళాను. మొదటిసారి ఆరోజు మా నాన్నకి నేను అన్నం వడ్డించి - నేను వాడ్డించుకున్నా. మా అమ్మ గోలపెట్టినా వినలా.

నేను సన్నగా పాడుగ్గా ఉండేదాన్ని. ఇంకోటి ఏమంటే నవ్వుచ్చినా కోపం వచ్చినా చికాకు వచ్చినా నా మొహంలో వెంటనే తెలిసిపోయేది. ఎంతదాచుకుందామన్నా దాగేదికాదు. ఎప్పుడూ ఉరుకులూ పరుగులే.

ఓణీ వేశాక స్కూలు కెళ్ళిన రోజున నా క్లాస్ మేట్స్ ఆశ్చర్యపోయారు.

"నువ్వు సీతవేనా?" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది సరస్వతి.

"ఏం? మొహం మారినదా?" నవ్వి అడిగా.

"లేదే! నిండుగా కనిపిస్తున్నావు. ఏమో.. చాలా అందంగా వున్నావు!" అన్నది.

మొగపిల్లల చూపుల్లో, ముఖ్యంగా మా పాకబడి బేచ్ లో చాలా తేడా వచ్చింది. అంతకుముందు ఒసేసి, ఏమిటే అనేవాళ్ళు ఇప్పుడు అలా అనలేక, 'సీతా' అనటమేగాక దగ్గరగా రావటానికి సందేహిస్తున్నారు. ఎస్పీ కుర్రాళ్ళయితే కళ్ళు విప్పారుకుని మరీ నన్ను చూస్తున్నారు. సరస్వతి నాకంటే మూడునెలలముందే పెద్దమనిషైందిగానీ దానిలో అంత తేడాలేదు.

ఇక టీచర్లు కూడా 'సీతా' అని మర్యాదగా పిలుస్తున్నారు. తేడా ఎందుకో నాకు తెలీలా. చుట్టాలు పెట్టినవీ, మా అమ్మ కొన్నవీ, బోలెడన్ని దుస్తులు రెడిగా వున్నాయి. నైలాన్ వి కొన్నీ, పట్టువి కొన్నీ, ఇంకా సిల్కాకాటన్ వి కొన్నీ అసలు కట్టుకోనేలేదు.

స్కూలునించి ఇంటికెళ్ళాక అద్దంలో పరీక్షగా చూసుకున్నాను. పదిరోజుల్లోనే అంతమార్పు. నా మొహం నాకే అందంగా కనిపించింది. లంగా ఓణీ జాకెట్టుతో ఇంకా పాడుగ్గా కనిపిస్తున్నాను.

"ఏమిటే నిన్ను నువ్వు చూసుకుంటున్నావా?" అడిగింది మా అమ్మమ్మ.

"లేదమ్మమ్మా!" అంటూ సిగ్గుపడ్డాను. (సిగ్గుపడటం అనేది ఎప్పుడు ఎలా నాలో ప్రవేశించిందో నాకు తెలీదు. ఆ క్షణమే నాకు తెలిసింది)

"పిచ్చిదానా!. కొత్తలో అలానే వుంటుందిలే. కానీ జాగ్రత్తమ్మా - పాడులోకం.. మగాళ్ళదగ్గరికి వెళ్ళకూడదు. వాళ్ళని అంటుకోవడం ముట్టుకోవడం అసలు చెయ్యకూడదు.. ఏం!" జాగ్రత్తలు చెప్పింది అమ్మమ్మ.

"ఊ" అన్నాను.. తలవంచుకుని.

దారాసింగ్ - కింగ్ కాంగ్

లోకం కొత్తగా ఉంది. నా శరీరం నాకే కొత్తగా ఉంది. అదేమిటో, సన్నగా ఉండేదాన్ని కాస్తా కొంచెం కొంచెం పుష్టిగా తయారవడం నాకే తెలుస్తోంది. ఇక తోటి స్నేహితుల/స్నేహితురాళ్ళ చూపులైతే చిత్రవిచిత్రంగా మారుతున్నాయి. ఓసారి అప్రయత్నంగా 'పాకబడి బేచ్' కబాడీ ఆడుతుంటే ఉత్సాహంగా అటువెళ్ళాను.

"నేను కూడా ఆడతానా!" అన్నాను పార్వతీశంకాడితో. అందరూ నోరు వెళ్ళబెట్టారు. మధుగాడయితే, "నువ్వు ఆడకూడదు సీతా... ముఖ్యంగా మగాళ్ళతో" అన్నాడు.

"అదేంటా?" అన్నాను.

"అదంతే.. నీకు తెలీదుగదూ, మా అమ్మ కూడా నువ్వు పెద్దమనిషి అయ్యావని చెబితే, ఇకనించీ మేము నిన్ను 'అసేయ్, ఒసేయ్ అనీ, ఏమే, ఏమిటే అనీ పిలవకూడ'దని చెప్పింది. పెద్దమనిషి అయిన ఆడపిల్లలతో, వాళ్ళు ఎంత ప్రాణస్నేహితులైనా దూరంగా ఉండాలని చెప్పింది" అని చెప్పాడు.

గొడవపెట్టి అయినా ఆడాలని అనిపించిందిగానీ, సడన్ గా నన్ను నేను చూసుకుని ఆగిపోయాను. మాట్లాడకుండా వెనక్కి వచ్చేశా.

"ఇదిగో సీతా... దబ్బకాయ పచ్చడి పెట్టానుగానీ, తీసికెళ్ళు..దా" అని పిలిచింది కరణం మామ్మగారు.

చిత్రం ఏమంటే తమ్మిలేటి విషయం జరిగినదగ్గర్నించీ నేనెవరితోనూ అదివరకులా అల్లరి చిల్లరగా ఉండలేకపోతున్నా. ఆఖరికి మా అమ్మతోకూడా. అదివరకైతే కావాలని మరీ ఆవిడ్ని విసిగించేదాన్ని. ఇప్పుడావిడ నిజంగా విసుక్కుంటున్నా, నాకు కోపం రావట్లేదు సరికదా, 'ఆట' కూడ పట్టించాలనిపించడంలేదు.

ఇతరుల్లోని 'పెద్దరికాన్ని' గుర్తించడమేనేమో 'పెద్దమనిషి' అవడం అంటే!

"నాకు నేర్పుతారా ఎలా పెట్టాలో?" అడిగాను.

"ఎందుకు నేర్పనే, అట్లా చూసి ఇట్లా నేర్పుకోగల పిల్లవి నువ్వు. అయినా, చిన్నప్పుడు ఎంత అల్లరి చేస్తే పెద్దయ్యాక అంత బుద్ధిమంతులవుతారుట. నువ్వే దానికి ఉదాహరణ. దా.. లోపలికి రా." అంటూ లోపలికి తీసికెళ్ళి రెండు అరిసెలూ ఓ పేద్ద జంటికా ప్లేట్లో పెట్టిచ్చి, నీళ్ళగ్లాసుకూడా చేతికిచ్చి నువ్వు తినమ్మా.. మధ్యాహ్నం ఎప్పుడు తిన్నావో ఏమో?" అని, తను ఓ పాత హార్లిక్కు బాటిల్లో దబ్బావకాయ నింపింది.

'ఇప్పుడయితే ఇలా తింటున్నాంగానీ, యీవిడ్ని ఎంత ఏడిపించానూ' అని అనుకుంటే నవ్వాచ్చింది.

"సీత ఎలావుంది మామ్మగారూ!" అనడిగాను అరిసె ముక్క కొరుకుతూ. టిఫిన్లు అన్నింటిలోకి అతి కష్టమయినది అరిసె. ఏ మాత్రం పాకం తప్పినా అది 'పళ్ళ'కి ఇబ్బంది పెడుతుంది. నూనెలో వేయించేటప్పుడు కూడా 'వేడి'లో ఎక్కువ తక్కువలు ఉండకూడదు. చాలాచాలా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి అరిసెల తయారీలో. కరణం మామ్మగారు నిజంగా ఎక్స్పర్ట్. కరకరలాడుతూనే కరిగిపోతున్నాయి అరిసెముక్కలు. నువ్వులు అద్దడం వల్ల రుచి ఇంకా పెరిగింది. 'తీపి' కూడా సరిసమానంగా ఉంది.

"ఏం చెప్పనే! మనింటి దగ్గర ఉన్నంతవరకే ఆడపిల్ల. పెళ్ళి చేసి పంపాక మన చేతుల్లో ఏవుందీ? అమ్మా, ఆడపుట్టుక పుట్టడం అనేది జీవులు చేసిన పాపం. పుట్టినచోట పుట్టినట్టూ ఉండనివ్వరు. మెట్టినచోట మెట్టినట్టూ ఉండనివ్వరు. అన్నిటికీ అడ్డంకులే.. అందరికీ అహంకారాలే. అత్తగారినని ఒకతే, ఆడబిడ్డనని ఒకతే.. దేవుడా... ఆడవాళ్ళే ఆడదాని కళ్ళల్లోంచి కన్నీళ్ళు కార్పించేది. ఏం చేస్తాం. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు పెళ్ళిచేసి పంపాల్సిందే కదా. కలకాలం పుట్టింటిలోనే ఉంచుకున్నా చుట్టుపక్కల ఆడవాళ్ళు ఊరుకుంటారా? కాకుల్లా పాడవరూ? 'అత్తవారింట్లో అణిగిమణిగి వుండాలమ్మా అంటూ ఎన్ని శ్రీరంగనీతులు ఒలకబోస్తారో!" సుదీర్ఘంగా నిట్టూర్చింది కరణం మామ్మగారు.

"అంటే?" అని అడగబోయా ఆగిపోయా. సీత పేరు ఎత్తగానే ఆవిడ మొహం ఓ చెప్పలేని బాధతో వాడింది. ఇంకా ప్రశ్నలడిగి బాధించడం నాకు మంచిదనిపించలేదు.

"ఒసేయ్ అమ్మాయ్.. నేనూ నీలాగే పుట్టాను. ఇదిగో మానుకో, పుట్టకో, తాబేళ్ళకో వచ్చినట్టు ఇన్నేళ్ళ వయసొచ్చింది. బ్రతుకంతా పరాధీనమే. నేను నాలా బ్రతికిన క్షణాలు ఇన్నేళ్ళలో 'ఎన్నీ' అని లెక్కవేసుకుంటే ఒక్కటి కూడా కనిపించదు. నా కంటే నా కూతుళ్ళు కోడళ్ళూ కాస్త నయం. మళ్ళీ మనవరాలి సంగతి చూస్తే, అదో అమాయకపుది. సుఖమో దుఃఖమో కూడా దానికి తెలుస్తుందని నేను అనుకోను. సీతా, ఇంట్లో ఎవరూ లేరు. గుండెల్లో గూడుకట్టుకున్న బాధని వెళ్ళబోసుకుని నీకు బాధ కలిగిస్తున్నానేమో.. ఏమీ అనుకోకమ్మా.." చెమ్మగిల్లిన కళ్ళని తుడుచుకుంటూ అన్నది కరణం మామ్మగారు.

"మీకెవరూ స్నేహితుల్లేరా మామ్మగారూ!?" టాపిక్ మారుద్దామని అన్నాను నేను.

'కమల' అనే అమ్మాయుండేది. మన కులం కాదనుకో. అయినా ఓ మాట చెప్పనా. ఏ వుందే యీ కులాల్లో. ఏ కులమైనా ఆడదాని బతుకు అణిగిమణిగి పడివుండాలని బతుకే. ఇతర కులాల్లో అయితే, ఇంత నికృష్టపు బతుకు ఉండదు. మనకన్నా వందరెట్లు మంచిగా ఉంటుంది. నోరెత్తి మాట్లాడే అవకాశమున్నా ఉంటుంది. ఇక్కడేం చచ్చింది? మడీ దడీ అంటూ ప్రాణాలు తియ్యడం, అది అలాకాదు - ఇది ఇలాకాదు అంటూ ఏడిపించుకు తినడం, పోనీ తల్లిదండ్రుల్లో మొరపెట్టుకున్నా వాళ్ళేమంటారూ? పిచ్చవేషాలు వెయ్యక చచ్చినట్టు పడివుండమంటారు. నీకు తెలుసా.. నాకు ఇద్దరు అన్నలూ ఇద్దరు అక్కలు. పెళ్ళయిన రెండేళ్ళు మాత్రం పుట్టింటికి ఓ వారం రోజులపాటు పోనిచ్చారు. మరో రెండేళ్ళు మా అమ్మా నాన్నా వచ్చారు. అంతే.. మళ్ళీ యీనాటి వరకూ ఆ గడప తొక్కితే ఒట్టు. ఏడోఏట అయింది నా పెళ్ళి. ఏడుస్తూ ఉన్నా సరే, పీటలమీద కూర్చోబెట్టి పెళ్ళిచేశారు. అప్పటి ఏడుపు ఇప్పటికీ తగ్గలేదే అప్పుడు కన్నీళ్ళు బయటికొచ్చేవి. కానీ సీతా ఇప్పుడు అవి ఇంకిపోయాయి. " మౌనంగా కూర్చున్నది కరణం మామ్మగారు. నా కళ్ళలో చెమ్మ.

ఆవిడ్ని ఏడిపించడమేగానీ, ఆవిడ జీవితం గురించి నాకేమి తెలుసూ? అప్రయత్నంగా ఆవిడ దగ్గరికెళ్ళి కావలించుకున్నాను. గంగానది ఎలా ప్రవహిస్తుందో అవతల తెలిసింది.

"సార్.. ఏమైనా సరే.. వాలిబాల్, రింగ్ టెన్నిస్లాంటి ఆటల్లో ఆడపిల్లలకి ప్రాధాన్యత ఇవ్వాల్సిందే. ఎక్స్‌కర్సైజ్ మాకూ కావాలిగా. నాకైతే అసలు ఓ గార్ల్స్ కబాడీ టీమ్ తయారు చెయ్యాలని ఉంది" అన్నాను. 4th ఫారంకొచ్చిన కొత్తలో.

"బాగుంది. కబాడీ సంగతి పక్కన పెడితే, రేపే మీకో సెపరేట్ కోర్టు వాలిబాల్కి, రింగ్ టెన్నిసులకి ఏర్పాటు చేస్తాను. కానీ ముందు హెచ్.ఎమ్ గారి పర్మిషన్ తీసుకోవాలి. ' మమ్మల్ని ఎంకరేజ్ చేస్తూ అన్నారు వేదాంతాచార్యులుగారు. నేను, విజయలక్ష్మి, జయలక్ష్మి, సరస్వతి, పుష్పకుమారి, కమల, కోటగిరి భారతి, హైమావతి, సరోజినీ, సత్యవతి అందరం గుంపుగా వెళ్ళి అడిగాము.

'శారీరక ఆరోగ్యం బాగున్ననాడే మానసిక ఆరోగ్యం బాగుంటుందని' ఆ రెండూ బాగున్ననాడే పైపైకి ఎదగగలమనీ మల్లయుద్ధ వీరుడు దారాసింగ్ అన్నట్టు అంతకుముందురోజే పేపర్లో చదివాను. అన్నట్టు యీ విషయం మీకు చెప్పలేదు గదూ, దారాసింగ్ రణధవాజిజ్ఞా, కింగ్ కాంగ్ ఇలా బ్రహ్మాండమైన వస్త్రాలు 'కుస్తీ' పోటీల్లో పాల్గొంటున్న వివరాలు రోజూ పేపర్లలో వస్తున్నై. అంతేకాదు, ఓ 'ముసుగువీరుడు' కూడా పోటీల్లో దిగుతాడుట. ఇంతవరకూ అతన్ని ప్రపంచంలోనే ఎవరూ ఓడించలేదుట. ఓడేవరకూ ముసుగు తియ్యడట.

ఇలా 'ట' కారాలు ప్రజల నోళ్ళలో తెగనానాయి. అసలు కింగ్ కాంగ్ దెబ్బకి చాలామంది భీకర వస్తాదులు మల్లయుద్ధబరిలోనే మట్టి కరిచారనీ, బక్క దారాసింగ్ మాత్రమే కింగ్ కాంగ్ ని చిత్తుచేశాడనీ బ్రహ్మాండమైన పబ్లిసిటీ జరుగుతోంది. దండమూడి రాజగోపాల్, నెల్లూరు కాంతారావు, అర్జుననాథనరావుగార్ల గురించి కూడా కొంచెం కొంచెం పేపర్లో రావడం మొదలైంది.

"సీతా మేమందరం ఏలూరు పోతున్నాం. దారాసింగ్, కింగ్ కాంగ్ పోటీ వుందిట" బిడియంతో కూడిన చనువుతో అన్నాడు పార్వతీశం.

"ఎవరవరూ?" అన్నాను. "జోగారావు, నేనూ, మద్దమత్తినోడూ, బర్మాబిజ్జా, పరిమి త్యాగరాజూ అందరం" అన్నాడు.

"ఇంట్లో చెప్పావా?" నవ్వుతూ అన్నాను. నాకు తెలీకుండానే పెద్దరికంతో అడిగానని నాకే అనిపించింది. ఆడవాళ్ళు ఎదిగినంత తొందరగా మగవాళ్ళు మానసికంగా ఎదగడేమో!

"చెబితే తాట వాలుస్తారు" నవ్వాడు పార్వతీశం.

"తరవాత తెలిస్తే?"

"చూసాచ్చాక తాట తీసినా ఫరవాలేదుగా!" మళ్ళీ నవ్వాడు వాడు. వాడి నవ్వులో పెద్దాళ్ళని చీట్ చేస్తున్నాననే గర్వమూ కొంటెతనమూ ఉన్నాయి.

బహుశా నాలోనూ అదే గర్వమూ కొంటెతనమూ ఉండేవేమో. అల్లరి చేసినప్పుడు.

"ఏంటి ఆలోచిస్తున్నావా? నువ్వూరావా? వస్తానంటే అందరం కలిసేపోదాం" అన్నాడు.

"మరి టిక్కెట్లు డబ్బు? అన్నిటికంటే తక్కువది ఐదురూపాయలని వేశారుగా!" అన్నాను.

"తరువాత తిరిగిచ్చే పద్ధతిలో మద్దిమత్తినోడు చూస్తానన్నాడు" దిలాసాగా అన్నాడు పార్వతీశం.

"నాన్నా ఏలూర్లో దారాసింగ్ కింగ్ కాంగ్ పోటీలున్నాయట చూద్దామా..?" అనడిగా ఆ రాత్రి. నావంక విచిత్రంగా చూశాడు మా నాన్న. పెద్దమనిషినయ్యాక ఇంతవరకూ ఆయన్ని ఏదీ అడగలా. ఇప్పుడు అడగటం ఆయనకి చిత్రంగా అనిపించి ఉండొచ్చు.

"అహో! నువ్వు అడగడమూ, ఆయన కాదనడమూ వుంటుందా! పెద్దకుస్తీ పోటీలు చూడాలిట. ఆడవస్తాదు బయల్దేరింది" చిమచిమలాడుతూ అన్నది మా అమ్మ.

"దొంగతనంగా వినేవయినా సరిగా వినవే పెదపాడు మాలక్ష్మి కూతురా.. కుస్తీపోటీలు జరిగేది ఏలూర్లో.. సరిగ్గా విన.. ఏలూర్లో" అన్నాను. మా అమ్మ మొహం లక్ష కేండిల్ బల్బ్ లా వెలిగిపోయింది.

"చెప్పవేం మరి! మీతోపాటు నేనూ వస్తా.. అబ్బ. మావాళ్ళని చూసి ఎన్నాళ్ళయిందో!" మురుసుకుంటూ అంది మా అమ్మ, ఫక్కున నవ్వాడు మా నాన్న. "ఎంతకాలమైందే సీతా నువ్వు మీ అమ్మని అలా పిలిచి?" అని అన్నాడు.

"అసలు ఏలూరు ప్రోగ్రాం వేసిందే అమ్మకోసం నాన్నా. మనకెట్లాగూ చుట్టాలు లేరుకదా.. పాపం అమ్మకయినా వాళ్ళవాళ్ళని చూసుకోవాలని అనిపించదూ!" కావాలనే మా అమ్మ భుజాలు పట్టుకుని అన్నాను. ఆవిడ వెనకాల నిలబడితే, ఆవిడ తల నా ఛాతీకి తగులుతోంది. మా అమ్మ అంత పొట్టిగా అనిపించింది.

"నా తల్లీ! ఏమయినా నీకు పెద్దరికం వచ్చిందే. అన్నీ చక్కగా ఆలోచించగలుగుతున్నావు. అవునూ ఏమిటబ్బా మర్చిపోయానూ!!" అంటూ వంటింట్లోకి వెళ్ళింది మా అమ్మ. "నాన్నా.. ఇక చూస్కో.. ఇవ్వాళ మనకి విందు భోజనమే!" మా నాన్న పక్కనే కూర్చుని మెల్లగా అన్నాను.

ఆయన మెల్లగా నవ్వి నా తల నిమిరాడు. తండ్రిపేమ ఎంత గొప్పదీ! అదెప్పుడూ చలికాలంలో గంగానదిలా ప్రవహిస్తుంది చల్లగా.. మెల్లగా.

నిజంగా ఆ రాత్రి విందు భోజనమే. బెండకాయ కాయలికి కాయలుగా పొట్టచీల్చి శనగపిండి, జీలకర్రా దట్టించి, కాయలికి కాయలుగా వేయించిన కూర, పచ్చిపులుసూ, మాంఛి ఇంగువ పొప్ప పెట్టిన పండుమిరపకాయల పచ్చడి.. గడ్డెరుగుగా. ఇంకేం కావాలి అన్నవరం సత్యనారాయణా!!

గోల్ మూల్.. తప్పింది..

తీరా ఏలూరు వెడితే ఏముంది! టిక్కెట్లు అమ్మినవాళ్ళు గాయబ్. ఏజంట్లందరూ ఎవరిదారిన వాళ్ళు చెక్కేస్తే ఆర్గనైజర్లు లబోదిబోమంటున్నారు. అదీగాక, దారాసింగ్ కింగ్ కాంగ్ల టూర్ లో కూడా ఏదో చిన్నమార్పు వచ్చిందిట. పెద్దాయన (ఆర్గనైజర్స్ తో) అన్నాడు.

"అయ్యా.. ఎవరెవరైతే టిక్కెట్లు కొన్నారో, అతి త్వరలోనే మళ్ళీ వారి కుస్తీపోటీ ఏర్పాటు చేసి, ఇవే టిక్కెట్ల మీద ప్రవేశం కల్పిస్తా, అంతవరకు నన్ను క్షమించండి. మీ సొమ్ము కాజేడ్డామనే ఉద్దేశ్యం నాకు లేదు" అని చేతులు జోడించాడు.

నిజంగా అవి సత్తెకాలపు రోజులే. న్యాయానికి నిజంగా విలువుండేది. రెణ్ణెళ్ల తరవాత కుస్తీపోటీ ఏర్పాటు చేశారు. దారాసింగ్ సోదరుడు 'రణధవా' కూడా పాల్గొన్నాడు.

'దారాసింగ్ రణధవాలు ఇద్దరూ మల్ల యోధులే. ఇద్దరూ సినీనటులయ్యారు. దారాసింగ్ అయితే ఏకంగా నిర్మాత, దర్శకుడు, రచయిత, హీరో, ఇన్ని పాత్రల్ని ఒంటిచేత్తో పోషించడమేకాక దారా స్టూడియో ఓనర్ కూడా అయ్యాడు. కామన్వెల్త్ పోటీల్లో ప్రపంచ మల్లయోధుల్ని ఓడించి 'రుస్తమ్ - ఎ - హింద్' టైటిల్ని స్వంతం చేసుకోవడమేగాక, ప్రపంచ మల్లఛాంపియన్ షిప్ ని కూడా గెల్చుకున్నాడు. ఆరడుగుల రెండంగుళాల అద్భుతమైన శరీరం, 53 అంగుళాల ఛాతీ, 147 కిలోల బరువుతో గ్రీకు శిల్పంలా ఉండేవాడు. తరవాతరవాత టివి సీరియల్స్ లో కూడా యాక్ట్ చేశాడు రామానందసాగర్ తీసిన 'రామాయణం' లో హనుమంతుడి పాత్ర ధరించి ప్రజాప్రదయాల్లో చిరంజీవిగా నిలిచిపోయాడు. రాజ్యసభకు నామినేట్ కాబడ్డ భారాలు దేశపు మొట్టమొదటి క్రీడాకారుడు దారాసింగ్. ముంతాజ్ అనే హీరోయిన్ తో పదహారు సినిమాలు హీరోగా, వరసగా నటించిన రికార్డు కూడా దారాసింగ్ దే. ఆ తరవాత ముంతాజ్ చాలా గొప్ప హీరోయిన్ గా పేరు తెచ్చుకుంది. శంకరాభరణం సినిమా చూసి తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు సంగీతం నేర్పించినట్లు, దారాసింగ్ కుస్తీపోటీల్ని చూసి చాలామంది పంజాబీలూ హరియాణా జాట్లూ తమ పిల్లలకు మల్లయుద్ధం నేర్పించారు ఆ రోజుల్లో. దేహదారుఢ్యానికి ఇండియన్ ఐకాన్ దారాసింగ్. "ద ఐరన్ మేన్ ఆఫ్ ఇండియన్ సినిమా" అనే బిరుదుపొందిన అద్భుత మల్లయుద్ధ యోధుడు దారాసింగ్. దారాసింగ్ X కింగ్ కాంగ్ అంటే, స్టేడియం మొత్తం నిండిపోయేది. ఎవరు గెలుస్తారూ అనేది సస్పెన్స్. కోడిపందాల్లో పందాలు వేసినట్టు జనాలు పందాలు వేసుకునేవారు. కింగ్ కాంగ్ ది దారాసింగ్ కంటే భారీ శరీరం. చిన్న తలకాయి. పేద్ద గుమ్మడికాయి మీద వెలక్కాయ పెట్టినట్టుండేది అతని తలకాయి. అంత మహాకాయుడూ మట్టికలిచేవాడు, దారాసింగ్ 'కత్తెరపట్టుకి' దాసోహం అంటూ!

మా హైస్కూల్లో బాలికుల కోసం ప్రత్యేక రింగ్ టెన్నిస్ పోటీలు జరిగాయి. మొదట్లో ఆ ఆటమీద నాకంత 'పట్టు' లేదు. కబాడి అంటే ఇష్టం. అదేమో చిన్నప్పటినించీ ఆడిన ఆటాయే. అయితే, మొదటిసారి జరిగిన పోటీల్లో ఓడిపోయినా, రెండోసారి జరిగిన 'సింగిల్స్' పోటీలో 'శిరిష'ని గెలిచాను. శిరిష ఓ విధంగా పట్టుం పిల్ల. వాళ్ళనాన్నగారేమో పేద్ద ఆఫీసరు. అదీగాక గవర్నమెంటు

వారికిచ్చిన బంగ్లాలోనే బ్యాట్‌మింటన్ కోర్టు ఉన్నదాయే. రోజూ వాళ్ళ నాన్నగారితో బాల్‌బ్యాట్‌మెంట్, రింగ్ టెన్నిస్ ఆడుతుందిట. గెలవడంలో విచిత్రం ఏముంది!

"సాధించావు మొత్తానికి" అన్నది ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి చదివే మణి.

"బాస్కెట్ బాల్ వస్తేనే సాధించినట్టు" నేనన్నాను. మా కస్తూరి టీచర్, వేదాంతాచార్యులుగారి సపోర్టు వల్ల మొత్తానికి మాకూ విడిగా కోర్ట్‌కాక, నెట్, రెండు వాలీబాల్స్ అరేంజ్ చేశారు హెడ్‌మాస్టారు. వచ్చినరోజునించే మేం ప్రాక్టీసు మొదలెట్టాం.

ఓ పక్క చదువు, మరో పక్క గేమ్స్‌తో రోజులు ఇట్టే గడిచిపోతున్నాయి.

"ఏమూ యీ మధ్య జనాలకి ఉత్తరాలు వ్రాయడం మానేశావా!?" అడిగారు పోస్టు మేస్టారు ఓ రోజున. సమాధానం చెప్పలేక నాలుక్కరుచుకున్నా. కొంత సమయమైనా కేటాయించాలని నిర్ణయించుకున్నాను.

అప్పటికింకా 'వయోజనవిద్య' ప్రోగ్రామ్ వున్నా ఎందుకో అదంత ప్రాముఖ్యత పొందలేదు. పేరుకి ఎవరో టీచరుగా వేసేవారు అంతే. ఆ జీతంలో టీచరుకి ముట్టేదంతో దేవుడికే తెలియాలి. మెల్లమెల్లగా లోకానికి సంబంధించిన మర్కాలు అర్థమవుతున్నాయి.

"నాన్నా, ఇన్ని మోసాలు జరుగుతున్నా ప్రభుత్వం ఏమీపట్టనట్టు ఎలా ఊరుకుంటోంది?" అడిగాను ఓ రోజు.

"ప్రజలచేత, ప్రజలకొరకు ప్రజలనించే ఏర్పడ్డ ప్రభుత్వం కదమ్మా మనది. ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు ఎవరూ? మనకి తెలిసిన మనం ఎన్నుకున్న వాళ్ళేగా! సమర్థుల్ని, ప్రజాహితం కోరుకునే వాళ్ళనీ ఎన్నుకుంటే డెమోక్రసీ అంత గొప్పది లేదు. అసమర్థులని పరిపాలన మీద ఏమాత్రం అవగాహన లేనివాళ్ళని ఎన్నుకుంటే ఏమవుతుంది? ఇదిగో ఇప్పుడు జరుగుతున్నదే ఎప్పటికీ జరుగుతుంది" నిట్టూర్చి అన్నాడు నాన్న.

ఆ రాత్రి కలొచ్చింది.. నేనో పెద్ద నాయకురాల్ని అయిపోయినట్టు నా నాయకత్వంలో ప్రపంచం అంతా సజావుగా సాగుతున్నట్టు. మెలుకువతో ఉన్నప్పుడు కన్నా ఊహలే నిద్రించేటప్పుడు కలలుగా రూపాంతరం చెందుతాయేమో!

ఓ పక్క రేక్కాయిలు, మరో పక్క తేగలు, మరోపక్క పరిక్కాయలూ, ఇంకో పక్క 'కుమ్ము'లో కాల్చిన చిలకడదుంపలూ, ఆపైన మాంఛి నషాఖానికేక్కే మసాఖా నింపిన మిర్చిబజ్జీలు ఇంకేం కావాలి.. శీతాకాలానికీ 'పచ్చిమిర్చి బజ్జీలకి చెలికత్తెల్లా అటు పక్క అరిటి బజ్జీలు - ఇటు బంగాళాదుంప బజ్జీలూ - మధ్య మధ్యలో నమలడానికి బఠానీలూ, జంతికలు, పంచదార పూరీలూ, ఇవన్నీ మనచుట్టూ చేరి కన్ను కొడుతుంటే, చలి పారిపోక ఏం చేస్తుంది!

ఈ సీతకి యీ తిండిరంధి ఏమిటా అని మీరు అనుకోవచ్చు. అసలు మా సూర్యకాంతం తినేదాంట్లో నేను తినేది పదోవంతయినా ఉంటుందా? ఇంతకీ యీ సూర్యకాంతం ఎవరంటారా? కొత్తగా నా ఫ్రెండ్స్ లిస్టులో చేరిన అమ్మాయి. వాళ్ళ నాన్నగారికి మా ఊరికే ట్రాన్స్‌ఫర్ అయింది. బి.డి.ఓ ఆఫీసులో ఆయన గుమాస్తా. సూర్యకాంతం ఎత్తు అయిదడుగుల ఏడంగుళాలు. బరువయితే కిలోల్లో అరవైఏడు. సర్వీస్ చేసిందంటే అదిరిపోవాలి. గాల్లోకి ఎగిరి బాల్‌ని కొట్టిందంటే గ్యారంటీగా పాయింటే. అటువంటి ఫ్రెండు 'మనకి' క్లోజ్‌ఫ్రెండ్ అయితే ఏ పిల్లకయినా కావల్సింది ఏముంటుంది? నా అదృష్టం దాని దురదృష్టం ఏమంటే ఇంగ్లీష్ అంటే దానికి పరమ భయం. నాకేమో ఇంగ్లీషంటే చేతిలో జాంకాయ. నాలాగే సూర్యకాంతం కూడా ఒంటికాయ శౌంఠికొమ్మే. అంటే, వాళ్ళ అమ్మానాన్నలకి ఒక్కతే కూతురు. దానిదేమో వాళ్ళ అమ్మ పోలిక. ఆవిడ చాలా హైటూ వెయిటూ. వాళ్ళ నాన్న మాత్రం సన్నగా, ఓ మాదిరి మీడియం హైటూతో ఉండేవాడు సూర్యకాంతంలో ఓ గొప్ప గుణం ఉంది. అది చాలా శాంతస్వభావురాలు. ఒక్క భోజనం

విషయంలో మాత్రం మహాభారీ. బత్తాయికాయంత లావుండే శనగపప్పు ఉండల్ని క్షణాల్లో లాగించేసింది. లెక్కచూస్తే పదిహేను. అంత ఫాస్ట్ యూటర్ని నేనిప్పటిదాకా చూడలేదు. ఇట్టిలయితే కనీసం పదిహేను.

"ఇన్నాళ్ళకి నాకు పోటీవచ్చే ఉజ్జీ దొరికింది" అన్నారు ఓసారి మా వేదాంతాచార్యులు మాస్టారు. ఆ రోజుల్లో 'సూర్యకాంతం' పేరుపెట్టాలంటేనే భయపడేవాళ్ళు. కారణం 'సినిమా సూర్యకాంతం'. మా సూర్యకాంతం మాత్రం మహా మంచిది. సీతాకాలానికి సూర్యకాంతానికి సంబంధం ఏమిటని మీరు అడగొచ్చు. సూర్యకాంతం అధ్యుతమైన సింగర్. నిజం చెప్పాలంటే తెలుగు సినిపాటల్లోని మధురిమని నాకు పరిచయం చేసింది సూర్యకాంతమే. నేనేదో అప్పటికప్పుడు 'పాట' కట్టి పాడుకునేదాన్నిగానీ, 'పాట'లో 'లోతుల్ని' చూడగలిగేదాన్నికాదు. ఒక విధంగా అది నాకు గురవయింది.

పోస్టాఫీసుకెళ్ళాను. నారాయణ అనే రిక్షాపుల్లర్ తండ్రిగారికి ఉత్తరం వ్రాయాల్సివచ్చి పార్వతీశం, మధు, వెంకట్రావు సుభాష్ గాడూ జోగారావూ అందరూ అక్కడికొచ్చారు.

"ఏమిటీ కట్టగట్టుకుని వచ్చారా?" అన్నా. ఉత్తరం పూర్తిచేసి పోస్టులో వేసి.

"నీ చేత ఉత్తరం వ్రాయించుకోవాలని వచ్చాం" అన్నాడు జోగ్గాడు.

"ఏంటి? జోకా?" అన్నా.

"సీతా..! నిజంగాచెబుతున్నాం. వ్రాయి" ఓ పేపరు అంటే అరరావు చేతికిచ్చి అన్నాడు వెంకట్రావు. 'ఏంట్రా' అనబోతూ ఆగిపోయా. అదివరకు అందర్నీ నేను ఏరా అనే పిలిచేదాన్ని. వాళ్ళు సీతా అనో ఏమే సీతా అనో పిల్చేవాళ్ళు. ఇప్పుడు నానోట్లోంచి 'ఏరా' 'ఒరేయ్' లాంటి శబ్దాలు రావట్లేదు. కారణం ఏమిటో నాకూ తెలీదు.

"విషయం చెప్పండి" సద్దుకుని అన్నాను.

"చెప్పేదేముంది? పరీక్షలు దగ్గరపడుతున్నాయి. నువ్వసలు మాతో కలవటం మానేశావు. అంతేకాదు, అసలు మాకెన్ని మార్కులొస్తున్నాయి అని కూడా అడగట్లేదు. అందరం కలిసి రోడ్లమీద వల్లెవేసినంతకాలం నీతోపాటు మేమూ పాసయ్యాం. ఇప్పుడయితే ఏమవుతామో మాకే తెలీడంలేదు. పాకబడి బేచ్ వాళ్ళం పలచబడిపోయాం. నీకేం నువ్వు క్లెవర్వి. పాసాతావు." ఉక్రోషంగా అన్నాడు పార్వతీశం. సడన్ గా నాకళ్ళు వాలిపోయాయి. వాడు అన్నమాటలో ఒక్కటికూడా అసత్యంకాదు. అసలు నేను మామూలుగా ఎందుకుండకూడదూ?

"సారీరా.. ఇవేల్లించే మన స్టడీస్ మొదలెడదాం. మరి రోడ్డుమీద కాకుండా బాబూరావుగారి మామిడితోటలో చదువుకుందాం. అందరం పాసవుతామని నాదీ గ్యారంటీ!" అన్నాను.

"అమ్మ.. ఎన్నాళ్ళకి 'ఏరా' అని పిలిచావే సీతా. ఇప్పుడు హాయిగా ఉందనుకో" నవ్వాడు జోగ్గాడు.

ఏదీ అనుకున్నంత సులువుకాదు. ముఖ్యంగా ఆడదాని జీవితంలో. మావిడితోటలో మేం 'కంబైన్డ్ స్టడీ సాగిస్తున్న మూడోరోజునే' అయిదారుగురు కుర్రాళ్ళూ, ఓ అమ్మాయి 'రహస్యంగా' తోటలో కలుస్తున్నారనే వార్త ఊళ్ళో 'గుప్పు'మంది.

మనమీద పడ్డనిండ ఊరంతా వినేదాకా, మనదగ్గరికి రాదనేది పరమసత్యం.

ఆరోజు సాయంకాలం నేను ఇంటికి వెళ్ళేసరికే మా అమ్మ చిందులు తొక్కుతోంది.

"ఏమే భడవకానా, మొగపిల్లలో మామిడితోపుల వెంట తిరుగుతున్నావటగా. అసలీవూళ్ళో మేం తలెత్తుకు తిరిగాలా లేదా" అని విరుచుకుపడింది. అప్పటిదాకా నాకీ విషయం తెలీదుకదా, అందుకే "మామిడితోటల వెంట తిరగట్లా. మామిడి చెట్టుకింద చదువుకుంటున్నాం. అదీ నీకు చిన్నప్పటినించీ తెలిసిన మగపిల్లతోనే .. అంటే, మా పాకబడివాళ్ళతోనే" అన్నా.

"నోర్మూయ్. వెధవ పన్ను చెయ్యడంగాక మళ్ళీ ఏమీ తెలీనట్లు కూతలా?" మా అమ్మ అరిచింది.

"దాన్ని ఇంకొక్క మాటంటే దవడ పేలిపోతుంది" రౌద్రంగా అరిచాడు మా నాన్న. ఎప్పుడొచ్చాడో ఏమో నాకైతే తెలీదు. నిశ్చేష్టురాలై నిలబడింది మా అమ్మ. ఆసలు మా నాన్నకి అంత కోపం వస్తుందని నాకే తెలీదు. ఊహించనుకూడా లేదు.

సీత... దగ్గేట్ లెక్కర్

"అదికాదండీ.. అయిదునిముషాల తరవాత నోరు పెకల్చుకుని అన్నది మా అమ్మ.

"నోరు తెరవకు.. ఏవన్నావ్? వెధవ పనులు చెయ్యడంగాక ఏమీ ఎరగనట్లు మాట్లాడుతోందా? నువ్వనేమాటకి అర్థం నీకైనా తెలుసా? అయినా అదేం చేసింది? అది దాని స్నేహితులతో కలిసి చదువుకుంటున్నమాట వాస్తవం. నీ గుడ్డి మనసుకి తెలియకపోయినా నాకు తెలుసు. ఎవరన్నా మన పిల్లని తక్కువచేసి మాట్లాడితే వాళ్ళని చెప్పుతో కొట్టాల్సిందిపోయి, ఊళ్ళోవాళ్ళ మాటలు విని మన పిల్లనే అనుమానిస్తావా?" నాన్న గొంతులో ఏమాత్రం కోపం తగ్గలేదు.

అవ్యాక రాత్రి పొద్దుబోయేదాకా ఇల్లంతా మౌనం నాట్యం చేసింది. నాన్న భోజనం చేశాక మెల్లగా దగ్గరికెళ్ళి, "నాన్నా.. నిజంగా నేను చేసిన తప్పేమిటో నాకు తెలీదు. కానీ, కుర్రాళ్ళతో కలిసి తోటల్లో తిరగడం, అది చదవడానికైనా సరే, తప్పని కొంత అర్థమయింది. పాపం అమ్మ ఎవరి మాటలో విని గోలచేసింది కానీ, నేనంటే ప్రేమలేక కాదుగా! ఇకనుంచీ, నువ్వొప్పుకుంటే, వాళ్ళందర్నీ మనింటికే పిలిచి, ఇక్కడే చదువుకుంటా. ఎందుకంటే, ఒకటికి పదిసార్లు విన్నది మననం చేసుకోవడం మాకందరికీ ఆరోతరగతినించే అలవాటయింది!" అన్నాను.

మా నాన్నలేచి, నా తల నిమిరి, "అలాగే తల్లీ.. నాకు తెలుసు.. నువ్వెప్పుడూ మంచి పిల్లవే!" అని వరండాలోకి వెళ్ళాడు.

మా అమ్మ మౌనంగా ఓ మూల కూర్చుని వుంది.

"లే..! పసిపిల్లని పట్టుకుని నానా మాటలు అనడమేకాక నామీద అలకలెందుకూ? చూడు భాగ్యం, సీతని యీలోకంలోకి తీసుకొచ్చింది మనం. ఇరుగింటివాళ్ళూ పొరుగింటివాళ్ళూ కాదు. మన పిల్లని మనమే అర్థం చేసుకోకపోతే, ఎవరు అర్థం చేసుకుంటారూ? లే ఇంకెప్పుడూ విషయం తెలీకుండా దానిమీద నోరు చేసుకోకు" అన్నాడు. ఏ కళనుందోగానీ మరి అమ్మ లేచింది.

తుఫాను ఎంత చిన్నదయినా పెద్దదయినా అది తుఫానే. దాని తాలూకు గుర్తులు కొంతకాలం మిగిలే ఉంటాయి. ఓ వారం రోజులు ఇబ్బంది ఇబ్బందిగా గడిచినా, తరవాత మళ్ళీ మామూలయింది. ఒకటి మాత్రం అర్థమైంది, మా నాన్న కోపాన్ని చూశాక మాత్రం మా అమ్మ నోటిని చాలా అదుపులో వుంచుకోవడం నేను గమనించాను. 'కోపం' కూడా 'దానిపని అది చేసుకుంటూ పోతుందని' బాగా అర్థమయింది. నా ఫ్రెండ్లందరికీ విషయం చెప్పి, కంబైన్ స్టడీకి మా ఇంటికే ఆహ్వానించాను. దాంతో ఫ్రెండ్స్ దృష్టిలో 'నా లెవెల్' పెరగడమే కాక, బజారు పనుల బాధ తప్పింది. కారణం వాళ్ళంతా మా అమ్మకి అలవాటయిపోవడమే.

"ఏదోనే సీతా ఆ పిల్లలందరూ బుద్ధిమంతులేకాదు, మగపిల్లలు లేని కొరతకూడా తీరుస్తున్నారనుకో" అన్నది మరి అమ్మ. అంతేకాదు అదివరకులా పీనాసితనంగాకాక వాళ్ళకీ చిరుతిళ్ళు బాగానే పెడుతోంది. ఆఖరికి మా 'మోతీ'కి కూడా వాళ్ళంతా నచ్చేశారు.

పరిక్షలు ఓ విధంగా కాలం చేసే హెచ్చరికల్లాంటివి. 'సమయం' ఎంత విలువైనదో పరిక్షలు మనకి చెబుతాయి. కృష్ణారావు మాస్టారి మాటలు నాకు గుర్తున్నాయి.

ఎంత గుర్తున్నా కొన్ని వీక్ నెస్ తప్పవు. నవలలు చదవడం నా బలహీనత. జాక్ లండన్ వ్రాసిన 'ప్రకృతి పిలుపు' అనే పుస్తకాన్ని అయిదుసార్లు చదివాను. అది బక్ అనే ఓ కుక్క ఆత్మకథ. ఓ కుక్క మనసులోకి దూరి దాని ఆలోచనలన్నీ అద్భుతంగా అక్షరాల్లో ఇమడ్చడం సామాన్యమైనది కాదు. అదేమి శైలి! అదేమి రాత! నేను చదవడమేకాదు మా నాన్నకి ఇచ్చి చదవమన్నాను. ఆ తరువాత జ్యూల్స్ వెర్న్ రాసిన "సముద్ర గర్భంలో సాహసయాత్ర" దాన్నీ మూడోసారి చదివేసి నాన్నకి ఇచ్చాను.

"తా చెడకొత్తి వనమెల్లా చెరిచినట్టు, నువ్వు చదవడమే కాదు.. మీ నాన్నని కూడా చెడగొట్టు." మా నాన్న వినాలనే గట్టిగా అన్నది మా అమ్మ.

"ఆ మాట అనకపోతే నువ్వు చదవొచ్చుగా.. కేవలం పత్రికలే కాదు.. నవలలూ అద్భుతమైనవే!" అన్నాడు నాన్న. అప్పటికే 'రచయితలు' వెనక్కి తగ్గి 'రచయితలు' విజృంభించారు. అంతెందుకూ, నా క్లాసుమేట్స్ కూడా సెక్టరీ నవల హీరో 'రాజశేఖరం' లాంటి వాడే పెళ్ళాడాలని కలలు కనేవాళ్ళు. ఆ పుస్తకం మాత్రం (సీరియల్) నేను చదవలేదు. నా ఫ్రెండ్స్ వాగుడంతా నాకు 'పిచ్చి' తనంగా అనిపించేది.

"ఒసేయ్ సీతా.. అతి తొందరలో మనం చచ్చిపోతామే" బేలగా అన్నది పుష్పకుమారి.

"ఎందుకే?" అడిగింది సూర్యకాంతం జాంకాయ తింటూ దాని నోరు మిషన్ లా పనిచెయ్యాలని చెప్పానుగదా. ఏదో ఒకటి నలుగురూనే వుండాలి.

"అష్టగహ కూటమి వస్తుందిట. అదీ ఫిబ్రవరిలోనేనే!" భయంగా అంది పుష్పకుమారి.

"నా బొంద. ఏదీరాదు.. రెండో జాంకాయని సంచిలోంచి తీస్తూ అన్నది సూర్యకాంతం.

"రాకపోతే సరే.. మరివస్తే?" ఆలోచిస్తూ అన్నది సరస్వతి.

"పోతే అందరూ పోతారుగా!" నిర్భయంగా అన్నది విజయలక్ష్మి. పైకి అది అలా కనపడుతుంది గానీ, పిల్లి అరిచినా అది విజయకి పులిగాండింపే! మాకు తెలీదా, దాని ధైర్యం ఎంతో.

"నువ్వేమంటావే సీతా?" అడిగింది కమల.

"ఇప్పటిదాకా ఐడియా లేదే. అయితే ఆలోచించాలి. అసలు అష్టగహకూటమి అంటే ఏమిటో మాస్టారి అడుగుదాం" అన్నాను.

స్కూల్లో ఎక్కడ చూసినా ఇదేగోల. పేపర్లలోనూ ఇదేగోల.

"ఏ గ్రహమైనా శనీశ్వరుడి ఎదుటికి రావడానికి వణికి చస్తుందిగదా. అందుకే నేను శనీశ్వరుణ్ణి పూజించి పేద్దమొక్క మొక్కబోతున్నా" భక్తిగా అన్నది జయలక్ష్మి.

"అవునే.. నిజంగా చచ్చిపోతామా.. అయినా, మా నాన్న జేబులోంచి కొట్టేసిన డబ్బులు చాలా ఉన్నయ్యే నాదగ్గర... చచ్చిపోతే ఎట్లా? పోనీ అవన్నీ హుండీలో వేస్తే పుణ్యం వచ్చి చచ్చిపోకుండా వుంటామా?" గుసగుసగా అన్నది రాఛేల్. రాఛేల్ మా అందర్లోకి చాలా షార్పు. ఏ విషయం బయటపడదు. పొరబాటున 'జేబులోంచి కొట్టేయ్యడం' అన్న విషయాన్ని బయట పెట్టింది. అదీ నా

ముందర. అది క్రిస్టియన్. "ఔనే. హుండీలో వేస్తే పుణ్యం వస్తుందనుకో, కానీ అది చాలా టైమ్ పడుతుంది. అదీగాక, మా గుళ్ళల్లో అయితే కనీసం వారానికోసారైనా హుండీ తెరిచి డబ్బులు తీస్తారు. మరి మీ చర్చిలో ఎప్పుడు తీస్తారో నాకు తెలీదు కదా. అయితే, హుండీలో కంటే ముందే పుణ్యం వచ్చే ఉపాయం నాకు తెలుసు!" అన్నాను.

"ఏమిటే అది?" ఆతంగా అడిగింది రాఛేల్.

"అన్ని దానాలకంటే గొప్పది అన్నదానం అని తెలుసుగదా?" అన్నాను.

"అవునూ..మొన్నా మధ్య ఆంజనేయులి మాస్టారింట్లో కూడా చేశారటగదా" అన్నది.

"యస్. అందుకే నువ్వు అదే చెయ్యాలి. అన్నదానం అంటే ఓహో...బోలెడు పని. వంటలు చేయించడం, వడ్డించడం ఇవన్నీ మహా తలనెప్పి పనులు. దానికి బదులుగా.. నీ క్లోజ్ ఫ్రెండ్స్ ని, అంటే మన సరస్వతినీ, సూర్యకాంతాన్ని, పుష్పకుమారినీ, జయనీ, విజయనీ, నన్నా గుట్టుగా మన కృష్ణయ్య హోటల్ కి తీసికెళ్ళి దిట్టంగా టిఫిన్లు సరఫరా చేయించావనుకో. మేం ఇట్లా తినేసిన వెంటనే నీకు పుణ్యం వచ్చేస్తుంది" చాలా సీరియస్ మొహంతో చెప్పాను. లోపల్లోపల చచ్చే నవ్వుస్తోంది. పాపం, రాఛేల్ ఎంత షార్ప్ అయినా, పుణ్యం గురించిన సమాచారం దానికంత తెలీదుకదా!.

నా వాగుడంతా మావాళ్ళందరూ వినివుంటారని తెలుసు. అరుస్తూ ఎన్ని సీక్రెట్లు మాట్లాడినా మాకు చెవికి ఎక్కవ కానీ, కొంచెం దూరంగా వెళ్ళి గుసగుసలాడితే మాత్రం వెంటనే పట్టేస్తాయి, 'స్మెల్లర్స్' బేచ్ లాగా.

"గ్రేట్ అష్టగహకూటమి రాలేదనుకో..! అప్పుడు నాడబ్బంతా వేస్తేగదా?" షార్ప్ గా అడిగింది రాఛేల్.

"సపోజ్.. వస్తే? పదిమందికి పంచుటయా? లేక, పాపకూపమున బడి మగ్గుటయా? నువ్వే తేల్చుకు చెప్పు" దానిక్కాస్త టైమిచ్చి ఇవతలికి వచ్చాను. అది ఏ డెసిఫన్ తీసుకున్నా, కార్యక్రమం జరిగేది రేపేగా. ప్రస్తుతానికి దాని దగ్గర పైసా కూడా లేదని తెలుసు. కొట్టేసిన డబ్బులు దాస్తాంగానీ జేబుల్లోనో, జామెట్టీ బాక్సుల్లో పెట్టుకుని తిరగంగదా..! అది అందరు పిల్లలకీ తెలిసిందేగదా.

"అష్టగహకూటమి అంటే జలపతయం"

"అష్టగహకూటమి వస్తే భూమి ముక్కలు ముక్కలైపోతుందిట!"

"మనుషులు జీవులూ ఎవరూ ఏదీ యీ భూమీద మిగలరుట!"

"ఢిల్లీలోని కోటిశ్వరులందరూ అమెరికాకి ఆస్తులమ్ముకుని వెళ్ళిపోతున్నారుట. అష్టగహకూటమినించి తప్పించుకోవటం కోసం"

"రష్యావాళ్ళు మాత్రమే రోదసీలో ఇళ్ళు కట్టుకుని బ్రతుకుతారుట" దేవుడా... రూమర్లే రూమర్లు. ఆఖరికి మా కక్కిరాల పుల్లయ్యగారు కూడా, "పాపగారూ... ఇంకేవుందండీ.. అదేదో వత్తాదిగదంటుండీ.. అందరూ దివాలా తీసేత్తారుటగదండీ.. కలికాలంగదండీ మరి..! ఇదిగో, యీ పప్పుండ తీసుకోండి" అని ప్రేమగా ఓ శనగపప్పు ఉండ చేతికిచ్చాడు.

చెప్పే నమ్మరుగానీ, జనాలు శిబిచక్రవర్తలూ, దానకర్ణలూ అయిపోయారు. కొందరైతే 'లాజిక్' ఉపయోగించి సముద్రయానాలకి ప్లాన్ చేసుకుంటే, కొందరేమో కొండమీదున్న దేవుళ్ళదగ్గరికి క్యూ కట్టారు. ఇక మా టీచర్లయితే పిల్లల్ని కొట్టడం తిట్టడం పూర్తిగా మానేశారు. ఆమాటే నేను సరదాగా ఫిప్పుఫాం సంధ్యారాణితో అంటుంటే విని, "అంత సంతోషించనక్కర్లా..ఫిబ్రవరి మామూలుగా దాటిపోతే, మామూలుకంటే పదిరెట్లు తినాల్సిస్తుంది" అన్నారు మా ఆంజనేయులు మాస్టారు.

ఇక మా అమ్మయితే పూటకో పూజ. రోజుకో వ్రతం. "అవునే పెదపాడుదానా, యీ పూజలూ వ్రతాలూ అన్నీ మీ వాళ్ళకోసమేనా మా గురించి కూడానా?" అని కాస్త రెచ్చగొట్టే ప్రయత్నం చేసినా పరమ శాంతమూర్తిలా చిన్న చిరునవ్వు నవ్విందే తప్ప,

అంతకిమించిన రియాక్షను ఇవ్వలేదు. మా నాన్న మాతం "సీతాలూ, ఇవేవీ నమ్మకు. నమ్మి అసలు బుర్రపాడుచేసుకోకు. నలుగురిలో జరిగేది చావైనా బతుకైనా పండగలాంటిదే హాయిగా చదువుకో" అన్నాడు.., తన లా పుస్తకాల్లో మునిగిపోతూ.

ఏమైనా ఓ నెలనెలంతా రకరకాల వార్తలు. రకరకాల ప్రయత్నాలు (మృత్యువు నించి తప్పించుకోవాలని) రకరకాల పూజలు, వ్రతాలు, ప్రార్థనలు. రాజమండ్రినించి వచ్చిన ఓ సాధువైతే 'నవగ్రహ, అనుగ్రహ తాయెత్తు' అనే మహిమగల తాయిత్తుల్ని తెగ అమ్మి వేలల్లో సంపాదించాడు.

ఆశ్రమానికి వెళ్ళి స్వామిజీనీ రాజమ్మగారినీ అడిగితే ఇద్దరూ చిన్నగా నవ్వి, "అమ్మాయ్.. ఎప్పుడో ఏదో వస్తుందనో, రాబోతోందనో అనుకుని మన కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించడం మనం మానకూడదు. వస్తే వస్తుంది. రానీ! రాలేదా.. అందరికీ మంచిదే కదా!" అన్నారు. ఆ మాట నాకు నచ్చింది. ఆ నెలలోజులూ మరి పాకబడి వాళ్ళు (నేను తప్ప) పుస్తకాలు ముట్టుకోకుండా పండగ చేసుకున్నారని చెప్పక్కర్లేదుకదా! అలా ఓ ముప్పుగాని ముప్పొచ్చి తొలిగిపోయింది.

అష్టగ్రహకూటమి చాలా విచిత్రాల్ని చేసింది. కొంతమంది 'ఎట్లాగూ చచ్చిపోతాం. పోయాక యీ ఆస్తి అంతస్తులు వెంటరావుకదా.. కనుక ఆనందోబ్రహ్మ" అని నిర్లయించుకుని పాలంపుటా అమ్మేసి జల్నా చేశారు. ఏమీ జరక్కపోయేసరికి లబోదిబోమంటూ రోడ్డున పడ్డారు.

"చూశావా... ఆలోచించి చెయ్యాలి ఏ పని అయినా! అలా ఆలోచించబట్టే నా డబ్బుని సేఫ్ గా ఉంచుకున్నా" మెరుస్తున్న కళ్ళతో అన్నది రాఫేల్.

"పిచ్చిదానా... అక్కడే నువ్వు పారబడ్డావు. డబ్బు సేఫ్..ఓకే.. కానీ పుణ్యం హుష్ కాకీ అయిపోయింది. ఎంతమంది భక్తులు నవగ్రహపూజలు చేస్తే యీ ముప్పు తొలిగిందో నీకేం తెలుసూ? ఆ పుణ్యమే మనని రక్షించింది. బోలెడు పుణ్యం వచ్చే ఓ అపురూపమైన ఛాన్సుని నువ్వువోదులుకున్నావు. ఇప్పుడు నువ్వు పదిరెట్లు ఖర్చుచేస్తానన్నా ఈ సీత వస్తుందా?" తలెగరేసి అన్నాను. కిందపడ్డా మనమాటే పైనుండాలనేది ఎవరూ నేర్చక్కర్లా! రాఫేల్ మొహం పోపు మాడినట్టు మాడిపోయింది.

(ఈ 'అష్టగ్రహకూటమి' వ్యవహారం జరిగింది 1962లో. అప్పటి విషయాల్ని యధాతథంగా రాశాను. ఇప్పటివాళ్ళకి ఇది విచిత్రంగా ఉండొచ్చు. కొంచెం జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటే, 'స్కైలాబ్' విషయం గుర్తుందా? లేకపోతే ఫరవాలేదు.. దాన్నీ రాస్తాను. ఈ సీత యదార్థాలే రాస్తుందికానీ ఏదీ కల్పించి వ్రాయదు.. ఇట్లు: మూడో సీత)

మా ముత్యాలోడు తప్ప అందరం పాసయ్యాం. "నా చదువు అయిపోయిందే సీతా.. ఛోస్తే మా నాన్న చదివించడు. వ్యవసాయమే గతి" అని నా దగ్గర వాపోయాడు ముత్యాలోడు. వాడి కళ్ళనిండా నీళ్ళే. నా నోట మాట రాలేదు. "ఎన్నాళ్ళు నీ కేరేజీ నాకిచ్చావో!!" వెళ్తూ వెళ్తూ వెనక్కి తిరిగి అన్నాడు. (థాంక్స్ చెప్పటం లాంటివి ఎంత వ్యర్థమో ఇప్పుడు తెలుస్తోంది.) ఓ పక్క స్కూల్ కి శలవలు.. మరో పక్క కోర్టుకి శలవలు. మా అమ్మగారి సతాయింపు ప్రారంభమైంది. ఏమిటీ విశేషం అంటే ఏలూరు వెళ్ళాలని. వెళ్ళటం వరకు కాదు, పదిరోజులు వుండాలిట. మా నాన్నకి అసలే బోలెడంత బిడియం. ఆయన ఎక్కడా ఫ్రీగా ఉండలేరు. ఆ విషయం నాకు తెలుసు. కానీ మా అమ్మకి అర్థమైతేగదా! ఆవిడ ఏమనుకుంటుందంటే, వాళ్ళవాళ్ళనందర్నీ తన చిన్నప్పుడు వుండేవాళ్ళలాగే వూహిస్తోంది గానీ, అక్కడి

మార్పులు గమనించట్లేదు. ఇంటి పెద్ద ఇంటి పెద్దే కానీ ఆ పదవి చేతులూ కాళ్ళూ ఆడేంతోసేపే. వాటి జవసత్వాలు తగ్గినప్పుడు, పెద్దరికం కూడా పంథా మార్చుకుంటుంది.

“నువ్వెన్నన్నా చెప్పు. నిన్ను మీ ఇంట్లో దింపి ఒక్కరోజు మాత్రం వుంటా. ఆ తరవాత నేను ఇంటికొచ్చేస్తా” నిష్కర్షగా అన్నాడు మా నాన్న. మూతి మూడు వంకర్లు తిప్పి, “మరి మీ కూతురేమంటుందో!” అన్నది మా అమ్మ.

“నేనూ నాన్నతో వచ్చి, నాన్నతోనే వెనక్కొస్తాను” అన్నా. ఆ రాత్రంతా రచ్చే. పంతం కొద్దీ ప్రయాణం పెట్టుకుంది మా అమ్మ. మా ఇద్దరికీ వినిపించేట్టు, “హూ...నా యింటికి నేను వెళ్ళడానికి తోడు కావాలా? అందరూ మధ్యలో వచ్చిన వాళ్ళే. అయినా, అసలు ఏ కూతురైనా తల్లిదండ్రుల దగ్గర వుండాలని కోరుకోదా? హూ..!” అంటూ సణిగింది.

“అందుకేనే మా లక్ష్మి కూతురా.. నువ్వు మీ అమ్మానాన్న దగ్గరికి పో.. నేను మా నాన్న దగ్గరుండి జాగ్రత్తగా చూసుకుంటా!” అన్నాను. మొత్తానికి ఆ అర్ధరాత్రిలో సద్దుమణిగింది.

ఇప్పుడయితే అన్ని కారణాలూ అన్ని కాలాల్లోనూ దొరుకుతున్నాగానీ, అప్పుడు దొరికేవికాదు. ఏ సీజన్లో పండేది అప్పుడు మాత్రమే. అయితే మన పూర్వీకులు మహా మేధావులు. అందుకే ‘ఒరుగు’ని తీసి, దాన్ని కాస్త నీళ్ళలో నాననిచ్చి, పప్పుసగం వుడికాక అందులో పడెయ్యడమే. ఆ తరవాత పోపు పెడితే చాలు. మామిడికాయ పప్పు రేడీ! అయితే, ఒరుగులో ఉప్పు కాస్త ఎక్కువ వుంటుంది గనక ఆవారా ఉప్పు ఏ స్థాయిలో తగ్గించాలి. ఇంతకీ అసలు ఒరుగు అంటే ఏమిటి? సీజన్లో పుష్కలంగా దొరికే కూరగాయల్ని జాగ్రత్తగా కడిగి, ఆరబెట్టి, తరిగి, పసుపూ వుప్పు వేసి ఓ రోజు జాడీలో వుంచి, ఆ తరవాత సదరు ముక్కల్ని ఊరమిరపకాయల్లా ఎండబెట్టమే! అప్పుడప్పుడూ మళ్ళీ వాటిని ఎండబెట్టి ‘వాసన’ కడితే, ఎన్నాళ్ళయినా ఒరుగులు చెడవు.

ఈ సోది అంతా ఎందుకంటే, మా అమ్మని పుట్టింట్లో దింపివచ్చాక కరణం మామ్మగారి దగ్గర నేను ఒరుగుపెట్టడం నేర్చుకున్నాను. వంగ ఒరుగు (వంకాయలు) బెండ ఒరుగు, మామిడి ఒరుగు మాత్రమేకాక, ఊరుమిర్చి, రేగివడియాలూ, పిండివడియాలూ కూడా పెట్టించింది మామ్మగారు. ఆవిడ చాలా నిపుణురాలు. ఒక్క క్షణం వృధాపోనీదు. దొడ్లో పత్తి మొక్కల నించి తీసిన పత్తితో వత్తులు చెయ్యడమే కాక నూలు వాడికి (రాట్నం మీద) జంధ్యాలు కూడా చేస్తుంది. జంధ్యాల పార్లమెంటున వాటిని ఉచితంగా బ్రాహ్మణులకి ఇస్తుంది. అన్ని గుళ్ళకీ ఉచితంగా కట్టలు కట్టలుగా వత్తులు ఇస్తుంది. ‘అడ్డాకు’లతో అద్భుతంగా విస్తళ్ళు కుట్టివాటిని 50,100 చొప్పున కట్టలుగా కట్టి ఎవరింట్లో శుభకార్యం జరిగినా ఫ్రీగానే ఇస్తుంది. అదేమంటే, “చూడమ్మా.. ఇవన్నీ నాకు చేతనైన పనులు. పుణ్యం అనేది వుందో లేదో నాకు తెలీదు. కానీ ‘మంచి’ అనేది వున్నది కదా! ఖాళీగా కూర్చుని పోచుకోలు కబుర్లాడటం కంటే నాకు తోచినపని ఇష్టంగా చెయ్యడం మంచిదికదూ!” అన్నారు నవ్వి. ఆ క్షణం నాకు అర్థమైంది. గురువులు అనేవారు. ఎక్కడో లేరనీ, మనలోనే, మనమధ్యే వుంటారనీ.

ఏ పని అయినా సరే, ఇష్టపడి చెయ్యడం వేరూ.. ఇష్టం లేకుండా ముక్కుతూ మూలుగుతూ చెయ్యడం వేరు. మా అమ్మ ఊళ్ళో లేని పదిరోజుల్లో కరణం మామ్మగారి దగ్గర ఒరుగులు పెట్టడం, విస్తళ్ళు కుట్టడమే కాక కొబ్బరి యీనెల చీపుళ్ళు కట్టడం కూడా నేర్చుకున్నా. రెండొందల విస్తళ్ళు కుట్టి యాభై యాభై చొప్పున అందంగా కట్టలు కట్టి పెట్టాను.

ఏదన్నా సరే, నేర్చుకోవాలనే తపనంటే చాలు. ఎన్నయినా నేర్చుకోవచ్చు. నేర్చుకోవాలనే తపన వుంటే, నేర్వేవాళ్ళు కూడా మహా ఉత్సాహంగా నేర్పుతారు. మా రెండో సీత వాళ్ళ బామ్మదగ్గర నేర్చుకోనివన్నీ నేను చకచకా నేర్చుకున్నా. అప్పటికి వరకూ ఆవిడ్ని ‘సిటీపోలీసూ’ అంటూ వెక్కిరించిన నేను, ఆ తరువాత ఆమెకి ప్రయశిష్యురాలిగా మారడమేకాదు, ఆవిడకి నా హృదయంలో అత్యంత

గౌరవప్రదమయిన స్త్రీనాన్ని ఇచ్చాను. ఆమెకి ప్రేయశిష్యురాలిగా మారడమే కాదు, ఆవిడకి నా హృదయంలో అత్యంత గౌరవప్రదమయినస్త్రీనాన్ని ఇచ్చాను.

ప్రియనేస్త్రీల్లారా, నేను నేర్చుకున్న ప్రతిపని, ప్రతిపాఠం నా జీవితంలో ఎంతో ఉపయోగపడ్డాయి. ముఖ్యంగా ఓ విషయం చెప్పాలి. కరణం మామ్మగారు వేసిన పునాది నా జీవితాన్ని అద్భుతంగా మార్చింది. సమయపు విలువని నాకు చక్కగా నేర్పింది.

విస్తళ్ళు కుట్టడానికి చీపురు పుల్లల్ని చీల్చేటప్పుడు పలుచని వేళ్ళ చిగుళ్ళు కూడా తెగిమంటపుట్టాయి. అప్పుడు ఆవిడ నవ్వి, "ఈ పని చాలా సులువు అనిపిస్తుంది. కానీకాదు. ప్రతి పని వెనక ఓ 'నేర్చు' ఉంటుంది. ఆ 'నేర్చు' కావాలంటే అది పట్టుబడేంతవరకూ పట్టు విడవకుండా చేస్తూ వుండాలి" అన్నారు. అప్పుడు తెలిసింది.. నేను చాలా తేలిగ్గా తీసుకుని చీపురు పుల్లని చీల్చాను. జాగ్రత్త తీసుకోలేదు. అందుకే చివుళ్ళు తెగి రక్తం వచ్చింది. నెగ్గిజన్స్ అనేది మనిషిలో వుండకూడదు. అది ఎంత చిన్న పని అయినా సరే. ఇదో గొప్పపాఠం ఆ తరవాత ఎన్నడూ నా వేళ్ళు చీరుకుపోలేదు. పదివిస్తళ్ళు కుట్టాక పట్టుదల పెరిగింది. ఒక్కోవిస్తరి మేటుపడుతున్న కొద్దీ మరింత ఉత్సాహం వచ్చింది. ఓ కట్ట (50) తయారు కాగానే అర్థంతుగా మరో కట్టని తయారు చేయాలనే ఆత్రమూ ఉత్సాహమూ పెరిగిపోయాయి.

"ఈ విస్తళ్ళు.. నేను సృష్టించినవి" అనుకోగానే ఓ గర్వం, ఓ సెల్ఫ్ కాన్ఫిడెన్స్ నాలో నిండిపోయాయి. మా నాన్నకి చూపించాను. నేను పెట్టిన ఒరుగుల్నీ, పిండి వొడియాలనీ, విస్తళ్ళనీ.

"నాకు తెలుసే సీతా.. నువ్వోగొప్ప 'మనిషి'వి అవుతావు. నీకో మాట చెప్పనా, మా అమ్మ కూడా నీలానే అన్ని పనుల్నీ నేర్చుకునేది" అంటూ రక్కున మౌనముద్రదాల్చాడు. ఏమీతెలీనట్టు నేను పక్కకి వెళ్ళిపోయాను. కానీ నాకు తెలుసు, మా నాన్నకి వాళ్ళమ్మని తలుచుకోగానే గొంతు గద్దదమై కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయని. వయసు ఎంత పెరిగినా 'తల్లి' ఎప్పటికీ తల్లేకదూ. ఏ లోటునయినా యీలోకం భర్తీ చేయగలదు, ఒక్క తల్లిలేని లోటుని తప్ప.

"బుద్ధుండాలేదా? కొంపంతా ఏమిటీ విస్తళ్ళూ ఒరుగులూ. వెరెత్తిన ఎలుగ్గొడ్డలా కొంపంతా నానాచెత్తా పేర్చావు. నాలోజులు వదిలి వెళ్ళేసరికే నీకంత నెత్తిమీదకి కళ్ళొచ్చాయా?" లోపలికొస్తూనే అన్నిట్నీ చూసి చిందులు తొక్కింది మా అమ్మ. లక్ష్మీగా మా నాన్న బజారుకెళ్ళాడు.

"ఎందుకూ చిందులు తొక్కడం? ముందు కాస్త కాఫీ కలిపిస్తాను. తాగాక ఏకంగా భరతనాట్యమే చెయ్యొచ్చు. అయినా పెదపాడు భాగ్యలక్ష్మీ, ఎదిగే ఆడపిల్లలకి కాస్త పనులూ గ్రటా నేర్పాలని మీ అమ్మ నీకెప్పుడూ చెప్పలేదా? నువ్వు నేర్పించలేదు పో.. నా అంతట నేను నేర్చుకుంటే కూడా మెచ్చుకోవడంపోయి లోపాలు వెతుకుతావా..పో.. యీ క్షణం నించీ నేను కేవలం మా నాన్న కూతుర్ని అంటే!" గంభీరంగా అని లోపలికి పోయాను. మా అమ్మకి యీ మాత్రం 'డోసు' ఇచ్చి చాలాకాలమైంది. అదీగాక ఎప్పుడూ 'మంచిపిల్లగా' వుండాలంటే ఎంత కష్టం.. ఎంతబోరూ! అమ్మ రిక్షా దిగటం చూసిందనుకుంటూ, కరణం మామ్మగారులోపలికొచ్చి, "ఏంటే భాగ్యం.. ఇప్పుడే వచ్చావా. నీ కూతురు భలేపిల్లే. వొడియాలూ ఒరుగులూ పెట్టడం ఎంత చక్కగా నేర్చుకుందో! నా ఎరికలో ఇప్పటిదాకా ఇట్లాంటి పిల్లని చూశ్చేదనుకో!" అన్నది. ఓ పక్కన నేనన్నమాటలకి కోపం, ఇంకోపక్క మామ్మగారన్నమాటలకి ఆనందం.. రెండూ ఒకేసారి వస్తే ఎలా వుంటుందో అవ్వాళ చూశా. ప్సె.. కేమేరా లేకపోవడం నా దురదృష్టం.. మా అమ్మ అదృష్టం. కోటికోసారి వచ్చే సందర్భం అది మరి! ఏం చేస్తాం!!!

పండిట్ జీ.. పరమపదసోపానం

మళ్ళీ స్కూళ్ళు తెరిచారు. సెలవుల్లో నేను చాలా పుస్తకాలు చదివాను. నాకు బాగా నచ్చిన రచయితలు విశ్వనాథసత్యనారాయణగారూ, కొండవటిగంటి కుటుంబరావుగారూ. ఇద్దరివీ విభిన్నధృవాలు. 'చెలియలికట్ట' చదివాక నాకు అనిపించింది, అంత విప్లవాత్మకంగా విశ్వనాథవారు ఎలా వ్రాశారని. అదీ ఆకాలంలో. వేయిపడగలు చదివి రోజులపాటు ఆ నవలలోని పాత్రల్నే కలలు కన్నాను. రాత్రంతా కలలో ఆ పాత్రలే. ఇక పురాణాలైన గ్రంథమాలలోని 'భగవంతుని పై పగ, నాస్తికధూమం' ఇలా వరసగా చదువుతుంటే పిచ్చెక్కింది. అసలా 'పులిముగ్గు' ఊహ ఎలా వచ్చిందీ! మొదట్లో ఆయన బాణీ నారికేళపాకంలా అనిపించినా మా నాన్న సహాయం చెయ్యడంవల్ల అది కొంతకాలానికి కదలీపాకం, ఆ తరవాత ద్రాక్షాపాకం అయింది.

ఇహ కొండవటిగంటి వారివైతే ప్రతీ పుస్తకము, కథా కూడా చేతిలోని దీపమే. M.శేషాచలం&CO ఎమెస్కోగా ప్రసిద్ధిచెందింది. పావలా కట్టి సభ్యురాలైనాను. ప్రతినెలా 'పుస్తకప్రపంచం' ఫ్రీగా వచ్చేది. సంవత్సరాంతానికి కోరుకున్న పుస్తకాలు (కేట్లాగ్లోవి) ఉచిత పోస్టేజీతో ఇంటికొచ్చేవి.

మా నాన్న ఎంకరేజ్ చేసినట్టు బహుశా ఆ కాలంలో కూతుళ్ళని ఎవరూ ఎంకరేజ్ చెయ్యలేరేమో! రోజుకో గంట ఆయన నాతోనే నవల్స్ని బిగ్గరగా చదివించేవారు అలా చదవడంవల్ల స్వరం బాగుపడటమే కాక సభా పిరికితనం (స్టేజీఫియర్) కూడా పోతుందని చెప్పేవారు. అంతేకాదు సంభాషణలు (నవలలోని) పాత్రోచితంగా, సన్నివేశపరంగా చదవమనేవారు. ఆ గంటా మా అమ్మ కూడా నా 'రీడింగ్' వినాల్సిందే ఒక్కోసారి అమ్మని కూడా చదవమనేవారు.

ఇంట్లో ఉండే ముగ్గురం ఇలా కలిసి కూర్చుని చదువుకోవడం ఎంత బాగుండేదో. నిజంగా చదవడంలో నాకు మంచి అనుభవం వచ్చింది. ఎక్కడ ఎలా, ఎంత స్వరంతో ఏ ఎమోషన్ని పండించాలో బాగా తెలిసింది. స్కూల్లో జరిగే వక్రత్వపు పోటీల్లో ప్రతిసారి నాదే ఫస్టుప్లైజ్. కారణం, మా నాన్న నా చేత 'చదివించడం'లో తీసుకున్న జాగ్రత్తలు. సినిమాలు కూడా చూసేదాన్ని కానీ, మరీ అంత ఇంట్రెస్టుతో కాదు. అయితే, చిన్నప్పుడులా నేలలోంచి బెంచీకి బెంచీమీంచి కుర్చీకి దూకడం మర్యాద కాదుగదా!

"రచయితలకి రచయిత్యలకి తేడా ఏమిటి?" ఇదీ మా క్లాసులో డిబేటు. "జండర్ సార్" అన్నది కమలకుమారి.

"ఆహా!! పెర్ఫెక్ట్ ఆన్సర్.. మోస్ట్ ఇంటలిజెంట్ గాల్.. కొట్టండ్రా చప్పట్లు" అన్నారు PSNగారు. PSNగారంటే పి.సూర్యనారాయణగారు. మనిషి పొడుగుకాదు. తెల్లటి పంచె జుబ్బా. వయసేం పెద్దదికాదు. ముప్పై ఒకటో రెండో ఉండొచ్చు. కానీ ఎప్పుడూ తెల్లని గ్లాస్కో పంచలే. అదీగాక తాంబూల సేవనం. అందరం చప్పట్లు చరిచాం.. నవ్వుకుంటూ. కమలకుమారి మొహం పెనంలాగా తయారైంది. PSNగారు కొత్తగా వచ్చిన మాస్టారు.

"రచయిత్యల రచనలు ఎక్కువగా కల్పనతో నిండివుంటాయిసార్. ఊహల్లోనే జీవిస్తారు" అన్నాడు కృష్ణారెడ్డి. (అతనే పెద్దయ్యాక ప్రొఫెసర్గా విజయవాడ లయోలా కాలేజీలో పనిచెయ్యడమే కాక ఎన్నో ఇంటర్నేషనల్ సెమినార్స్కి హాజరై గొప్పపేరు తెచ్చుకున్నాడు.)

"నేను ఒప్పుకోను సార్. కొందరు రచయిత్యలు కల్పనతో తమ రచనలను ముంచెత్తినా, ఒకరకమైన స్ఫూర్తిని మాత్రం పొరకులకు కలగజేస్తున్నారు" వాదించింది సరస్వతి.

"అవునండీ.. అంతేకాదు స్త్రీ తన స్వతంత్రం కోసం ఎవరినీ దేబిరించాల్సిన పనిలేదనీ, తన కాళ్ళమీద తాను నిలబడే ప్రయత్నం చెయ్యాలనీ ముప్పాళ్ళ రంగనాయకమ్మ వంటి రచయిత్రులు తమ నవలలద్వారా కథలద్వారా పాఠకులకి బోధిస్తున్నారు. మగవారి అహంభావాన్ని అధికారాన్నీ తమ రచనల ద్వారా ఎండగడుతున్నారు. రచయితలు మాత్రం వారి పంథాలోంచి బయటకు రాలేకపోతున్నారు. కారణం వారికున్న సోషల్, ఎండ్ ఎకనమిక్ సెక్యూరిటీ" అన్నాడు ప్రసాద్.

"రచన యొక్క ఉద్దేశ్యం సంస్కరణ అయితే, రచనల ద్వారా సమాజాన్ని చాలా సంస్కరించవచ్చు. కానీ, రచన అనేది సంస్కరణ కోసమో, సమాజప్రగతి కోసమో ఏనాడూ కట్టుబడదు." క్లుప్తంగా అన్నాడు రాజు. అతనప్పుడప్పుడూ కవితల్ని రాయడమేకాదు, రష్యానించి వచ్చే 'సోవియట్ లాండ్' పత్రికని చదివి ఆ విషయాలు అందరికీ చెబుతూ వుంటాడు. V.I. లెనిన్ గొప్పతనాన్ని సహ విద్యార్థులకి పరిచయం చేసింది అతనే.

దాదాపు గంటసేపు డిస్కషన్ జరిగినా నేను ఒక్కమాట కూడా మాట్లాడలేదు. "మాస్టారండీ.. మనక్కాసులో అందరికంటే పుస్తకాలు ఎక్కువగా చదివేది సీతేనండీ! అది నోరు విప్పట్లేదు" కంప్లెంట్ గా అన్నది జయలక్ష్మి.

"అవునా? అయితే నీ అభిప్రాయం ఏమిటి అమ్మాయి?" కుతూహలంగా అడిగారు PSN మాస్టారు. ఇక్కడో మాట చెప్పాలి. హైస్కూల్లో ఎనిమిది దాకా లేని అలవాటు ఎనిమిది దాటాక వచ్చింది. అదేమంటే ఫ్రెండ్స్ నీ, టీచర్లనీ కూడా షార్ట్ నేమ్స్ తో పిలవడం.

మద్దిమత్తెన మధుసూదనరావుని MMR అనీ, నల్లమోతు పాండురంగ మూర్తిని NPRM అనీ, శీలా వెంకటేశ్వరావుని SVR అనీ, నండూరి జయలక్ష్మిని NJL అనీ షార్ట్ గా పిలుచుకోవడం మొదలైందన్నమాట.

"సార్, స్త్రీలలో 'చదవాలి' అనే కాంక్షని పెంచింది నిస్సందేహంగా రచయిత్రులే. పత్రికలు, పేపర్లు, నవలలూ అన్నిటినీ ఇవ్వాత స్త్రీలు చదువుతున్నారు. ఆదరిస్తున్నారు. మాలతీ చందూర్, తెన్నేటి హేమలత, కె.రామలక్ష్మి, యద్దనపూడి సులోచనారాణి, కోడూరి కౌసల్యాదేవి, ద్వివేదుల విశాలాక్షి, రంగనాయకమ్మగారి సంగతి చెప్పక్కర్లేదు.... వీరందరూ పుస్తకాలనీ నవలలనీ చదవాలనే ఉత్సాహాన్ని ప్రజల్లో పెంపొందింపజేసినవారే. ఎటొచ్చీ స్త్రీలకి ప్రస్తుతం వున్న 'పరిధి' తక్కువ. అందుకే రచనల్లో చాలామటుకు, కుటుంబ, వివాహవ్యవస్థలకి పరిమితమవుతున్నాయి. రచయితలకి పరిధి ఎక్కువగనక అనేకానేక విషయాల్లోకి వారు దూరి, తమ రచనల్లో ఆ విషయాల్ని చిప్పించగలుగుతున్నారు. ఏమైనా ఒక్కటి నిజం, స్త్రీల వ్రతకథలు, పతివ్రతల కథలు 'ఇంటి ఇల్లానికి వంట చిట్కాలు' లాంటి పరిధిలోంచి బయట పడి లోకాన్ని చదవడానికి ఇప్పటి స్త్రీలు ఎక్కువ ఇష్టపడుతున్నారన్నది ముమ్మాటికీ వాస్తవం." అన్నాను. జనాలు చప్పట్లు కొట్టారు. మాస్టారు నాలుగు మంచిమాటలు నాగురించి చెబుతూ వుండగానే 'బెల్' కొట్టారు.

ఒక విధంగా చెప్పాలంటే యీ చర్చ మా యింట్లో చాలారోజుల్నించీ సాగుతూనే వుంది. మా మూడో ఇంటి 'పద్మరాణి' యుద్దనపూడి నవల సెక్రటరీలోని 'రాజశేఖరం' లాంటి వాడే చేసుకుంటానని పట్టుబట్టి కూర్చోవడంవల్ల 'రచయిత్రులు' యువతుల మనోభావాల్ని చెడగొడుతున్నారన్న వివాదం చాలా ఇళ్ళల్లో బయలుదేరింది. "అదేం? ఆడపిల్లలు ఉద్యోగం చేస్తామనీ, తమకాళ్ళమీద తాము నిలబడి స్త్రీ గౌరవాన్ని కాపాడతామని కూడా అంటున్నారుగా. ఆ పాజిటివ్ ఏంగిల్ ఎందుకు చూడరూ?" అని అన్నవారూ ఉన్నారు.

అసలీ చర్చ అవసరమా? అంటే, ముమ్మాటికీ అవసరమే. తిట్టినా కొట్టినా నోరుమూసుకుని చచ్చినట్టు పడివుండాల్సిన స్త్రీలలో, 'నేనూ మనిషినే.. ఎవరికీ బానిసనుకాను' అనే స్వతంత్రత అప్పుడే మొలకెత్తుతోంది.

అయినా అప్పట్లో ఉద్యోగం చేసే స్త్రీలని వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టొచ్చు. చేసినా, మాహా చేస్తే టీచర్లుగానో, నర్సులుగానో. అంతే. మా ఏరియాలో వీరమాచనేని విమలాదేవి(కమ్యూనిస్ట్) మోతే వేదకుమారి(కాంగ్రెస్) తప్ప రాజకీయాల్లో మహిళలే లేరు. వారి స్పీచ్

వింటుంటే మహాత్మాహంగా వుండేది. మైకు పట్టుకుని వాళ్ళు అనర్గళంగా మాట్లాడుతుంటే నేనూ వారంత గొప్పదాన్ని కావాలని కలలు కనేదాన్ని.

క్లాసునించి బయటికి వచ్చాక అనిపించింది, నేను వెలిబుచ్చిన భావాలన్నీ మా నాన్నవి. నాదంటూ ప్రత్యేకంగా, స్పష్టమైన అభిప్రాయం లేదు. అలా వుండాలంటే ఇకనించీ స్త్రీపురుష రచయితల మధ్య వైరుధ్యాన్ని గమనించి తీరాలని.

27 మే 1964 ఓ విషాదకరమైన రోజు. ఏ ఇంట్లో చూసినా విషాదమే. జనాలు గుంపులు గుంపులుగా కూర్చుని వున్నా మౌనం రాజ్యమేలింది. 'రేడియో' వున్నవాళ్ళు అందర్నీ ఇళ్ళల్లోకి రానిచ్చారు. మహామహుల సంతాపాలు, మధ్యమధ్యలో విషాద సంగీతం. కారణం భారత ప్రియతమ నాయకుడు, పిల్లలు ప్రేమగా పిలుచుకునే 'చాచా' నెహ్రూ పరమపదించారు. మా హెడ్మాస్టర్ పేరి రాజారావుగారి కళ్ళలో నీళ్ళు. మా నాన్నగారి కళ్ళవెంట కన్నీరు ధారగా కారింది. నెహ్రూగారి 'ఫోటోలు' వున్న వారందరూ ఇంటిముందు ఓ కుర్చీవేసి, ఆ ఫోటోని ఆ కుర్చీలోవుంచి, దండవేసి, దీపమూ అగరువత్తులు వెలిగించారు. బలవంతంగా కొట్లని 'మూయించే' దౌర్భాగ్యపు ఆనవాయితీ ఇంకా అప్పటికి రాలేదు. కానీ, చాలామంది దుకాణదారులు స్వచ్ఛందంగానే షాపులు మూసివేశారు. "నెహ్రూగారు పోయారు.. ఇక యీ దేశానికి దిక్కు ఎవరు?" ఏ నోట విన్నా ఇదే ప్రశ్న. ఆలిండియా రేడియో అవిశ్రాంతంగా ఆయన మృతులైన వార్తనీ, ఇతరుల సంతాప సందేశాల్నీ ప్రసారం చేస్తూనే ఉన్నది.

స్కూళ్ళకి ఆ రోజు సెలవిచ్చారు. నిజం చెబితే ఆయన ప్రధానమంత్రి అని మాత్రమే అప్పుడు మాకు తెలుసు. స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడి సాధించిన మహానుభావుడనీ, మహాత్మునికీ అత్యంత సన్నిహితుడనీ తెలుసు.. అంతకు మించి ఏమీ తెలీదు. ప్రధానమంత్రి, రాష్ట్రపతి, రాజ్యసభ, లోక్ సభ ఇవన్నీ వినడమేగానీ వారు ఏం చేస్తారో, ప్రభుత్వాన్ని ఎలా నడుపుతారో ఏమీ తెలీని రోజులవి. ఓటు ఎవరికి వేశారో కూడా ధైర్యంగా బాహుటంగా ప్రజలు నోరారా చెప్పుకున్న రోజులవి.

సాయంత్రం మా నాన్నని అడిగాను. ఆయన వివరంగా నెహ్రూగారి జీవితచరిత్ర చెప్పారు. ఆయన కేవలం మనదేశానికే నాయకుడు కాదనీ, ప్రపంచశాంతికి, ప్రపంచ ప్రగతికి కృషిచేసిన మహానుభావుడనీ చాలా వివరంగా చెప్పాడు. ఇందిరాగాంధీ గురించీ, ఆమె భర్త ఫిరోజ్ గాంధీ గురించి కూడా చెప్పారు..

ధనవంతుల ఇంట ఎంతోమంది జన్మించవచ్చు. కానీ ధనంకన్నా దేశం ముఖ్యమని భావించేవారెందరూ? ఒక రాజకీయ నాయకులు మరణించినట్టుగా నాడు ఎవరూ భావించలేదు. ఓ ఆత్మీయ బంధువు 'ఇంట్లో' మరణించినట్టు భావించి దుఃఖించారు. ప్రజాభిమానం అన్న పదానికి అర్థం అప్పుడు తెలిసింది.

ఆ తరవాత మా నాన్నని స్వాతంత్ర్య సమరయోధులగురించీ గొప్ప గొప్ప రాజకీయ నాయకుల గురించి చెప్పమని అడిగేదాన్ని. అంతేకాదు మా లైబ్రేరియన్ గారిని అడిగి, స్వాతంత్ర్య సమరానికి సంబంధించిన పుస్తకాలు తీసుకుని చదివేదాన్ని. ఒక్కటి మాత్రం అర్థమయింది. గొప్పవాళ్ళు పుట్టారు వారి గొప్పదనం వెనుక కఠోర పరిశ్రమ వుండి తీరుతుంది. ధనం అనేదో, పదవి అనేదో కూడా వారసత్వంగా రావొచ్చు. గొప్పదనం మాత్రం వారసత్వంగా సక్రమించే ఆస్తి అంతస్థుకాదు.

'పంచవర్ష ప్రణాళికా రథము సాగుతున్నదోయ్ తెలుగోడా'

'వచ్చిందీ..వచ్చిందీ.. నందికొండ నాగార్జున సాగరమొచ్చిందీ

ఆంధ్రుల పాలిటి కామధేనువై వచ్చిందీ'

ఇలాంటి ఉత్తేజభరితమైన పాటలన్నీ గ్రామఫోన్ రికార్డులుగా విడుదలై పిల్లల్ని చాలా ఆకర్షించేవి. గ్రామఫోన్ బండివాడ్ని (సినీ ఎడ్వర్టైజ్మెంట్) కాసేపు ఆపి, ఆ పాటల్ని రాసుకుని పాడుకునేవాళ్ళం. ఇక 'నమోవెంకటేశా', 'ఏడూకొండల స్వామీ ఎక్కడున్నావయ్యా', 'నమోవెంకటేశా, నమో తిరుమలేశా, యీశానమో శ్రీనివాసా', ఇవన్నీ మాకు కంఠోపాఠమే. ఆ రోజుల్లోనే రేడియోలో హిందీపాటలు కూడా వినేదాన్ని. అర్థంకాకపోయినా చాలా హాయిగా అనిపించేవి.

మళ్ళీ పరీక్షలు.. మళ్ళీ చదువులు.. మళ్ళీ ఫస్టు మార్కు రావాలనే పట్టుదలలు.. వీటన్నిటితో 5th ఫాం కూడా గడిచిపోయింది. ధర్మ్ నించి ఫిఫ్త్ వరకూ గొప్ప విశేషాలు ఏమీ జరగలేదు... నేను పెద్దమనిషినవడం తప్ప, అవన్నీ ఎందుకూ చెప్పడం!

మగపిల్లలు నన్ను ఆరాధనగానూ, అదో చూపుతోనూ చూడడం గమనించా. అయితే అదేమీ నాకు చికాకు పెట్టలేదుగానీ, ఆడపిల్లలు నావంక అసూయగానూ, అదో చెప్పలేని వైరుధ్యభావనతోనూ చూడటం మాత్రం నాకు చాలా బాధ, ఇబ్బంది కూడా కలిగిస్తున్నాయి. ఓసారి రేఛల్ ఓ సినీనటి గురించి, "దాన్టేముంది దాని బొంద.. అంతా చిప్పల బాడీ మహాత్మ్యం" అన్నది. అది అన్నమాటకి అర్థం చాలారోజుల తరవాతగానీ తెలీలేదు. స్త్రీలు వేసుకునే 'లోదుస్తుల్లో' ఎన్నో మార్పులొచ్చాయనీ, అందంగా 'కనబడడానికి' అవెంతో దోహదం చేస్తాయనీ తెలిసి షాక్ తిన్నాను మా పెద్ద పుల్లెటిక్కురు అంత ఆధునికతను సంతరించుకోలేదు. 'బాటా' కంపెనీ మావూర్లోనూ ఓ బ్రాంచి తెరిచింది. అందరూ గుంపులు గుంపులుగా వెళ్ళి చూసాచ్చారుగానీ కొన్నవాళ్ళేరీ?

"ఆ. అవన్నీ చూడ్డానికిగానీ, మన్నుతాయా?" అని పెదవి విరిచేవాళ్ళు. నాకు నవ్వొచ్చేది. చిన్నప్పుడు హవాయి చెప్పులకోసం నేను చేసిన అల్లరి గుర్తుకొచ్చి.

ఓ రోజు స్కూలునించి నేను ఇంటికొచ్చేసరికి వాతావరణం గంభీరంగా వుంది. మా నాన్న మొహం కోపంతో ఎర్రబడివుంది. మా అమ్మ చాలా ముభావంగా వుంది. ఆ వాతావరణంలో చేసేదేముంది. మాట్లాడకుండా వంటగదిలోకి వెళ్ళి ఉప్పొచ్చేసి, మా నాన్నకి నేను పెట్టే 'వెండిస్లేటు' లో పెట్టి ఇచ్చా. మా అమ్మకీ ఓ స్లేటు ఇచ్చా.

"నువ్వు తెచ్చుకోలేదే?" అన్నది మా అమ్మ. ఆ మాటలో ఏ ప్రత్యేకమైన ఆపేక్ష లేదు.

"తరవాత తింటా. అయినా నాకు ఆకల్లేదు." అన్నాను.

"ఆకల్లేనప్పుడు ఎవడు చెయ్యమన్నాడూ?" తింటూనే కోపంగా అన్నది మా అమ్మ.

"ఓ పక్క తింటూనే తిడతావేమిటే మాలక్కి కూతురా.. మానాన్న మొహం చూస్తే అన్నం తిన్నట్టు లేదు. ఆకలి కూడా ఆయనకి తెలీదు. అందుకే చేశా." కావాలనే ఉడికించడానికి అన్నాను.

"హూ...మీ నాన్న కోసం చేసింది నాకెందుకూ?" విసరబోయి, స్లేటుని నేలమీద కోపంగా పెట్టింది మా అమ్మ.

"ఆ చీర కూడా మా నాన్న కొన్నదేగా" పకపకా నవ్వి అన్నాను.

"ఏడిశావులే. వెధవ తెలివితేటలు. "చిరాగ్గా అని స్లేటు తీసుకుంది. నేనన్నమాటకి నవ్వొచ్చినా ఆపుకుందన్నమాట. మాంఛి కాఫీ పెట్టి ఇద్దరికీ ఇచ్చి నేనూ తీసుకున్నా. కాఫీ పెట్టేప్పుడు చూశా. వాళ్ళిద్దరూ భోంచెయ్యలేదని అర్థమయింది.

"నాన్నా ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ గారిని బోర్డర్ గాంధీ అనీ, సర్ మార్షిన్ లూథర్ కింగ్ ని అమెరికన్ గాంధీ అనీ అంటారు గదా.. వారి గురించి చెప్పవూ!" కావాలనే అడిగాను. మా నాన్నకి ఎప్పుడో తప్ప అసలు కోపంరాదు. ఆయన మైండ్ డైవర్డ్ చెయ్యాలంటే ఇలాంటి చర్చలే సాగించాలని నాకు తెలుసు. ఆయన చిన్నగా నవ్వి, "నువ్వు ఎందుకు అడుగుతున్నావో నాకు తెలుసు. అయినా అసలు విషయం ఏమంటే, మీ అమ్మ తరపువాళ్ళు, అంటే ఆవిడ మేనమామగారట, ఆయన నీకో పెళ్ళిసంబంధం తెచ్చాడు. ఎట్లాగో

SSLC(Secondary School Leaving Certificate) దాకా వచ్చింది కదా, ఇప్పుడో మాట అనేసుకుంటే, పరిక్షలు అవగానే చేసేయ్యవచ్చు అని. నేను కాదన్నాను. మీ అమ్మేమో ఆడపిల్ల పెళ్ళి ఎంత తొందరగా చేస్తే అంతమంచిది అని మధ్యాహ్నం ఆయన వచ్చి వెళ్ళిన దగ్గర్నించీ వాదిస్తోంది. ఇప్పుడు చెప్పు. ఏం చెయ్యమంటావో?" అన్నాడు.

"ఛస్తే చేసుకోను. మొదట డిగ్రీకావాలి. తరవాత లాయర్ని అవ్వాలి. ఆ తరువాత జీవితంలో ఆర్థికంగా నా కాళ్ళమీద నేను నిలబడ్డప్పుడే పెళ్ళిచేసుకుంటా." ఖచ్చితంగా అన్నాను.

"ఎప్పుడు? తొంభైఏళ్ళు వచ్చాకా? ఎప్పుడు జరగాల్సిన ముచ్చట అప్పుడు జరగాలి. అంతేగానీ ఆ పద్మరాణీలాగా ముదిరిపోయాక నిన్నెవడు చేసుకుంటాడూ? నీ మంచి గురించి ఆలోచించేది ఆయనేకాదు. నేనూ ఆలోచిస్తా. నేనూ నీ తల్లినేగానీ పరాయిదానూ? నిన్ను పెళ్ళిచేసి బయటికి పంపడం నాకు సంతోషమా? ఒక్కగానొక్కపిల్లవి. నిన్ను పెళ్ళిచేసి పంపేరోజు నాగుండె పగిలిపోదా?" కళ్ళవెంట నీరు కారుస్తూ అన్నది మా అమ్మ.

"పరాయిదానివని నేనెట్లా అంటానూ? అసలు నిన్ను వదిలి నేను పోగలనా? అమ్మా, మీ మేనమామ నాకు సంబంధం తెచ్చాడు సరే. మరి అదే మహానుభావుడు నా మేనమామల కూతుళ్ళకి కూడా సంబంధాలు వెళ్ళి చెప్పగలడా?" సూటిగా అడిగా. మరుక్షణం ఆయన్ని బయటికి గెంటుతారని నాకు తెలుసు.

"సీతా.. ఎదటివాళ్ళు మనింటికొచ్చి చెప్పేది ఏదో బావుకోవడానికో లాభం పొందడానికో కాదు. ఎప్పుడూ ఎదుటివాళ్ళని చెడు దృష్టితో చూడకు. ఓ మంచి సంబంధం చెయ్యదాటిపోతుందని మనింటికొచ్చి చెప్పాడుగానీ, యీ పెళ్ళి జరిగినందువల్ల ఆయనకేం లాభం? రెండొందలకరాల మాగాణి యాభై ఎకరాల మావిడి తోటా వున్నాయిట వాళ్ళకి. ఒక్కడే కొడుకు. లంకంత మేడా, పడవలాంటి కారూ వున్నాయిట. ఇక నగా నట్రా సంగతి చెప్పనక్కర్లేదుట. ఇక వయస్సైతే, నీకంటే అయిదేళ్ళు పెద్దవాడు. ఆ మాత్రం తేడా ఆడామగా మధ్యలో వుండి తీరాలి ఆ పిల్లవాడి బామ్మకి సుస్తీగా వుందనీ, పోయేలోగా మనవడి పెళ్ళి చూడాలనుకుంటోందనీ వాళ్ళు తొందరపడుతున్నారుగానీ, లేకపోతే వాళ్ళముందర మనమెంత? మీ నాన్నా నువ్వు అన్నట్టుగా వూరుకున్నా మరో అయిదేళ్ళకో పదేళ్ళకో పెళ్ళిచేసుకోవాల్సిందేగా? అప్పుడీ సంబంధం దొరుకుతుందా? ఏవండీ, నా మేనమామ చెప్పిన సంబంధం అనేది పక్కనపెట్టండి, యీ సంబంధం మంచిదా కాదా అని ఆలోచించండి, అంతేకాదు, మన సీతని ఏలూర్లో ఆ కుర్రాడి తల్లితండ్రీ చూశారట. దాన్ని చూశాకే వాళ్ళు దాన్ని తమ యింటికొడలు కావాలని కోరుకుని మరి నా మేనమామని మధ్యవర్తిగా పంపారుట. ఆ విషయం మీరూ విన్నారుగా. దాన్ని ఏరికోరి చేసుకుందామనుకున్నారు గనక, పెళ్ళిలో లోటుపాట్లు వున్నా, పెళ్ళయ్యాక సీత ప్రవర్తనలో చిన్న చిన్న లోటుపాట్లున్నా సర్దుకుపోతారేగానీ, వేధించి సాధించరుగా? నేను తప్పు మాట్లాడితే తన్నండి.. పడతాను. నేను ఆలోచించేది ఓ తల్లిగా అనిమాత్రం గుర్తించండి!" అన్నది మా అమ్మ.

నాకు తెలిసి ఇంత ప్రశాంతంగా, ఇంత కుదురుగా, ఇంత పెద్దవుపన్యాసం మా అమ్మ ఏనాడూ ఇవ్వలేదు. జీవితంలో మొదటిసారి నాకు అర్థమయింది.. తల్లి హృదయం బిడ్డకోసం ఎంత ఆలోచిస్తుందో, ఎన్ని విధాల మధనపడుతుందో. బహుశా మా నాన్నకి కూడా నాకోసం మా అమ్మ పడే తాపత్రయం, అర్థమైందనుకుంటాను, లేచి, "సరేలే.. నేనేమన్నాననీ!.. వెళ్ళి వంట సంగతి చూడు" అన్నాడు. కోర్టులో సంగతి వేరుగానీ, ఇంట్లో అంతకిమించి ఎవరైనా ఏం మాట్లాడగలరూ. ఆయన గొంతులో కోపంలేదు - చికాకులేదు - వాదన గెలిచి తీరాలన్న మూర్ఖత్వం లేదు. ఏ స్త్రీకన్నా అంతకిమించిన 'మాట రాయబారం' ఇంకేముంటుంది!

మా అమ్మతోబాటు నేనూ లేచా. "అమ్మా, మధ్యాహ్నం అన్నాన్ని కొంచెం పులుహోరగానూ కొంచెం పెరుగన్నంగానూ నువ్వు మార్చు. ఫ్రెష్ గా చపాతీలూ కూరూ నేను చేస్తాను. సేమ్యా పాయసం నేను నీకోసం చేసే స్పెషల్." అన్నాను. ప్రేమని చూపాలంటే ఓ చిన్న నవ్వు, ఓ చిన్న కౌగిలింత, కొంచెం ప్రేమగా స్వయంగా చేసిన ఆహారం.. అవి చాలు. బ్రహ్మాండమైన గిట్టులేమీ ఇవ్వక్కర్లా.

భోజనాలు అయ్యాక మా అమ్మ అన్నది, "సీతా.. నువ్వు గొప్పగా చదువుకోవాలనీ, అందరికంటే ఎంతో ఎత్తైన వుండాలనీ నాకూ ఉండే కానీ పెద్దగా చదువుకోనిదాన్ని. అవతలి వాళ్ళు ఆస్తిపరులనీ, నిన్ను బాగా చూసుకుంటారనీ ఆశపడి నిన్ను పెళ్ళిచేసుకోమని అంటున్నానుగానీ నీ ఆశలకి అడ్డుపడాలని కాదే పోనీలే, రాసి పెట్టివున్న వాళ్ళే వస్తారు"

(ఇన్నేళ్ళ తరవాత ఆ మాటల్ని తలుచుకుంటుంటే నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. ఆవిడ పెద్దగా చదువుకోని మాట వాస్తవమే. కానీ, నా బాగుకోసం, నేను సుఖంగా ఉండాలన్న ఆశతో ఎంత తపించిందో. అయినా నా ఇష్టానికే విలువిచ్చి తను రాజీపడటం అంత తేలికైన విషయం కాదు. ఈలోకంలో అతిచెడ్డవి మూడు 'కారాలు' అధికారం, అహంకారం, మమకారం.. ఆవిడకి నామీద అధికారమూ వుంది, మమకారమూ వుంది. తల్లినీ, పెద్దదాన్నీ అనే అహంకారమూ ఉండొచ్చు. కానీ, ఆ మూడింటినీ పక్కన పెట్టడం ఆవిడ ఆత్మ సంస్కారానికి నిదర్శనం.)

చిత్రం ఏమంటే, ఆయేడే మూడు సంబంధాలు వచ్చాయి నాకు. ఆ కాలంలో ఆడపిల్లకి పెళ్ళి చెయ్యాలంటే కాళ్ళూ, చెప్పులూ అరిగేలా తిరగాలి. కానీ నా విషయంలో మాత్రం రివర్స్ వుంది. మూడు సంబంధాలకీ నేనే 'నో' చెప్పాను. మా అమ్మా నాన్నా కూడా చాలా మామూలుగా తీసుకున్నారు. జీవితంలో ఏనాడూ చదవనంతగా SSLCకోసం చదివాను. కారణం ఏదో సాధించాలనే తపన. నాకున్న ఏకైక ఆయుధం చదువు. లెక్కలు బోరుకొడితే హిందీ, ఇలా సబ్జెక్ట్స్ ని మార్చుతూ చదివాను. SSLC పరిక్షలయ్యాయి. వెయిటింగ్ ఫర్ రిజల్ట్స్.

పుణ్యదంపతులు

పోస్టాఫీసునించి వేములపల్లి రామారావు వచ్చాడు. అతను పోస్ట్ అండ్ టెలిగ్రాఫ్ (తంతి - తపాలా సంస్థ) డిపార్ట్ మెంట్ లోనే పనిచేస్తాడు. పోస్ట్ మేన్ గా ఉద్యోగం వచ్చి చదువు ఆపుచేశాడు. అందరి మంచీ కోరుకునేవాడు. అందరికీ తలలో నాలుకలాంటివాడు. తలుపు తీశాను.

"టెలిగ్రామ్ సీతా" అన్నాడు. కంగారుగా చదివాను. 'మదర్ సీరియస్ స్టార్ట్ ఇమ్మీడియట్లీ' అని వుంది. కింద పేరు చూస్తే మా పెద్దమామయ్య సూర్యనారాయణది.

"అమ్మా" గబగబా లోపలికెళ్ళాను. మా అమ్మతో విషయం చెప్పగానే ఆవిడ భోరుమంది. ఆ కాలంలో టెలిగ్రాం అంటే నూటికి తొంభై వంతులు విషాదకరమైన వార్తని మోసుకొచ్చేదే. గ్రీటింగ్ టెలిగ్రాం వాడకం అతి తక్కువ.

"పిన్నిగారూ.. మీ అమ్మగారికి అనారోగ్యమనే కదండీ వుంది. కంగారుపడకండి. పన్నెండంటికి ఎక్స్ ప్రెస్ బస్సుక్రితే ఏలూరు వెళ్ళడం ఎంతోసేపూ!" ఓదారుస్తూ అన్నాడు వేములపల్లి రామారావు.

"అవునమ్మా.. నాన్నని తీసుకొచ్చేస్తా. నువ్వు కంగారుపడకుండా బట్టలు సద్దెయ్య" అన్నాను మా అమ్మని ఓదారుస్తూ.

వెక్కుతూనే లేచింది. బయటికొచ్చి రామారావుకి టెలిగ్రాం ముట్టినట్టుగా సంతకం పెట్టాను.

"నేను ఇప్పుడే వెళ్ళి మీ నాన్నగారిని ఇంటికి పంపిస్తాను సీతా. నువ్వు కూడా ప్రయాణం ఏర్పాట్లు చూసుకో!" అన్నాడు రామారావు సైకిలెక్కుతూ.

అప్పుడు ఎక్కువగా ట్రంకు పెట్టెలు వాడేవాళ్ళు. ఇవాళ వున్నట్టి ట్రావెల్ బేగ్స్, వి.ఐ.పి.లాంటి సూట్ కేసులూ ఆనాడు లేవు. కొన్నెతే తేలికపాటి చెక్కతో చేసి పైనా లోపలా రెక్సిన్ లాంటి కవర్ తో చెక్క కనపడకుండా సూట్ కేసులు తయారు చేసేవాళ్ళు. కానీ వాటికి పెద్దగా గిరాకీ వుండేదికాదు. కారణం 'లాక్స్' చెడిపోతాయని. ట్రంకు పెట్టె అయితే, దశాబ్దాలయినా చెడదుగదా!

గొప్పగొప్పవాళ్ళయితే లెదర్ సూట్ కేసులు వాడేవాళ్ళు. అదో గొప్ప హోదా. అలాగే దూరప్రయాణాలకీ, రాత్రుళ్ళు ఉపయోగించడానికీ 'హోల్ట్ ఆల్స్' అనేవి వుండేవి. ఓ పలుచని తేలికపాటి దూది పరుపేగాక బట్టలు, దుప్పట్లు, తువ్వాళ్ళూ అన్నీ అందులో నీటుగా సద్ది దాన్ని 'రోల్' చేసి బెల్లులు బిగిస్తే నా సావిరంగా ఆ సైలు మహా 'ఇదిగా' వుండేది. అయితే దాన్ని మొయ్యడానికి కూలీలు కావాలి. అయినా అప్పుడు కూలీ ఎంతా..? మహా అయితే అణానో బేడానో!

మా నాన్నగారికీ వుంది ఓ బెడ్ హోల్టల్. మొత్తానికి దాన్నికూడా కిందకి దించి, దానిలోనూ, ఓ ట్రంకు పెట్టెలోనూ మాకు కావాల్సిన బట్టల్ని నేనూ మా అమ్మా సద్దేశాం. అరగంటకల్లా మా నాన్న వచ్చేశాడు.

నాన్నని చూడగానే అమ్మ మళ్ళీ ఏడుపు మొదలెట్టింది. "చూడూ..సీరియస్ అనేకదా వాళ్ళు మనకి టెలిగ్రాం ఇచ్చింది? నువ్వు ఏడిస్తే అది అశుభసూచకం అవుతుంది" అన్నాడు నాన్న.

"అవునే అమ్మా.. నువ్వే చెబుతావుగా పైన 'తథాస్తు' దేవతలు వుంటారని." నేనూ అన్నాను. మా అమ్మని వూరుకోబెట్టాలంటే 'తథాస్తు' దేవతల సహాయం తీసుకోక తప్పదు మరి. మరో అరగంటలో ఏలూరు వెళ్ళే బస్సులో వున్నాం.

(ఇప్పట్లాగా ఆ రోజుల్లో గంటకో బస్సు వుండేది కాదు. APSRTC 11th జనవరి 1958లో స్టార్ట్ అయినా, అంతకుముందు అది నిజాం రైల్ & రోడ్ ట్రాన్స్ పోర్ట్ డిపార్ట్ మెంట్. ఏలూరికి మా వూరికి కాశ్యూగారి ప్రయివేటు బస్సి పొద్దున్నా సాయంత్రం తిరిగేది. ఒక్క బస్సు మాత్రం ఎక్స్ ప్రెస్ పేరుతో మధ్యాహ్నం మా వూరి నించి ఏలూరికి తిరిగేది. అదీ ఒక్కసారే. ఏలూరినించి మా వూరొచ్చి మళ్ళీ ఏలూరికి వెళ్ళిపోవడం అన్నమాట. పేరు ఎక్స్ ప్రెస్ అయినా ఆ అధ్యానం రోడ్డు మీద అది 'ఇసాస్సీ ఉసాస్సీ' అంటూ రెండున్నరూ మూడు గంటలకి ఏలూరు చేరేది.)

ఏలూర్లో రిక్షా ఎక్కి మా మేనమామల ఇంటికి చేరాం. అమ్మమ్మని నేలమీద పడుకోబెట్టారు. అదీ ఇంటిముందు వేసిన పాకలో చాప, దిండు ఉన్నాయి. మా అమ్మని చూస్తూనే అమ్మమ్మ కళ్ళు బల్బుల్లా ఒక్కసారి వెలిగాయి. లేచే ప్రయత్నం చేస్తూనే పడిపోయింది. మళ్ళీ డాక్టర్ కి కబురెళ్ళింది. ఆయన వచ్చి పల్స్ చూసి 'సారీ' అన్నాడు. అందరూ ఒక్కసారిగా ఘొల్లుమన్నారు. కళ్ళముందే ఓ జీవి కదిలిపోవడం చూడడం నాకు మొదటిసారి. మా క్లాస్ మేట్ పోయినపుడు బాడీనే చూశాంగానీ, ఇలా ప్రాణం పోవడం 'చూడలేదు.

దేవుడా! పోయినవాళ్ళ సంగతి అలా వుంచు. బ్రతికి వున్నవాళ్ళ వేదన చెప్పనలవిగాదు. దుర్భరం. మా అమ్మని వూరడించడం ఎవరివల్లా కాలేదు. మావయ్యలందరూ మూగవాళ్ళైపోయారు. మా తాతగారు మాత్రం తలవంచుకుని చాలాసేపు మౌనంగా వుండి, ఆ తరవాత అన్నారు, "ఒరే సూర్యనారాయణా, మీ అమ్మ చచ్చిపోయిందిరా! మరి పంపించిరావాలిగా!" అన్నారు. ఆ మాట అన్నాక ఆయన కళ్ళవెంట ధారగా కన్నీళ్ళు. అప్రయత్నంగా వెళ్ళి ఆయన భుజాల్ని గట్టిగా పట్టుకున్నా. ఆయన బాధతో ఒణికిపోవడం నాకు తెలుస్తోంది.

ఓ మౌనమా.. నీ అంతమాటకారి ఎవరూ!

ఆ రోజే అంత్యక్రియలు పూర్తి చేశారు. కారణం రాత్రి పోతే తప్ప 'శవాన్ని' రాత్రికి ఉంచకూడదుట. అప్పటిదాకా విశాలాక్షమ్మగా, విశాలగా పిలవబడడ అమ్మమ్మ శ్వాస ఆగగానే 'శవం' అయిపోయింది. " 'శవానికి' స్నానం చేయించండి" "శవాన్ని యీ పాడెమీద పడుకోబెట్టండి" etc.. etc..etc. ఎంత విచిత్రమైందీ జీవితం. మగవాళ్ళు మాత్రం స్మశానానికి వెళ్ళారు. ఆడవాళ్ళని రానీయలేదు. అంతేకాదు.. మగవాళ్ళు వచ్చేలోగా మేమందరం తలస్నానాలు చేసి, శవాన్ని ఉంచిన చోటునీ ఇంటినీ కూడా పసుపునీళ్ళతో శుద్ధిచేసి, అక్కడో దీపం పెట్టాలనీ పాలు వుంచాలనీ కూడా చెప్పి వెళ్ళారు. బోలెడు పద్ధతులు.

"కనీసం చివరి చూపైనా దక్కింది నీకు భాగ్యలక్ష్మీ" ఓదార్చింది మా పెద్దత్తయ్య అమ్మని. కానీ వరదలా వచ్చే దుఃఖం ఓదార్చులనే చేలగట్లకి ఆగుతుందా!

పక్కింటివాళ్ళు అందరికీ సరిపోయేంత ఉప్పానీ, ఇడ్లీ చెట్నీలని పంపించారు. శవం ఉన్నంతసేపూ వీధి వీధంతా వంటలూ, తినడాలూ బంద్. పొయ్యి వెలిగించకూడదు గనక ఇరుగూ పారుగూ కాస్త 'తొలిమైల' దాటిదాకా తిండి తిప్పల విషయం చూడడం సహజంగా అన్ని వూళ్ళలోనూ జరిగేదే.

రాత్రంతా మరి అమ్మమ్మ తాలూకు కబుర్లతోనే గడిచింది. అంటే, జ్ఞాపకాల్లోనే ఆవిడ మిగిలి ఉందని నాకు అర్థమైంది. కొడుకులు తల్లిని తల్లి వంటనీ, ఆవిడ ప్రేమనీ జ్ఞాపకం చేసుకుంటే, కోడళ్ళు అత్తగారి మంచితనాన్నీ ఆవిడ తమని తీర్చిదిద్దిన విధానాన్నీ చెప్పుకొచ్చారు. మా అమ్మ మాత్రం సైలెంట్ అయింది. మా తాతగారు ఒక్క ముక్క కూడా మాట్లాడలేదు. పక్కింటివారు పంపిన టిఫిన్లని నేనే అందరికీ వడ్డించి, బలవంతంగా తినిపించాను. మరి అమ్మ వొద్దంటే, "నేను తినకపోతే నువ్వెంత బాధపడతావో, నువ్వు తినకపోతే పైనించి అమ్మమ్మా అంతే బాధపడుతుంది" అని ఒప్పించాను.

ఇక తాతగారు పెట్టింది తిన్నారుగానీ, ఆయన యీలోకంలో వున్నట్టులేరు. మా నాన్నకి ఓదార్చడాలూ ఇవేమీ తెలీదు. ఆయన ఓ విధంగా పెద్దవాళ్ళలో చిన్నపిల్లాడు. ఏదో ఆలోచిస్తూ వున్నాడు. బహుశా చనిపోయిన మా తాతయ్య బామ్మలగురించి అయిండొచ్చు. ఈసారి నాన్న చిన్నతనం గురించీ, విద్యార్థి దశ గురించీ అడిగి తెలుసుకోవాలనుకున్నాను.

ప్రతి మనసూ కొన్ని వేల గదులున్న మహా సౌధంలాంటిదే కొన్ని తలుపులు తెరుచుకుని ఉంటే, కొన్ని ప్రహరీగోడల మధ్య తాళాలు వేసుకుని వుంటాయి. ప్రవేశిస్తేగానీ లోపల ఏముందో ఎవరికీ తెలీదు.

'ఆహార నిద్ర, భయ, మైథునాలు సర్వజీవలక్షణాలని పురాణం శాస్త్రీగారు చెబితే విన్నాను. ఇప్పుడు చూస్తున్నాను. అర్ధరాత్రి దాటిలోగా కొంతమంది, దాటాక కొంతమంది నిద్రాదేవి ఒడిలోకి సోలిపోయారు. దుఃఖం ఎంత పెద్దదయినా నిద్రముందు ఓడిపోక తప్పదు. మేలుకుని ఉన్నది మాత్రం నేనూ, మా నాన్న.

"నిద్రపట్టడంలేదా నాన్నా?" మెల్లగా అడిగాను. ఆయన సుదీర్ఘంగా నిట్టూర్చడం తప్ప మరేమీ మాట్లాడలేదు. నేనూ మౌనంగా ఆయన పక్కన కూర్చున్నాను. ఎప్పుడు నిద్రపోయానో నాకే తెలీదు.

క్రితంసారి వచ్చినప్పుడు దోమలు పీక్కుతిన్నాయి. వాటి గొడవ, ఇంట్లో వాళ్ళ నిద్రలో పెట్టే ఫీంకారాలతో నిద్రపట్టలేదప్పుడు. నిన్న అసలు దోమల విషయమే జ్ఞాపకం రాలేదు. మనసు గనక గుర్తించకపోతే ఏదీ మనని బాధపెట్టలేదన్న విషయం అర్థమయింది. తన డ్యూటీ ప్రకారం సూర్యుడు యథాతథంగా నిర్వికారంగా, సహజమైన ఉత్సాహంతో ఉదయించాడు.

రాత్రి మనసుని వీడిపోయిన 'బాధ' కూడా తెల్లారాక అమ్మమ్మ పడుకునే నవారు మంచాన్ని చూడగానే మళ్ళీ మనసులో ఉదయించింది. ఏడుపుల బదులుగా మౌనం రాజ్యాన్ని నడుపుతోంది.

"ఎవరన్నా వంటవాళ్ళని మాట్లాడండి" మా పెద్దత్త పెద్దమామయ్యతో అన్నది. "వాళ్ళు మాత్రం ఎలా చేస్తారు? ఎక్కడేది వుందో వాళ్ళకేం తెలుస్తుంది. పోనీ, యీ పదిరోజులూ హోటల్ నించి తెప్పిస్తా" నిర్దిష్టంగా అన్నాడు పెద్దమామయ్య.

"కూతురు కూతురికైతే మైలస్నానంతో సరి అంటారు. మీకేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే సీత వంట చేస్తుంది. ఆ విధంగానన్నా మా అమ్మకి." చెప్పతూనే ఏడ్చింది మా అమ్మ.

"అది చిన్నపిల్ల" ఏదో అనబోయాడు రెండో మామయ్య.

"నేను చెయ్యగలను మామయ్యా, క్రితంసారి నేనూ పెద్దత్తా చేశాం. గుర్తులేదూ!" అన్నాను. మౌనం సంపూర్ణంగాకారమైంది.

చక్కగా తలస్నానం చేసి వంటింట్లోకి వెళ్ళాను. బయట అంతా పురోహితులూ మంత్రాలూ, వారికి కావలసినది సమకూర్చడాల్సి పక్కంటి బామ్మగారు నాకు సహాయం వచ్చింది. అందరికీ సరిపడేంతగా ఎంత ఏది వండాలో పెద్దత్తని అడిగి తెలుసుకుంటూ వంట పూర్తిచేసేసరికి మధ్యాహ్నం రెండు గంటలయింది. వంట బాగుండా బాగోలేదా అని అడిగే సందర్భం కాదు. కానీ, వండినవన్నీ ఖర్చవడంతో వంట బాగానే వుందని అనుకున్నాను. భోంచేశాక "నాన్నా.. మీరు మనవూరు వెళ్ళిపొండి. భోజనానికి ఇబ్బందయినా, మొహమాటం లేకుండా ప్రశాంతంగా వుండగలరు" అన్నాను.

"వెళ్ళక తప్పదమ్మా. కొన్ని కేసులు అటెండ్ కావాలి" అన్నారు. సాయంత్రం బస్సుకి వెళ్ళిపోతూ నా చేతికో రెండొందలు ఇచ్చి, "కూరలూ అవీ యీ డబ్బుతోనే కొను" అన్నారు. ఆ రోజుల్లో రెండొందలు చాలా పెద్ద ఎవంటే. ఆయన్ని బస్స్టాండ్లో దింపి కూరగాయల మార్కెట్లో కూరగాయలు కొని, రిక్షాలో ఇంటికెళ్ళాను. పొద్దున్న పెద్దత్త చెప్పిన 'సుమారు' లెక్క కూరగాయలు కొనడానికి ఎంతో వుపయోగపడింది. 'పెద్దకర్మ' వరకూ వంటలు నేనే చేశాను. వంట చెయ్యాలనే ఉత్సాహం ఎంతవున్నా, అంతమందికి చేసేసరికి అలుపు వచ్చేది. వండి బయటపెడితే వడ్డనలు సంగతి మా అమ్మా పెద్దత్తా చూసుకునేవారు. పెద్దకర్మకి మాత్రం వంటవారిని పిలిచారు. వంట బ్రాహ్మణుకి ఇద్దరు పెళ్ళాలుట. కానీ ఇద్దర్లో ఎవరూ ఆయనకి సహాయం చెయ్యరుట. వాళ్ళ తగవులతో కొట్లాటలతో విసిగిపోయాడేమో, వంటచేసేటప్పుడు మాత్రమే ఉత్సాహంగా ఉంటాడుట. లేని సమయంలో దీనంగా, నిస్తేజంగా పడివుంటాడుట. ఈ 'ట' కారాలన్నీ చెప్పింది వంటాయన విధవప్పగారు. ఆవిడ పాపం తమ్ముడికి సహాయంగా వంటలకి వస్తుందిట.

వంటవాళ్ళు వచ్చినా, వారికి కావాల్సినవి అందించడం వగైరాతో ఆరోజు అవిశ్రాంతంగా గడిచింది.

"పోనీలే.. మీ అమ్మ రుణం చక్కగా, ఏ అడ్డం లేకుండా సవ్యంగా తీర్చుకున్నారు. మరి నా జీవితం ఎప్పుడు ముగుస్తుందో" దక్షిణ తాంబూలాలిచ్చి పురోహితుల్ని, వంట బ్రాహ్మణ్ని పంపేశాక అన్నాడు మా తాతయ్య.

"ఆ మాట అనకునాన్నా" ఏడ్చింది మా అమ్మ. ఆ రోజు పొద్దున్నే మా నాన్న వచ్చారు.

"అన్నంత మాత్రాన జరిగిపోతుందటే? చచ్చేంతవరకూ చచ్చినట్టు బతకాల్సిందే! అయినా మరణం లేని జీవి ఏదీ లోకంలో! వస్తాం.. వెళ్తాం. ఇన్నేళ్ళు ఉండి తక్కువ అది వెళ్ళిపోలేదూ? భాగ్యం, మీ అమ్మ పాడే "అంబంభజాం..జగదంబం భజాం" పాట నీకు గుర్తుందా? అవునూ, క్రితం నెలే చెప్పింది. సీతకేదో నగా నట్రా చేయించాలని. అదేమిటో నీకు చెప్పిందా? ఒరే, సూర్యనారాయణా.. మీ అమ్మ చీరెలన్నీ ఏం చేద్దామనుకుంటున్నావురా! ఏం చేసావూ... చనిపోయిన దాని చీరలు ఎవరు కట్టుకుంటారా? ఏమిటోరా.. ఏదో వెలితిగా వుంది. కాసేపు పడుకుంటా!" అంటూ పడుకున్నాడు తాతయ్య.

"పాపం! భార్యపోయిన దుఃఖంలో ఆయన ఏం మాట్లాడుతున్నాడో ఆయనకే తెలీటం లేదు" అన్నారు మా మూడో మామయ్య మామగారు. ఆయన డిప్యూటీ తహసీల్దారుట.

రాత్రి భోజనాలు అయ్యాయి. పగటి భోజనాలయ్యే సరికే నాలుగయింది. రాత్రిభోజనాలు ఏం చేస్తాం. మిగిలిన వాటినే వాడం. అన్నం మాత్రం వేడిగా వొండాము.

"ఇంతకీ మీ అత్తగారికి నగా నటా చాలానే వుందనుకుంటా. నీ పెళ్ళికొచ్చినప్పుడు చూశాను. చంద్రహారాలూ, నక్లెసులూ, వడ్డాణం, గాజులు అవీ బాగానే వున్నాయిగా!" యధాలాపంగా అన్నట్టు అన్నది మూడో అత్తయ్య తల్లి టిఫిన్ చేస్తూ. ఆవిడ రాత్రిళ్ళు టిఫిన్ తింటుందిట.

"చాలానే ఉన్నయ్యమ్మా" వినయంగా అన్నది భద్రావతి అత్త.

"ఏమిటో, ఆ వడ్డాణమూ చంద్రహారం సరిగ్గా నీకు సరిపోతయ్యే భద్రా. గాజులు గనక మారస్తే భార్య పెళ్ళికి పనికొస్తాయి. " ఆరో చపాతీ నములుతూ అన్నదావిడ.

"అవి నీరజకీ నీహరికీ ఇస్తానని ఎన్నోసార్లు చెప్పారు పిన్నిగారూ, ఆవిడ మాట చెల్లిస్తేనే ఆవిడకి ఆత్మశాంతి" లౌక్యంగా అన్నది శ్రీలక్ష్మి అత్తయ్య. అందరూ వింటూనే వున్నారు.

"ఇప్పుడు ఇవన్నీ... " గొంతుక్కి దుఃఖం అడ్డుపడి అన్నది మా అమ్మ "అదేమిటి భాగ్యం.. మీ అమ్మ నగల్లో నీకూ వాటూ ఉంటుందిగా. అయినా, ఏ విషయమైనా అప్పటికప్పుడు తేల్చుకుంటేనే మంచిదమ్మా" లౌక్యంగా అన్నా నిక్కచ్చిగా అన్నది మా మూడో అత్త తల్లి. ఆవిడ పేరు ఐరావతి.

"చూడండి అమ్మా.. మా అమ్మగారి నగల విషయాలూ, మా ఆస్తుల విషయాలూ చూసుకోవడానికి అన్నదమ్ములం మేమూ, మా నాన్న ఉన్నాం. దయచేసి ప్రస్తుతానికి ఇవన్నీ మాట్లాడుకోవడం బాగోదు." కొంచె అసహనంగా అన్నా స్పష్టంగా అన్నాడు మా పెద్ద మామయ్య. మా నాన్న ఆయన వంక మెచ్చుకోలుగా చూశాడు. నాకైతే పిచ్చి కోపం వచ్చింది. మనిషిలోని నికృష్టత్యాన్నే లౌక్యం అంటారేమో అనిపించింది.

"అంతే అంతే. మీరన్నమాట ముమ్మాటికీ నిజం. ఏదో మాట వరసకి అన్నానుగానీ, ఇది సందర్భమా?" ప్రశ్నతోనే చర్చని ముగించింది ఐరావతి. "తను చెప్పదల్చుకున్నది కుండపగలగొట్టినట్టు చెప్పిందిగా లౌక్యరాలు" గుసగుసగా నాతో అన్నది మా పెద్దత్త. ఆవిడో అమాయకప్రాణి. భోజనాలు ముగిసేంతవరకూ మౌనం రాజ్యం చేసిందిగానీ, వాతావరణంలో ఓ ఇబ్బంది మాత్రం స్పష్టంగా తెలిసింది.

"సీతా అసలు ఇవ్వాళ రాత్రే బయలుదేరాల్సింది. రేపు సూర్యోదయానికి ముందే బయల్దేరి మనవూరు వెళ్ళాలి. తొందరగా పడుకో. మీ అమ్మని కూడా ప్రయాణానికి సిద్ధం చెయ్యి" మడతమంచం మీద నడుం వాలుస్తూ అన్నాడు మా నాన్న. జరిగిన సంభాషణ ఆయనకేమీ నచ్చలేదని అర్థమయింది. నయం... తాతగారు కాస్త పాలు తాగిపడుకున్నారు. ఆయన యీ మాటలు వింటే ఎంత బాధపడతారో అనిపించింది. రాత్రి పదిన్నరకి ఓసారి తాతగార్ని చూశాను. "కాస్త మంచినీళ్ళివ్వమ్మా" అన్నారు. ఇచ్చాను. ఆయన నీళ్ళు తాగినా కాఫీతాగినా వెండిగ్లాసులోనే తాగుతారు. "ఈ గ్లాసు నా పెళ్ళికి మీ 'అమ్మమ్మ వాళ్ళ తల్లిదండ్రులిచ్చిందే. ఇంతకీ వాళ్ళవరనుకుంటున్నావూ? నా మేనమామా మేనత్తే. మా అమ్మ నాన్నా చనిపోతే నన్ను వాళ్ళే పెంచి పెద్ద చేసి, పిల్లనిచ్చి పెళ్ళి చేశారు. ఏమిటో ... ఈ గ్లాసుంటే మీ అమ్మమ్మకి ప్రాణం అనుకో. నన్ను తప్ప ఎవర్నీ ముట్టుకోనీయదు. ఇదిగో... ఇండాకనే పడుకున్నా సంభాషణలు నా చెవిన పడుతూనే వున్నాయి. ఈ గ్లాసు మాత్రం నువ్వే మా ఇద్దరి గుర్తుగా వుంచుకో. పిచ్చిపిల్లా. ఎంతవంట చేశావే.. పోమ్మా.. పోయి పడుకో." తలనిమిరి అన్నారు తాతయ్య.

ఎంత పిచ్చిదాన్ని. ఆయన పడుకున్నారనే అనుకున్నానుగానీ, ఐరావతిగారి గొంతు చిన్న సైజు లౌడ్ స్పీకర్ అని ఎందుకు గుర్తించాలా? నగల పంపిణీ గురించి ఎంత బాధపడ్డారో.

మా అమ్మ పక్కన పడుకున్నాగానీ చాలాసేపు నిద్రపట్టలేదు. ఎప్పుడో పడుకున్నాను.

"లేమ్మా సీతా.. నాలుగంటలయింది" మా నాన్న నన్ను నిద్రలేపాడు. ఆయన అప్పటికే స్నానం చేసేసి వున్నారు. బావి నీళ్ళేగా ఆ రోజుల్లో స్నానానికి నీళ్ళు. హీటర్లు అవీ పెద్దగా వాడేవారు కాదు. కాగులూ మట్టిబానలూ వుండేవి.. నీళ్ళు కాచుకోవడానికి 'ఉన్న' వాళ్ళయితే రాగి బాయిలర్లు వాడేవారు. బాయిలర్ కి బొగ్గులు కావాలి. అవి ఖరీదు అనుకునేవాళ్ళు పొట్టుపొయ్యిలో, కట్టెల పొయ్యిలో వాడేవారు. మా అమ్మ ఆల్ రెడీ స్నానానికి వెళ్ళినట్టుంది. నేను గబగబాలేచి కచ్చికతో పళ్ళుతోముకున్నాను. పెద్దత్తయ్య తప్ప ఆల్ మోస్ట్ అందరూ నిద్రపోతున్నారు. ఐరావతి గురక ఐరావతపు ఫీంకారంలాగా వున్నది.

మా అమ్మ తడికెల బాతూం నించి బయటకి రాగానే నేనూ బట్టలు తీసుకుని బాతూంకెళ్ళాను. స్నానం చేద్దామని.

అయిదయింది. వద్దువద్దున్నా వినకుండా పెద్దత్త మాకు కాఫీ పెట్టి ఇచ్చింది. పాలు బదులు పాలపాడి వాడినట్టుంది. ఇళ్ళలో 'ఫ్రీజ్' వుండటం ఆ రోజుల్లో ఓ ఘనత. హాల్లో అందరికీ కనబడేట్టు ఆ ఫ్రీజ్ ని ప్రదర్శించేవారు. కానీ అలాంటి ఘనత వహించిన కుటుంబాలు తక్కువే. మిక్సీలూ గ్రౌండర్లూ కూడా లేవు. రుబ్బురాళ్ళూ పచ్చడిబండలే గతి. అయితే అవి సమ్మద్దిగా 'ఆరోగ్యాన్ని' ప్రసాదించేవి (స్త్రీలకి జిమ్) లాంటివే రుబ్బురోళ్ళు, పచ్చడి బండలూ. ఇహ ఊడ్పులూ, దుమ్ము దులపటాలూ, ఇల్లు తుడవటాలూ, అంటు తోమడాలు ఇవన్నీ ప్రత్యేక వ్యాయామాలు. ఇక తిరగళ్ళ సంగతి చెప్పనే అక్కర్లేదు. ముగ్గురం సిద్ధమయ్యాక అమ్మ అన్నది. "ఏవండీ ఒక్కసారి మా నాన్నకి చెప్పివస్తానండీ" అని.

"ఆయన పడుకుని వుంటారు. ఏ తెల్లవారు రూమునో పాపం నిద్రపట్టివుంటుంది. లేపటం ఎందుకూ?" అన్నారు నాన్న పెద్దత్తతో చెప్పి బేగ్ ని సద్దుకుంటూ.

"సరేండీ. పోనీ కాళ్ళకి దండం పెట్టివస్తా" అన్నది అమ్మ.

"సరే.. వెళ్ళిరా" నడవబోయినవాడు కాస్తా, మడతమంచం మీద కూర్చుంటూ అన్నాడు.

"నాన్న" ఒక్క అరుపు అరిచింది అమ్మ. గబగబా నేనూ నాన్నా లోపలికి పరిగెత్తాం.

"వెళ్ళిపోయావా నాన్నా.. నువ్వు" అంటూ గుండె బాదుకుంటూ అరుస్తోంది అమ్మ హిస్టోరిక్ గా తాత చెయ్యిని పట్టుకుని చూశా. చల్లగా వుంది.

"ఆయనా పోయారమ్మా" అన్నాడు నాన్న. ఆలోపులోనే పెద్దత్తా మావయ్యలూ గబగబా లోపలికొచ్చారు లైటీశారు.

నిశ్చలంగా పడివున్నాడు తాతయ్య. కళ్ళు తెరుచుకునే వున్నాయి.. ఎవరినో చూస్తున్నట్టు. మరోసారి ఇల్లంతా ఏడుపులతో మారుమోగింది.

అటుపక్క ఉదయిస్తున్న సూర్యుడు - ఇటు పక్క అస్తమించిన తాతయ్య.

ఏమని చెప్పనూ? ఒకసారి ప్రదర్శించిన జీవితనాటకాన్నే మరోసారి చూసినట్టుంది. మరణ చక్రం ఒకే ఇంట్లో పదమూడు రోజుల్లో రెండుసార్లు తిరిగింది.

"ఎంత అదృష్టవంతుడో.. నిద్రలోనే పోయారు"

"భార్యలేకుండా యీ వయసులో బతుకు యీడవడం అసాధ్యం. అందుకే హాయిగా ఆవిడని చల్లగా పంపించి తనూ వెళ్ళిపోయాడు."

"ఎంత మంచి మనుషులమ్మా ఇద్దరూ.. ఏనాడూ పరుష పదాలు అనుకుని ఎరగరు."

ఇవన్నీ జనాలు చేసే కామెంట్స్. మా అమ్మ మూగదైపోయింది. నాన్న నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. నాలో ఏదో తెలీని భావం. బహుశా అది అశక్తతలోంచి వచ్చిన శక్తి కావచ్చు. ఎవరో ఒకరు బాధ్యత తీసుకోవాలన్న నాకే తెలియని నాలోని 'ఇంగితం' కావచ్చు.. నేను మాత్రం నిశ్చలంగా నిలబడ్డా.

"ఈ గ్లాసు మాత్రం నువ్వే వుంచుకోమ్మా.. మా ఇద్దరి గుర్తుగా" తాతయ్య మాటలు మళ్ళీ వినిపించాయి నా చెవిలో. అదిగో ఆయన్ని ఏడుకట్ల సవారీ మీద ఎక్కిస్తున్నారు. భగవంతుడా ఇదేనా జనన మరణలీల అంటే? ఏడుపు గుండెల్లోంచి తన్నుకొచ్చింది.

నెల దాదాపుగా గడిచిపోయింది ఏలూరులోనే. తాతగారి అంత్యక్రియలు పెద్దకర్మ అయిపోయేదాకా నేనూ అమ్మా అక్కడే వున్నాం. ఎటొచ్చీ నాన్న అర్థంతుగా వెళ్ళాల్సివచ్చినప్పుడు మాత్రం వెళ్ళి, మిగతా సమయమంతా మాతోనే ఏలూరులోనే ఉన్నాం. "మీ అమ్మ మౌనం చూస్తుంటే నాకు బాధగా వుందే సీతా. తల్లిదండ్రులు ఇద్దరూ లేకపోవడం ఎంత బాధాకరమైన విషయమో నాకు తెలుసు." నిట్టూర్చి నాతో అన్నాడు నాన్న. నేనూ అమ్మని గమనిస్తూనే వున్నాను. భద్రావతి అత్త తల్లి ఐరావతి కూడా ఇక్కడే వుంది. ఆవిడ 'రాజకీయాలు' చేయడం అందరూ గమనిస్తునే వున్నారని నేనూ గమనించాను.

"బావా.. ఇప్పుడో రేపో అన్నట్టుగా వుంది పరిస్థితి. ఇక వేర్లుపడక తప్పదేమో!" విచారంగా మా నాన్నతో అన్నాడు మా పెద్దమామయ్య. నిజంగా ఆయన ధర్మరాజే. ఆయన తమ్ముళ్ళూ, నకుల సహదేవులే.

"అదేదో అటువైపు నించే రానివ్వండి బావగారూ. మీరు ఏ విషయమూ ఎత్తకండి. మిగతా వాళ్ళ సంగతి అనవసరం. మీ తమ్ముళ్ళు బాధపడతారనేది ముమ్మాటికీ నిజం. వాళ్ళు చాలా మంచివాళ్ళూ, మీ మీద భక్తి కలిగిన వాళ్ళూ" అన్నాడు మా నాన్న. ఆ మాట నిజమే. చిత్రం ఏమంటే అదివరకు ఏదో ఓ మాట అని ఎప్పుడూ నన్ను ఏడ్పించాలని చూసే వాసు, ఈ పాతికరోజుల్లోనూ ఎంతో ఎదిగినట్లు నాకు అనిపించింది. ఎంతపని చేశాడో మావయ్యలు కార్యక్రమాల్లో వుంటే, కావల్సినవన్నీ తేవడమేనా, బంధువులకి కబురంపటమేనా, వచ్చినవారికి సకల సౌకర్యాలు సమకూర్చడమేనా, ఎంతో అనుభవం వున్నట్టు పనిచేశాడు. అతనికి వాళ్ళ నాన్న మా పెద్దత్తా సలహాలు ఇవ్వడం వేరు. కానీ, చెప్పిన పనిని సక్రమంగా చెయ్యాలంటే 'సమర్థత' కావాలిగా.

అంతేకాదు.. నాతోటి అతని ప్రవర్తన కూడా చాలా గౌరవనీయంగా వుంది. ఆడవాళ్ళు 'పెద్దమనిషి' కావడం ఓ ప్రకృతి ధర్మం. అది అందరికీ తెలుస్తుంది కూడా.

మగవాళ్ళు 'పెద్దమనుషులవడం' ఎవరికీ తెలియదు, ప్రవర్తనతో తప్ప. నాకైతే వాసు చాలా ఎదిగినట్లనిపించింది. బస్సు బయలుదేరింది. తడికలపూడి దాటంగానే తమ్మిలేటిగాలి చల్లగా తగిలింది. ఎక్కడెక్కడి మేఘాలూ ఆకాశాన్ని కప్పివేశాయి. మెరుపులు - వాటికి తోడుగా ఉరుములు. అతి సన్నటి చినుకులు బస్సుటాపు మీద పడి సవ్వడి చేస్తున్నాయి. నాకెందుకో కన్నీళ్ళొచ్చాయి. తాతయ్య అమ్మమ్మ ఆశీస్సులూ యీ చినుకులూ.

అమ్మ నిర్వికారంగా ఎడమ చేతివైపు పరుచుకున్న తమ్మిలేటిని చూస్తోంది. మా నాన్న అమ్మని చూస్తూ "అటుచూడు.. మనిషి బతుకూ ఆ ఏటిలాంటిదే ఒక్కోసారి నిండుగా ప్రవహిస్తూ, మరోసారి కట్టెలా ఎండిపోతూ.. ఎన్నెన్ని మలుపులో!" అన్నాడు.

బస్సు 'విజయరాయి' చేరింది. వర్షం ఉధృతమైంది. "వర్షం కాస్త ఆగితేగానీ బస్సు కదలండి. రోడ్డు మీద గోతులు మరి ఎక్కువగా వున్నాయి. బస్సు 'వైపర్లు' పనిచెయ్యడంలేదు" విషయం చెప్పాడు కండక్టరు.

కొందరు గబగబా దిగి పక్కనే వున్న టీ కొట్టు పాకలోకి పోయి టీలు ఆర్డరిస్తే మరికొందరు బీడీ సిగరెట్లు ముట్టించుకున్నారు. చూస్తుండగానే వర్షం పెద్దదయింది. మౌన వర్షం, మూగ వర్షం.. మనో వర్షం.

మా ఊరు చేరేప్పటికి చీకటి పడింది. కారణం బస్సు టైర్లకి పంక్చరవ్వడమే. స్పేర్ టైర్లో గాలిలేదట. మొత్తానికి ధర్మాజీ గూడెంలో పంక్చరు వేశారు. వర్షం దెబ్బకి అప్పటికే రెండుగంటలు లేటయ్యింది.

రిక్షాలో ఇంటికెళ్ళాం. నడిచే వెళ్ళొచ్చు. కానీ అమ్మ రిక్షాలో వెళ్ళామన్నది. ఆమాట అనగానే అమ్మ మొహం చూశాను. భయంకరమైన నీరసం ఆ మొహంలో తాండవిస్తోంది. అన్నం సరిగ్గా తింటేగా!

మేం రావడం చూసిన కరణం మామ్మగారు, "వచ్చారుటే తల్లీ.. మనుషులకి రావల్సిన కష్టం కాదమ్మా.. కాస్త కాళ్ళూ, మొహం కడుక్కోండి. వంట చెయ్యొద్దు వేడిగా కాస్త పప్పు చారూ మజ్జిగా పట్టుకొస్తా" అంటూ మమ్మల్ని అలతి అలతి పదాలతో ఓదార్చింది. ఎప్పటికప్పుడు మా నాన్నని ఆవిడ అన్ని విషయాలూ అడిగి తెలుసుకుంటూనే వుందిట. ఆ విషయం మా నాన్న తరవాత చెప్పాడు.

ఆ రాత్రి ఏదో తిన్నామనిపించి పడుకున్నాం. దాదాపు నెలరోజులు.. ఇంటికి దూరంగా.. మృత్యువుకి దగ్గరగా మృత్యురాణి విన్యాసాల్ని గమనిస్తూ, లౌక్యపు ముసుగులను పరిశీలిస్తూ, జీవితగమనాన్ని పరిశోధిస్తూ..

కుక్క అరుపు. తలుపు తీసి చూస్తే 'ఇంతెత్తున' పెరిగిన మోతీ. మేం వెళ్ళేముందే దాన్ని ముత్యాలోడి ఇంట్లో వప్పజెప్పాను.

మేం వచ్చామనే విషయం దాని కెవరు చెప్పారో! అది ఎగిరెగిరి నా చుట్టూ తిరిగి, విశ్వాసం ప్రకటించి సూటిగా మా అమ్మ దగ్గరికి పోయి ఆవిడ చెయ్యి నాకడం మొదలెట్టింది.

మోతీ అంటే ఎంత ఇష్టమైనా మా అమ్మ దాన్ని దగ్గరికి రానీయదు. రానిచ్చేది కాదు. 'మడి' చెడుతుందని. కానీ ఇప్పుడు మాత్రం దాని తలనిమురుతోంది. మోతీకి ఏమయిందో ఏమి అర్థమయిందో తెలీదుగానీ ఆవిడ చుట్టూ తిరుగుతూ, చీర చెంగు నోట కరుచుకుంటూ ఏడుస్తూ మీద మీదకి వెడుతూ, తన ప్రేమనో అభిమానాన్నో ప్రదర్శిస్తోంది.

లోకం ఎంత చిన్నదీ, ఎంత పెద్దదీ, ఎంత విచిత్రమైనదీ, ఎంత అర్థంకానిదీ!

చివరికి అది మా అమ్మ పాదాల దగ్గర చేరి పడుకుంది.

రాతంతా కలత నిద్రే ఏవేవో కలలు. ఎవరెవరో వ్యక్తులు. వాళ్ళెవరూ నిజజీవితంలో తెలిసినవారుకారు. దొర్లుతూ పడుకున్నా. మళ్ళీ ఉరుములు మెరుపులు.. వర్షం.

వర్షపు సవ్యడే ఆ రాత్రి నాకు జోలపాటగా మారి నిద్రలేచేసరికి బారెడు పొద్దెక్కింది.

అసలు మనిషి ఎందుకు పుడుతున్నాడూ.. ఎందుకు అస్తమిస్తున్నాడూ? యీ బంధాలు యీ చుట్టరికాలూ ఎందుకూ? చదువులూ సంపాదనలూ, కక్షలూ కార్పణ్యాలూ, సన్మానాలూ, సంతాపాలూ, పొగడ్డలూ తెగడ్డలూ ఇవన్నీ ఎంతసేపూ? కన్ను మూసేంతవరకేగా. చనిపోయిన మరుక్షణం ఏదీ అంటుంది.

నిన్నటిదాకా సుబ్బారావుగారూ అనో, దశరథరామయ్యగారూ అనో పిలిచినవాళ్ళే, మరణించిన మరుక్షణం "ఏమండీ బాడిని ఇంటికి తెచ్చారా, హాస్పిటల్లోనే వుంచారా?" అంటారు. అంటే ఫలానా పద్మభూషణ్ etc,etc,etc బిరుదులేకాదు, పెట్టిన పేర్లూ పెట్టుకున్న పేర్లేకాదు, పుట్టినప్పుడు పెట్టిన పేరు కూడా 'హుస్ కాకీ' అయిపోతుంది. మరెందుకీ తాపత్రయం

ఇప్పుడయితే అప్పటి నా మనసుని విశ్లేషించి రాస్తున్నానుగానీ, ఆనాడు బారెడు పొద్దెక్కిన ఆ రోజున నా మనసులో వున్నది కేవలం మౌనం మాత్రమే. అమ్మ తెల్లని తెల్లవారు రూమునే లేచి వంట చేసింది కాస్తా, ఆ రోజు పక్కమీద అటూ ఇటూ దొర్లుతూనే వుంది.

నేనే తనని లేపాను. కాఫీ నేనే పెట్టి ఇచ్చాను. నెలరోజులుగా వాళ్ళిద్దరికీ కాదు, నాకూ సరైన తిండిలేదు. అందుకే సైకిలేసుకెళ్ళి మా కృష్ణయ్య హోటల్నించి వేడివేడి ఇడ్డీలూ చెట్నీలూ, కారప్పాడీ పూరి కూరూ తెచ్చాను. దిట్టంగా నెయ్యి జీడిపప్పులూ వేసి ఇంట్లో ఉప్పా చేశాను. చింతపండు పచ్చడి చేశా. వేరుసెనగ పచ్చడి కూడా చేశా. కృష్ణయ్య ఇచ్చిన కొబ్బరి, అల్లం పచ్చళ్ళు ఉండనే వున్నాయి కదా!

చక్కగా అరిటాకుల్లో అన్నీ వొడ్డించి ఇద్దరి చేతా తినిపించాను. వాళ్ళు తినకపోతే నేను తిననని గొడవ పెట్టడం వల్ల వాళ్ళు మాట్లాడకుండా భోజనంలాంటి టిఫిన్ని మౌనంగా తిన్నాక, నేనూ తిన్నాను.

"మా అమ్మే మళ్ళీ నీలా పుట్టిందే" తృప్తిగా తిన్నాక మా నాన్న అన్నాడు. ఒక్క భారతీయుల్లో తప్ప బిడ్డల్లో తమ తల్లిదండ్రుల్ని చూసుకోవడం మరెక్కడా వుండదనుకుంటా. అందుకే, మరణించిన తల్లిదండ్రుల పేర్లను తమ పిల్లలకో, మనవలకో పెట్టేది.

నాన్న కోర్టుకి వెళ్ళిపోయారు. అమ్మ దిగాలుగా కూర్చుంటే అడిగాను. "అమ్మా చనిపోయినవాళ్ళు తిరిగిరారని నాకు ధైర్యం చెప్పాల్సింది పోయి, నువ్వు దిగులు పడటం రైటా?" అన్నాను. ఎల్లప్పుడూ సానుభూతి వాక్యాలు పలకడం సరికాదని నాకు అనిపించే కొంచెం కఠినంగా మాట్లాడాను.

"మా అమ్మా నాన్నా పోయారన్న చింతకాదే వాళ్ళు అదృష్టవంతులు. నిజంగా మా నాన్న బ్రతికి వుంటే ఆయన ఆలనా పాలనా వాళ్ళందరూ చూడగలరా? సీతా, భర్త పోతే భార్య ఎట్లాగొట్టా బతగ్గలదు. పిల్లలు తిట్టినా తిమ్మినా పెద్దగా బాధపడదు. కారణం బిడ్డల తన్నులు వాళ్ళు కడుపులో వున్నప్పుడే భరించడం వల్ల కావచ్చు. కానీ, భార్య ముందు పోతే, ఆ భర్త బతుకు నిజంగా నరకమేనే! మగవాళ్ళకి అభిమానం ఎక్కువ. 'ఇది కావాలి' అని ఏనాడూ అడగలేరు. ఎవరో ఎందుకూ, మీ నాన్న నోరు తెరిచి యీనాటివరకూ 'ఇదిగో భాగ్యం, నాకు ఇది చేసి పెట్టు' అని ఏనాడూ అడగలేదు. నేను కనిపెట్టుకుని చూడటమే! మీ నాన్న అంతటి మెతక మనిషి లోకంలో మళ్ళీ పుట్టడే సీతా. నా బాధ ఏమీటో తెలుసా? నీ దారిన నువ్వు రేపా ఎల్లండో పెళ్ళి చేసుకుని వెళ్ళిపోతావు. నేను గనక 'హరి' అంటే మీ నాన్నని ఎవరు చూస్తారూ? నేను పోయాక నువ్వు పుట్టింటికి వస్తే కనీసం నీకు ఎవరు వొండిపెడతారు? మా అమ్మా నాన్నా వున్నంతవరకు నాకు పుట్టిల్లుండనే ధైర్యం వుండే ఇప్పుడు నాకా ధైర్యం లేదే. నా సంగతి పక్కన పెట్టు, నా దిగులంతా నీ గురించీ మీ నాన్న గురించీ" అంటూ బొట బొటా కన్నీరు కార్చింది. ఏం మాట్లాడనూ? ఏలూరులో మా అత్తయ్యల మాటలూ వాళ్ళ పుట్టింటి వాళ్ళ మాటలూ విన్నాక 'అమ్మ' ఆలోచన ఏ మాత్రం తప్పుకాదనిపించింది.

"అమ్మా నీకు చెప్పేంతదాన్ని కాను కానీ, రేపటి గురించిన దిగులతో ఇలా నువ్వు మూగబోతే, ఇవ్వాళ నాన్న ఎంత బాధపడుతున్నానో నీకు అర్థమౌతుందా? ఆలోచించు. రేపు నువ్వు లేకపోవటం గురించికాదు, ఇవాళ నువ్వు వున్నావన్న నిజం గుర్తించాలి కదూ" భుజం మీద చెయ్యివేసి అన్నాను. ఓ నిమిషం తరవాత, "ఓనే.. నేనిప్పుడు మీ మధ్యే వున్నాను. ఇక బాధపెట్టను సరేనా?" లేచి నిలబడింది మా అమ్మ.

అప్పుడనిపించింది, వెయ్యి ఓదార్పుల కంటే, ఒక్క 'స్ఫూర్తి' నిచ్చే మాట గొప్పదని. మరొక సత్యం కూడా నాకు అప్పుడు తెలిసింది. నిన్నటికీ, రేపటికీ ఇచ్చే ప్రాముఖ్యతని సాధారణంగా మనిషి 'నేటి'కి ఇవ్వడనీ, కానీ ఇవ్వాలింది 'యీనాటి'కేననీ. ఓ మహాపురుషుడు అన్నట్టు నిన్నటిది హిస్టరీ - రేపటిది మిస్టరీ - నిజమైన జీవితం ఈనాటిది - ఇప్పటిది.

వంటింటి శబ్దాలు చెప్పాయి.. మా అమ్మ సర్దుకుందనీ, మళ్ళీ మనుషుల్లో పడ్డదనీ.

ఎండలు మండిపోతున్నాయి. చెరువులు ఎండి భూమి నెర్రలు విచ్చింది. కానీ మామిడి చెట్లు మాత్రం నిండు చూలాల్లా పూవులతో పిందెలతో కళకళలాడుతున్నాయి. అసలు తంగడిపూలకి ఆ రంగు నిచ్చినవాడి నడగాలి.. ఆ పాద ఏం లంచమిచ్చింది అని! ఆకులు ఎంత ఆకుపచ్చో, పూవులు అంత పసుపుచ్చు. ఇహ ఇటుకపాడి రంగే వేరు. పండిన బాదం ఆకుల్ని ఎండబెట్టి ఎర్రని పాడిగా తెచ్చారు. ఎవరూ అంటే, పంబలివాళ్ళు.

కరణంగారి ఇంట్లో పంబలివాళ్ళ చేత 'కథ' చెప్పిస్తారట. వారింట్లో 'సుడిదేవర' కొలుపు వుందని, ఆ ఆచారాన్ని ఇప్పటికీ పాటిస్తున్నారు. మధ్యాహ్నమే పంబలివాళ్ళు కరణంగారింటికి వచ్చి పెద్ద చోటుని చక్కగా ఊడ్చి మళ్ళీ కళాపి చల్లి, కొద్దిగా ఆరాక మళ్ళీ ఊడ్చారు. దానిమీద వస్త్రకాయం పట్టిన పూలపాడులతోనూ ఆకు పాడులతోనూ సుడిదేవర బొమ్మని అద్భుతంగా వేశారు. ఆ రంగుల్ని చూస్తే మతిపోయింది. మనమూ ముగ్గులకి రంగులు వాడతాం. వీరు వేసిన ఆకుపూల పాడుల ముగ్గులముందు మనం వేసే రంగులు ఎందుకూ పనికిరావు. ప్రకృతిలోంచి తయారించిన రంగులముందు కెమికల్ రంగులెందుకు పనికొస్తాయి.

"అమ్మా.. రాత్రికి వస్తాం.. మీకు తెలుసుకదా!" అని అన్నాడు కథ చెప్పే పెద్దాయన. కరణంగారి భార్యతో.

"తెలుసులే" అంటూ కరణంగారు వాళ్ళకి డబ్బిచ్చారు.

"ఎందుకిచ్చారూ?" అన్నాను నేను.

"వాళ్ళేదో కొంచెం తాగుతారు. అప్పుడే కథ చెబుతారు. ఇవ్వాళ నేనడిగిన కథ ఏమిటో తెలుసా? "మాంధాత" మహారాజు కథ. వినాలనుకుంటే వచ్చేయ్యి." అన్నారు కరణంగారు నాతో.

"ఇది ఇతర్లను అనుమతించే 'విశేషం' కాదు. కానీ, వాడు నిన్ను కూడా రమ్మన్నాడంటే చాలా మంచిదే సీతా. ఇలాంటి కొలుపులు యీ కాలంలో లేవు. మా కుటుంబానికి 'సుడిదేవర' కూడా ఇలవేల్చే?" అన్నది మామ్మగారు.

"ఎర్రానీ మాలచ్చిమికి ఎర్రాగాజుల్లు

తెల్లాని మా యమ్మకి తెల్లా గాజుల్లు" అంటూ

అద్భుతంగా వాళ్ళు ఆ రాత్రంతా, సుడిదేవరను స్తుతించాక 'మాంధాత మహారాజు' కథ చెప్పారు. మధ్యమధ్యలో కాస్త 'వేసుకోవడానికి' ఆగినా, కథ మాత్రం మహా 'పట్టు'గా సాగింది. కొలుపు పూర్తయ్యేసరికి తెల్లవారుఝాము నాలుగున్నర దాటింది.

మళ్ళీ వాళ్ళే ఏవేవో చదివి ముగ్గుని జాగ్రత్తగా ఓ పద్ధతి ప్రకారం తీసివేసి, మళ్ళీ కళాపిజల్లి, కొన్ని ఆకులు క్రమపద్ధతిలో పెట్టి, "అమ్మా, ఇక మళ్ళీ యీ చోట మీరు మాములుగా తిరగొచ్చు. అయితే, సూర్యోదయం తరవాత మళ్ళీ ఊడ్చి, కళాపిజల్లి, ముగ్గు వేశాక మాత్రమే" అని జాగ్రత్తలు చెప్పి వెళ్ళారు... సంభావన (?) తీసుకుని. ప్రతి ఒక్కరికీ మర్యాద ఇచ్చిన రోజులవి. కళాకారుల్ని గౌరవించే రోజులవి. ప్రతి 'కళ' బతికి బట్టగట్టిన రోజులవి. ఎన్ని విద్యలో. ఎన్ని సంగీత సాహిత్య ప్రక్రియలో! ఆ రాత్రంతా మెలుకువగానే వున్నా, అలసట అనిపించలేదు. అంతేకాదు. మహోత్సాహం పుట్టుకొచ్చింది.

'త్వరలో ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి రిజల్ట్స్ ప్రకటింపబడతాయి' అన్నది పేపరులో వచ్చిన వార్త. అంటే, ఆ ఫలితాలేకాక, అన్ని ఫలితాలు కూడా తొందరలోనే వచ్చేస్తాయిగా! కుర్రాళ్ళు టెన్షన్ గా తిరుగుతుంటే, విద్యార్థినులం మాత్రం ధీమాగా తిరుగుతున్నాం. కారణం మగవాళ్ళు సమయాన్ని చాలా వృధా చేస్తారు. మేము చదువుకి ఎక్కువ ఇంపార్టెన్స్ ఇస్తే, వాళ్ళు ఆటలకీ సినిమాలకీ ప్రాముఖ్యత నిస్తారు. పొద్దున్నే లేవడం పేపరు ఎప్పుడొస్తుందా అని ఎదురు చూడడం. పేపరు రావాలంటే మాటలుగాదు. ఫస్టుబస్సు మా వూరి నుంచి ఏలూరు వెళ్ళాలి. అక్కడ న్యూస్ పేపరు కట్టల్ని వేసుకుని, ఊరూరా దింపుతూ రావాలి. ఆ డిస్ట్రిబ్యూషనంతా కాశయ్యగారిదే. ఊళ్ళో కొచ్చాక పేపర్లు ఇళ్ళకి (అతి తక్కువ.. అప్పట్లో) ఇవ్వబడతాయి. ఏమైతేనేం ఓ రోజున -

"రిజల్టు వచ్చాయి"

హడావిడే హడావిడి "సీతా నీ నంబరుందేవ్" ఒకే అరుపు అరిచాడు పార్వతీశంగాడు వీధిలోంచే.

"మళ్ళీ చూడరా.. నా నంబరు 16588" అన్నాను.

"చూశానే. అందరూ పాసయ్యారు.. మొత్తం మన పాక బడి బేచ్ అంతా" గంతులేస్తూ అరిచాడు.

అందరం పరిగెత్తాం ఏలియా మాస్టారి దగ్గరికి. ఆయన సంతోషంతో వెక్కెక్కీ ఏడుస్తుంటే, వాళ్ళ బాబు (చిన్నపిల్లాడు) ఇంతింత కళ్ళతో ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నాడు. వాళ్ళావిడ కళ్ళలోనూ ధారగా కన్నీళ్ళే. 'ఆనంద భాషాలు' అంటే అర్థం ఆనాడు తెలిసింది. "ముందు నా దగ్గరికి వచ్చారేంటా పిల్లలూ. నేను చిన్న పంతుల్ని" సద్దుకున్నాక అన్నారు ఏలియా మాస్టారు.

"మాకు అక్షర భిక్ష పెట్టింది మీరే కదా మాస్టారు" అని నేను పాద నమస్కారం చేశా. అందరూ నన్ననుసరించారు.

స్కూల్ కి పోతే అక్కడ వీరన్నగారూ, పురుషోత్తంగారూ, సుబ్బారావుగారూ, ఆంజనేయులుగారు, పి.ఎస్.ఎన్ గారు అందరూ చెమ్మగిల్లిన కళ్ళతో మమ్మల్ని అభినందించారు.

"స్కూలుకి గొప్ప పేరు తెచ్చారా. 85% పాస్ అంటే చరిత్రే మరి" అన్నారు హెడ్ మాస్టారు. మా గుండెలు గర్వంతో నిండిపోయాయి. గురువులకందరికీ పాద నమస్కారాలు చేశాం.

"ఒసే పెదపాడు మా లక్ష్మి కూతురా.. ఫో.. నీ కూతురు ఎస్సెల్ని బ్రహ్మాండంగా పాస్తంది. బుద్ధిగా పిండివంటలు చేసి పెట్టుకో. నీ కూతురు అలాంటిలాంటిది కాదు" కాలరెగరేస్తూ అన్నా. మా నాన్న మొహం అంతా నవ్వుతో నిండిపోయింది.

"పోవే భడవకానా!. ఇంతటితో ఏమైందీ.. మెటికలు విరిచి దిష్టి తీస్తూ అన్నది మా అమ్మ - మా అమ్మ కళ్ళలో చెమ్మ.

నిజంగానే నేనన్నమాట నిజమైంది. స్కూలు ఫస్ట్ కాదు, స్టేట్ సెకెండ్ హయ్యస్ట్ స్కొరర్ కూడా నేనేనని మార్కుల లిస్టు వచ్చాక తెలిసింది.

"ఎంత పిచ్చిదాన్ని. ఏదో పిచ్చి సంబంధం వస్తే, అర్జంటుగా నీకు పెళ్ళి చేద్దామనుకున్నా. సీతా, నువ్వింకా చదవాలే. చదివి చదివి గొప్పదానివైతే, అందరూ నన్ను చూపించి ఆవిడే సీత తల్లి అంటుంటే కళ్ళారా చూడాలనీ, చెవులారా వినాలనీ వుండే" అన్నది మా అమ్మ నన్ను గట్టిగా కావలించుకుని.

స్నేహితులారా.. నిజంగా నాకు మాటలు రావడంలేదు. బొటబొటా నా కళ్ళల్లోంచి కూడా కన్నీళ్ళు వస్తే బాగుండుననిపించింది, కానీ రాలేదు. నా తలమీద ఓ చేయిపడ్డది అప్పుడు. అది మా నాన్నదని నాకు తెలుసు. మెల్లగా నా తల నిమురుతూ మా నాన్న నన్ను దగ్గరికి తీసుకున్నాడు. నా తలమీద అక్షింతల్లాగా ఆయన కన్నీళ్ళు పడటం మాత్రం నాకు తెలుసు.

ఓ ఆకాశమా.. ఆ క్షణాన్ని అలాగే మరోసారి నాకు తిరిగి ఇవ్వవూ?

మీ మూడో సీత

నా మాట

మూడో సీత కథ (బాల్యం)

పాఠకులకి నమస్కారం. నేను పుట్టక ముందు స్త్రీల పరిస్థితులు ఎటువంటివోగానీ, నాకు ఊహ తెలిసిన దగ్గర్నించీ చూస్తున్న విషయాలు మాత్రం నా మనసులో చెక్కు చెదరకుండా యధాతథంగా వున్నాయి.

అప్పటి స్త్రీలు మగవారికి (భర్తలకి) పరమ బానిసలనో, వారికసలు నోరు తెరిచే స్వాతంత్ర్యం లేదనో చాలామంది ఆధునిక మహిళలు అనుకోవడం విన్నాను. ఆ మాట నిజమే. కానీ నూటికి నూరుపాళ్ళు సత్యం కాదు. 10% కరెక్టు. ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లేదనేది మాత్రం నూటికి నూరుపాళ్ళు కరెక్టే. అలాగని వారికి అన్ని మార్గాలూ మూసుకుపోలేదు. 'పాడి' వున్నవారు పాలు పెరుగు వెన్న అమ్మి సంపాదించేది స్త్రీ ధనమే. ఆ స్త్రీ ధనాన్ని ముట్టుకోవడం మగవాళ్ళు 'చిన్నతనం' గా భావించేవారు. ఒకవేళ భర్తలు అటువంటి ధనాన్ని వాడితే, మిగతావారందరూ అటువంటి భర్తల్ని హేళనగా చూసేవారు. కనక కొంత ఆర్థికమైన వెసులుబాటు వుండేది. ఇక బ్రాహ్మణుల ఇళ్ళల్లో అయితే, విస్తళ్ళు, కొబ్బరి చీపుళ్ళు ఆర్థికపరమైన వెసులుబాటుకి మార్గాలు. అయితే అటువంటి వెసులు బాటుని ఉపయోగించుకునే బ్రాహ్మణ స్త్రీలని వేళ్ళమీద లెక్కబెట్టొచ్చు.

స్త్రీకి ఇప్పటికంటే ఆ రోజుల్లోనే ఎక్కువ గౌరవం లభించేదని ఘంటాపథంగా చెప్పగలను వివాహితురాలైన స్త్రీని ఎంతో గౌరవంగా చూసేవారు. స్త్రీల మాటకి కుటుంబంలో విలువ ఖచ్చితంగా ఉండేది. మగవాడి 'అహం' ఆ విషయాన్ని బయటికి చెప్పకపోయినా, నిర్లయాలు తీసుకునేప్పుడు మాత్రం స్త్రీల సలహాల్ని పరిగణనలోకి తీసుకునేవారు. ఇది నేను స్వయంగా చిన్నతనం నించీ గమనించిన మాట. ఆ రోజుల్లో నేటిలా వీధికి పది 'బార్లు' వైన్షాపులూ లేవు. పైగా తాగేవాళ్ళని చూసి అసహ్యించుకునేవారు. కొండొకచో తాగుబోతులకి భయపడేవారు.

ఒక విధంగా తాగుబోతుని ఇండెర్వెక్ట్ 'వెలి' వేసేవారు. మా 'సారంగధర' మామయ్య అనేవాడు "ఒరే, ఆ దేవదాసు సినిమా వచ్చి జనాన్ని చెడగొట్టిందిరా. ప్రతివాడూ ప్రేమించాననడం, సారా పాకలకి పోయి మందుకొట్టడం ఖర్చు కాకపోతే తాగుడినీ, తాగుబోతునీ గ్లామరైజ్ చేయడమేమిటా" అని.

ఆయన అదృష్టం బాగుండి ప్రసాదాలు (ప్రభుత్వ సారాయి దుకాణాలు) వీధికో బారు సంక్షేమ పథకాలూ చూడలేదు. డ్రింకింగ్ అనేది సోషియలైజేషన్ కి మారుపేరుగా మారుతుందని ఆయన ఊహలో కూడా ఉండివుండదు. ఇక వస్త్రధారణ. అఫ్కోర్స్ ఇది వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యానికి సంబంధించిన విషయం. కానీ వ్యక్తి రిపబ్లికన్ చేసేది వ్యవస్థనేగా!

ఆనాటినించీ నేటివరకు జరిగిన అనేకానేక మార్పుల్ని అక్షరరూపంలో పెట్టాలనే నా ఆశే, 'మూడోసీత' గా మారింది. వెయ్యేళ్ళలో లేని మార్పులు కేవలం గత 65 సంవత్సరాల్లో జరిగాయి. కట్టిపాయినించి ఎలెటిక్ ఓవెన్ల దాకా వచ్చిన మార్పులకి నేనేకాదు మీలోనూ ఎందరో సాక్షులం. మూడో సీత 'కల్పిత' వ్యక్తికాదు. కొంచెం అహం, కొంత పెంకితనం సీతకి పుట్టుకతో వచ్చిన గుణాలు. అద్భుతమైన గ్రాహక శక్తికాదు, పరిస్థితులకి అనుగుణంగా తనని తాను మలుచుకోవడం భగవంతుడు ఆమెకిచ్చిన అపురూపమైన వరం. సరే -

మూడోసీత బాల్యం పూర్తయింది. ఆమె స్నేహితుల్లోని వారంతా ఇప్పుడూ ఉన్నారు. ఒకరిద్దరు తప్ప. పద్దెనిమిది నెలలుగా మూడోసీతని మీ సీతగా అక్కణ చీర్చుకున్న మీ అందరికీ తలవంచి నమస్కరిస్తూ, మరి మూడో సీత 'యవ్వనం' లోకి ప్రవేశిద్దామా!

మీ భువనచంద్ర